

การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อย
ของนักเต้น Cover Dance

โดย

นายดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วารสารศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสื่อสารมวลชน
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อย
ของนักเต้น Cover Dance

โดย

นายดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วารสารศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสื่อสารมวลชน
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

COMMUNICATION AND SUBCULTURE IDENTITY OF COVER DANCE
PERFORMERS

BY

MR. DITTHAPONG PRASERTPITOON

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ART
PROGRAM IN MASS COMMUNICAITION
FACULTY OF JOURNALISM AND MASS COMMUNICATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2015
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

วิทยานิพนธ์

ของ

นายดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์

เรื่อง

การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน)

เมื่อ วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิดา แสงสิงแก้ว)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.พิรุฑธ โอรพันธ์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริชัย อรรถอุดม)

คณบดี

.....
(รองศาสตราจารย์พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรม ย่อยของนักเต้น Cover Dance
ชื่อผู้เขียน	นายดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์
ชื่อปริญญา	วารสารศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สื่อสารมวลชน วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การสื่อสารกับการประกอบอัตลักษณ์ในวัฒนธรรมย่อยของการเต้น Cover Dance ที่แสดงออกสู่วัฒนธรรมอื่น ๆ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ร่วมกับการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมภายในพื้นที่การวิจัย (Field Observation) โดยใช้แนวคิดสำคัญในเรื่องของการสื่อสารกับอัตลักษณ์ (Identity) ที่นิยามว่าเรามีความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ภายใต้การมองของคนอื่นและภายใต้กรอบของสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละบุคคลก็มีอัตลักษณ์ได้หลายอัตลักษณ์

ผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลักได้ดังต่อไปนี้

1. การประกอบสร้างอัตลักษณ์ (identity) กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประเภทประยุกต์ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองมาจากการชื่นชอบวัฒนธรรม K-pop และเลือกใช้วัฒนธรรมดังกล่าวในการมาเป็นวัฒนธรรมการเต้น Cover Dance ต่อต้านกระแสของวัฒนธรรมหลักที่มองว่าการชื่นชอบ K-pop คือ การคลั่งศิลปิน แต่เหล่านักเต้น Cover Dance กับใช้ความชื่นชอบดังกล่าวในการประกอบสร้างอัตลักษณ์การเต้น Cover Dance เพื่อประกอบสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ ภายใต้ 2 รูปแบบคือ ตัวเราที่เหมือนกับต้นฉบับ และตัวเราที่เหมือนและผสมกับรูปแบบการเต้นอื่น ๆ เพื่อเป้าหมายที่แตกต่างกัน

2. การต่อสู้ด้านอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น Cover Dance ระหว่างกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และการต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance) กลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance พยายามที่จะสื่อสารวัฒนธรรมของตนเองออกมาให้กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้รับรู้อย่างกว้างขวาง ตามแนวคิดกลุ่มสื่อสารเชิงวัฒนธรรม ในยุควัฒนธรรมที่กลุ่มวัฒนธรรมเสมอภาคจะมองว่าแบบไหนจะสนองความต้องการของมนุษย์ได้ดีกว่ากัน ศิลปวัฒนธรรมกลายเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ในการสร้างนิยามความหมายหรือการตีความหมายใหม่ ๆ ของประชาชนนั่นเอง ดังนั้น กระบวนทัศน์ของการมองวัฒนธรรมที่หลากหลาย ในแนวความหมายเดิมและความหมายใหม่จึงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของโลกและแนวคิดการตีความทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

คำสำคัญ: การเต้น Cover Dance, การสื่อสารกับอัตลักษณ์, การสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย

Thesis Title	Communication and Subculture Identity of Cover Dance Performers
Author	Mr. Ditthapong Prasertpitoon
Degree	Master of Art
Major Field/Faculty/University	Mass Communication Journalism and Mass Communication Thammasat University
Thesis Advisor	Associate Professor Somsuk Hinviman, Ph.D.
Academic Years	2015

ABSTRACT

Research study of “Communication and Subculture Identity of Cover Dance Performers” This is a qualitative research that aims to study communication and identification within the Subculture group of Cover Dance that reflects of other cultures. This is conducted through in - depth interviews of both traditional and adapted Cover Dance groups along with taking part in field observation. The core idea of communication and identification used is the notion of how we are different from other people through an outsider perspective and within the line of society and situations. It is also possible for each person to have various identities

Results of this study can be divided into 2 main points which are:

1. The creation of identity for both traditional and abstract cover dance groups stem from liking of K-Pop culture. This culture has been transformed into Cover Dance which goes against mainstream culture viewpoint that liking K-Pop is celebrity obsession. But the Cover Dance community has used this liking in creating the identity of the Cover Dance genre which leads to the self – creation under 2 types. These include the original self and the self which is diversified by various dance styles; the two aim for different goals.

2. Identification conflict between the two Subculture groups of adapted and traditional Cover Dances and also between other cultural groups (such as pop

dance or traditional dance). The Cover Dance community has tried to communicate with other cultural groups in attempt to spread their own culture according to the ideas of the Reproduction for Culture Transmission group. In the cultural age the Culture Equality group will question which path most satisfies human needs. Cultural arts has become grounds for conflict in creating meaning or interpretation of new ideas by the public. Therefore the process of a diverse outlook on culture under the same or a new meaning will vary depending the world's changes and cultural interpretation that has evolved.

Keywords: Cover Dance, Identity, Subculture

กิตติกรรมประกาศ

ในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานที่มีค่าสำหรับผู้วิจัย และครอบครัวของผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่คอยให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด เอาใจใส่ในงานวิจัยชิ้นนี้ และแนะนำแนวทางงานชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์ จากความเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านอาจารย์ที่ก่อร่างงานวิจัยชิ้นนี้ ศิษย์คนนี้รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่าน และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์จากใจจริง เหนือสิ่งอื่นใดงานวิจัยชิ้นนี้จะไม่เสร็จสิ้นเลยหากไม่มี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิดา แสงสิงแก้ว ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.พิรุณ ทรพจน์ กรรมการวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริชัย อรรถอุดม กรรมการวิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบงานวิจัยอย่างละเอียด ให้ข้อคิดและมุมมองที่ผู้วิจัยเองมองข้าม และยังให้ข้อเสนอแนะที่ช่วยเติมเต็มให้งานชิ้นนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้คงจะไม่สำเร็จไปได้ด้วยดี หากผู้วิจัยไม่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ คณะกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance ขอขอบคุณพี่ต้น ธนสวัสดิ์ มหาชุดิกุล ผู้ที่เป็นเหมือนพี่และเป็นเหมือนเจ้าของในเวลาดูเดียวกัน ที่มอบโอกาสให้ผู้วิจัยได้เป็นคณะกรรมการงานแข่งขันเต้น Cover Dance ขอขอบคุณน้อง ๆ ขาว Cover Dance ทุกคนที่เสียสละเวลาบอกเล่าเรื่องราวอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้ ให้ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลอย่างใกล้ชิดและต้อนรับผู้วิจัยเป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยมีความผูกพันกับน้อง ๆ ขาว Cover Dance ทุกคน

และคนสำคัญที่ผู้วิจัยจะไม่กล่าวถึงไม่ได้เลย คือบุคคลที่คอยเป็นกำลังใจ และเหมือนแรงส่งให้ผู้วิจัยมีพลังในการประกอบร่างงานวิจัยชิ้นนี้จนประสบความสำเร็จ ตา ยาย แม่ และน้ำ ยังรวมถึง นิว และไมล์ ที่เป็นทั้งกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย และเหมือนเพื่อน พี่น้อง ที่คอยช่วยผู้วิจัยหาข้อมูล ให้ช่วงเวลาในการทำงานวิจัยนี้มีเรื่องราวที่สนุกและน่าจดจำมากที่สุด และท้ายที่สุด ขอขอบคุณตัวเราเองที่ต่อสู้กับงานท้าทายชิ้นนี้จนประสบความสำเร็จในที่สุด

นายดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.1.1 อดีตของการเต้น	1
1.1.2 การเต้นรำในสังคมไทย	2
1.1.3 รูปแบบการเต้นในประเทศเกาหลีใต้	4
1.1.4 ช่วงก่อนเริ่มมีการเต้น Cover Dance	7
1.1.5 จุดเริ่มต้น Cover Dance	10
1.2 ปัญหานำวิจัย	15
1.3 วัตถุประสงค์	16
1.4 ขอบเขตการวิจัย	16
1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	17
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	20

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
2.1 แนวคิดเรื่องการเต้น	22
2.2 แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับอัตลักษณ์ (Identity)	33
2.2.1 อัตลักษณ์กับการสร้างตัวตนในบริบทโลกาภิวัตน์	37
2.2.2 การแสดงออกอำนาจเชิงสัญลักษณ์	38
2.3 แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย (Subculture)	41
2.3.1 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น (Youth Culture)	43
2.3.2 แนวทางการศึกษาแบบการครอบงำและการต่อสู้ทางวัฒนธรรม (Hegemony/counter-hegemony)	48
2.3.3 กลไกการใช้สื่อเพื่อการสร้างความหมายวัฒนธรรมย่อย	51
2.3.4 แนวคิดทฤษฎีกลุ่มสื่อสารเชิงวัฒนธรรม (Cultural Communication)	53
2.3.5 แนวคิดและทฤษฎีอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry)	56
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย และการสื่อสารกับอัตลักษณ์	60
2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการเต้น และการเต้น Cover Dance	62
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	65
3.1 ช่วงเวลาในการศึกษา	65
3.2 พื้นที่ในการศึกษา	66
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
3.4 วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล	69
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	71
3.6 เกณฑ์ในการวิเคราะห์	71
3.7 การเขียนและนำเสนอผลการศึกษา	72

บทที่ 4 กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อย ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	74
4.1 ภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง: เรื่องของ “นิว” กับการเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	76
4.2 ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	87
4.3 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	88
4.4 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ	105
4.4.1 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	105
4.4.2 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มคนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)	111
บทที่ 5 กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อย ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	114
5.1 ภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง: เรื่องของ “ไมล์” กับการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	116
5.2 ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	125
5.3 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	127
5.4 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ	145

5.4.1 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักร้อง Cover Dance	145
ประเภทประยุกต์ ต่อกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักร้อง Cover Dance	
ประเภทดั้งเดิม	
5.4.2 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักร้อง Cover Dance	153
ประเภทประยุกต์ ต่อกลุ่มคนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)	
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	157
6.1 สรุปผลการวิจัย	158
6.1.1 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักร้อง Cover Dance	158
6.1.2 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักร้อง Cover Dance	166
ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ	
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	168
6.2.1 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย	169
กลุ่มนักร้อง Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์	
6.2.2 การต่อสู้ด้านอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย	174
กลุ่มนักร้อง Cover Dance ระหว่างกลุ่มนักร้อง Cover Dance	
ประเภทดั้งเดิมกับกลุ่มนักร้อง Cover Dance ประเภทประยุกต์	
และการต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ (Pop Dance และ	
Traditional Dance)	
6.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป	177
6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป	177
รายการอ้างอิง	178
ประวัติผู้เขียน	181

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	87
4.2 แสดงสรุปกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	103
5.1 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	126
5.2 แสดงสรุปกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	142
6.1 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การแต่งกาย”	158
6.2 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การจัดตั้งทีม”	159
6.3 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การฝึกซ้อม”	160
6.4 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การเตรียมตัว”	161
6.5 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การคัดเลือก”	162
6.6 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การเลือกเพลง”	162
6.7 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง”	163
6.8 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การแข่งขันเต้น Cover Dance”	164
6.9 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “เพศ”	165
6.10 แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “อายุ”	165

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 Music Video เพลง Gangnam Style	6
1.2 นักร้องเกาหลีใต้ ของ จี ฮุน (Rain)	7
1.3 ซีรีส์เรื่อง Full House	8
1.4 สมาชิกวง 2PM (ชาย) ศิลปินไทยในเกาหลีใต้ นิซคุณ หรเวชกุล (ขวา)	9
1.5 สมาชิกวง GOT7 (ชาย) ศิลปินไทยในเกาหลีใต้ แบลมแบม (ขวา)	11
1.6 สมาชิกวง G-TWENTY	12
1.7 สมาชิกวง Cover Dance วง Next School	12
1.8 ศิลปินไทยในเกาหลีใต้ ลลิส หรือ ลลิสา	13
2.1 กรอบการวิจัย	64
3.1 โปสเตอร์งาน Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015	71
4.1 สถานที่ทำงานและเพื่อนร่วมงานของนิว	77
4.2 นิวกับเพื่อนในทีม Cover Dance	78
4.3 นิวเล่นเกมเต้น	80
4.4 นิวขณะฝึกซ้อมกับทีมที่ห้างสรรพสินค้า วอเตอร์เกต พาววิลเลียน	82
4.5 นิวและทีมนั่งดูคลิปศิลปินต้นฉบับขณะฝึกซ้อมเต้น	83
4.6 นิวและทีมก่อนขึ้นแข่งขันเต้น Cover Dance	85
4.7 นิวและทีมบนเวทีการแข่งขันเต้น Cover Dance	86
4.8 ศิลปินต้นฉบับวง Gfriend (ชาย) นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม (ขวา)	91
4.9 กลุ่มใน Facebook ไว้ให้นักเต้น Cover Dance ที่ยังไม่มีทีมสังกัดเข้ามารวมตัว	92
4.10 การรับสมัครสมาชิกจัดตั้งทีม	93
4.11 สถานที่ฝึกซ้อมที่นักเต้น Cover Dance บางคนทิ้งขยะไว้ และมีนักเต้น Cover Dance เข้ามาตากเตี๊ยนในกลุ่ม	94
4.12 นักเต้น Cover Dance ในห้องซ้อมเต้นช่วงเวลาก่อนแข่งขันเต้น	97
4.13 การคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมทีมของนักเต้น Cover Dance มีข้อกำหนด	98
4.14 นักเต้น Cover Dance บนเวทีแข่งขัน	100
4.15 การรับสมัครสมาชิกทีม Cover Dance ศิลปินต้นฉบับชายแต่รับสมาชิกหญิงเท่านั้น	101
4.16 ป้ายประชาสัมพันธ์งานแข่งขันเต้น Cover Dance จำกัดอายุไม่เกิน 25 ปี	102

4.17 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มอง	106
4.18 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม บอกกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	109
4.19 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ที่กลุ่มคนอื่น ๆ มอง	111
5.1 ชูตนักศึกษาของไมล์ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม	117
5.2 วันที่ไมล์แข่งเต้น Cover Dance	118
5.3 ไมล์ไปเชียร์เพื่อนแข่งขันเต้น Hip Hop	120
5.4 ไมล์ขณะซ้อมเต้นที่ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์	122
5.5 ไมล์และทีมบนเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance	124
5.6 นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ (ซ้าย) ศิลปินต้นฉบับวง Vixx (ขวา)	129
5.7 การรับสมัครสมาชิกเพื่อจัดตั้งทีมของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ เน้นที่การเต้นหลากหลายสไตล์	131
5.8 นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักฝึกซ้อมในห้องซ้อม	134
5.9 วันที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์รับสมัครสมาชิกมาคัดเลือก	136
5.10 กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีอุปกรณ์เสริมในการแสดง	141
5.11 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมอง	146
5.12 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ บอกกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	150
5.13 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ที่กลุ่มคนอื่น ๆ มอง	153
6.1 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ	167
6.2 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม แลประเภทประยุกต์	171
6.3 การต่อสู้ด้านอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น Cover Dance ระหว่างกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และการต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)	175

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเต้นรำ คือการเคลื่อนไหวร่างกายและการขยับตัวไปตามจังหวะเพลง การเต้นรำมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเต้นรำหมู่ การเต้นแจ๊ซ บัลเลต์ เต้นแท็ป บอลรูม ฟังก์ การเต้นเบรกแดนซ์ หรือการเต้นแบบไทยเช่นการรำวง การรำฟ้อน การเต้นรำแสดงถึงการมีความแข็งแรง และความอ่อนแอในจังหวะที่เป็นไปตามเพลง แสดงถึงความโรแมนติก ความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี และการมีวัฒนธรรม หรือแม้กระทั่งการเต้น Cover Dance ก็เป็นรูปแบบของการเต้นรำที่สื่อสารไปทั่วโลก และคนทั่วโลกเข้าใจในความหมายเดียวกัน

1.1.1 อดีตของการเต้น

ในอดีตแล้วศิลปะการเต้นรำในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ได้ถูกค้นพบจากภาพวาดบนผนังถ้ำในแถบแอฟริกาและยุโรปตอนใต้ ซึ่งศิลปะในการเต้นรำได้ถูกวาดมาไม่น้อยกว่า 20,000 ปี พิธีกรรมทางศาสนาจะรวมการเต้นรำ การดนตรี และการแสดงละคร ซึ่งถ่ายทอดให้เห็นถึงลักษณะของการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ได้อย่างดี พิธีกรรมเหล่านี้อาจทำไปเพื่อติดต่อสื่อสารกับสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น การบวงสรวงเทพเจ้า เทพธิดา หรือจากการล่าสัตว์มาได้ หรือการออกสงคราม นอกจากนี้ยังมีการเฉลิมฉลองการเต้นรำด้วยเหตุอื่น ๆ เช่น ฉลองการเกิด การหายจากเจ็บป่วย หรือการไว้อาลัย (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2542)

David Levinson (1996, p. 309-3012, อ้างถึงใน นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2550) อธิบายว่ารูปแบบทางวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ทางร่างกาย คือการเต้นรำ เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงในงานศึกษาทางมานุษยวิทยา แต่คำว่า การเต้นรำ เป็นคำที่บดบังสิ่งที่ซ่อนอยู่ในเรื่องราวของท่วงท่าและการเคลื่อนไหวทางร่างกายของมนุษย์ ในหลาย ๆ สังคม การเคลื่อนไหวร่างกายอาจจัดประเภทเข้ากับแนวคิดของตะวันตก ในอดีตที่ผ่านมา นักมานุษยวิทยาที่สนใจเรื่องการเต้นรำ ทำการศึกษาการเคลื่อนไหวของเรือนร่างที่มีหลายลักษณะและเชื่อมโยงถึงระบบความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม ศิลปะการป้องกันตัว การละเล่น ระบบสัญลักษณ์ ความบันเทิง และกีฬา บริบททางสังคมเหล่านี้เป็นผลจากการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเข้าไปจัดระเบียบท่าทางการเคลื่อนไหวของมนุษย์ การเคลื่อนไหวบางลักษณะอาจมีความซับซ้อนและใช้ประกอบกับการเล่นดนตรี

การเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบเกิดขึ้นในทุก ๆ สังคม ระบบการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นระบบของความรู้ ซึ่งมีทั้งการแสดงท่าทาง และพื้นที่ที่ใช้แสดงท่าทาง เพื่อเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมที่ใหญ่กว่า ระบบความรู้ของการเคลื่อนไหวร่างกายถูกกำกับด้วยวัฒนธรรมและสังคมโดยกลุ่มคนที่สะสมความรู้และสืบทอดกันมา ถึงแม้ว่าความรู้แบบนี้จะเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืน แต่การเคลื่อนไหวร่างกายก็มีระเบียบที่ชัดเจน ความรู้แบบนี้อาจเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่มองเห็นได้ด้วยตา เป็นระบบของสุนทรียะที่ละเอียดอ่อน และอาจทำให้เข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรม การศึกษาการเคลื่อนไหวของร่างกายของกลุ่มคนในเชิงอุดมคติ เป็นการศึกษาที่ต้องการวิเคราะห์แบบแผนทางวัฒนธรรมและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ร่างกาย นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษากระบวนการทางสังคมของกลุ่มคนบางกลุ่มในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และศึกษาลักษณะท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกายในแบบต่าง ๆ เพื่อความมนุษย์ใช้ร่างกายส่วนใด

1.1.2 การเต้นรำในสังคมไทย

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2542) ให้คำอธิบายว่ารำ เป็นคำรวมที่หมายถึงฟ้อน หรือระบำ และรำเต้นเป็นท่าทาง “ระบำ” มักหมายถึงการฟ้อนร่วมกันเป็นหมู่หรือกลุ่มโดยไม่มีเรื่องหรือไม่มีนิยาย เช่น จับระบำ การละเล่นอย่างนี้คล้ายคลึงกับ “ฟ้อน” จึงมักใช้คู่กันว่า “ฟ้อนระบำ”

“รำ” มักหมายถึงการละเล่นเดี่ยวหรือคู่ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับอาวุธและการต่อสู้เช่น รำดาบ รำกระบี่กระบอง รำเชนง รำพาดชา ใกล้เคียงกับคำว่า “เต้น” จึงมักใช้คู่กันว่า “รำเต้น” ต่อมาในสมัยหลัง ๆ มิได้เคร่งครัดจึงใช้คำเหล่านี้ปะปนกันไป แต่มักนิยมใช้คำว่า “รำ” แทนการละเล่นได้ทั้งเช่น ร้องรำทำเพลง

โดยประวัติแล้วนาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการละครฟ้อนรำ และดนตรีอันมีคุณสมบัติตามคัมภีร์นาฏยะหรือนาฏยะกำหนดว่า ต้องประกอบไปด้วยศิลปะ 3 ประการ คือ การฟ้อนรำ การดนตรี และการขับร้อง รวมเข้าด้วยกัน ซึ่งทั้ง 3 สิ่งนี้ เป็นอุปนิสัยของคนมาแต่ดึกดำบรรพ์ นาฏศิลป์ไทยมีที่มาและเกิดจากสาเหตุแนวคิดต่าง ๆ เช่น เกิดจากความรู้สึกรบกระเทือนทางอารมณ์ไม่ว่าจะอารมณ์แห่งสุข หรือความทุกข์ และสะท้อนออกมาเป็นท่าทางแบบธรรมชาติและประดิษฐ์ขึ้นมาเป็นท่าทาง ลีลาการฟ้อนรำ หรือเกิดจากลัทธิความเชื่อในการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเจ้า โดยแสดงความเคารพบูชาด้วยการเต้นรำ ขับร้องฟ้อนรำให้เกิดความพึงพอใจ เป็นต้น

นอกจากนี้นาฏศิลป์ไทย ยังได้รับอิทธิพลแบบแผนตามแนวคิดจากต่างชาติเข้ามาผสมผสานด้วย เช่น วัฒนธรรมอินเดียเกี่ยวกับวรรณกรรม ที่เป็นเรื่องของเทพเจ้าและตำนานการฟ้อนรำ โดยผ่านเข้าสู่ประเทศไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม คือผ่านชนชาติขวและเขมร ก่อนที่จะนำมาปรับปรุงให้เป็นรูปแบบตามเอกลักษณ์ของไทย เช่นตัวอย่างของเทวรูปศิwapางนาฏราช ที่สร้างเป็นทำการร่ายรำของพระอิศวร ซึ่งมีทั้งหมด 108 ท่า หรือ 108 กรณะ โดยทรงฟ้อนรำครั้งแรกในโลก ณ ตำบลจิรัถมพรม เมืองมัทราช อินเดียใต้ ปัจจุบันอยู่ในรัฐทมิฬนาดู นับเป็นคัมภีร์สำหรับการฟ้อนรำแต่งโดยพระภคตมุนี เรียกว่าคัมภีร์ภคตนาฏยศาสตร์ ถือเป็นอิทธิพลสำคัญต่อแบบแผนการสืบสานและถ่ายทอดนาฏศิลป์ของไทยจนเกิดขึ้น เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่มีรูปแบบ แบบแผนการเรียน การฝึกหัด จาริตชนบธรรมเนียมมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม บรรดาผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ไทยได้สันนิษฐานว่า อารยธรรมทางศิลปะด้านนาฏศิลป์ของอินเดียนี้ได้เผยแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตามประวัติการสร้างเทวาลัยศิwapางนาฏราชที่สร้างในปี พ.ศ. 1800 ซึ่งเป็นระยะที่ไทยเริ่มก่อตั้งกรุงสุโขทัย ดังนั้นท่ารำไทยที่ดัดแปลงมาจากอินเดียในครั้งแรก จึงเป็นความคิดของนักปราชญ์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีการแก้ไขปรับปรุงหรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในกรุงรัตนโกสินทร์ จนนำมาสู่การประดิษฐ์ท่าร่ายรำและละครไทยมาจนถึงปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การเต้นรำ หรือระบำรำฟ้อนนั้น มีการดัดแปลง หรือลอกเลียนแบบมาจากต่างประเทศ ทั้งในอินเดีย ขว และเขมร จนถึงในยุคปัจจุบันที่โลกเข้าสู่ช่วงของโลกาภิวัตน์นั้น การเข้าถึงข้อมูลจากต่างประเทศก็ทำได้ง่ายขึ้น เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และได้รับความนิยมอย่างมากในรัชกาลที่ 7 รูปแบบการเต้นลีลาศที่เป็นการเต้นของชนชั้นสูงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (8 กรกฎาคม 2559) รายการกบนอกกะลา สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=ZmqON-a5l8M> จนภายหลังมา Internet เข้ามามีบทบาทในสังคมเป็นอย่างมาก รูปแบบการเต้นอื่น ๆ ก็ได้เข้ามาด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการเต้น Hip Hop, Pop Dance, Street Dance เป็นต้น จึงเริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance จนเกิดเป็นรูปแบบการเต้นสมัยใหม่ และมาในปัจจุบันได้มีการเกิดการเต้นที่รู้จักกันว่า Cover Dance โดยกลุ่มประเทศแรกที่นำ Cover Dance เข้ามามีบทบาทมากในประเทศไทยคือ “เกาหลีใต้” นั่นเอง

1.1.3 รูปแบบการเดินในประเทศเกาหลีใต้

วไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์ (2552) ศึกษาพบว่าวัฒนธรรมเพลงในเกาหลีเริ่มเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นจีนและไต้หวันนับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1990 เริ่มต้นที่ สถานีโทรทัศน์ในเกาหลีไม่สามารถผลิตรายการดนตรีที่มีคุณภาพหรือมากพอเพื่อรับกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ได้ วงการเพลงเกาหลีจึงหันมารุกเข้าสู่ตลาดเอเชีย เพื่อสร้างวงดนตรีเกาหลีเป็นทางเลือกทางหนึ่ง นอกเหนือจากวง ดนตรีป๊อปจากตะวันตก หรือญี่ปุ่น

วัฒนธรรมเกาหลีถูกแทรกแซงโดยวัฒนธรรมตะวันตกหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามเกาหลี ช่วงปี ค.ศ. 1945 -1980 เกาหลีได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่เพื่อปกป้องตนเองจากวัฒนธรรมอเมริกัน โดยให้ความสำคัญกับการค้นหาตัวตนหรือเอกลักษณ์ของชาติและมรดกทางวัฒนธรรม รัฐบาลเป็นผู้ควบคุมและออกกฎระเบียบ วางรากฐานทางด้านกฎหมาย กองทุนสถาบันการศึกษา ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1981 – 1992 รัฐบาลได้เพิ่มการส่งเสริมทางด้านศิลปะทั้งแบบดั้งเดิมและร่วมสมัย พร้อมวางแผนนโยบายแผนหลักทางวัฒนธรรม 10 ปี โดยเน้นวัฒนธรรมเพื่อปวงชนทั้งมวล เมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ. 1993 รัฐบาลเปลี่ยนบทบาทใหม่เป็นการส่งเสริมมากกว่าการควบคุม ด้วยเห็นว่าวัฒนธรรมสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

จนถึงปี ค.ศ. 1998 รัฐบาลเกาหลีได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น โดยรวมเรียกว่าอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ประกอบด้วยอุตสาหกรรมย่อย อาทิ ภาพยนตร์ เพลง วิทยุ สิ่งพิมพ์ การกระจายเสียง การออกแบบ ตัวการ์ตูน ความบันเทิงที่ให้ความรู้ (Edutainment) และวางวิสัยทัศน์ทางวัฒนธรรมเข้าสู่สังคมดิจิทัล วัฒนธรรมในบริบทนี้จึงเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายและเป็นวัฒนธรรมในเชิงโลกาภิวัตน์ ส่งเสริมให้วัฒนธรรมเกาหลีสามารถแข่งขันได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเชื่อว่า วัฒนธรรมเกาหลีมีเอกลักษณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในส่วนนี้

ในปี ค.ศ. 1999 รัฐบาลได้ออก พ.ร.บ.ส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ทำให้เกิดมีองค์กรมหาชนเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ เช่น สถาบันส่งเสริมและพัฒนาเกาหลี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีศูนย์วิจัยทางวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาเทคโนโลยีทางวัฒนธรรม ความสำเร็จของอุตสาหกรรม วัฒนธรรม (Culture Content) เป็น 1 ใน 7 สาขาที่มีศักยภาพในการเติบโตในอีกสิบปีข้างหน้า โดยอยู่ในวิสัยทัศน์อุตสาหกรรมเกาหลี ปี ค.ศ. 2020 และ ประเมินว่าในปี ค.ศ. 2030 ประเทศเกาหลีจะสามารถส่งออกสินค้าทางวัฒนธรรมเป็นมูลค่ากว่า 13,761 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเกิดการจ้างงานประมาณ 1,604,888 คน

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2548) ตั้งข้อสังเกตว่ากระแสวัฒนธรรมป๊อปเกาหลีนั้นเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของเกาหลีคือการใช้ “ทุนวัฒนธรรม” ซึ่งมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับเป้าหมายทางการเมืองและวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ในทางเศรษฐกิจวิธีการนี้ได้ช่วยฟื้นฟูอุตสาหกรรมบันเทิงการหลอมละลาย และยังเป็นแรงกระตุ้นในการกอบกู้ระบบเศรษฐกิจโดยรวม นอกจากนี้รัฐบาลเกาหลียังต้องการป้องกันการครอบงำจากวัฒนธรรมป๊อปญี่ปุ่นที่มีกระแสนิยมสูงในหมู่วัยรุ่นเกาหลี จากนั้นในปี 2002 กระทรวงวัฒนธรรมของเกาหลีได้จัดตั้งหน่วยงานใหม่ที่มีชื่อว่า การวัฒนธรรมและเนื้อหาสื่อแห่งเกาหลี (Korea Culture and Content Agency) เพื่อส่งเสริมการส่งออกวัฒนธรรมป๊อปเกาหลี เช่น ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และดนตรี ไปสู่ต่างประเทศ และ 2 ปีต่อมา คำว่า “คลื่นเกาหลี” หรือ “Korean Wave” ก็แผ่กระแสนอกไปทั่วทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หัวใจของการผลิตสื่อแบบครบวงจรคือ “ระบบดาราในฝัน” หรือ “Idol Star System” หรือที่ญี่ปุ่นเรียกว่า “Aidoru” การปั้นดาราวัยรุ่นหรือนักแสดงหน้าใหม่ที่อายุน้อย ๆ เริ่มจากการเป็นนักร้องรุ่นเยาว์ (Junior) เป็นกลยุทธ์ที่บริษัทดนตรียักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่นใช้ได้ผลมาแล้ว เช่น นักร้องกลุ่มจอห์นนี่ จูเนียร์ (Johnny Junior) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมบันเทิงของเกาหลีเป็นไปอย่างถอนรากถอนโคน เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 ด้าน คือ การปรับตัวทางเทคโนโลยีเข้าสู่ระบบดิจิทัล (Digitization of music) เปลี่ยนจากตลาด offline record market ไปเป็น online recording market เช่น การดาวน์โหลดริงโทน การฟังเพลงสตรีมมิง (music streaming) ในโฮมเพจบนอินเทอร์เน็ต เพื่อสู้กับวัฒนธรรมบริโภคสื่อของวัยรุ่นที่ซื้อเทปซีดีน้อยลง แต่หันไปดาวน์โหลดเพลงจากอินเทอร์เน็ต อีกด้านหนึ่งคือการใช้นโยบายปรับเปลี่ยนทุนวัฒนธรรม มุ่งผลิตสินค้าบันเทิงสำหรับตลาดภายในประเทศให้เป็นสินค้าส่งออกทั่วเอเชีย (Asian export industry) เพื่อเป็นการชดเชยหรืออย่างน้อยก็เพื่อรักษาคาตลาดของเทปและซีดีที่สูญหายไป ในช่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อุตสาหกรรมดนตรีและอุตสาหกรรมบันเทิงของเกาหลีจึงมีการพลิกโฉมขนานใหญ่ และระบบการผลิตทางเศรษฐกิจได้นำทุนวัฒนธรรม (cultural capital) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการโลกาภิวัตน์ในเอเชีย (Globalization / Asianization) กระแสวัฒนธรรมป๊อปเกาหลีที่เข้ามาผ่านทางสื่อต่าง ๆ ทั้งในด้านละคร ภาพยนตร์ เพลง นิตยสาร วรรณกรรมแปล มักจะมีเรื่องของวัฒนธรรมเกาหลีสอดแทรกเข้ามา โดยการสร้างและใช้กระแสการผลักดันของความนิยมเอเชีย (Asianism) คือทำวัฒนธรรมเอเชียให้ดูมีความเป็นสากลมากขึ้น ศิลปินต่าง ๆ ของเกาหลีจะมีเอกลักษณ์เฉพาะและพยายามขายภาพลักษณ์ของความเป็นสากลในขณะเดียวกันก็ขายความเป็นเกาหลีในเรื่องภาษาและวัฒนธรรมบางอย่างเข้าไปด้วย เพื่อให้กลายเป็นที่ยอมรับของแฟนเพลง ผู้ฟัง ทำให้วัฒนธรรมเกาหลีกลายเป็นกระแสที่โถมเข้ามา และ

สามารถเปิดตลาดประเทศเพื่อนบ้านได้ ทั้งในประเทศจีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน หรือแม้กระทั่งในประเทศไทย

ถ้าจะพูดถึงเรื่องต้นประกอบเพลงที่โดดเด่นที่สุด จะเห็นได้จากกระแสที่มาแรงอย่างเพลง “กังนัม สไตล์” ทำให้เกาหลีสามารถทำลายกำแพงทางภาษาได้สำเร็จ สามารถชนะใจแฟนคลับทั่วโลก Psy ยังได้รับเชิญไปออกรายการมากมายของสหรัฐอเมริกาอีกด้วย สิ่งที่ทำให้เพลงดังกล่าวได้รับการยอมรับไปทั่วโลกเพราะยอดผู้เข้าชม Music Video เพลงดังกล่าวสูงกว่า 2 พันล้านวิว (8 กรกฎาคม 2559) สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=9bZkp7q19f0> ซึ่งถือว่าเป็นเพลงที่มียอดผู้เข้าชมติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก ณ ขณะนี้

ภาพที่ 1.1 Music Video เพลง Gangnam Style จาก www.youtube.com

ทั้งนี้การต้นประกอบเพลงของเกาหลีได้ ถูกนำเสนอในพื้นที่สาธารณะอย่างเช่น เว็บไซต์ YouTube ให้คนทั่วโลกได้รู้จัก และเข้าถึงได้อย่างง่าย แต่ในประเทศไทยวัฒนธรรมเพลงเกาหลี ไม่ได้เข้ามาอย่างโดดเด่น แต่เข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมการดูซีรีส์ และภาพยนตร์ โดยให้ซีรีส์ และภาพยนตร์สอดแทรกเพลงเกาหลี และศิลปินเกาหลีเข้ามาพร้อมกัน

1.1.4 ช่วงก่อนเริ่มมีการเต้น Cover Dance

ดนตรีป๊อปของเกาหลีได้เข้ามาสู่ประเทศไทยเมื่อราว ๆ ปี 2005 ในสมัยนั้นกลุ่มวัยรุ่นในประเทศไทยยังมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สนใจอุตสาหกรรมบันเทิงของเกาหลี เพราะการเข้าถึงสื่อข้ามชาติในสมัยนั้นยังเป็นไปได้ยาก เนื่องด้วยทั้งอินเทอร์เน็ตและรายการเคเบิลต่าง ๆ ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก ทำให้คนยังคงรู้จักน้อย แต่สิ่งที่ทำให้คนรู้จักเกาหลีได้มากที่สุดคงหนีไม่พ้นเรื่อง Full House หนึ่งในละครเกาหลีที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในช่วงฤดูร้อนของประเทศเกาหลี สร้างจากการทุนที่ได้รับความนิยมสูง ในละครเรื่องนี้หยิบประเด็นตรงเรื่องของการอยู่ร่วมกันของคนสองคนที่ไม่มีความลงรอยกัน นักแสดงนำเรื่องนี้เป็นนักร้องเกาหลีที่ร้อนแรงมากที่สุดในตอนนั้นคือ Rain

Rain เริ่มต้นจากการเป็นนักเต้นให้กับ Park Ji-Yoon ตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา หลังจากนั้น Rain ได้พัฒนามาเป็นนักเต้นให้กับเจ้าของค่ายเพลง JYP entertainment ในปี 2001 ก่อนที่เจ้าของค่ายเพลงจะเห็นแวວความสามารถจนทำให้เขามาเป็นนักร้องในปี 2002 ด้วยความสามารถทั้งด้านการร้องเพลง และการแสดง ทำให้เขาได้โด่งดังไปทั่วโลก รวมไปถึงประเทศไทย ด้วยเช่นกัน ความสามารถด้านการเต้นของ Rain ทำให้ผลงานเพลงของเขาโด่งดังจนติดอันดับ 1 กลายเป็นเพลงฮิตในปี 2002 Rain กลายเป็นนักร้องหน้าใหม่ยอดนิยมแห่งปี 2002 โดยได้รับรางวัล นักร้องหน้าใหม่ยอดเยี่ยมประจำปี 2002 จากงานประกาศรางวัลเพลงของ SBS, KBS, MBC, KMTV และ M-NET

ภาพที่ 1.2 นักร้องเกาหลีใต้ ของ จี ฮุน (Rain) จาก <http://kpop.youzab.com>

สิ่งที่ทำให้ Rain โด่งดังและเป็นที่รู้จักของคนไทยคือ ผลงานละครในปี 2004 Full House (สะดุดรักที่ปักใจ) แสดงร่วมกับ ซองเฮคโย ออกฉายทางสถานีโทรทัศน์ KBS เป็นละครที่นำเอาการ์ตูนยอดฮิตของเกาหลีมาขึ้นบนจอแก้วเป็นครั้งแรก ผลปรากฏว่าละครเรื่องนี้ มีเรตติ้งสูงที่สุดในรอบปี ทำให้ Rain ได้รับรางวัล KBS Action Award ไปครองถึง 3 รางวัลซ้อน

ภาพ 1.3 ซีรีส์เรื่อง Full House จาก <http://series0.com>

หลังจากนั้นได้สองปี (2549) นิชคุณ หรือเวชกุล ได้เป็นนักแสดงหน้าใหม่ในสังกัดของ JYP entertainment ซึ่งเซ็นสัญญาเป็นระยะเวลา 8 ปี นับเป็นคนไทยคนแรกที่ได้เข้าสู่วงการบันเทิงเกาหลีอย่างเต็มตัว ในปี 2550 JYP entertainment ประกาศเปิดตัววง Boy Band ประกอบด้วยสมาชิก 12 คน โดยมีนิชคุณอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย โดยได้ออกรายการเรียลลิตีชื่อว่า Hot Blood Guys หรือชื่อไทย “ปฏิบัติการหนุ่มล่าฝัน” ออกอากาศทางช่อง M-Net และในปีถัดมา (2551) นิชคุณได้ออกซิงเกิ้ลแรกภายใต้ชื่อวง 2PM ในซิงเกิ้ล “Hottest Time of The Day” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเพลงเกาหลีก็เข้ามามีบทบาทอย่างมากในเมืองไทย

ภาพที่ 1.4 สมาชิกวง 2PM (ซ้าย) จาก www.welovekhun.com

ศิลปินไทยในเกาหลีใต้ นิชคุณ หรวชกุล (ขวา) จาก www.welovekhun.com

หลังจากที่กระแสการบันเทิงเกาหลีเข้ามาในประเทศไทย คนไทยกลุ่มใหญ่ที่เรียกตัวเองว่าเป็นแฟนคลับเกาหลี หรือเรียกตัวเองว่า “ต่ง” ก็มีวิธีต่าง ๆ ที่เข้าใกล้วงการบันเทิงเกาหลี ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวประเทศเกาหลี การติดตามซีรีส์เกาหลี หรือศิลปินเกาหลี ฟังเพลงเกาหลี แต่งตัวสไตล์เกาหลี และกลุ่มที่ผู้วิจัยจะศึกษา คือการเปลี่ยนแปลงศิลปินเกาหลี

1.1.5 จุดเริ่มต้น Cover Dance

กลุ่มวัยรุ่นไทยที่ชื่นชอบศิลปินเกาหลีจะพยายามหาหนทางให้ตนเองได้เข้าใจ ความเป็นศิลปินมากที่สุดนั้น หนทางเดียวก็คือการทำตัวเลียนแบบศิลปิน ในยุคสมัยที่วัฒนธรรมหลัก พยายามทำตัวตนให้แตกต่างที่กลุ่มวัยรุ่นจะเรียกกันว่า “Unique” แต่ก็มีคนไม่น้อยที่ย้อนกลับไปยุค ก่อนที่คนส่วนใหญ่ชอบการทำอะไรเหมือน ๆ กันคือการเลียนแบบ ทำให้เกิดกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “Cover Dance” ขึ้นมา

ในช่วงแรกกลุ่ม Cover Dance ในประเทศไทยมีเพียงกลุ่มน้อย ในราว ๆ ปี 2547 งานแข่งขันเต้น Cover Dance งานแรกได้เกิดขึ้นในชื่องานว่า Japan Festa ในยุคนั้นการเต้น Cover Dance ให้ความสนใจไปทางศิลปินญี่ปุ่นมากกว่า โดยศิลปินญี่ปุ่นในสมัยนั้นได้รับความนิยม เป็นพิเศษ รุ่นแรกที่เริ่มแข่งขันเต้น Cover Dance จะเรียกตัวเองว่า J-pop คือกลุ่มคนที่ชื่นชอบ ศิลปินญี่ปุ่นและเต้นเลียนแบบท่วงท่า การแต่งกาย ลิปซิงก์ ตามศิลปินทุกอย่าง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ อย่างหนึ่งของกลุ่มคนที่เต้น Cover Dance ซึ่งยึดถือปฏิบัติต่อ ๆ กันมา

หลังจากนั้นได้ไม่นานกระแสศิลปินเกาหลีได้ก็เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยกลุ่ม ผู้ชื่นชอบจะเรียกตนเองว่า “K-pop” ได้เริ่มมีเวทีที่จะแสดงตัวตนออกมา เพื่อบ่งบอกว่าตนเองคือผู้ ชื่นชอบศิลปินเกาหลี โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภท K-pop ได้เริ่มรวมตัวและประกวดกัน โดยวงที่เริ่มต้นแรก ๆ ที่นำศิลปินเกาหลีมาเป็นต้นแบบส่วนใหญ่ Super Junior, Big Bang, และ TVXQ ในสมัยนั้น Cover Dance ถูกมองว่าไร้สาระ และโดนกล่าวหาว่าเป็นพวกลอกเลียนแบบผู้อื่น และยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมเท่าที่ควร มีเพียงคนกลุ่มน้อยซึ่งก็คือกลุ่มคนที่ชื่นชอบศิลปินเกาหลี เท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและสนใจการเต้น Cover Dance ถือว่าเป็นการต่อสู้ของกลุ่มวัฒนธรรม หลักกับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยอย่าง Cover Dance

ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจะขอศึกษาเฉพาะเรื่องศิลปินเกาหลีได้ หรือ K-pop เพราะ เป็นกลุ่มการเต้น Cover Dance ที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันและมีรูปแบบการนำเสนอที่ หลากหลายมากกว่ากลุ่มที่ชื่นชอบ J-pop ในที่นี้ Cover Dance จะหมายถึง เต้นตามศิลปิน K-pop เท่านั้น

ผู้วิจัยเองก็เป็นหนึ่งในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการ แสดงออกและประกอบสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมา กว่า 8 ปี จนผู้วิจัยได้กลายมาเป็นกรรมการในการตัดสิน การแข่งขันเต้น Cover Dance ในงาน Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest ตั้งแต่ปี 2555 – 2558 เป็นเวลากว่า 4 ปี และมีความใกล้ชิดกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance เป็น อย่างดี ทำให้ผู้วิจัยเองก็มีความสงสัยในเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์และการต่อสู้วัฒนธรรมย่อย และต้องการหาคำตอบให้กับข้อสงสัยของตนเอง จึงเกิดข้อคำถามขึ้นมาเป็นงานวิจัยชิ้นนี้

กลุ่มนักเต้น Cover Dance นั้นพยายามที่จะหาพื้นที่สาธารณะเพื่อใช้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์มาเป็นเวลาอย่างยาวนาน จนกระทั่งสื่อมวลชนรายการแรกที่มีการแข่งขันเต้น Cover Dance คือ 07 Show Korean Dance Fever Bangkok, Thailand ในปี 2009 เป็นเวทีที่แจ้งเกิดให้กับกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการแข่งขันเต้น Cover Dance นี่ถือเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้เข้ามาแสดงในพื้นที่สาธารณะ เพื่อใช้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง โดยรายการนี้เป็นรายการที่ทำให้ทุกคนรู้จักเด็กคนหนึ่งชื่อว่า “แบมแบม” ได้ใช้พื้นที่สาธารณะนี้ในการเต้น Cover Dance เพื่อนำตัวเองเข้าสู่วงการบันเทิงเกาหลีอย่างเต็มตัว ในนามของสมาชิกวง GOT7 ในปี 2557 กับค่ายเพลงเดียวกันกับรุ่นพี่นิชคุน JYP entertainment และแบมแบมยังได้ประสบความสำเร็จมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 1.5 สมาชิกวง GOT7 (ซ้าย) จาก <http://korea.tlcthai.com/>

ศิลปินไทยในเกาหลีใต้ แบมแบม (ขวา) จาก <http://korea.tlcthai.com/>

นอกจากกลุ่มศิลปินที่กล่าวมาแล้ว ยังมีศิลปินหน้าใหม่ที่เกิดจากรายการนี้ เช่นเดียวกัน G-TWENTY ศิลปินสังกัด MonoMusic ประเทศไทย ก็เริ่มมาจากนักเต้น Cover Dance จนได้กลายมาเป็นศิลปินที่มีทำนองและท่วงท่าคล้ายกับศิลปินเกาหลีใต้ และก็เกิดกระแสการ Cover Dance ทำให้คลิปลดงกล่าวโด่งดังไปทั่วประเทศ โดยทีม Next School

ภาพที่ 1.6 สมาชิกวง G-TWENTY จาก <http://www.student-weekly.com/>

ภาพที่ 1.7 สมาชิกวง Cover Dance วง Next School จาก www.youtube.com

การเต้น Cover Dance เป็นเวทีที่สร้างศิลปินและนักแสดงหน้าใหม่จำนวนมาก ลลิส หรือ ลลิสสา ได้เข้าสู่วงการบันเทิงเกาหลีในวัยเพียง 16 ปี จากการประกวด YG Audition Thailand#1 โดยลลิสเคยได้เข้าร่วมการแข่งขันเต้น Cover Dance ในชื่อทีม GTO Cover f(x) ในปี 2010 ปัจจุบันลลิสเตรียมตัวเป็นศิลปินอยู่ที่เกาหลีใต้ โดยมีผลงานโฆษณาแบรนด์เสื้อผ้า NONAGON ร่วมกันกับศิลปินค่าย YG entertainment อีกด้วย

ภาพที่ 1.8 ศิลปินไทยในเกาหลีใต้ ลิลิส หรือ ลิลิสสา จาก <http://korea.tlcthai.com/>

หลังจากนั้นก็เริ่มมีรายการประเภทนี้ออกมาให้เห็นอีกมากมาย โดยที่จะพูดถึงอีก รายการที่สร้างชื่อเสียงให้กับนักเต้น Cover Dance หน้าใหม่หลายคน Thailand's Got Talent ตั้งแต่ในปี 2554 ทีม Cover Dance วงแรกได้ขึ้นแสดงโชว์ในชื่อทีม Ulzzang Cover Super Junior และได้รับกระแสตอบรับดีมาก จนทีมสามารถเข้าสู่รอบ Semi-Final ได้ ในปีถัดมา 2555 Def-G Cover Rania ก็เข้าร่วมการแข่งขันและได้เข้าสู่รอบ Semi-Final เช่นเดียวกัน ในปีต่อ ๆ มาก็กเริ่มมีวง เข้าประกวดเพิ่มมากขึ้นในปี 2556 Thailand's Got Talent Season 3 ทีม Millenium boy Cover EXO ในปี 2557 Thailand's Got Talent Season 4 ทีม Next School Cover After School และ ในปี 2558 Thailand's Got Talent Season 5 ทีม Deli-Project Cover K-pop ซึ่งเป็นปีล่าสุด จะ เห็นได้ว่า รายการดังกล่าวนี้เป็นรายการที่เปิดโอกาสให้กับนักเต้น Cover Dance ได้เข้าไปร่วม แข่งขัน และสามารถเข้าสู่รอบ Semi-Final ได้เกือบทุกทีม

ตัวผู้วิจัยเอง นอกจากเป็นกรรมการในงานแข่งขันเต้น Cover Dance แล้ว ผู้วิจัย ยังเป็นครูสอนเต้นเชียร์ลีดเดอร์ และการสอนเต้นเพื่อใช้ในการประกวดรูปแบบต่าง ๆ หลายครั้งที่ ผู้วิจัยพยายามจะยึดเอาอาชีพสอนเต้นมาเป็นอาชีพหลักในการใช้ชีวิต แต่มักถูกคนในครอบครัวผู้วิจัย ตำหนิในเรื่องการเต้น เพราะคนในครอบครัวมองว่าการเต้น เป็นอาชีพที่ไม่พหุหาเลี้ยงครอบครัว และ เป็นอาชีพ “เต้นกินรำกิน”

ในภาพยนตร์กลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็ได้เข้าไปร่วมการแสดงภาพยนตร์คือ ทีม Exodia Cover After School เคยได้เข้าร่วมการแสดงภาพยนตร์เรื่อง “ตั๋วพ้อเรียกพ้อ (The one ticket)” ในช่วงหนึ่งของภาพยนตร์ แต่ในภาพยนตร์เป็นเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ J-pop ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ดังกล่าวถูกเรียกว่า กลุ่ม Cover Berryz Kobo แทนตามเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ โดยกลุ่มดังกล่าวได้ถูกชักชวนโดยโมเดลลิ่งที่คัดเลือกผลงานจาก Youtube ที่น่าสนใจให้เข้าไปร่วม Casting ในบทดังกล่าว ซึ่งถือว่าสื่อมวลชนเปิดกว้างที่จะให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance เข้าไปมีส่วนร่วม และประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองให้กับบุคคลทั่วไปได้เป็นที่รู้จัก (สรดิษ กันแดง, บทสัมภาษณ์ 2558)

หลังจากที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ฝ่าฟันอุปสรรคมากมายในการสร้างการมีตัวตนในสังคม จนได้มีพื้นที่สาธารณะในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองแล้ว แต่ในขณะเดียวกันในวัฒนธรรมย่อยอย่างการเต้น ก็ยังคงมอง Cover Dance ว่าเป็นการแสดงออกที่ไม่สร้างสรรค์ เป็นเพียงการเดินเลียนแบบศิลปิน โดยไม่จำเป็นต้องคิดสร้างสรรค์สิ่งใด ๆ ใหม่ โดยคนส่วนใหญ่ที่มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ในแง่ลบ มักเป็นกลุ่มนักเต้น Traditional Dance ที่มองว่าการเต้น Cover Dance ไม่มีศิลปะในการเต้นเหมือนการเต้นแบบอื่น ๆ

เคยมีกระแสถูกจากกลุ่มนักเต้นทั่วไป อย่างพวก Street Dance มองว่า Cover Dance เป็นพวกชนชั้นล่างของกลุ่มนักเต้น จากคำพูดที่ว่า “เรามันพวก Street ไม่ใช่ Cover Dance ” (ใหม่, บทสัมภาษณ์ 2558) จะเห็นได้ว่าในวัฒนธรรมย่อยการเต้นด้วยกัน ยังคงไม่ยอมรับการเต้น Cover Dance และมองว่าการเต้น Cover Dance ไม่สร้างสรรค์ เป็นเพียงการเลียนแบบเท่านั้น

ในกลุ่มของ Facebook ที่ผู้วิจัยได้ฝังตัวเข้าไป จะพบการแชร์ข้อความเกี่ยวกับการแข่งขันของการเต้น Cover Dance กับการเต้นในรูปแบบอื่น ๆ โดยกลุ่ม Pop Dance จะมองกลุ่ม Cover Dance เป็นกลุ่มที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ และลอกเลียนแบบเกาหลีมา ไม่มีความน่าภูมิใจ กลุ่ม Cover Dance ก็พยายามต่อสู้และประกอบอัตลักษณ์ของตนเอง จนทำให้เกิดกลุ่มการเต้น Cover Dance ประเภทใหม่ขึ้นมาคือ Cover Dance ประยุกต์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านอื่น ๆ ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ไม่ว่าจะเป็นการเต้นในรูปแบบ B-Boy, Street Dance, บัลเลต์ หรือแม้กระทั่งการฟ้อนรำ

ทำให้ในช่วงปี 2554 เป็นต้นมา Cover Dance ถูกแยกออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือประเภท Cover Dance ดั้งเดิม และประเภท Cover Dance ประยุกต์ เพราะในช่วงที่ผ่านมาการแข่งขันเต้น Cover Dance มีความเข้มข้นด้วยเงินรางวัลที่มากกว่า 50,000 และการได้เป็นตัวแทนประเทศไทยไปแข่งขันในระดับโลก ในงาน K-pop Cover Dance Festival ทำให้กลุ่ม Cover Dance ประยุกต์ได้ถือกำเนิดขึ้นมา เพื่อจัดตั้งทีมเพื่อเอาชนะในการแข่งขันในเวทีต่าง ๆ โดยกลุ่ม Cover Dance ดั้งเดิมจะเรียกกลุ่ม Cover Dance ประยุกต์ว่าเป็นพวก “ตัวปลอม”

ในงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “การแสดงคัฟเวอร์แดนซ์ในฐานะพื้นที่การสื่อสารของวัยรุ่น” อนรรฆอร บุรณานนท์ (2552) จะมองในเรื่องของกระบวนการสร้างสรรค์ จัดตั้งทีม การคัดเลือกบุคคล การฝึกซ้อม การแสดง การเตรียมตัวก่อนขึ้นแสดง อิทธิพลของ Cover Dance ต่อการสื่อสารความต้องการของวัยรุ่น และทัศนคติของผู้ชมต่อการแสดง Cover Dance ที่มีความเกี่ยวข้องกับจิตวิทยา ซึ่งเป็นการวิจัยที่ลงลึกในรายละเอียดเรื่องราวเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของนักเต้น Cover Dance ในงานวิจัยดังกล่าวยังไม่ได้กล่าวถึงในด้านของการตีความหมายในเรื่องของการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance และต่อสู้กันของวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อย(การเต้น) และวัฒนธรรมย่อย(Cover Dance)ด้วยกันเอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่นำงานวิจัยดังกล่าวมาต่อยอดศึกษาต่อในแง่มุมที่ลึกลงไปในแนวคิดเบื้องหลังของนักเต้น Cover Dance ว่ามีความต้องการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองต่อบุคคลอื่น ๆ อย่างไร

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ชื่นชอบในศิลปินเกาหลี และนำเวลาว่างมารวมกลุ่มเพื่อฝึกฝน ฝึกซ้อม เพื่อเตรียมความพร้อมในการแข่งขันเต้น Cover Dance โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้เลือกใช้พื้นที่สาธารณะในการรวมตัวในการสร้างอัตลักษณ์ สื่อสารให้กับคนภายนอกได้รับรู้ ว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างไปจากวัฒนธรรมหลัก(Traditional Dance) และวัฒนธรรมย่อย (Pop Dance) อย่างไร และการต่อสู้กันเองภายในวัฒนธรรมย่อย (Cover Dance ดั้งเดิมและประยุกต์) เป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยจะเน้นศึกษาในเรื่องของบทบาทการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ว่าเป็นอย่างไร และนำเสนอต่อบุคคลภายนอกให้รับรู้ได้อย่างไร

1.2 ปัญหาวิจัย

การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance แบบ ดั้งเดิม และแบบประยุกต์เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในวัฒนธรรมย่อยของการเต้น Cover Dance แสดงออกสู่วัฒนธรรมอื่น ๆ

1. วัฒนธรรมย่อย (Cover Dance) ถูกแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ Cover Dance ดั้งเดิม และ Cover Dance ประยุกต์ (ช่วงฝึกซ้อม ช่วงเข้าสู่เวที ช่วงแข่งขัน ช่วงเวลาทั่วไป) มีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ และนำเสนอที่แตกต่างกัน

2. วัฒนธรรมย่อย (Cover Dance และ Pop Dance) การเต้นในรูปแบบทั่วไป และการเต้น Cover Dance มีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับของวัฒนธรรมย่อยอื่น ๆ

3. วัฒนธรรมย่อย (Cover Dance) และวัฒนธรรมหลัก (Traditional Dance) การประกอบสร้างอัตลักษณ์ต่อบุคคลภายนอกมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์เพื่อสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) ในที่นี้ผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่ม K-pop Cover Dance เท่านั้น เพราะเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ และมีความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ อาชีพ เป็นต้น ในขณะเดียวกันกลุ่มดังกล่าวผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้อย่างเข้มข้นมากที่สุดโดยแบ่งออกมาเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการเต้น Cover Dance ทั้งแบบดั้งเดิม และประยุกต์ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เลือกเก็บข้อมูล ณ ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้ง แกรนด์พระราม 9 และห้างสรรพสินค้า วอเตอร์เกต พาววิลเลียน

2. กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการเต้น Cover Dance ในช่วงการแข่งขันเต้น Cover Dance ในงานแข่งขันเต้น Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558 ณ ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 10 เดือน คือระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559

1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏภายนอก ประกอบด้วยเครื่องแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ เช่น เสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ ซึ่งกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการเต้น Cover Dance มีสไตล์ที่โดดเด่นในเรื่องการแต่งกาย การแสดงออก กิริยาท่าทาง

1. ลักษณะที่ปรากฏ (appearance) ได้แก่ การแต่งกาย และบุคลิกภายนอก เช่น แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เหมือนกับศิลปินเกาหลีได้ กางเกงสีส้นแปลกตา หรือกางเกงวอร์ม ทำสีผมให้เหมือนกับศิลปิน หรือทรงผม ใส่แว่นตาที่ไม่มีเลนส์สายตา รองเท้าแฟชั่นสีสันสดใส

2. การประพฤติปฏิบัติตัว (Manner) ได้แก่ การแสดงออก กิริยาท่าทาง เช่น มีท่าเต้นที่เหมือนกับศิลปินเกาหลีได้ การแสดงท่วงท่าที่เหมือนกับศิลปินแม้กระทั่งตอนพูดหรือเดิน

3. ภาษาของกลุ่ม (Language) ได้แก่ คำศัพท์พิเศษและวิธีการพูด เช่น จะมีการใช้ภาษาที่เข้าใจกันในกลุ่ม Cover Dance หรือการใช้ภาษาเกาหลีมารวมในคำพูด

อัตลักษณ์จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่นและสังคม” การจะบอกว่าเราเป็นใครได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเรามี “อำนาจ” ในการต่อรองกับคนอื่นและสังคม

ในแนวคิดเรื่องการเต้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบการแยกอัตลักษณ์ออกมาได้ดังนี้
ขั้นก่อนการแสดง

1. การแต่งกาย เนื่องด้วยข้อสำคัญของการเต้น Cover Dance คือการเลียนแบบศิลปิน ต้นแบบให้เหมือนมากที่สุด การแต่งกายจึงเป็นเรื่องสำคัญ คือการหาชุดที่ใส่แสดงให้เหมือนกับศิลปิน ต้นแบบให้มากที่สุด ตั้งแต่ทรงผม การแต่งหน้า เสื้อผ้า กางเกง รองเท้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เข็มขัด กระเป๋า แหวน เป็นต้น

2. การจัดตั้งทีม การเต้น Cover Dance ที่สำคัญคือไม่สามารถเต้นเพียงคนเดียวได้ ทีมจึงเป็นเรื่องสำคัญ อัตลักษณ์สำคัญของการเต้น Cover Dance คือการจัดหาทีม และการรวมกลุ่ม

3. การฝึกซ้อม Cover Dance จำเป็นจะต้องมีการฝึกซ้อมเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง และสวยงามของท่าเต้น และใน Cover Dance ประยุกต์ ก็จะมีท่าเต้นที่นอกเหนือไปจากท่าเต้นของต้นฉบับ จึงต้องการฝึกซ้อมกันเป็นเวลานาน

4. การเตรียมตัว เป็นเรื่องสำคัญของการเต้น Cover Dance เพราะเนื่องจากการเต้นเป็นทีม ทำให้ต้องการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อม ก่อนการแสดง หรือแข่งขันต่าง ๆ

5. การคัดเลือก ในการจัดหาลูกทีม หรือการหาทีมเพื่อเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่มักมีการ “ออดิชั่น” (Audition) เพื่อเข้ามาอยู่ร่วมทีม หรือการเต้นโชว์ความสามารถของตนเองให้ทีมที่รับคนเข้าทีมเป็นผู้เลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุด

6. การเลือกเพลง ศิลปินเกาหลีเองมีเพลงในอัลบั้มจำนวนมาก แต่ก็มีเพียงไม่กี่เพลงที่มีทำเต้นประกอบ ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance จะต้องเลือกเพลง เพื่อใช้ในการแสดง หรือการแข่งขัน ให้เหมาะสมกับเวที สถานที่ ความทันสมัย และ Concept ของงานนั้น ๆ

7. การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ส่วนนี้ถือว่ามีความสำคัญ หรือเป็นหัวใจหลักของการ Cover Dance คือท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ท่าเต้นจะมีการลอกเลียนแบบท่าเต้นจาก MV หรือการแสดงสด “Live” ของศิลปินนั้น ๆ และมีการระบุตำแหน่งของบุคคลในทีมโดยกำหนดว่าใครเป็นศิลปินคนไหน ยืนในตำแหน่งเดียวกัน และเต้นในรูปแบบเดียวกัน

ขั้นการแสดง

8. การแข่งขันเต้น Cover Dance การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของการเต้น Cover Dance จะทำให้เข้าถึงกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ดีที่สุด คือเวทีที่ใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance จะเป็นสถานที่รวมกลุ่มของนักเต้น Cover Dance เหมาะสำหรับเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ลักษณะทางประชากร

9. เพศ การเต้น Cover Dance ไม่ได้จำกัดเพศ ผู้หญิงสามารถเต้นเพลงผู้ชายได้ และผู้ชายก็สามารถเต้นเพลงผู้หญิงได้เช่นกัน

10. อายุ เนื่องจากการแข่งขันเต้น Cover Dance จะจำกัดอายุไม่เกิน 30 ปี ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น

2. การประกอบสร้างอัตลักษณ์ หมายถึง การประกอบสร้างความหมายใหม่ขึ้นมา โดยใช้วิธีผสมผสานองค์ประกอบของวัฒนธรรมเดิม แต่นำมาสร้างความสัมพันธ์ใหม่ขึ้นมา นำไปสู่การสร้างความหมายเฉพาะกลุ่ม แล้วนำมาใช้กับการเต้น Cover Dance เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เหมือนกับศิลปินเกาหลีได้ กางเกงสีส้นแปลกตา หรือกางเกงวอร์ม สวมหมวกรูปทรงเหมือนตุ๊กตา ใส่แว่นตาที่ไม่มีเลนส์สายตา รองเท้าแฟชั่นสีส้นสดใส การแสดงออก กิริยาท่าทางของกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการเต้น Cover Dance จะมีลักษณะที่เฉพาะตัว มีการพูดคุยเป็นศัพท์ของตัวเอง ใช้สื่อสารที่เข้าใจกันภายในกลุ่ม

3. วัฒนธรรมย่อย หมายถึงการดำรงอยู่ในโครงสร้างลำดับชั้นของอำนาจที่แตกต่างกันระหว่างวัฒนธรรมย่อยกับวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อยเป็นส่วนเสี้ยวหนึ่งของวัฒนธรรมหลัก วิธีการที่กลุ่มย่อยใช้ในการจัดการกับชีวิตทางวัตถุและวิถีชีวิตด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ ความสัมพันธ์ ระบบค่านิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม โดยกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการเต้น Cover Dance เปรียบเหมือนวัฒนธรรมเล็ก ๆ ที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมการเต้นทั้งหมด ทำให้กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการเต้น Cover Dance พยายามที่จะสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาให้โดดเด่น โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1. วัฒนธรรมย่อย Cover Dance กับวัฒนธรรมหลัก (Traditional Dance) ศึกษาการสื่อสารการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยต่อวัฒนธรรมหลัก

2. วัฒนธรรมย่อย Cover Dance กับวัฒนธรรมย่อย (Pop Dance) ศึกษาการสื่อสารการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อย (Cover Dance) ต่อวัฒนธรรมย่อย (Pop Dance)

3. วัฒนธรรมย่อย Cover Dance ถูกแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ Cover Dance ดั้งเดิม และ Cover Dance ประยุกต์ มีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน

4. **Cover Dance** หมายถึง การเดินเลียนแบบศิลปินที่มีชื่อเสียง ด้วยลีลาและท่าทางแบบเดียวกับศิลปิน โดยการมีการใช้เพลง การแต่งกาย ทรงผม ชื่อทิมที่ใกล้เคียงกับศิลปินต้นฉบับ มีการใช้แทนชื่อตัวเองด้วยชื่อของศิลปินที่ตนเองเลียนแบบ และเป็นสิ่งที่เรียกแทนแวดวง (field) ของตนเอง โดยผู้วิจัยจะเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่ม Cover Dance เพลงเกาหลีเป็นหลักในการศึกษา เพราะกลุ่มดังกล่าวมีจำนวนมาก และมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์อย่างชัดเจน โดยในกลุ่มนี้นอกจากจะเดินเลียนศิลปินในเพลงเกาหลีแล้ว บางส่วนก็มีการเดินเลียนศิลปินไทย และชาติตะวันตก

5. **พื้นที่การฝึกซ้อม** หมายถึง สถานที่ที่รวมตัวกลุ่มนักเต้น Cover Dance ใช้ในการฝึกฝน และฝึกซ้อม เพื่อนำไปใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance มักจะรวมตัวกันที่ห้างสรรพสินค้า ฟันทิป บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้ง แกรนด์พระราม 9 และห้างสรรพสินค้า วอเตอร์เกต พาวิลเลียน

6. **การแข่งขันเต้น Cover Dance** หมายถึง กิจกรรมในการแข่งขันเต้น Cover Dance ให้กลุ่มที่สนใจเข้ามาแข่งขัน โดยมีคณะกรรมการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ครู/อาจารย์ ดารา นักแสดง หรือผู้เชี่ยวชาญในแวดวงการเต้นทำหน้าที่พิจารณาหรือตัดสินการแข่งขัน ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือกฎกติกาการแข่งขันในเวทีประกวด

7. **Cover Dance ดั้งเดิม** หมายถึง การเดินตามแบบฉบับของศิลปินทุกอย่าง ตั้งแต่เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ทรงผม หรือแม้กระทั่งลักษณะท่าทาง โดยเพลงที่นำมาเต้นก็เป็นเพลงที่ศิลปินใช้ในการเต้นในงานต่าง ๆ ตั้งแต่เพลงของตนเอง และเพลงในเทศกาลหรือรายการต่าง ๆ ที่เป็นช่วงกิจกรรมพิเศษของศิลปิน นักเต้น Cover Dance ดั้งเดิม ก็จะเลือกนำมาเต้นให้เหมือนกันศิลปินมากที่สุด

8. **Cover Dance ประยุกต์** หมายถึง การเดินที่เลือกศิลปินต้นแบบมาตีความใหม่ โดยเลือกนำมาเฉพาะเพลง และ Concept ของศิลปินนั้นมาใช้ในการประยุกต์เลือกเพลงมาผสมผสานให้เกิดรูปแบบการเต้นแบบใหม่ อาจมีทั้งการทำโซ่ขึ้นมาใหม่ ที่ไม่เหมือนกับศิลปินต้นฉบับ หรือการเลือกเพลงจากตะวันตกมาใช้ในการแข่งขันแทนเพลงจากเกาหลีได้ทั้งหมด เสื้อผ้าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

9. พื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ในที่นี้จะเลือกมาทั้งหมด 5 สื่อ ได้แก่ สื่อมวลชน (โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ) สื่อบุคคล (กลุ่มนักเต้น Cover Dance) สื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต Facebook YouTube ฯลฯ) สื่อกิจกรรม (การแข่งขันเต้น Cover Dance สถานที่ฝึกซ้อม ฯลฯ) สื่อวัตถุ (สัญลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็น Cover Dance เช่น เสื้อ หมวก รองเท้า เป็นต้น)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องบทบาทการประกอบสร้างอัตลักษณ์ ในประเด็นของการสื่อสารผ่านการเต้น Cover Dance
2. เพื่อศึกษาว่ารูปแบบการเต้น Cover Dance เมื่อผ่านกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองแล้ว สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้กลายเป็นประเภทหนึ่งของรูปแบบการเต้น ของวัฒนธรรมหลัก
3. เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในรูปแบบการแข่งขันเต้น Cover Dance เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้านวัฒนธรรมศึกษากับการวิจัยด้านการสื่อสารในการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารภายในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยอื่น ๆ
4. คาดหวังว่าผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการต่อยอดองค์ความรู้ให้กับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง หรือที่สนใจ เช่น สาขานิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน ในเรื่องการสื่อสาร สาขาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยาในเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์การเต้น และในการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง และการเต้น เพื่อใช้เป็นมุมมองหนึ่งในการศึกษา งานวิจัยในครั้งต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” ขึ้นนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารผ่านการเต้น Cover Dance ในแง่มุมที่หมายถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ อันได้แก่ความรู้ ความสามารถในการเต้น Cover Dance เพื่อสร้างวัฒนธรรมย่อยให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้เลือกทบทวนแนวคิดและงานวิจัยจากหลากหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจกับประเด็นดังกล่าว ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่องการเต้นรำ
- 2.2 แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับอัตลักษณ์ (Identity)
 - 2.2.1 อัตลักษณ์กับการสร้างตัวตนในบริบทโลกาภิวัตน์
 - 2.2.2 การแสดงออกอำนาจเชิงสัญลักษณ์
- 2.3 แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย (Subculture)
 - 2.3.1 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น (Youth Culture)
 - 2.3.2 แนวทางการศึกษาแบบการครอบงำและการต่อสู้ทางวัฒนธรรม (Hegemony/counter-hegemony)
 - 2.3.3 กลไกการใช้สื่อเพื่อการสร้างความหมายวัฒนธรรมย่อย
 - 2.3.4 แนวคิดทฤษฎีกลุ่มสื่อสารเชิงวัฒนธรรม (Cultural Communication)
 - 2.3.5 แนวคิดและทฤษฎีอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry)
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย และการสื่อสารกับอัตลักษณ์
 - 2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการเต้นรำ และการเต้น Cover Dance

2.1 แนวคิดเรื่องการเต้นรำ

ในการศึกษาเรื่องการเคลื่อนไหวร่างกายของคนพื้นเมืองในต่างประเทศ อาจเป็นนิยามของระบบการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะเฉพาะตัว และการเคลื่อนไหวก็จะถูกนิยามในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ชาวตะวันตกมีการเคลื่อนไหวหลายแบบ เช่น บัลเลต์ สแควร์แดนซ์ วอลท์ซ และ ร็อกแอนด์โรล

การวิจัยทางมานุษยวิทยาพยายามศึกษาการเคลื่อนไหวของมนุษย์ โดยเข้าไปอธิบายลักษณะท่าทางของมนุษย์ว่ามีระบบระเบียบอย่างไร เพื่อให้เข้าใจมิติของการเคลื่อนไหวในแบบต่าง ๆ ศึกษาว่ามีเงื่อนไขอะไรบ้างที่จะเกิดการเคลื่อนไหวของร่างกาย และการเคลื่อนไหวจะมีแบบใดบ้าง บุคคลที่เคลื่อนไหวจะมีการแยกจากกันหรือรวมตัวกันหรือไม่อย่างไร แบบแผนเป็นอย่างไร มีความหมายอย่างไร การเคลื่อนไหวในแบบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเต้นรำค้นพบอะไรบ้าง และอะไรคือแนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางร่างกายของมนุษย์

มีนิยามหลายแบบเกี่ยวกับการเต้นรำ จูดีธ ลินน์ ฮันนา นิยามว่าการเต้นรำหมายถึงแบบแผนทางพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีใช้คำพูดซึ่งถ่ายทอดออกมาทางร่างกายอย่างมีจังหวะ มีความตั้งใจ มีจุดหมาย และมีรูปแบบทางวัฒนธรรม การเคลื่อนไหวของร่างกายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดตามยุคสมัยและมีคุณค่าทางสุนทรียะ โจแอนน์ เคียลิโนโฮโมกู นิยามว่าการเต้นรำคือการแสดงออกเชิงศิลปะที่ไม่ยืนยาว เป็นการแสดงที่มีรูปแบบและลักษณะเฉพาะตัวโดยใช้การเคลื่อนไหวของร่างกาย การเต้นรำจะเกิดขึ้นโดยมีเป้าหมายเฉพาะ มีการควบคุมจังหวะ และท่วงท่า การเต้นรำเป็นผลมาจากผู้เต้นและผู้ชมในสังคม

ในบทความของเคียลิโนโฮโมกูมีการเอ่ยคำว่า “การเต้นรำ” ซึ่งหมายถึงระบบการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เป็นการกระทำต่อร่างกายของมนุษย์เพื่อทำให้เกิดการเคลื่อนไหวที่มีระเบียบแบบแผนเช่นเดียวกับการเขียนบทกวีที่มีสำนวนคล้องจองเป็นจังหวะ การแสดงออกทางร่างกายมีความสำคัญเทียบเท่ากับเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรม ระบบการเคลื่อนไหวที่มีรูปแบบเฉพาะตัวนี้อาจเป็นรูปแบบทางศิลปะ หรือเป็นการทำงานพิธีกรรม การเฉลิมฉลอง ความบันเทิง หรือมีลักษณะหลาย ๆ อย่างรวมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่นเคลื่อนไหวในพิธีกรรมทางการเมือง เพื่อความบันเทิง หรือเพื่อแสดงออกถึงชาติพันธุ์ อาจกล่าวได้ว่า การเคลื่อนไหวร่างกายที่เหมือนกันอาจเป็นการให้รหัสบางอย่าง และรหัสในการเคลื่อนไหวในแบบต่าง ๆ จะเกิดขึ้นในบริบทที่ต่างกัน เช่น การเต้นรำแด่พระเจ้า อาจต่างไปจากเต้นรำเพื่อความบันเทิง นอกจากนั้นพื้นฐานและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้แสดงยังมีผลต่อการให้ความหมายในการเคลื่อนไหวร่างกายเช่นเดียวกับอารมณ์ความรู้สึกของผู้แสดง

ครูฝึกเต้นรำ นักแสดงเต้นรำ และผู้ชม คือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเต้นรำภายใต้บริบท สังคมวัฒนธรรมและเงื่อนไขทางสุนทรียะ ตัวอย่างเช่น การเคลื่อนไหวในพิธีกรรมทางศาสนาของชาว บาห์ลี เป็นการแสดงที่ประกอบด้วยความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อวิงวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ประทานบางสิ่ง บางอย่าง แต่เมื่อการแสดงดังกล่าวนี้ย้ายมาอยู่บนเวทีให้ผู้ชมดู การเต้นรำจะมีความหมายต่างไปจาก เดิม ผู้ชมจะใช้ประสบการณ์ของตัวเองตีความการเต้นรำแตกต่างกันไป ผู้ชมอาจเป็นคนในหมู่บ้าน เดียวกัน หรือเป็นคนจากที่อื่น ซึ่งอาจไม่เคยเห็นการแสดงแบบนี้มาก่อนและไม่ทราบบริบททาง วัฒนธรรมของพวกเขาเลย

การเคลื่อนไหวของร่างกายที่มีระเบียบแบบแผนตายตัวอาจมีความหมายบางอย่าง ทั้งนี้ อาศัยการเล่านิทาน ตำนาน นวนิยาย การเปรียบเทียบ หรือใช้สัญลักษณ์ การเคลื่อนไหวอาจเป็น เครื่องหมาย เป็นสัญลักษณ์ หรือการสื่อให้รู้ถึงบางสิ่งบางอย่าง หรืออาจเป็นทั้งสัญลักษณ์และการสื่อ ความ การเคลื่อนไหวเป็นสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วยความคิดที่มีบริบททางวัฒนธรรม เป็นตัวควบคุม การเคลื่อนไหวจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายบางอย่าง ท่วงท่าของการเคลื่อนไหวอาจเป็นสิ่ง ที่ได้รับความชื่นชมจากคนดูในฐานะเป็นงานศิลปะ หรือผลงานของมนุษย์ การเคลื่อนไหวร่างกายอาจ เป็นความบันเทิงเรีงมย์ อาจเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองหรือประเด็นทางสังคม อาจเป็นการ แสดงสภาวะศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา และอาจเป็นการทำงานทางสังคมก็ได้

แบบแผนการเคลื่อนไหวที่มาจากพระเจ้าหรือบรรพบุรุษอาจเป็นแบบแผนที่ดำรงอยู่ ถาวร เช่นเดียวกับการสร้างผลงานทางวัฒนธรรมและการแสดงทางสุนทรียะ ถึงแม้ว่าความหมายของ การเคลื่อนไหวจะเปลี่ยนไปตามยุคสมัย การทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวร่างกาย ผู้แสดงและผู้ชม ต้องมีความสามารถหรือมีความรู้ ซึ่งความรู้ในการเต้นรำตามแบบโบราณเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับมี ความรู้ในด้านภาษา ความรู้ยังเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ แบบแผนของการเต้นรำต่าง ๆ เช่นเดียวกับการเรียนรู้ไวยากรณ์ของภาษา ความรู้จะช่วยให้เข้าใจหลักเกณฑ์ของการเคลื่อนไหว ร่างกายที่เคยปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต การแสดงจึงประกอบด้วยการเล่นร่างกายในขั้นตอนต่าง ๆ นักแสดงต้องเข้าใจกระบวนการเคลื่อนไหวตั้งแต่ต้นจนจบ

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้หรือทักษะสำหรับการแสดงเกิดขึ้นโดยนักภาษาศาสตร์ และนักวิเคราะห์ภาษา เดลล์ ไฮมส์ ได้ตั้งกฎเกณฑ์สำหรับการแสดงขึ้นมาเช่นเดียวกับกฎทางภาษา ไฮมส์เรียกกฎการแสดงนี้ว่า “ทักษะในการสื่อความหมาย” มิคาลิล บัคทิน สร้างอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว และการเปล่งเสียง บัคทินกล่าวว่าถ้าบุคคลไม่รู้หลักการเคลื่อนไหวร่างกาย บุคคลนั้นก็ไม่อาจสื่อสารสิ่งที่ต้องการได้ และจะไม่เข้าใจว่าสิ่งที่สื่อไปนั้นมีความหมายอะไร การเต้นรำมีใช้ภาษาสากล ความหมายจากการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง บุคคลจะเป็นผู้ให้ความหมายในการเคลื่อนไหวซึ่งขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมวัฒนธรรม เช่น การเคลื่อนไหวของชายต่างจากผู้หญิง เพราะสถานภาพ และโครงสร้างอำนาจ การเมืองของชายต่างจากหญิง

ในศาสตร์การเต้นรำ การเคลื่อนไหวร่างกายจะถูกกำกับด้วยเครื่องหมาย ในทศวรรษที่ 20 รูดอล์ฟ ฟอน ลาบัน คือผู้ที่สร้างเครื่องหมายสำหรับการเคลื่อนไหว รู้จักกันในนาม Labanotation หรือกฎของลาบัน ส่วนการเต้นบัลเลต์ จะมีเครื่องหมายอีกแบบหนึ่งเรียกว่า ปิเนซ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเต้นรำหลายชนิด นอกจากนั้น คอมพิวเตอร์ยังอาจใช้เป็นเครื่องหมายสำหรับการเต้นรำ และการควบคุมข้อมูล เช่นเดียวกับการใช้ภาพยนตร์และวิดีโอในการช่วยวิเคราะห์และจดบันทึก

การตีความทางมานุษยวิทยาในเรื่องการเต้นรำ มีวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงมาพร้อมกับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา การเก็บข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลคือวิธีพื้นฐานในการศึกษาการเต้นรำเช่นเดียวกับการศึกษาในเรื่องอื่น ๆ ของนักมานุษยวิทยา ถึงแม้ว่านักมานุษยวิทยาหลายคนจะไม่สนใจเรื่องการเคลื่อนไหวร่างกายของมนุษย์ แต่มีนักมานุษยวิทยาจำนวนหนึ่งค้นพบว่าการเคลื่อนไหวร่างกายของมนุษย์ทำให้เข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรมบางประการ ถึงแม้ว่านักมานุษยวิทยารุ่นบุกเบิกหลายคนจะเอยถึงการเต้นรำในบางครั้ง แต่ก่อนทศวรรษที่ 50 ก็ยังมีนักมานุษยวิทยาจำนวนน้อยที่สนใจศึกษาการเต้นรำอย่างจริงจัง

ฟรานซ์ โบแอส สนใจเก็บข้อมูลและสังเกตวัฒนธรรม วิธีการทำงานของโบแอส ช่วยให้การศึกษาเรื่องการเต้นรำเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจทางวัฒนธรรมมากกว่าจะนำทฤษฎีไปสวมทับ โบแอสกล่าวว่า การเต้นรำเกิดขึ้นภายใต้ประสบการณ์ของบุคคล ในปี ค.ศ. 1922 เรดคลิฟฟ์-บราวน์ ศึกษาชนเผ่าในเกาะอันดามัน เขาอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางร่างกายของชนเผ่า ซึ่งเกิดขึ้นในพิธีต่าง ๆ และมีหน้าที่ทางสังคม อีแวนส์-พริทเชิร์ด ศึกษาการเต้นรำของชนเผ่า อะซันเด โดยกล่าวว่า การเต้นรำมีแบบแผนตายตัว ผู้เต้นจะรู้ว่าต้องเต้นอย่างไร จะเต้นในโอกาสใด ใครมีบทบาทสำคัญในการเต้น และแบบแผนของการเต้นคืออะไร การเต้นของชาวบ้านอาจจะไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของตะวันตก

ในปี ค.ศ. 1933 เคิร์ต แซคส์ เขียนหนังสือเรื่อง *Eine Welgeschichte des tanzes* เป็นการสร้างทฤษฎีของการเต้นรำขึ้นมา แซคส์กล่าวว่าการเต้นรำมีวิวัฒนาการมาจากจุดเดียวกัน หนังสือของแซคส์ได้รับการอ้างอิงในวงวิชาการที่ศึกษาเรื่องการเต้นรำ แต่ทฤษฎีของเขาไม่ได้รับการยอมรับเท่าใดนัก ตั้งแต่ทศวรรษที่ 50 เป็นต้นมา มีนักมานุษยวิทยาจำนวนมากสนใจเรื่องการเต้นรำ เช่น มาร์เซล มอสส์ (1950) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเรือนร่างและการเคลื่อนไหวร่างกายในหลาย ๆ วัฒนธรรม เกอร์ทรูด โพรคอก คูริธ ศึกษาการเต้นรำที่เป็นผลมาจากบริบททางวัฒนธรรม ในปี ค.ศ. 1960 คูริธก็พิมพ์หนังสือเรื่อง *Panorama of Dance Ethnology* ในปี ค.ศ. 1968 อัลัน โลแม็กซ์ ศึกษาแบบการเคลื่อนไหวร่างกายโดยการเปรียบเทียบและจัดประเภทของการเคลื่อนไหวใน วัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งนี้เขาได้สร้างทฤษฎีเรื่อง *Choreometrics* ขึ้นมาจัดประเภทของการเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีทฤษฎีวิวัฒนาการเป็นพื้นฐาน โลแม็กซ์ศึกษาการเต้นรำจากภาพยนตร์ เขากล่าวว่าแบบแผนการเต้นรำมีความแตกต่างกันที่ความซับซ้อนของท่วงท่า และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจของสังคมนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม นักมานุษยวิทยาที่ศึกษาเรื่องนี้ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของโลแม็กซ์ ต่อมา มีลูกศิษย์ของ โบแอสสนใจศึกษาเรื่องการเต้นรำหลายคน เช่น เคียลีโนโฮโมกู และ อันย่า ปีเตอร์เซน รอยซ์ ใน ประเทศอังกฤษมีนักมานุษยวิทยาที่ศึกษาเรื่องการเต้นรำ เช่น จอห์น แบล็คคิง และ แอนดรี กรู ทั้งสองคนนี้มีความเชี่ยวชาญในการศึกษาการเต้นรำเปรียบเทียบในสังคมต่าง ๆ ผลงานการศึกษาอื่น ๆ ของนักมานุษยวิทยาอังกฤษ เรื่อง *Society and the Dance : The Social Anthropology of Performance and Process* ในปี ค.ศ. 1985

ทั้งนักมานุษยวิทยาอเมริกันและอังกฤษ ต่างใช้แนวคิดของภาษาศาสตร์มาอธิบายการเต้นรำ และทำให้การเต้นรำถูกอธิบายด้วยทฤษฎีโครงสร้าง การศึกษาโครงสร้างของการเต้นรำ เช่น การศึกษาของ กืออร์กี มาติน และเออร์โน เปโซว่า ที่ศึกษาการเต้นรำของชาวฮังกาเรียน ซึ่งต่อมาถูกอธิบายให้เป็นระบบมากขึ้นโดยนักวิชาการชาวยุโรปตะวันออกจากสถาบันดรีฟีนบ้านนานาชาติ นอกจากนั้น เอเดรียน แอล แคปเลอร์ยังใช้หลักของภาษาศาสตร์ไปอธิบายการเคลื่อนไหวร่างกายของชาวโพลินีเซียน เพื่อค้นหากฎเกณฑ์ทั่วไป แต่แคปเลอร์ก็ไม่พบกฎเหล่านั้น เพราะว่ากฎมองไม่เห็น นอกจากมีแต่ความทรงจำเกี่ยวกับการเต้นรำซึ่งเป็นเค้าโครงนำไปสู่การทำความเข้าใจความหมายของการเต้นในท่าต่าง ๆ การศึกษาในเชิงโครงสร้างนี้ยังพบมากในกลุ่มนักวิชาการจาก ICTM Ethnochoreology

ดริต วิลเลียมส์ ยังใช้แนวคิดทางภาษามาอธิบายท่วงท่าการเคลื่อนไหวร่างกายของมนุษย์ ทั้งนี้วิลเลียมส์ได้ใช้แนวคิดของเบอร์นดา ฟาร์แนลล์มาวิเคราะห์ภาษาร่างกาย ฟาร์แนลล์ ทำการศึกษาภาษาสัญลักษณ์ของชนพื้นเมืองในอเมริกา นอกจากนั้นยังนำแนวคิดของราจิกา พูรี มาอธิบายท่วงท่าของการใช้มือในการเต้นรำของชาวอินเดียท้องถิ่นมาอธิบายโครงสร้างของการเต้นรำ

การสื่อสาร การแสดงอารมณ์ และสภาวะของจิตใจในการเต้นรำ เป็นประเด็นที่ได้รับ การศึกษาจากฮันนา (1979) การศึกษาของคริสทีน โลเคน-คิม ศึกษาการแสดงอารมณ์ในการเต้นรำ โดยการเปรียบเทียบการเต้นรำเหมือนการเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้า ประเด็นอื่น ๆ ที่มีการศึกษา ได้แก่ เรื่องเพศสภาพของการเต้นรำ การต่อรองกับจารีตประเพณี ความสัมพันธ์ระหว่างกายกับจิต ศิลปะการป้องกันตัว การท่องเที่ยว ความผสมผสานทางวัฒนธรรมในเขตเมือง และความเป็นอเมริกัน จุดประสงค์ของการวิจัยทางมานุษยวิทยาต่อเรื่องการเต้นรำและการเคลื่อนไหวร่างกายของมนุษย์มิใช่ เป็นเพียงการอธิบายการมีอยู่ของการเต้นรำในวัฒนธรรมเท่านั้น แต่เป็นการศึกษาที่ต้องการทำความเข้าใจสังคมโดยวิเคราะห์ระบบของการเคลื่อนไหวทางสรีระ นักมานุษยวิทยาจำนวนมากสนใจ ความหมาย ความรู้สึกทางความคิด และการให้คุณค่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีการ เคลื่อนไหวร่างกายเป็นส่วนประกอบ นักมานุษยวิทยาสนใจที่จะถามว่าการเคลื่อนไหวนั้นทำอย่างไร มีความหมายอย่างไร และการศึกษาเรื่องนี้จะทำให้เราเข้าใจสังคมได้หรือไม่

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2542) อธิบายว่ารำ เป็นคำรวมที่หมายถึงฟ้อน หรือระบำและรำเต้น เป็นท่าทาง “ระบำ” มักหมายถึงการฟ้อนร่วมกันเป็นหมู่หรือกลุ่มโดยไม่มีเรื่องหรือไม่มีนิยาย เช่น จับ ระบำ การละเล่นอย่างนี้คล้ายคลึงกับ “ฟ้อน” จึงมักใช้คู่กันว่า “ฟ้อนระบำ”

“รำ” มักหมายถึงการละเล่นเดี่ยวหรือคู่ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับอาวุธและการต่อสู้เช่น รำ ดาบ รำกระบี่กระบอง รำเชง รำพัดชา ใกล้เคียงกับคำว่า “เต้น” จึงมักใช้คู่กันว่า “รำเต้น” ต่อมาใน สมัยหลัง ๆ มิได้เคร่งครัดจึงใช้คำเหล่านี้ปะปนกันไป แต่มักนิยมใช้คำว่า “รำ” แทนการละเล่นได้เช่น ร้องรำทำเพลง

ร่องรอยดึกดำบรรพ์ของการฟ้อนเต้นมีเค้ามูลบางประการอยู่ในบรรดาภาพเขียนสีบน ผืนง้ำ เช่น ในถ้ำรูปที่เขาสีขาว ตำบลลุ่มสุม อำเภอยะโฮรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นภาพเขียนสีที่ แสดงรูปคนจับมือกันเป็นแถวจำนวน 49 คน มีเครื่องแสดงเพศทั้งหญิงและชาย (สมัยก่อน ประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ชิน อยู่ดี : กรมศิลปากร จัดพิมพ์เมื่อ 2510) ลักษณะดังกล่าวนี้ย่อม แสดงเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่ใช่ปกติแต่ควรจะเป็นเรื่องของการละเล่น (เต้นฟ้อน) ใน พิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์

นอกจากนี้ ยังมีภาพเขียนแสดงรูปคนยุคดึกดำบรรพ์ในที่อื่น ๆ อีก เช่น ที่เขาจันทน์งาม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาที่ถ้ำคน วัดพระบาทบัวบก และที่บ้านคิ้ว ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้าน ผือ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งล้วนเป็นภาพกลุ่มคนนั่งโอดเอนเป็นแถว ๆ ส่วนภาพเขียนสีที่ภูปลาร้า จังหวัด อุทัยธานี มีภาพคนแสดงท่าทางคล้ายกำลังเต้นฟ้อนอยู่ด้วย

ภาพเขียนสีบนผนังถ้ำเหล่านี้ มีความหมายอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของผู้คนในระบบความเชื่อยุคดึกดำบรรพ์ เพราะถ้ำหรือเพิงผาที่มีภาพเขียนอยู่ด้วยย่อมเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งอาจเทียบได้กับศาสนสถานของผู้คนและบ้านเมืองในสมัยหลัง ๆ ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมหรือศาสนกิจ

กิริยาของผู้คนที่อยู่บนภาพเขียนเหล่านี้ส่วนมากเป็นเรื่องของการทำมาหากิน การล่าสัตว์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตด้านอื่น ๆ แต่บางส่วนของภาพมีผู้คนบางกลุ่มแสดงท่าทางพิเศษที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจพิจารณาเปรียบเทียบกับลักษณะการเล่นในประเพณีของบรรดากลุ่มชนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ที่ยังมีสืบเนื่องต่อมา

ข่า (ผี) ตองเหลือง เป็นพวกสัญจรร้อนรุ่มไม่อยู่เป็นที่ จึงมักตีเกราะเคาะไม้ เป่าไปไม้เป็นเสียงสัตว์ป่าร้อง เมื่อขับไล่เต็นฟ่อนก็ปรบมือเป็นจังหวะ ละว้าหรือลัวะ เป็นชนเผ่าดั้งเดิมที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง จะตีเกราะไม้ไม้เรียกว่า “โกน” แล้วเป่าเขาควาย ดิดดิงจ้องหนอง ตีฆ้องและกลองมโหระทึก ใช้กระบอกไม้ไผ่กระทุ้งดิน บางทีก็ใช้เต็นฟ่อนกระทุ้งไม้แล้วขับลำเพลงสั้น ๆ

หลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญอีกชุดหนึ่งเป็นลวดลายอยู่บนกลองมโหระทึกยุคโลหะ จากดองซอนในเวียดนามภาคเหนือ เป็นรูปคนกำลังเป่าแคนและมีช่างฟ้อนอย่างน้อย 2 คน กำลังมืออ่อนฟ้อนกางแขนครึ่งข้อทั้งสองข้าง ท่าทางคล้ายฟ้อนแคน หมอแคนและช่างฟ้อนแต่งกายเหมือนกันคล้ายกับนุ่งผ้าหรือเปลือกไม้ยาวกรอมเกือบจรดพื้น มีเทริดชนกกสมหัวแลดูสูงและยังมีประติมากรรมสัมฤทธิ์เป็นรูปหมอแคนผู้ชาย 2 คนขี่คอกันเป่าแคน มีลักษณะประหนึ่งเด่นโดดเด่นในพิธีกรรม

แท้ที่จริงแล้วหลักฐานทางโบราณคดีที่ยกมาอ้างทั้งหมดนั้น ไม่อาจระบุเผ่าพันธุ์ผู้เป็นเจ้าของประเพณีนั้น ๆ ได้ แต่อาจกล่าวรวม ๆ ได้ว่าเจ้าของที่แท้จริงคือบรรพบุรุษของผู้คนในพื้นที่ดินใหญ่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่ม ๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน บางครั้งก็อยู่รวมกันประสมประสานเผ่าพันธุ์กันด้วย แต่เมื่อพิจารณาความต่อเนื่องและเปรียบเทียบประเพณีจากรูปแบบของแคน หมอแคน และท่าเต้นฟ้อนยุคโลหะดังกล่าวแล้ว ย่อมจะเห็นได้ชัดเจนว่ามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการเล่นเต็นฟ่อนและขับลำคลอแคนของผู้คนในตระกูลไทย - ลาวปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือกลุ่มผู้ไทยในเวียดนามเหนือ (ซึ่งแต่ก่อนเคยเป็นแคว้นสิบสองจุไทย) กลุ่มลาวใน (สปป.) ลาว และกลุ่มอีสานในไทย

ประกอบกับบริเวณภาคเหนือของเวียดนามนั้น เป็นถิ่นที่อยู่ของตระกูลไทย - ลาวหลายกลุ่ม โดยเฉพาะแกล่วแม่แตง/แม่ต้า แล้วเนื่องเข้าไปถึงจ้วงในกวางสีของจีน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2531) และเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของ “แถน” มาแต่ดึกดำบรรพ์ ซึ่งยังมีอิทธิพลต่อระบบความเชื่อของประชาชนในตระกูลไทย - ลาวละแวกแม่น้ำโขงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากประเพณีจุดบั้งไฟเป็นต้น

หลักฐานเกี่ยวกับหมอแคนและช่างฟ้อนต้นยุคโลหะย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้คนตระกูลไทย - ลาว และตระกูลอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนี้เมื่อไม่น้อยกว่า 3,000 ปีมาแล้ว และอาจเชื่อมโยงถึงวัฒนธรรมบ้านเชียง ที่จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งเป็นประเพณีของมนุษย์บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาด้วย ดังที่มีเอกสารจีนระบุว่าประชาชนบริเวณภาคกลางในสมัยที่เรียกกันว่าทวารวดี เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 12-14 มีการละเล่น “เป่าน้ำเต้า” ที่หมายถึงแคนหรือเรไร และในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นก็ยังใช้แคนเป็นเครื่องเป่าร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ ในการขับลำบำเรอถวายพระเจ้าแผ่นดินด้วย

ท่าฟ้อนแคนยุคโลหะดังกล่าว มีร่องรอยแบบแผน “การทรงตัว” ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็น “สามัญลักษณ์” ของประเพณีการละเล่นฟ้อนระบำรา่เต็นในพิธีกรรมของผู้คนพื้นเมือง ดังที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อธิบายถึงสามัญลักษณ์ของการทรงตัวว่า ในช่วงบนของร่างกายตั้งแต่หัวไหล่ลงไปถึงบันเอวจะต้องตั้งตรง ช่วงแขนทิ้งไว้ให้อ่อนไหว ส่วนขาให้เคลื่อนไหวไปตามลีลาของเพลงดนตรี เมื่อเพลงดนตรีลงจังหวะก็ต้องย่อเข่าลงเรียกว่า “ยุบ” เมื่อสิ้นจังหวะดนตรีก็เหยียดเข่าตรง เรียกว่า “ยืด” โดยให้ขาแต่ละข้างสลับกันรับน้ำหนัก โอกาสที่จะให้ขาทั้งสองข้างช่วยกันรับน้ำหนักตัวเท่า ๆ กันนั้นมียุ่่น้อยที่สุด แม้แต่อยู่ในท่าพักก็มักจะให้ขาข้างใดข้างหนึ่งรับน้ำหนัก เอกลักษณ์ของการฟ้อนดังกล่าวนี้มีอยู่เหมือนกันทุกภูมิภาคของประเทศไทย จะแตกต่างกันบ้างก็อยู่ที่การใช้มือใช้แขน ภาคเหนือกับภาคกลางนั้นคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือไม่ยกมือและแขนต่ำเกินไปหรือสูงเกินไป แต่มักจะอยู่ในระดับศีรษะเป็นอย่างสูงสุด และไม่เกินไปกว่านั้น ส่วนภาคใต้ยกมือให้สูงเกินศีรษะขึ้นไปได้ ขาที่ย่อลงไปก็ย่อต่ำกว่าภาคกลางและภาคเหนือมาก และต้องฝึกหัดให้มีกำลังขาที่แข็งแรงจริง ๆ จึงจะทำได้ ในภาคอีสานดูจะร่าตามสบายยิ่งกว่าภาคอื่น ๆ ที่แม้จะอยู่ในสามัญลักษณ์เช่นเดียวกัน การกระทบจังหวะด้วยการย่อขาลง หรือ “ยุบ” นั้น มีน้อยกว่าภาคอื่น ๆ และมีนาน ๆ ครั้ง ไม่ลงทุกจังหวะ (ธนาคารกรุงเทพ, 2526)

กล่าวโดยสรุปก็คือ ท่าทางของช่างขับฟ้อนและหมอแคนยุคโลหะ (เรียกกันภายหลังว่า “ลำแคน”) ที่มีรูปลวดลายอยู่บนกลองมโหระทึก มิได้แตกต่างไปจากการละเล่นลำ (ฟ้อน) ผีฟ้าหรือลำ (ฟ้อน) รักษาโรคที่เกี่ยวข้องกับ “ปวงผี” อื่น ๆ รวมทั้งมิได้แตกต่างไปจากประเพณีรำ (เข้าทรง) แม่ศรี (หรือแม่สรี) ซึ่งมีโกร่งเป็นเครื่องมือตีให้จังหวะ บรรดาการละเล่นดังกล่าวมานั้นล้วนมีลีลา “สามัญลักษณ์” เดียวกัน อีกทั้งเป็นการละเล่นในพิธีกรรมตามระบบความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อกระทำบำเรอบวงสรวงปวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ และมักมีเครื่องมือดนตรีดีดสีตีเป่าและขับลำคำร้องประกอบ

แต่การพ่อนั้นมิได้ตั้งใจจะให้มีเรื่องราวเข้ากับคำขับลำที่ร้อง กิจกรรมที่แสดงออกมาจึงยังไม่จำเป็นต้องมีเรื่องราวที่เป็น “นิยาย” ดังตัวอย่างการพ่อนเข้าทรง “ปวงผี” ซึ่งจะมีข้างขับลำเป็นเรื่องราววิงวอนร้องขอบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการแต่กิจกรรมของบรรดาผู้พ่อนจะมีลักษณะเสรีและอาจมีท่าทางแตกต่างจากคำขับก็ได้

บรรดาผู้พ่อนระบำรำเต้นในยุคแรก ๆ มิได้เป็นช่างพ่อนหรือช่างขับลำ แต่ล้วนเป็นชาวบ้านในชุมชนหมู่เหล่าชนเผ่าเดียวกัน และมีวิถีชีวิตร่วมทุกข์ร่วมสุขอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นการละเล่นดังกล่าวจึงทำร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนแม้การพ่อนระบำรำเต้นเข้าทรงผีฟ้ารักษาโรคก็จะร่วมกันทำพิธีทั้งชุมชน ผู้ที่มีได้เจ็บป่วยในขณะนั้นแต่เคยเจ็บไข้ได้ป่วยมาก่อนจะเข้าร่วมพ่อนระบำรำเต้นอย่างเสรีแล้วถือเป็นโชคชัยไพบูลย์ของตนและหมู่เหล่า

ประเพณีรวมกลุ่มกันพ่อนระบำรำเต้นเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของชุมชน มีตัวอย่างสำคัญ เช่น แห่พ่อนครวัดใหญ่ในล้านนา แห่นางแมวในภาคกลาง และเชิงต่าง ๆ ในอีสาน เช่น เชิงบังไฟ เพื่อขอฝนหรือขอความอุดมสมบูรณ์ (เกี่ยวกับการขอฝนในอีสานนั้นนอกจากเชิงบังไฟแล้วยังมีประเพณี “โยนครกโยนสาก” หรือ “ตึงครกตึงสาก” ด้วย โดยใช้เชือก 2 เส้นผูกครกและสากแล้วให้ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายจำนวนเท่า ๆ กันตึงคนละทาง ก่อนตึงให้ร่วมอธิฐานเพื่อขอให้ฝนตก แล้วมีประเพณีอธิษฐานทำนายว่าถ้าฝนจะตกขอให้ฝ่ายหญิงชนะ)

ในที่สุด ประเพณีพ่อนระบำรำเต้นในพิธีกรรมต่าง ๆ อย่าง “สามัญลักษณ์” อันเป็นสมบัติของประชาชนชาวบ้านภูมิภาคนี้มาตั้งแต่ดั้งเดิม ก็ส่งต่อและถ่ายทอดให้แก่ชนชั้นสูงในราชสำนักยุคแรก ๆ ไปหมดทั้ง 2 กระบวนคือพ่อนระบำกระบวนหนึ่ง และรำเต้นอีกกระบวนหนึ่ง ดังจะเห็นข้อความในเอกสารรุ่นเก่ามักจำแนกไว้เช่น จารึกสมัยสุโขทัย (หลักที่ 8 จารึกภูเขาสมณภูฏ) ระบุว่ามี “ระบำ” และ “เต้น” ส่วนในกฎหมายตราสามดวงสมัยต้นกรุงศรีอยุธยาระบุชื่อ “ระบำ” และ “รำเต้น” และหนังสือไตรภูมิกล่าวว่า “บ้างเต้นบ้างรำ” และ “บ้างพ่อนระบำ” เป็นต้น

ในอดีตการเต้นรำไม่ยึดถือเป็นอาชีพเหมือนดังเช่นทุกวันนี้ แต่การเต้นรำถูกสร้างขึ้นมากเพื่อเป็นจารีตประเพณีของบุคคลในสังคมนั้น ๆ การเต้นรำล้วนแล้วแต่มีความหมาย มีนักวิชาการหลายคนหาความหมายที่ซ่อนอยู่ภายในท่าทางที่ถ่ายทอดออกมา ผ่านการเต้นรำอย่างมีแบบแผนเหล่านี้

ประเทศไทยมีประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเต้นรำอยู่มากมาย แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้จะขอพูดถึงการเต้นรำประกอบจังหวะในวัฒนธรรมเพลง ประเทศไทยเริ่มมีการเต้นประกอบจังหวะมามากมาย ตั้งแต่เพลงลูกทุ่ง ลีลาศ และเพลงสตริง

ธนา วงศ์ญาณนาเวช (2543) ชี้แจงว่าสำหรับการเต้นรำในประเทศไทยแม้เริ่มต้นจากกลุ่มของผู้ใหญ่เป็นการเต้นบอรัมหรือการเต้นลีลาศ และเพลงที่ใช้เต้นก็เป็นเพลงคลาสสิก แต่ในดนตรีคลาสสิกไม่ต้องการการออกแรง ไม่ใช่โลกของการใช้ “แรง” แม้จะมีการออกแรงบ้างอย่างการเต้นวอลซ์ก็ดำเนินไปอย่างมีแบบแผน สัมผัสอย่างมีระยะห่าง ซึ่งแตกต่างจากการเต้นของวัยรุ่น เพราะการเต้นของวัยรุ่นกับการใช้แรงก็เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ออก การเต้นเป็นการแสดงออกทางร่างกายของตนเอง และเป็นไปเพื่อให้ผู้อื่นได้เห็น โลกของการเต้นเป็นโลกที่ต้องการผู้ชม วัยรุ่นชอบแสดงออกแต่ไม่ได้ทำตัวแบบแอบมองหรือล้ามอง การเต้นรำมีส่วนสำคัญในการสร้างสมาชิกให้เข้ามามีส่วนร่วมได้ มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่สมัยก่อนสังคมไทยกลับมองการเต้นของวัยรุ่นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ เป็นเพียงการเต้นแรงเต้นกาไม่มีรูปแบบที่สวยงาม ต่างจากการเต้นลีลาศในดนตรีคลาสสิก

บัลเลต์ (Ballet) เป็นศิลปะการเต้นที่มีแบบฉบับท่าทางโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการเต้นที่ฝึกฝนธรรมชาติและแรงโน้มถ่วง แบบแผนการเต้นบัลเลต์ตั้งอยู่บนรากฐานของการฝึกแบบคลาสสิก ตำแหน่งของเท้า 5 ตำแหน่งเป็นพื้นฐานการเต้นส่วนใหญ่ของบัลเลต์ การหมุนตัวบนปลายเท้า มีตำแหน่งที่จะต้องสัมพันธ์กันมากมายหลากหลายขึ้นอยู่กับการเต้นแต่ละแบบ สภาพทางกายวิภาคเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากต่อการเต้นบัลเลต์ เพราะว่าผู้เต้นจำเป็นต้องมีความพร้อมทางร่างกายและมีความยืดหยุ่นสูง การฝึกฝนและพันธุกรรมเป็นตัวสร้างรูปร่าง สัดส่วน แนวเส้นของลำตัว (line) เพื่อความสวยงามนักเต้นจำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษที่เกิดจากขาที่ยาว ลำตัวที่สั้น เท้าโค้งได้รูป และรูปร่างที่บอบบางเหนือสิ่งอื่นใดคือ การควบคุมร่างกายและการเคลื่อนไหวให้ดีที่สุด (สุเจตา บึงเจริญ, 2548)

โมเดิร์นแดนซ์ (Modern Dance) ท่าเต้นโมเดิร์นแดนซ์ ในช่วงต้น ๆ ส่วนใหญ่ได้คิดค้นวิธีการเคลื่อนไหวที่เป็นเอกลักษณ์ อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีตัวเอง อาจมาจากประเพณีของมนุษย์ ลักษณะการหายใจ แรงโน้มถ่วง หรือตำแหน่งของกระดูกสันหลัง การเต้นโมเดิร์นแดนซ์ จะใช้น้ำหนักของร่างกายทั้งอย่างละมุนละม่อม ใช้การเคลื่อนไหวที่คิดไปคั้งมาและเป็นเหลี่ยมมุมในการวางตำแหน่งของร่างกายแบบหลายมิติ จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระของนักเต้นด้วยการทิ้งน้ำหนักตัวตามแรงดึงดูดของโลก

คอนเทมโพรารีแดนซ์ (Contemporary Dance) เป็นการเต้นที่แสดงออกถึงอารมณ์ เป็นการเต้นที่ใช้ความยืดหยุ่นของร่างกายมาก นักเต้นจะค้นหาการเต้นด้วยเทคนิคใหม่ ๆ ผู้ชายและผู้หญิงมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีขอบเขตทางวัฒนธรรม

แจ๊สแดนซ์ (Jazz Dance) มีรากฐานมาจากการเต้นรำ การเต้นรำพื้นเมืองของชาวแอฟริกันอเมริกัน รูปแบบการเต้นแจ๊สแดนซ์นี้ได้นำพื้นฐานของการเต้นบัลเลต์, แท็ป และโมเดิร์นแดนซ์ โดย ลุยจิ (Luigi) ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้คิดค้นการเต้นแจ๊สขึ้นเป็นครั้งแรก ปัจจุบันการเต้นแจ๊สเน้นที่ line และความยืดหยุ่นของลำตัว จังหวะเท้าที่ถูกต้องที่ตำแหน่งเท้าไปในทิศทางเดียวกัน การเคลื่อนไหวที่ต้องแยกส่วนต่าง ๆ ของร่างกายหลายส่วน เช่น ไหล่ทั้งสองข้าง หรือกระดูกเชิงกราน การเต้นในรูปแบบนี้มีจุดเด่นในเรื่องของการแยกส่วนของร่างกายเมื่อเคลื่อนไหวในทิศทางที่แตกต่างออกไปในเวลาเดียวกัน

แท็ป (Tap) ในสมัยที่รุ่งเรืองถึงขีดสุดครั้งแรกของการเต้น Tap นั้น เกิดขึ้นในภาพยนตร์และในละครเพลงสุชนาฏกรรมในปี ค.ศ. 1930 และ ค.ศ. 1940 แม้ว่ามันจะเป็นรูปแบบของการเต้นรำเพื่อการแสดงละครของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากการเต้นเดี่ยวโดยใช้เท้าของไอริช (Irish Clog) การเต้นคล็อกของชาวอังกฤษ รวมถึงการเคลื่อนไหวและจังหวะการเต้นรำแบบชาวแอฟริกา (African Dance)

การเคลื่อนไหวที่ทำให้เกิดเสียงที่ถูกต้องในการเต้น Tap นั้น จะต้องทำให้เกิดการเคาะเท้าที่แสดงรูปแบบทางดนตรีที่ชัดเจนออกมาบนพื้น การจะทำแบบนี้ได้ต้องการการประสานที่ดี การปล่อยขาและตาคู่อย่างสบาย ๆ และจังหวะที่ถูกต้อง พร้อมกับผ่อนน้ำหนักของร่างกายลงสู่พื้น ผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับนักเต้น ซึ่งจุดสำคัญในการเต้น Tap ก็คือ การเคาะให้ถูกจุดและความแรงของการเคาะ

ฮิปฮอป (Hip Hop) คือ รูปแบบการเต้นเชิงสังคมหรือรูปแบบการเต้นที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อเต้นประกอบเพลง Hip Hop หรือพัฒนามาจากวัฒนธรรมฮิปฮอป การเต้นฮิปฮอปนี้ครอบคลุมไปถึงการเต้นที่มีชื่อเสียงอย่างเช่น เบรกกิ้ง (Breaking), ล็อกกิ้ง (Locking) และป๊อปปิ้ง (Popping) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นในยุค 1970s โดยชาวอเมริกันผิวดำและชาวลาติน การเต้น ฮิปฮอปถูกแบ่งประเภทออกมาจากการเต้นแบบอื่น ๆ เพราะว่าการลักษณะการเต้นเป็นแบบฟรีสไตล์ (Freestyle) และนักเต้นฮิปฮอปก็มักจะมีการแข่งขันเต้นกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่เป็นประจำ หรือที่เรียกว่า แบทเทิล (Battles) การรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการและแบทเทิลจะแสดงบนไซเฟอร์ (Cipher) ซึ่งก็คือ พื้นที่สำหรับใช้เต้นที่มีลักษณะเป็นวงกลมโดยพื้นที่นี้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเต้นคนแรกเริ่มต้น ดังนั้นส่วนประกอบสำคัญของการเต้นฮิปฮอป ก็คือ ฟรีสไตล์, แบทเทิล และไซเฟอร์

การเต้นฮิปฮอปเริ่มต้นด้วยรูปแบบการวางจังหวะเท้าที่เรียบง่าย แต่มีความโดดเด่น เรื่องการสร้างลักษณะเฉพาะให้กับการเต้นโดยการมาชุมนุมเพื่อเต้นร่วมกันในสวนสาธารณะหรือที่อื่น ๆ หลังจากการพัฒนาความคิดหลายรูปแบบก็ได้เกิดรูปแบบการเต้นขึ้น 4 แบบ ได้แก่ เบรกกิ้ง ล็อกกิ้ง ป๊อปปิ้ง และอัฟ ร็อกกิ้ง (Up Rocking)

การเต้นเบรกกิ้ง หรือแต่เดิมรู้จักกันในชื่อบีบอยอิง (B-Boying) เป็นการเต้นรำที่มีจังหวะเท้าที่หลากหลายและมีการหมุนตัวบนพื้น นักเต้น Breaking ที่แท้จริงจะลงท้ายการเต้นด้วยท่าตัวแข็ง (Freeze) หรือเรียกว่า “การฝืนไหล” ซึ่งเป็นท่าเฉพาะของการเต้นรำแบบนี้ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการเต้นฮิปฮอปแบบอื่น ๆ ที่จะมีจุดมุ่งหมายไปที่การเคลื่อนไหวร่างกายท่อนบน

ในการเต้นล็อกกิ้งจะใช้การวางเท้า การหมุนเอวและการกระโดด ส่วนการเต้นป๊อปปิ้งจะเคลื่อนไหวร่างกายไปมา โดยใช้ร่างกายแบบแยกส่วน ซึ่งการเต้นจะดูคล้ายการเคลื่อนไหวของหุ่นยนต์ไปตามจังหวะเพลง ส่วนการเต้นออฟ ร็อกกิ้ง ท่าเต้นจะเลียนแบบการสู้รบในคาราเต้ นอกจากนี้ยังมีการเต้น Hip Hop ที่ถูกคิดค้นขึ้นมาใหม่ไม่นานมานี้ชื่อว่าฟรีสไตล์ ซึ่งเป็นการเต้นรำที่รวมการเต้นทุกแบบที่กล่าวมาข้างต้น รวมไปถึงการเคลื่อนไหวแบบแจ๊ซและบัลเลต์ด้วย

สตรีทแดนซ์ (Street Dance) มีรากฐานมาจากกลุ่มคนผิวดำ ตามเขตพื้นที่สลัมในอเมริกา ซึ่งจะพบเห็นทั่วไปตามท้องถนน โดยกลุ่มคนผิวดำเหล่านี้จะเปิดเพลงจากวิทยุที่พวกเขาพกติดตัวมาด้วย พร้อมทั้งออกลีลาท่าทางกันอย่างสนุกสนาน นอกจากนี้กลุ่มคนผิวดำยังมีการชักชวนคนที่เดินอยู่ตามท้องถนนมาร่วมเต้นด้วยกัน

สตรีทแดนซ์เป็นท่าเต้นผสมผสานกับท่าเต้นรูปแบบต่าง ๆ ในชั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นเบรกกิ้ง, ฟรังก์กี้ ฮิปฮอป (Frunky Hip Hop) และ แจ๊ซแดนซ์ โดยเอาท่าทางชั้นพื้นฐานของทั้งหมดมารวมกัน จนออกมาเป็นสตรีทแดนซ์ การเต้นแนวนี้นี้ไม่จำกัดเรื่องเพศ ทั้งผู้หญิงและผู้ชายสามารถเต้นได้ แนวการเต้นของผู้ชายจะมีลีลาท่าเต้นที่ดูแข็งแรง ส่วนฝ่ายหญิงจะเน้นที่ความพร้อมเพรียงและความสวยงาม นอกจากนี้จุดเด่นของการเต้นสตรีทแดนซ์ คือ ผู้เต้นสามารถนำท่าทางจากกีฬาโยมมาผสมผสานมาประยุกต์ร่วมกับการเต้น อย่างเช่น การตีลังกา ท่าก้มหน้า ท่าหมุนหลัง เป็นต้น

การเต้น Cover Dance ท่วงท่าทั้งหมดมีพื้นฐานมาจากรูปแบบการเต้นตามวัฒนธรรมหลักทั่วไป ขึ้นอยู่กับรูปแบบของเพลงที่นำเสนอ ก็จะมีรูปแบบการเต้นที่แตกต่างกันออกไป อย่างเช่นในศิลปินชายจะมีท่าเต้นที่แข็งแรง โดยท่าส่วนใหญ่มาจาก ฮิปฮอป, บีบอย, สตรีทแดนซ์, ป๊อปปิ้ง เป็นต้น ส่วนในศิลปินหญิงก็จะมีท่าเต้นที่อ่อนช้อยกว่า มาจากการเต้นแบบ แจ๊ซแดนซ์, ฮิปฮอปเกิร์ล, สตรีทแดนซ์ เป็นต้น ทำให้นักเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีพื้นฐานการเต้นที่ดี และมีความรู้ในรูปแบบการเต้นที่หลากหลาย เพื่อเป็นการช่วยในการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ในพื้นที่สาธารณะ

2.2 แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับอัตลักษณ์ (Identity)

อัตลักษณ์หรือตัวตน (identity) คือการนิยามว่าเราคือใคร “Who are we” เรามีความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ภายใต้การมองของคนอื่นและภายใต้กรอบของสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละบุคคลก็มีอัตลักษณ์ได้หลายอัตลักษณ์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของแต่ละหน่วยของสังคม นอกจากระดับบุคคลแล้วในระดับกลุ่มสังคมก็มี “อัตลักษณ์ร่วม” (collective identity) ซึ่ง Melucci ได้อธิบายว่า หมายถึงกระบวนการสร้างสำนึกร่วมต่าง ๆ ของสังคมนั้น เป็นการมองตนเองในอีกลักษณะ สำนักวัฒนธรรม (cultural studies) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า อัตลักษณ์หรือตัวตนของคนนั้น จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่นและสังคม” การจะบอกว่าเราเป็นใครได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับเรามี “อำนาจ” ในการต่อรองต่อสู้กับคนอื่นและสังคมภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

อัตลักษณ์ของแต่ละคนก็อาจแตกต่างกันไปจากอัตลักษณ์ของสังคมก็ได้หรือที่เรียกว่า social identity แต่โดยรวมสังคมมักจะสร้างให้คนในสังคมมีอัตลักษณ์ร่วมกันโดยผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ในสังคม Charles Cooley (อ้างถึงในกำจร หลุยยะพงศ์, 2552) สนใจว่า การที่คนจะกลายเป็นตัวตนได้นั้นก็ต่อเมื่อเกิดการสื่อสารผ่านภาษาและการปฏิสัมพันธ์กับสังคม (social interaction) โดยตัวตนจะปรากฏผ่านจินตนาการหรือ “ตัวตนในกระจกเงา” (looking glass self) หรือการจินตนาการว่าเราจะเป็นอย่างไรในสายตาคนอื่น คนอื่นจะตัดสินใจเราอย่างไร George Herbert Mead เห็นว่าอัตลักษณ์มีสองส่วนคือ อัตลักษณ์ในส่วนของ “ฉัน” (I) หรือลักษณะเฉพาะของตน และอีกส่วนคืออัตลักษณ์ในส่วนที่คนอื่นบอก หรือ “me” และทั้งคู่ก็จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างภายในและภายนอกจิตใจ และสร้างเป็นตัวตนขึ้นมา ผู้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของการสวมบทบาท (role) ตั้งแต่เด็กจนโตก็ยังสวมบทบาทที่หลากหลายมากขึ้น

Erving Goffman ได้นำแนวคิดของ Mead มาพัฒนาเพิ่มเติมโดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง “การสวมบทบาท” (role taking) และขยายไปสู่ “การแสดงตัวตนออกมา” (acting the self) โดยเน้นถึงตัวตนจะมีเหตุผลและเผยออกมาบนเงื่อนไขของสถานการณ์ต่าง ๆ (social situation) Goffman ได้ยกตัวอย่างให้เห็นว่าชีวิตไม่ต่างจากละครและหนังสือ ประกอบด้วย frame และตัวเราจะแสดงไปภายใต้กรอบ แต่ยังคงเป็นตัวตนของเรา ดังนั้นเราจึงมีตัวตนที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่สถานการณ์ต่าง ๆ

ในขณะที่แนวคิดกลุ่มนักคิดสำนัก Birmingham เริ่มเป็นที่แพร่หลายในช่วงที่กระแสความคิดแบบหลังสมัยใหม่ (postmodernism) ที่กำลังมีอิทธิพลจึงได้ผนวกเอาทฤษฎีหลังสมัยใหม่เข้ามาด้วย ในงานของกลุ่มการครอบงำทางวัฒนธรรม (hegemony) ที่สนใจศึกษาการ ประกอบสร้าง (construction) การรื้อสร้าง (deconstruction) และการสร้างใหม่ (reconstruction) ซึ่ง Louis Althusser นักคิดในสำนักมาร์กซิสม์ (Marxism) มองว่าตัวตน (self) เป็นกระบวนการหนึ่งที่สังคมเป็นผู้สร้างอุดมการณ์ให้กับมนุษย์โดยผ่านกระบวนการ “เรียก” หรือ interpellation ให้กับมนุษย์ กระบวนการดังกล่าวอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดจิตวิเคราะห์หรือเรียกเข้าไปสู่จิตใต้สำนึกแบบไม่รู้เนื้อรู้ตัว ในทัศนะของนักคิดสำนักมาร์กซิสม์จึงมองว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ แต่เป็นการประกอบสร้างขึ้นผ่านโครงสร้างสังคมเป็นตัวกำหนด และผ่านการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ของสังคม เช่น โรงเรียน ครอบครัว ศาสนา รวมทั้งสถาบันสื่อสารมวลชนด้วย และเมื่อความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาได้ ความหมายนั้นก็สามารถรื้อสร้าง และสร้างใหม่ได้เช่นกัน ซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่เป็น c ตัวเล็กในสังคม โดยทั่วไปจะมีวัฒนธรรมตัวใหญ่ หรือ C ตัวใหญ่บางตัวพยายามจะครอบงำวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ และวัฒนธรรมย่อยเหล่านั้นก็จะมีกระบวนการดิ้นรนต่อสู้เชิงอำนาจกับวัฒนธรรมหลัก แต่ลักษณะการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยบางกลุ่มอาจไม่ปะทะในรูปแบบการต่อสู้แบบเผชิญหน้า แต่จะเป็นการพยายามกลืน C ตัวใหญ่มาเป็นพวกและสร้างความชอบธรรมทางวัฒนธรรมให้กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยในการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม (กาญจนา แก้วเทพ, 2551)

สถาบันสื่อสารมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นสื่อที่นำเสนอนั้นจึงทำหน้าที่นำเสนออัตลักษณ์ การสื่อสารหมายถึง กระบวนการซึ่งปัจเจกบุคคลในบริบทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเครือข่าย องค์กรและสังคม ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองและสร้างข้อมูลข่าวสารเพื่อปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและผู้อื่นในสังคม (Dance & Larson, 1992) ซึ่งในกระบวนการสื่อสารตามหลักทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ มักจะนึกถึงองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบคือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Media/Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งการนิยามความหมายของการสื่อสารมี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ Transmission Model กับ Ritualistic Model (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) ในแบบ Transmission Model พิจารณาว่า การสื่อสารคือการส่งข่าวสารจากผู้ส่งสารผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร ฐานะของผู้ส่งสารและผู้รับสารจะไม่เสมอภาคกัน โดยผู้ส่งสารมีฐานะเหนือกว่าเพราะเป็นผู้ควบคุมกระบวนการสื่อสาร เช่น การสื่อสารมวลชน เป็นต้น ส่วนในอีกแบบหนึ่งคือ Ritualistic Model การสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความหมายซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนบทบาทกันอยู่ตลอดเวลา (Shared meaning) ในฐานะของผู้ส่งสารและผู้รับสารจะเสมอภาคกัน

สื่อหรือช่องทางการสื่อสารจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ เนื่องจากสื่อทำหน้าที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง หรือเป็นช่องทางให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเองและกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการแข่งขันเต้น Cover Dance นั้น Brake (อ้างถึงใน วิจารณ์ พานิช, 2544) อธิบายไว้ว่า “ลักษณะโดยทั่วไปของวัฒนธรรมย่อยก็คือรูปแบบ (Style) กล่าวคือ กลุ่มที่มีวัฒนธรรมย่อยที่โดดเด่นต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ ก็คือ กลุ่มที่มีการใช้รูปแบบในเชิงสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง ๆ”

รูปแบบที่เป็นตัวบ่งชี้ (indicator) ที่สำคัญมีหลายประการ รูปแบบแสดงให้เห็นถึงความยึดถือในวัฒนธรรมย่อย และยังชี้ให้เห็นถึงการเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมย่อยหนึ่ง ๆ ที่ปรากฏออกมาอย่างไม่สนใจหรืออาจจะถึงระดับต่อต้านค่านิยมหลักของสังคม รูปแบบของวัฒนธรรมย่อยมีองค์ประกอบหลัก ๆ 3 ส่วนคือ

1. “ลักษณะที่ปรากฏ” (appearance) ลักษณะที่ปรากฏภายนอก ประกอบด้วยเครื่องแต่งกาย ข้าวของ เครื่องใช้ เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการแข่งขันเต้น Cover Dance จะมีสไตล์ที่โดดเด่นในเรื่องการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เหมือนกับศิลปินเกาหลีใต้ กางเกงสีสัน แพลกตา หรือกางเกงวอร์ม สวมหมวกทรงเหมือนตุ๊กตา ใส่แว่นตาที่ไม่มีเลนส์สายตา รองเท้าแฟชั่นสีสันสดใส เป็นต้น

2. “การประพฤติปฏิบัติตัว” (Manner) ซึ่งรวมถึงการแสดงออก กิริยาท่าทาง เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการแข่งขันเต้น Cover Dance กิริยาท่าทางของกลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการแข่งขันเต้น Cover Dance จะมีลักษณะที่เฉพาะตัว มีการพูดคุยเป็นศัพท์ของตัวเอง ใช้สื่อสารที่เข้าใจกันภายในกลุ่ม มีท่าเต้นที่เหมือนกับศิลปินเกาหลีใต้

3. “ภาษาของกลุ่ม” (Language) ได้แก่ คำศัพท์พิเศษและวิธีการพูด เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการแข่งขัน Cover Dance จะมีภาษาที่ใช้สื่อสารที่เข้าใจกันในกลุ่ม คำศัพท์ที่คิดกันขึ้นมาเองเข้าใจกันเพียงกลุ่มวัฒนธรรมย่อย เท่านั้น

ลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์ ยังเป็นเรื่องการใช้สัญลักษณ์ (symbol) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ ต่าง ๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลากหลายรูปแบบในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็ยังเกี่ยวข้องกับ มิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านของอารมณ์ความรู้สึกเรา เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเอง ในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกและปริณทลของอัตลักษณ์ และตัวตนที่มันซ้อนทับกันอยู่ เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่ และระบบคุณค่าที่ติดตัวมา เข็มของโรงเรียน ภาษาหรือบางที่อาจเห็นได้จากเสื้อผ้าที่ใส่ สัญลักษณ์และการสร้างภาพแทนความจริง (representation) เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางหรือที่เราใช้อัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบางคน และการแยกตัวเราด้วยการสร้างความแตกต่างจากคนอื่น ในความเข้าใจนี้เองแม้ว่าในฐานะของบุคคลเราควรจะยอมรับในอัตลักษณ์ต่าง ๆ อย่างตั้งใจ อัตลักษณ์เหล่านั้นยังเป็นผลผลิตที่สำคัญของสังคมที่เราอาศัยอยู่และความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น อัตลักษณ์จึงได้เตรียมการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เราอาศัยอยู่ นอกจากนี้อัตลักษณ์ยังรวมถึงเรื่องราว “ฉันมองตัวฉันอย่างไร และคนอื่นมองฉันอย่างไร” มันเข้าไปเกี่ยวกับตัวตน (self) และสิ่งที่อยู่ภายใน มันเป็นการกำหนดตำแหน่งที่จะรับรู้จากสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่คนอื่นรับรู้ด้วยไม่ใช่แค่เรารับรู้เท่านั้น อย่างไรก็ตามการที่เรามองตัวเราอย่างไรและคนอื่นมองเราอย่างไร มันอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นมาได้อย่างไร มันถูกก่อตัวขึ้นมาโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในบุคคลหนึ่ง ๆ ก็จะมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย และเมื่อบุคคลยอมรับในอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งในขณะเวลานั้นมักมีกระบวนการที่แตกต่างกันในการแทนที่ ในขณะที่บุคคลทำการกำหนดตำแหน่งของตนเอง และถูกกำหนดตำแหน่งในทางสังคม กระบวนการที่เกิดขึ้นนี้ได้คำนึงถึงจุดเน้นที่ความแตกต่าง ความหลากหลายในการสร้างอัตลักษณ์ที่เท่าเทียมกับการตั้งคำถามว่าอัตลักษณ์ทั้งหลายนี้ได้เชื่อมโยงกับสังคมได้อย่างไร

การเปลี่ยนแปลงความหมายของอัตลักษณ์ที่ปรากฏขึ้นมามีความสัมพันธ์อย่างมากกับการทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในปัจจุบัน ในบริบทของโลกาภิวัตน์ มิติเวลาที่เร่งเร็วขึ้นและมิติพื้นที่ที่ดูหดแคบเข้ามาเพราะการปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างหลากหลาย ซับซ้อน และรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เกี่ยวกับเวลา พื้นที่และแบบแผนการให้คุณค่า การใช้ชีวิตประจำวันมีผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกที่เรามีเกี่ยวกับตนเอง สิ่งที่เคยเป็นมาตรฐานของระบบคุณค่าและการนิยามอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าทางศาสนา ค่านิยมเรื่องเพศ คุณค่าประเพณีวัฒนธรรมเก่า ๆ หรือค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ ล้วนแล้วกระทบกระทั่งในรูปแบบต่าง ๆ จากพลังของโลกาภิวัตน์ การปรับเปลี่ยนนี้แสดงออกได้หลายลักษณะ ทั้งในระดับจุลภาคในแง่แบบแผนชีวิตประจำวันของปัจเจกชน ในแง่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จนถึงระดับที่กลายเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เราจะเห็นได้จากขบวนการทางศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมใหม่ได้เกิดขึ้นมาราวกับดอกเห็ดในประเทศต่าง ๆ เกิดเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ทำให้ต้องมีการทบทวนคำว่า “วัฒนธรรม” หรือ “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” กันใหม่ ขบวนการเหล่านี้ต้องการเสนอความหมายและทิศทางใหม่ในเชิงสังคมวัฒนธรรม กระบวนการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ของกลุ่มเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน (สุชีพ กรรณสูต, 2552)

2.2.1 อัตลักษณ์กับการสร้างตัวตนในบริบทโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ไม่เพียงเป็นบริบทเท่านั้นแต่ยังเป็นหัวใจหลักของการเกิด การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน การปฏิวัติของระบบการสื่อสารคมนาคมได้ทำลายความแตกต่างในเรื่องของมิติพื้นที่และมิติเวลา ทำให้การติดต่อสัมพันธ์กันถี่ขึ้นและเข้มข้นขึ้น ทำให้โลกดูหดแคบเข้า ทำให้การหิวยึดผสมผสานทางวัฒนธรรมซับซ้อนและหลากหลาย สิ่งเหล่านี้กระทบต่อจิตสำนึก ทำให้เกิดการทบทวนค้นหาตำแหน่งของตนเอง ในอีกด้านหนึ่งการทบทวนและการสร้างความหมายใหม่ ๆ แก่อัตลักษณ์ นำไปสู่การเสนอค่านิยมและแบบแผนชีวิตแบบใหม่ขึ้นมา ทำให้การสร้างภาพอัตลักษณ์กลายเป็นส่วนสำคัญของระบบบริโภคนิยม การเปลี่ยนแปลงของจิตสำนึกและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยมุ่งศึกษากรณีตัวอย่างของการสร้างอัตลักษณ์ในสื่อทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการจำลองโลกที่มีลักษณะกึ่งนามธรรมที่ขนานกับโลกของความเป็นจริง สำหรับ Baudrillard สื่อทุกวันนี้ประกอบด้วยโลก(ทัศน์)ที่ลอกเลียนความจริง และความจริงที่เหนือจริง (hyper-real)

David Harvey ได้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตของระบบทุนนิยม ในปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เรื่องเวลาและสถานที่อย่างไร โดยระบบทุนนิยม ในการบีบอัดพื้นที่ให้หดแคบเข้ามา ซึ่งเกิดขึ้นโดยสัมพันธ์กับการเร่งมิติเวลาให้หมุนเร็วขึ้นและเข้มข้น ขึ้น ธรรมชาติของทุนนำไปสู่การลดการกีดขวางของระยะทางและพื้นที่เพื่อให้ทุน เคลื่อนย้ายและมีอัตรา การหมุนที่เร็วขึ้น มีผลในการบีบเวลาและบีบพื้นที่โลกให้แคบลงหรืออีกนัยหนึ่งคือนำไปสู่การละลาย ทั้งเวลา และพื้นที่ (annihilation of space and time)

เนื่องจากกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Cover Dance เป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เพิ่งเข้ามาใน วัฒนธรรมหลัก และมีอำนาจน้อยในสังคม ทำให้พื้นที่สาธารณะในการแสดงออกไม่มีเพียงพอให้กับ กลุ่มนักเต้น Cover Dance และไม่สามารถเข้าไปใช้พื้นที่สื่อกระแสหลัก เช่น สื่อมวลชนได้ การศึกษา บทบาทของการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ก็ต้องให้ความสำคัญกับการผสมผสานการทำหน้าที่ของสื่อหลาย ๆ ชนิด ไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล สื่อ วัตถุ สื่อกิจกรรม และสื่อสมัยใหม่ เข้าด้วยกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าบทบาทของสื่อที่ทำหน้าที่ประกอบ สร้างอัตลักษณ์ให้แก่กลุ่มนักเต้น Cover Dance

2.2.2 อัตลักษณ์: การแสดงออกอำนาจเชิงสัญลักษณ์

ในขณะที่มาร์กซ์และอัลธูซเซอร์มุ่งเน้นวิพากษ์โครงสร้างทางสังคม ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) กลับมองว่าการพยายามอธิบายสังคมโดยมุ่งหาแต่โครงสร้างสากล ลดทอนการ กระทำให้เป็นเพียงผลของตัวแบบทางทฤษฎี และมองว่าผู้กระทำในสังคมเป็นเพียงหุ่นเชิดที่มี โครงสร้างเป็นเชือกชักนั้นไม่สามารถอธิบายเหตุผลอันแท้จริงของการกระทำทางสังคมรวมทั้งอัต ลักษณ์ด้วยได้ แต่ยังมีวิธีการอธิบายในแบบอื่นที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกันนั่นก็คือ “ระบบ ความสัมพันธ์และอำนาจเชิงสัญลักษณ์ที่มีส่วนในการกำหนดการกระทำหรือปรากฏการณ์ทางสังคม”

บูร์ดิเยอได้เสนอแนวคิดเรื่องโครงสร้างในแบบที่ต่างออกไป ตรงที่ “โครงสร้างนั้นเป็นผู้กำหนดและผู้ถูกกำหนด” กล่าวคือ ในสังคมมีโครงสร้างที่กำหนดความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของปัจเจกบุคคล (habitus หรือที่ชนิตา เสงี่ยมไพศาลสุข ใช้คำว่า “นิมิตภาพ”) ซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ของชีวิต ด้วยการปลูกฝังเรื่องต่าง ๆ เช่น เงื่อนไขทางสังคม กฎระเบียบ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ให้ซึมซับไปในร่างกายและจิตใจของบุคคล โครงสร้างดังกล่าวกำหนดขอบเขตของการกระทำและสร้างชุดการรับรู้และประเมินคุณค่าที่สอดคล้องกับโครงสร้างนั้น แล้วแสดงออกในรูปของการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ที่สม่ำเสมอ (ที่เรียกว่าการผลิตซ้ำ - reproduction) โครงสร้างจึงถูกประกอบสร้าง (constructed) ด้วยการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดมาก่อนด้วยนิมิตภาพ (habitus) และถูกกำหนดด้วยโครงสร้างที่อยู่ภายนอกอีกทีหนึ่ง (ชนิตา เสงี่ยมไพศาลสุข, 2550, น.74,85-95)

“โครงสร้างที่เป็นทั้งผู้กำหนดและผู้ถูกกำหนด” นี่เป็นที่มาของการครอบครอง “ทุน” (capital) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทุนทางสัญลักษณ์” และแน่นอนว่าผู้ที่ครอบครองทุนทางสัญลักษณ์ก็ย่อมเป็นผู้ที่มี “อำนาจเชิงสัญลักษณ์” (symbolic power) ด้วย

แนวคิดเรื่องอำนาจเชิงสัญลักษณ์ของบูร์ดิเยอนำมาใช้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมความสัมพันธ์นี้มีส่วนในการกำหนดอัตลักษณ์ของบุคคลและสังคมในมิติที่แตกต่างออกไป

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า บูร์ดิเยอสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจเชิงสัญลักษณ์กับการผลิตทางวัฒนธรรม รวมทั้งการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจของผู้กระทำ (agent) ในสนามทางสังคม (Field) ในแง่นี้ เขาได้ศึกษาถึงพฤติกรรมบริโภคนิยมในสังคมยุคปัจจุบันที่ผูกโยงกับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Bourdieu, 1984) กล่าวคือ เรากิน เราเที่ยว เราสนุกในแบบที่สังคมกำหนดไว้แล้ว โครงสร้างทางสังคมอันได้แก่โครงสร้างทางเศรษฐกิจ (ฐานะร่ำรวย-ยากจน) และโครงสร้างทางสังคม (สถานภาพทางสังคม เช่น เป็นชนชั้นสูง แพทย์ นักรัฐกิจ นักวิชาการ วิศวกร กรรมกร เกษตรกร ฯลฯ) ได้กำหนดวิธีการบริโภคให้กับเรา และนั่นนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการใช้ชีวิตตัวตน และอัตลักษณ์ของบุคคลที่แตกต่างกันออกไปตามโครงสร้างนั้น

กล่าวอีกแง่หนึ่ง หากเราต้องการให้คนอื่นมองเห็นว่าเราเป็นคนในชนชั้นไหน ฐานะเป็นอย่างไร อยู่ในโครงสร้างส่วนไหนของสังคม เราก็ต้องพยายามแสดงออกให้คนอื่นเห็นด้วย สัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของชนชั้นนั้น ๆ เช่น การใช้สินค้าแบรนด์เนม การใช้อุปกรณ์การสื่อสารรุ่นใหม่ล่าสุด การอ่านหนังสือแฟชั่นหรือหนังสือวิชาการ การฟังเพลงคลาสสิกหรือเพลงลูกทุ่ง ฯลฯ การแสดงออกของบุคคลจึงถูกประกอบสร้างตามฐานะทางสังคม ชนชั้น ต้นทุนทางวัฒนธรรมหรือต้นทุนทางสัญลักษณ์ที่คนคนนั้นครอบครองอยู่ จากแนวคิดของบูร์ดิเยอ เขาได้จำแนกบุคคลตามการแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นรสนิยมการบริโภค การแสดงออกในชีวิตประจำวัน ความคิด ค่านิยม ที่เรียกว่า “Habitus” หรือนิภาพซึ่ง จำแนกคนตามต้นทุนหลัก 2 ประเภทคือ ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม กล่าวคือ คนร่ำรวยมีทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความร่ำรวย-ยากจน และทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาความรู้บรรมี ความน่าเชื่อถือ รสนิยมทางศิลปะ (ชั้นสูง-ชั้นล่าง) มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป บูร์ดิเยอวิเคราะห์ว่า ในโครงสร้างทางสังคมนั้น ต้นทุนทางวัฒนธรรมกระจายตัวออกไปสู่ชนชั้นต่าง ๆ อย่างไม่เท่ากัน ชนชั้นที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจเหนือกว่าก็มีโอกาสที่จะสะสมทุนทางวัฒนธรรมได้มากกว่า เช่น คนร่ำรวยมีโอกาสได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย มีการศึกษาสูงมากกว่าคนยากจน (อาจเพราะมีเงินเรียนกวดวิชาหรือไม่ต้องแบ่งเวลาไปทำงานเลี้ยงปากท้อง) คนร่ำรวยสามารถเข้าถึงวัฒนธรรมชั้นสูงหรือวิจิตรบรรจงได้ง่ายกว่า ในสังคมสมัยใหม่เราจะเห็นสภาพการต่อสู้ระหว่างคนที่ครอบครองทุนทั้งสองประเภทนี้อยู่ตลอดเวลา การต่อสู้ระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นสูงมีทั้งในรูปของการต่อสู้ด้านเศรษฐกิจและการต่อสู้ด้านวัฒนธรรม

หากเราวิเคราะห์การแสดงบทบาทของบุคคลในชีวิตประจำวันหรือการวิเคราะห์สารในสื่อมวลชน เราก็จะพบว่ามี การต่อสู้เชิงอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น การปรากฏตัวของกลุ่มเพศที่สามในสื่อมวลชนที่มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งในละคร ภาพยนตร์ รายการเกมโชว์หรือโฆษณา แสดงให้เห็นถึงพยายามแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของเพศที่สามในพื้นที่สาธารณะ เป็นการปรากฏตัวในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมและมีบทบาทสำคัญ

แต่บางครั้งเราก็พบว่าอัตลักษณ์ของบุคคลก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ ทั้งนี้เนื่องจากวิถีการบริโภคของบุคคลที่อิงอยู่กับทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางเศรษฐกิจมีการปรับตัว ตัวอย่างเช่น กรณีค่ายเพลงไทยสากลหลายค่ายหันมาทำเพลงลูกทุ่งหมอลำกันมากขึ้น แต่ปรับโฉมให้ทันสมัยเป็นสากล ก็เป็นการเคลื่อนจากทุนทางวัฒนธรรมหนึ่งไปหาทุนทางเศรษฐกิจมากขึ้นเนื่องจากผู้ผลิตเล็งเห็นแล้วว่าตลาดของคนฟังเพลงลูกทุ่งนั้นใหญ่กว่า และในที่สุดแนวเพลงลูกทุ่งหมอลำที่ดูทันสมัยก็กลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่งที่ประสานกันได้กับทุนทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้หลาย ๆ คนไม่ตะขิดตะขวงใจหากจะหาเพลงลูกทุ่งหมอลำแนวสากลมาฟัง ดังนั้น รสนิยมและอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้างและเป็นผู้กำหนดโครงสร้างได้เช่นกัน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ในเรื่องการแสดงออกอำนาจเชิงสัญลักษณ์ของการเต้น Cover Dance เราจะเห็นได้จากที่ กลุ่มนักเต้น Cover Dance เริ่มเข้ามาแสดงตนในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ทั้งในสื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อกิจกรรม แสดงให้เห็นถึงการพยายามแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ในพื้นที่สาธารณะ และการที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance บางกลุ่มเริ่มมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเต้นของตนเองให้เป็นรูปแบบประยุกต์ เพื่อจะได้มีอำนาจในการต่อรองกับวัฒนธรรมย่อย Pop Dance

2.3 แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย (Subculture)

ในสังคมหนึ่ง ๆ นั้น จะมีวัฒนธรรมหลักของตนเอง เช่น ประเทศไทยของเราก็มี วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่เป็นแกนหลัก เช่น อาหารไทย ดนตรีไทย ฯลฯ ในขณะเดียวกัน สังคมทุกสังคมต่างประกอบไปด้วยผู้คนที่มีหลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา ฐานะ ฯลฯ เหล่านี้ ทำให้ในแต่ละสังคมต่างก็มีกลุ่มวัฒนธรรมที่แยกย่อยลงไปอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการแสดง อัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มนั้น ๆ เช่น กลุ่มผู้นิยมดนตรีร็อก กลุ่มผู้นิยมการขับขี่มอเตอร์ไซด์ผาดโผน ฯลฯ

การศึกษาวัฒนธรรมย่อย (subculture) จำเป็นต้องมีข้อตกลงพื้นฐานร่วมกันประการหนึ่งคือ ในสังคมหนึ่ง ๆ มิได้ประกอบด้วย “วัฒนธรรมเพียงวัฒนธรรมเดียว” (Culture-C ตัวใหญ่) หากประกอบด้วยวัฒนธรรมที่มากกว่าหนึ่งวัฒนธรรมขึ้นไป (Cultures- มี c ตัวเล็กหลายตัว) และความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมย่อยกับวัฒนธรรมหลัก (Dominant culture) และอีกประการหนึ่งคือความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมย่อยด้วยกันเองก็มีได้หลากหลายรูปแบบ บางรูปแบบเป็นการอยู่ร่วมกันเฉย ๆ บางรูปแบบอาจพยายามต่อรองเพื่อให้ได้มี “พื้นที่สาธารณะ” ให้ตนเองได้แสดงออก (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) เหมือนกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่พยายามต่อสู้ ในเรื่องพื้นที่สาธารณะเพื่อให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้ใช้พื้นที่สาธารณะในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองต่อกลุ่มวัฒนธรรมหลัก กลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance และกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Cover Dance ด้วยกันการศึกษาวัฒนธรรมย่อย (subculture) จำเป็นต้องมีข้อตกลงพื้นฐานร่วมกันประการหนึ่งคือ ในสังคมหนึ่ง ๆ มิได้ประกอบด้วย “วัฒนธรรมเพียงวัฒนธรรมเดียว” (Culture-C ตัวใหญ่) หากประกอบด้วยวัฒนธรรมที่มากกว่าหนึ่งวัฒนธรรมขึ้นไป (Cultures- มี c ตัวเล็กหลายตัว) และความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมย่อยกับวัฒนธรรมหลัก (Dominant culture) และอีกประการหนึ่งคือความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมย่อยด้วยกันเองก็มีได้หลากหลายรูปแบบ บางรูปแบบเป็นการอยู่

ร่วมกันเฉย ๆ บางรูปแบบอาจพยายามต่อรองเพื่อให้ได้มี “พื้นที่สาธารณะ” ให้ตนเองได้แสดงออก (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) เหมือนกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่พยายามต่อสู้ ในเรื่องพื้นที่สาธารณะเพื่อให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้ใช้พื้นที่สาธารณะในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองต่อกลุ่มวัฒนธรรมหลัก กลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance และกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Cover Dance ด้วยกัน

วัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ ในสังคมจะมีอำนาจไม่เท่ากัน ดังนั้นวัฒนธรรมใหญ่บางตัวที่พยายามครอบงำวัฒนธรรมย่อย ทำให้วัฒนธรรมย่อยจะมีกระบวนการดิ้นรนต่อสู้เชิงอำนาจกับวัฒนธรรมหลักตลอดเวลา วัฒนธรรมย่อยเป็นระบบสัญญาณ (sign system) และวัฒนธรรมย่อยต้องอยู่ในสนามรบ (militancy) กับวัฒนธรรมหลักอยู่เป็นระยะ ๆ Dick Hebdige (1951) เจ้าของงานเขียนเรื่อง Subculture : The Meaning of Style (1987) ที่มุ่งความสนใจไปที่การต่อสู้เชิงสัญญาณระหว่างวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ วัฒนธรรมผู้ใหญ่ที่เป็นวัฒนธรรมหลักจะมีอำนาจในการสร้าง ภาพแบบฉบับ (stereotype) ว่าวัยรุ่นเป็น / ควรเป็นอย่างไร ในทางกลับกัน หากพื้นที่การสื่อสารที่วัยรุ่นใช้ก็จะเป็นการต่อสู้เชิงสัญญาณ / ความหมาย สร้างตัวตนและอัตลักษณ์ที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมกระแสหลักของผู้ใหญ่ ด้วยกระบวนการตัดปะ (cut-and-mix process) หมายความว่า ในการประกอบสร้างความหมายใหม่ขึ้นมา วัยรุ่นมักจะใช้วิธีการผสมผสานองค์ประกอบของวัฒนธรรมเดิม ๆ แต่นำมาสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้นมา อันจะนำไปสู่การสร้างความหมายเฉพาะของกลุ่มตนเอง อย่างการเต้นรำลีลาที่เป็นการเล่นรำของผู้ใหญ่ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็เอามาผสมผสานกับการเต้นหลากหลายรูปแบบ หรือผสมผสานกับศิลปะอื่น ๆ กลายเป็นการเต้นในสไตล์ของนักเต้น Cover Dance (อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2551)

วัฒนธรรมย่อย (Subculture) พัฒนามาจากผู้ที่ทำกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งทำให้กลุ่มวัฒนธรรมย่อยมีความหลากหลายและซับซ้อน เนื่องจากกลุ่มวัฒนธรรมย่อยเป็นการอธิบายพฤติกรรมของคนที่มีวัฒนธรรมแยกจากวัฒนธรรมหลักของสังคม มากกว่าที่จะมองว่าเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง

วัฒนธรรมย่อยจัดเป็นเสี้ยวหนึ่งของ “วัฒนธรรมชาติ” (National Culture) ที่มีการสร้างภาพลักษณ์ค่านิยม และพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มที่แตกต่างไปตามวัฒนธรรมชาติของคนส่วนใหญ่ (Brake, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2544)

Stuart Hall & Tony Jefferson (1976, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ 2549) นิยามวัฒนธรรมย่อย ว่าเป็นวิธีการที่กลุ่มย่อยใช้จัดการกับชีวิตทางวัตถุและวิถีชีวิตด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอัตลักษณ์ วิธีการนี้เป็นปฏิบัติการที่กลุ่มดำเนินไปอย่างมีความหมายและมีสำนึก ไม่ว่าจะเป็น วัตถุ ความสัมพันธ์ ระบบค่านิยม ระบบความเชื่อที่ผลิตออกมา และวิธีการผลิตล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม

ในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อยนั้นอาจมีหลากหลายรูปแบบ บางรูปแบบเกิดการปะทะกันอย่างเปิดเผย บางรูปแบบอาจอยู่ร่วมกันได้ หรือบางรูปแบบวัฒนธรรมย่อยต้องพยายามต่อรองเพื่อให้มี “พื้นที่สาธารณะ” ในการแสดงออก (กาญจนา แก้วเทพ, 2549) เช่น วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น จะเห็นว่าอยู่ในลักษณะที่พยายามแสดงถึงความแตกต่าง โดยการตอบโต้และต่อรองต่อวัฒนธรรมหลักเพื่อการสืบทอดและการดำรงอยู่

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อยนี้ไม่เป็นแบบแผนที่ตายตัว เนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ พฤติกรรมของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเมื่อพบกับสถานการณ์ใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ ทั้งนี้ แม้ว่าวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อยจะมีความแตกต่างกันแต่ก็มีเชื่อว่าวัฒนธรรมทั้งสองจะไม่เกี่ยวข้องกัน ในทางตรงกันข้ามวัฒนธรรมทั้งสองนั้นต่างมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งจากวัฒนธรรมหลักสู่วัฒนธรรมย่อย และจากวัฒนธรรมย่อยสู่วัฒนธรรมหลัก (<http://www.sociology.org.uk/p2d5.htm>)

2.3.1 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น (Youth Culture)

เนื่องด้วยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้งหมดมักเป็นกลุ่มวัยรุ่นอายุไม่เกิน 30 ปี จากข้อจำกัดเรื่องเวทีการแข่งขัน หน้าที่การงาน และทุนทางกายภาพ นอกเหนือจากกลุ่มวัยรุ่นจะเป็นการเต้น Cover Dance ในกิจกรรมพิเศษ เช่น งานประจำปีของบริษัท เป็นต้น ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่เลือกศึกษาคือกลุ่มเฉพาะวัยรุ่นเท่านั้น ดังนั้นในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น ด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นนั้น มีพื้นฐานมาจากความหลากหลายในรูปแบบการดำเนินชีวิตพฤติกรรมและความสนใจ ของคนในกลุ่มนี้จะแสดงออกด้วยสัญญาณ เช่น เสื้อผ้า ทรงผม รองเท้า ฯลฯ รวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสนใจพื้นฐาน ชนิดของเพลงที่ฟัง แหล่งรวมตัวกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อย นอกเหนือจากตัวตนที่แสดงออกอยู่แล้ว ทั้งในสถาบันทางสังคม ครอบครัว ที่ทำงาน บ้านหรือโรงเรียน

ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพ จริยธรรม อาจมีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น ซึ่งอาจอธิบายได้ด้วยระบบการให้ความหมายกับสิ่งต่าง ๆ เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออก หรือเป็นการพัฒนาของวิถีชีวิต ที่เกิดจากกลุ่มคนในโครงสร้างทางสังคมที่ด้อยกว่า เพื่อเป็นการตอบโต้กลุ่มโครงสร้างหลักของสังคมรวมถึงสะท้อนความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งทางโครงสร้างของสังคมที่เพิ่มขึ้นจากบริบททางสังคมที่กว้างและหลากหลาย

เด็กวัยรุ่นในปัจจุบันมีการออกไปคบค้าสมาคมกันนอกบ้านเป็นจำนวนมาก และมักเอาอย่างกันในหลาย ๆ เรื่อง เช่น รสนิยมทางดนตรี การแต่งตัว ภาษาพูด และแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ สิ่งที่ได้กระทำร่วมกันเหล่านี้ทำให้เด็กวัยรุ่นมีลักษณะแตกต่างกับวัยอื่นอย่างเห็นได้ชัด (ก่อสวัสดิ์พาณิชย์, 2519)

ในการศึกษาวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ นั้น จะต้องศึกษารูปแบบที่เป็นองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมย่อยซึ่ง F. Phillip Rice 1987, (อ้างถึงใน ธิดารัตน์ รักประยูร, 2545) ได้ประมวลสัญลักษณ์ที่เป็นการแสดงออกถึงรูปแบบต่าง ๆ ของวัยรุ่น ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบที่เป็นรูปลักษณ์ ตัวอย่างสัญลักษณ์ที่แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมวัยรุ่นในรูปแบบนี้ที่สำคัญ ได้แก่

- 1.1 การแต่งกาย
- 1.2 เครื่องมือเครื่องใช้ หรือ ประดิษฐกรรมต่าง ๆ
- 1.3 ดนตรี

2. รูปแบบประพฤติกรรม ได้แก่ การแสดงออก ทั้งที่เป็นรูปแบบการประพฤติกรรมที่เป็นกิจกรรมส่วนตัวและต่อสังคม ที่สามารถสื่อความหมายการเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมวัยรุ่นได้

3. รูปแบบภาษา
4. รูปแบบการดำเนินการ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้
 - 4.1 รูปแบบชีวิตการเรียน
 - 4.2 รูปแบบการประกอบอาชีพของวัยรุ่น
 - 4.3 รูปแบบกิจกรรมยามว่าง

วิภารัตน์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ (2544) กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นนั้นต้องศึกษาการในรูปแบบที่เป็นองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมย่อย 4 ประการดังกล่าว โดยได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากแนวคิดของ F. Phillip Rice (1987) ในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การแสดงอัตลักษณ์ตามวัฒนธรรมวัยรุ่น
 - 1.1 การแต่งกาย

การแต่งกายเป็นสิ่งที่แสดงวัฒนธรรมวัยรุ่นได้อย่างชัดเจนที่สุดเพราะเป็นหนทางสำคัญที่วัยรุ่นค้นพบและแสดงออกความเป็นตัวของตัวเอง แสดงให้เห็นถึงปมที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่ทางด้านความเป็นอิสระหรือไม่เป็นอิสระ เป็นการแสดงออกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต ปรัชญาทางการเมือง รวมทั้งการแต่งกายเป็นการทำให้วัยรุ่นมั่นใจในอัตลักษณ์ของตนเองและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมตน กลุ่มวัยรุ่นยอมรับว่าสัญลักษณ์ของวัยรุ่นคือความไม่เหมือนใคร โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งกายและทรงผมในแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้เมื่อเวลาผ่านไปรูปแบบต่าง ๆ นั้นก็เปลี่ยนไปด้วยรูปแบบการแต่งกายของวัยรุ่นจำนวนมากกลายเป็นที่ยอมรับของคนรุ่นผู้ใหญ่ด้วย และหากเป็นเช่นนั้น วัยรุ่นมักหารูปแบบใหม่มาเป็นหนทางแสดงความไม่เหมือนใครต่อไป

1.2 เครื่องใช้ หรือประติมากรรมต่าง ๆ

วัยรุ่นยังนำเครื่องใช้หรือประติมากรรมต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองด้วย

1.3 ดนตรี

ดนตรีเป็นที่นิยมของวัยรุ่นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ซึ่งแต่ละรูปแบบดนตรีก็มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปอย่างมีลักษณะเฉพาะ ดนตรียุคมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากนับตั้งแต่ในยุคก่อนจนถึงปัจจุบัน ความนิยมในรูปแบบดนตรีต่าง ๆ นั้น วัยรุ่นจำนวนมากได้แสดงอัตลักษณ์ของตนโดยผ่านดนตรี เช่น วัยรุ่นบางกลุ่มแสดงตัวตนโดยการคิดเพลงขึ้นมาใหม่ในลักษณะเฉพาะอย่างที่ไม่ได้เป็นเพลงที่เห็นได้โดยทั่วไปในแนวเพลงหลัก วัยรุ่นบางกลุ่มเกิดความนิยมในแนวดนตรีบางแนวและแสดงออกให้เห็นถึงความนิยมในแนวเพลงนั้น ๆ อย่างเห็นเด่นชัด เป็นต้น

2. รูปแบบการประพฤติตน

รูปแบบการประพฤติตน ได้แก่ การแสดงออก ทั้งรูปแบบการประพฤติปฏิบัติตัวในกิจกรรมส่วนตัวและรูปแบบการปฏิบัติตนในสังคมที่เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายการเป็นสมาชิกทางสังคมได้

3. รูปแบบภาษาของกลุ่ม

สัญลักษณ์ที่สำคัญของรูแบบนี้คือ ภาษาที่สามารถเข้าใจกันได้เฉพาะในกลุ่มวัฒนธรรมวัยรุ่นของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาพิเศษของกลุ่มที่เรียกว่า ภาษาแสลง การเกิดขึ้นมาจากกระแสจากสื่อมวลชน หรือเป็นภาษาเฉพาะที่กลุ่มคิดขึ้นมาเอง ภาษาพิเศษนี้แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มที่มีความเฉพาะและแสดงถึงมิต้อัตลักษณ์ร่วมกันของกลุ่มนั้น ๆ การที่จะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มต้องมีลักษณะร่วมเฉพาะอันนี้ด้วย

4. รูปแบบการดำเนินชีวิต

รูปแบบการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น การเรียนถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักของการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นส่วนใหญ่ และเวลาส่วนใหญ่ที่วัยรุ่นใช้ก็คือการเรียน และองค์ประกอบที่ควบคู่กันก็คือ กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง

a. รูปแบบการเรียน

รูปแบบชีวิตการเรียนของวัยรุ่นมีหลายรูปแบบและแต่ละรูปแบบที่แตกต่างกันก็มีสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงรูปแบบนั้น ๆ แตกต่างกัน เช่น วัฒนธรรมย่อยของชาวมหาวิทยาลัย (Collegiate Subculture) มีลักษณะสังคมที่เกี่ยวกับการเรียน การนัดเที่ยว การดื่มกิน เป็นต้น โดยขึ้นอยู่กับตัวของวัยรุ่นและบริบททางสังคมที่ทำให้การแสดงออกทางพฤติกรรมของกลุ่มวัฒนธรรมของวัยรุ่นมีความเหมือนหรือแตกต่างกัน

b. รูปแบบกิจกรรมยามว่าง

Millicent E. Poole (อ้างถึงใน วิภาวี วิโรจน์พันธุ์, 2539) ได้จัดประเภทกิจกรรมที่วัยรุ่นกระทำในเวลาว่างของวัยรุ่น ดังนี้

- 1.1 อ่านหนังสือ
- 1.2 ฟังวิทยุ
- 1.3 อยู่กับเพื่อน ๆ
- 1.4 เล่นเกมและกีฬากลางแจ้ง
- 1.5 เล่นกีฬาในร่ม
- 1.6 สร้างและซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ที่บ้าน
- 1.7 เข้าชมรม สโมสรวัยรุ่น หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นอื่น ๆ
- 1.8 ชมภาพยนตร์ คอนเสิร์ต ละครเวที เต้นรำ

Willis (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2549) เป็นนักวิชาการจากกลุ่มเบอร์มิงแฮม เขาได้ให้ความสำคัญกับ วัฒนธรรมที่คนมีชีวิตอยู่ (Lived Culture) ที่เรียกว่าแนวทางแบบ “วัฒนธรรมนิยม” Willis นำเสนอแนวคิดว่าการตลาดในยุคก่อนจะวิเคราะห์ “ตลาดของวัยรุ่น” เพื่อทำการผลิตสินค้าให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มโดยดูจากเกณฑ์ด้านประชากรหรือตำแหน่งในกระบวนการผลิตของวัยรุ่น เช่น ลักษณะครอบครัว ชนชั้น รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น แต่ปัจจุบันต้องดูจากเกณฑ์ รสนิยมและอุปนิสัย (Tastes and Habits) ดังจะเห็นได้จากนิตยสารวัยรุ่นที่เน้นเรื่อง “การบริโภค” เป็นสำคัญ ดังนั้น การวิเคราะห์วัฒนธรรมจึงเคลื่อน-ย้ายความสนใจจากกระบวนการผลิตมาสู่กระบวนการบริโภค

Willis ได้ชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือควบคุม แต่เป็นผู้ถูกกำหนดและควบคุมในขั้นตอนของกระบวนการทางวัฒนธรรมอันได้แก่ การผลิต การกระจายและการบริโภคนั้น วัยรุ่นมีอิสรภาพในการต่อสู้และแปรเปลี่ยนส่วนของการบริโภคเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เขาจึงใช้การบริโภควัฒนธรรมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมของพวกเขาเอง โดยเฉพาะในช่วงเวลาว่าง Willis ได้ทำการสำรวจรูปแบบต่าง ๆ ของการใช้ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของวัยรุ่น และได้สรุปผลการศึกษาว่า เด็กวัยรุ่นเป็นกลุ่มคนที่ใช้สื่ออย่างกระตือรือร้น เฉลี่ยฉลาดและซับซ้อนมากกว่าคนทุกกลุ่มในสังคม วัยรุ่นไม่เพียงแต่จะเรียนรู้รหัสของการใช้เท่านั้น (เช่น รู้ว่าต้องเปิดเพลงฟังอย่างไร ฟังแบบไหน) หากแต่ยังเรียนรู้วิธีที่จะ “เล่น” และ “ดัดแปลง” สนุกหริยะต่าง ๆ จากระหัสเหล่านั้นโดยดูจากวัฒนธรรมสื่อมวลชนซึ่งเป็นทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์ที่เด็กวัยรุ่นใช้อย่างมาก และได้ตัวอย่างของผลวิจัยดังนี้

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่วัยรุ่นใช้มากที่สุด รวมถึงสื่ออื่น ๆ ที่คาบเกี่ยวด้วย พบว่าวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่เข้าใจสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และอ่านความหมายจากโทรทัศน์อย่างเป็นตัวของตัวเอง

เพลงและวิทยุเป็นหัวใจของวัฒนธรรมวัยรุ่น ใน 3 ทศวรรษที่ผ่านมา Willis พบว่ามีความแตกต่างกันในเรื่องรสนิยมการฟังเพลงของกลุ่มวัยรุ่นทั้งหมด และวัยรุ่นทั่วไปมีความรู้สึกดีเกี่ยวกับเพลงที่ตนสนใจ โดยมีลักษณะของการสร้างสรรค์และมีเป้าหมายในการใช้หลายอย่าง เช่น การขอเพลงจากรายการวิทยุและอัดเทปเอาไว้เป็นชุดเฉพาะของตัวเอง เป็นต้น

วัยรุ่นมีการเลือกรูปแบบเสื้อผ้าอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพราะเสื้อผ้าเกี่ยวข้องกับ “อัตลักษณ์” อย่างชัดเจนมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ วัยรุ่นได้สร้างรหัสเฉพาะในเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายขึ้นมา เช่น การแต่งกายระหว่างชุดไปเที่ยวกับชุดไปทำงาน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป Willis มีความเห็นว่า ในปริมนทลต่าง ๆ ตามที่กล่าวมานั้น วัยรุ่นได้ทำการตอบโต้การครอบงำของผู้ใหญ่ ด้วยการสร้างสรรค์วัฒนธรรมโดยเฉพาะในขั้นตอนของการบริโภคด้วยการหยิบยืมเอาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมการค้า หรืออุตสาหกรรมการสร้างวัฒนธรรมมาสร้างอัตลักษณ์ให้แก่วัฒนธรรมย่อยวัยรุ่นของตนเอง ดังนั้น วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มีความรู้เท่าทัน สามารถแยกแยะและสามารถดัดแปลงหรือต่อรองกับวัฒนธรรมหลัก เพื่อการดำรงอยู่และการสืบทอดวัฒนธรรมของตนเอง

กาญจนา แก้วเทพ (2539) กล่าวว่า สื่อมวลชนได้สอดแทรกตัวเองเข้าไปเป็นยาดำในทุกกิจการ ในทุกซอกทุกมุมของสังคม อย่างที่เรียกว่า แทะจะไม่มีบุคคลใด ไม่มีซอกหลืบใดของสังคมที่จะหลุดรอดไปจากการปฏิบัติการของสื่อมวลชน ทั้งนี้ย่อมหมายความว่าสื่อมวลชนได้เพิ่มอิทธิพลต่อสังคมขึ้นมาด้วยโดยเฉพาะในมิติของวัฒนธรรม ยิ่งสังคมมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น สื่อก็จะยิ่งมีบทบาทในฐานะเป็นตัวกลั่นวัฒนธรรมที่สำคัญมากขึ้นเป็นเงาตามตัว นักวิชาการที่สนใจศึกษาเรื่องนี้ ได้ขนานนามวัฒนธรรมที่กำลังมีอยู่ในโลกสมัยใหม่นี้ว่า “วัฒนธรรมแบบมีสื่อเป็นตัวกลาง” และวัฒนธรรมของสื่อมวลชนนั้นเป็นวัฒนธรรมของชนชั้นกลางเป็นหลัก

Hebdige (1976) ใช้วิธีการแบบสัญวิทยาเชิงสังคมในการวิเคราะห์สไตล์ของวัฒนธรรมวัยรุ่นที่สร้างมาจากกลุ่มวัยรุ่นเองเพื่อศึกษาการให้ความหมายและกระบวนการสร้าง เขาพบว่ากระบวนการสร้างนั้นใช้วิธีการที่เรียกว่า “Cut” n “Mix” ซึ่งเป็นวิธีการแบบยุคหลังสมัยใหม่ (Post-modernizing) กล่าวคือ นำเอาสัญลักษณ์ที่มีอยู่เดิมในสังคม เลือกตัดออกมา แล้วมาปะติดปะต่อใหม่ ให้ความหมายใหม่ เช่น Mod, Reggae หรือ Punk นั้นก็นำเอาสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เคยมีในวัฒนธรรมในอดีต เช่น โรมานซ์ คลาสสิก Gothic ฯลฯ (มีลักษณะ “หวนคิดถึงอดีต” (Nostalgia) ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าดนตรี เครื่องใช้ เครื่องประดับ วิถีชีวิต ฯลฯ) โดยเลือกเอามาตัดต่อเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย แล้วมาปะติดปะต่อใหม่ ให้ความหมายใหม่ ในการ “Cut” n “Mix” นี้มีลักษณะทำลายความหมายของสัญลักษณ์ซ่อนเร้นอยู่ เช่น การนำภาพของพระราชินีอังกฤษมาปะติดปะต่อกับภาพของโมนาลิซ่า แต่เปลี่ยนความหมายให้พระราชินีหิ้วดาข้างหนึ่งเป็นการล้อเลียน หรือการนำธงชาติอังกฤษ (Unionjack) มาปะตรงกันของกางเกงยีนส์ เป็นต้น

2.3.2 แนวทางการศึกษาแบบการครอบงำและการต่อสู้ทางวัฒนธรรม

(Hegemony/counter-hegemony)

...“เวลาผู้ใหญ่เด่นรำ	เรียกว่า	สวयงาม
เวลาวัยรุ่นเด่นรำ	เรียกว่า	บ้าคลั่ง
เวลาผู้ใหญ่ฟังเพลง	เรียกว่า	มีสุนทรียะ
เวลาวัยรุ่นฟังเพลง	เรียกว่า	ไร้รสนิยม
เวลาผู้ใหญ่ฆ่ากัน	เรียกว่า	ทำสงคราม
เวลาวัยรุ่นตีกัน	เรียกว่า	ปาเถื่อน”

การกระทำของ “ผู้ใหญ่” กับ “วัยรุ่น” ล้วนไม่แตกต่างกัน มีแต่ “อำนาจในการนิยาม” เท่านั้น ที่ทำให้ “ผู้ใหญ่” ดี และ “วัยรุ่น” เลว...

แนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรมวัยรุ่น” (Youth culture) มักจะถูกนิยามในทางลบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตัว ฟังเพลง เต้นรำ ฯลฯ และถูกนำเสนอให้กลายเป็น “ปัญหาของสังคม” ที่รู้จักกันว่า “ปัญหาวัยรุ่น” งานศึกษาของกลุ่มการครอบงำทางวัฒนธรรม (Hegemony) สนใจการประกอบสร้าง (construction) การรื้อสร้าง (Deconstruction) และการสร้างขึ้นมาใหม่ (Reconstruction) ของแนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรมวัยรุ่น” ดังกล่าว เพื่อที่จะตอบคำถามสำคัญ ๆ 2 ประการคือ

1. การประกอบสร้างดังกล่าวเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางชนชั้นอย่างไร (เรากำลังพูดถึงวัยรุ่นชนชั้นไหน)

2. วิธีการครอบงำ / การต่อต้านการครอบงำทางวัฒนธรรม (cultural hegemony) เป็นอย่างไรบ้าง

นักวิชาการที่สังกัดแนวทางนี้เช่น Stuart Hall (1976) Phil Cohen (1972) เลือกช่วงเวลาศึกษาวัฒนธรรมวัยรุ่นอังกฤษในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยศึกษาทั้งผลงานจากสื่อมวลชนและมิติอื่น ๆ ของวัฒนธรรม เช่น การแต่งตัว การเล่นดนตรี ฯลฯ และได้กำหนดแนวทางศึกษาว่า ผู้ศึกษาจะต้องสลัดความคิดให้หลุดพ้นจากมายาคติเดิมที่ภาพของวัยรุ่นถูกสร้างขึ้นมาจากสายตาของผู้ใหญ่ทั้งสิ้น เป้าหมายของการศึกษาก็เพื่อจะวิเคราะห์ว่าบรรดาการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างฉิวเฉียด เช่น การแต่งกาย แฟชั่นนั้นมียอะไรเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระยะยาวหรือไม่ อย่างไร

แนวคิดที่นำมาใช้คือแนวคิดเรื่องการครอบงำ / การต่อต้านการครอบงำทางวัฒนธรรม (Hegemony / counter-hegemony) ของ Gramsci ซึ่ง Lukes (1974) ได้ให้คำนิยามแนวคิดดังกล่าวให้ชัดเจนขึ้นว่า hegemony หมายถึง อำนาจที่จะนิยามตนเอง / ที่จะก่อรูปความต้องการของตนเอง ที่จะป้องกันความขัดแย้งที่เกิดขึ้น หรือหากเกิดขึ้นแล้วก็มีอำนาจที่จะนำเสนอว่าวิธีแก้ไขความขัดแย้งของตนเองนั้นถูกต้องสมเหตุสมผล ส่วนการต่อต้านการครอบงำ (counter-hegemony) ก็คือการปฏิเสธอำนาจทั้งหมดที่กล่าวมานั้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า การต่อต้านการครอบงำของวัยรุ่นนั้นมิได้กระทำอยู่เพียงแคในระดับความคิดอุดมการณ์เท่านั้น หากแต่ได้ต่อสู้ช่วงชิงในสิ่งที่เป็นรูปธรรมอันจับต้องได้ที่เรียกว่า “พื้นที่ทางวัฒนธรรม” (cultural space) เช่น ช่วงเวลาที่จะใช้สำหรับการพักผ่อน พื้นที่ตามหัวถนน / ท้องถนน (เช่น แก๊งมอเตอร์ไซด์) สถานที่พบปะกันของวัยรุ่น (กรณีของนักเต้น Cover Dance ก็เช่น ท่างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาวิลเลียน เป็นต้น)

บริบททางสังคม Hall & Cohen ได้เลือกช่วงเวลาในการวิจัยรูปแบบการต่อต้านทางวัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่น โดยเลือกช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงเวลาดังกล่าว บริบททางสังคมมีลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้คือ

- ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นมีเวลามากขึ้น รวมทั้งมีการขยายอุตสาหกรรมแฟชั่นที่มีกลุ่มเป้าหมายคือวัยรุ่น จึงอาจกล่าวได้ว่าความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้ใช้ประโยชน์มากที่สุด
- มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมสื่อมวลชนโดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์อย่างมาก อุตสาหกรรมนี้ได้เริ่มเบนเข็มจากกลุ่มผู้ใหญ่วัยรุ่น ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเลียนแบบที่แพร่หลายไปในระดับชาติ (ตัวอย่างเช่น การเลียนแบบเอลวิส เพรสลีย์ The Beatles) วัยรุ่นจากทุกชนชั้นมีโอกาเข้าร่วมในอุตสาหกรรมแบบวัฒนธรรมมวลชนของสื่อ

กลยุทธ์การต่อต้าน

Cohen วิเคราะห์กลยุทธ์การต่อสู้ทางวัฒนธรรมของวัยรุ่นว่ามีหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบการต่อต้าน (resistance) การต่อรอง (negotiation) หรือการยอมรับบางส่วน (accommodation) ที่ออกมาในรูปของแก๊งค์หัวถนน (street corner cult) กลุ่มใช้กำลัง กลุ่มนักเต้น Cover Dance ฯลฯ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมวัยรุ่นได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ เช่น

1. ประเด็นที่สนใจ (focal concern)
2. วิธีใช้สิ่งของ (thing done)
3. พิธีกรรมทางสังคม (social ritual)
4. การรับรู้ การนำเสนอตัวเองในฐานะกลุ่ม
5. การนำเอาวัตถุแบบเดิมมาใช้ในความหมายใหม่ เช่น กางเกงยีนส์ต้องฟอกสี

ให้ดูเก๋ๆคร่ำคร่า

Cohen เรียกส่วนประกอบของวัฒนธรรมย่อยทั้งหมดนี้ว่า “สไตล์” (style) หรือ lifestyle ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ๆ 3 ประการคือ

1. ภาพลักษณ์ (Image) เช่น การปรากฏตัว การทำงาน การย้อมร่างกาย การแต่งตัว การใช้เครื่องประดับ ฯลฯ
2. อากัปกริยา (demeanor) เช่น การแสดงสีหน้า การเดิน
3. การใช้ภาษาเฉพาะ (argot) เช่น มีถ้อยคำเฉพาะ มีวิธีพูดแบบเฉพาะ ๆ

ภายใต้องค์ประกอบทั้ง 3 นี้ ค่านิยมที่แฝงอยู่เบื้องหลังนี้จะต้องแตกต่างจากค่านิยมของวัฒนธรรมหลัก และยังต้องแตกต่างจากวัฒนธรรมอื่น ๆ (เช่น Skinhead ต้องต่างจาก Teds, Mods) ตัวอย่างเช่น ในขณะที่วัฒนธรรมหลักจะ “กลัวความตาย” พวกกลุ่มแก๊งค์มอเตอร์ไซด์กลับมีวัฒนธรรมที่ “ท้าทาย” หรือ “เล่น” กับความตาย เป็นต้น

ในกลุ่มของนักเต้น Cover Dance ก็เช่นเดียวกัน พยายามมีค่านิยมของตนเองที่แตกต่างจากค่านิยมของวัฒนธรรมหลัก และวัฒนธรรมย่อยการเต้น (Pop Dance) ด้วยการ “เลียนแบบ” ศิลปิน ที่แตกต่างจากการเต้นรูปแบบอื่นที่เน้นเรื่อง “คิดใหม่”

2.3.3 กลไกการใช้สื่อเพื่อการสร้างความหมายวัฒนธรรมย่อย

มีทฤษฎีหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการใช้สื่อเพื่อสร้างความหมายแก่วัฒนธรรมย่อย เราจะเสนอ 2 ทฤษฎีที่อยู่คนละปลายขั้วคือ (Briggs & Cobley, 1998)

1. ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ทฤษฎีนี้จะอธิบายว่า บรรดาความหมายต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ “วัฒนธรรมย่อย” นั้น บรรดาผู้ผลิตจะสร้างขึ้นตามที่ผู้บริโภคต้องการ และสื่อก็ทำหน้าที่เป็นเพียงภาพสะท้อนของสังคมที่มีต่อวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ เท่านั้น

2. ทฤษฎีมาร์กซิสม์ (Marxism) ทฤษฎีนี้จะอธิบายว่า เนื่องจากสังคมมีความขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่ผสมผสานไปกับความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมหลักกับวัฒนธรรมย่อย และเนื่องจากกลุ่มผู้มีอำนาจด้านเศรษฐกิจ – การเมือง – วัฒนธรรมหลัก เป็นเจ้าของสื่อ ดังนั้น กลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงใช้สื่อเพื่อสร้างความหมายของวัฒนธรรมย่อยให้ตอบสนองผลประโยชน์ของวัฒนธรรมหลัก (เท่ากับตอบสนองผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง) ตัวอย่างเช่น การสร้างภาพติดลบของวัยรุ่นที่เข้าไปสนใจการเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลงระบบที่ทำให้กระทบผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอำนาจ (Status Quo) ที่ได้กล่าวมาแล้ว

นอกเหนือจากทฤษฎีที่อยู่คนละปลายขั้วดังกล่าวแล้ว ในระหว่างนั้นก็ยังมีทฤษฎีอื่น ๆ อีกหลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎี Equal Opportunity ที่เสนอให้สื่อมวลชนยึดหลักการในการให้โอกาสคนทุกวัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกันในเชิงปริมาณ และสร้างภาพของทุกวัฒนธรรมให้สมดุลกันทั้งด้านบวกและด้านลบ

สำหรับในที่นี้ จะทำการสำรวจผลงานวิจัยที่แสดงให้เห็นกลไกและกระบวนการสร้างความหมายแก่วัฒนธรรมย่อยเท่าที่เป็นอยู่ในสภาพความจริง ดังนี้

- ปริมาณการนำเสนอที่ไม่สมดุล เกณฑ์เรื่อง “วัฒนธรรมย่อย” ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชนชาติ เชื้อชาติ วัย ก็คงคล้ายคลึงกับเกณฑ์เรื่อง “เพศ” (Gender) ที่ได้กล่าวมาแล้วคือ มิติแรกที่มีมักจะพบเสมอจากการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงปริมาณก็คือ การพบว่ามีปริมาณการนำเสนอ “วัฒนธรรมย่อย” น้อยมาก (Underrepresent) ปริมาณที่น้อยนั้นมิรหัสแห่งความหมายทางสังคมว่า “เป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ ไม่ใช่เรื่องที่ต้องให้ความสนใจ”

ตัวอย่างเช่น ผลการสำรวจละครโทรทัศน์ในประเทศอังกฤษ ในช่วงปี 1960 – 1970 แทบจะไม่ปรากฏเรื่องราวของครอบครัวคนผิวดำเลย ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ หากเป็นเรื่องของครอบครัวคนดำที่แทรกเข้ามาเป็นครั้งคราว จะปรากฏว่า คนผิวดำจะคบหาสมาคมมีปฏิสัมพันธ์อยู่แต่ภายในหมู่คนดำเท่านั้น บรรดาภาพยนตร์ละครโทรทัศน์เรื่องต่าง ๆ เช่น Coronation Street ตัวละครส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นคนชนชั้นคนงาน ผิวดำ มีความสัมพันธ์ต่างเพศ ทั้ง ๆ ที่ตัวเหตุการณ์ในเรื่องนั้นเกิดขึ้นในเมือง Manchester ซึ่งเป็นเมืองที่มีคนหลายกลุ่ม วัฒนธรรมอาศัยอยู่ร่วมกัน (Multicultural society) ภาพยนตร์โทรทัศน์เรื่องอื่น ๆ เช่น Dynasty, Gallas, Melrose, Place ก็เช่นเดียวกัน (ในกรณีของไทย ทั้ง ๆ ที่คนอีสานเป็นคนกลุ่มที่มีปริมาณมากที่สุด แต่มีละครโทรทัศน์น้อยมากที่เป็นเรื่องราวของคนอีสาน)

- การสร้างภาพลักษณ์ของอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อย ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า การสร้างอัตลักษณ์ที่มีลักษณะ “เชื้อชาตินิยม” “ชนชาตินิยม” “วัยนิยม” “เพศนิยม” ฯลฯ กลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ก็คือ มีแต่ “อัตลักษณ์ของเรา” เท่านั้น ที่เป็นมาตรฐานและเป็นปกติ (Normal) ส่วน “อัตลักษณ์ของคนอื่น” นั้น ล้วนเบี่ยงเบนออกไปจากมาตรฐานในทางใดทางหนึ่ง ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อมวลชนในอังกฤษพบว่า

- อัตลักษณ์ของคนเอเชีย ถูกสร้างว่าเป็นพวกที่มีวัฒนธรรมแข็งตัว ไม่ยืดหยุ่น (เช่นรักพวกพ้องพี่น้องมากไป) ขยันแบบบ้าเลือด เฉลียวฉลาดแบบเกมโกง ยึดติดกับประเพณี ไม่ยอมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมหลัก แต่ชอบแยกตัวไปสร้างวัฒนธรรมของตนเอง เช่น พ่อแม่ที่จัดการให้ลูกหลานแต่งงานกับคนชาติเดียวกัน มีร้านอาหารและร้านขายของทุกอย่างของตนเอง ไม่เรียนหรือไม่พูดภาษาของวัฒนธรรมหลัก เป็นต้น

- การสร้างภาพลักษณ์ในสื่อประเภทต่าง ๆ ดังตัวอย่างในกรณีของวัยรุ่นที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วข้างต้น “ประเภทของสื่อ” เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฯลฯ หรือ “ประเภทรายการ” เช่น เรื่องจริง (ข่าว, สารคดี) เรื่องแต่ง (ละคร ภาพยนตร์) เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาพลักษณ์ ผลการวิจัยรายการโทรทัศน์ของออสเตรเลีย ซึ่งมีชนพื้นเมืองอาศัยอยู่ด้วยนั้น พบว่า จะมีแต่ในรายการประเภทข่าวสารข้อมูล (Information Program) เท่านั้นที่มีเรื่องราวของชนพื้นเมือง แต่ทว่าในรายการประเภทเรื่องแต่ง (Fictional Program) จะไม่ปรากฏเลย

นักเต้น Cover Dance มองตนเองว่าเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมใหญ่ (การเต้น) โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance พยายามที่จะต่อสู้กับวัฒนธรรมหลักในการหาพื้นที่สาธารณะในการแสดงออก ด้วยความที่การเต้น Cover Dance เป็นการเต้นรูปแบบใหม่ที่เพิ่งก่อกำเนิดมาได้เพียงแค่ 10 กว่าปี ทำให้การแสวงหาอำนาจเป็นเรื่องที่ยาก และใช้เวลานาน ทำให้วัฒนธรรมย่อยของ Cover Dance ถูกแบ่งออกไป 2 ประเภท คือการเต้นตามต้นฉบับแบบดั้งเดิม และการเต้นตามต้นฉบับแบบประยุกต์การเต้นรูปแบบอื่นเข้าไป เพื่อให้วัฒนธรรมหลักเกิดการยอมรับในการเต้น Cover Dance เช่นเดียวกับงานวิจัยของจิราวรรณ นันทพงศ์ (2552) เรื่อง “บทบาทของการสื่อสารกับการสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้นป๊อปในประเทศไทย” การรวมตัวกันของป๊อปในประเทศไทยจะมีลักษณะของการต่อสู้ทางชนชั้น เป็นการต่อสู้เพื่อต่อรองขอพื้นที่ทางอัตลักษณ์ในการสร้างพื้นที่สาธารณะของตัวเอง อัตลักษณ์ของนักเต้นป๊อปถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ทางวัจนภาษา (ภาษาพูด ฉายา เพลง) และอวัจนภาษา (เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ภาษาท่าทาง การเต้น) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มองถึงการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงบทบาทการสื่อสารในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในวัฒนธรรมย่อยของการเต้น Cover Dance (ช่วงฝึกซ้อม ช่วงเข้าสู่แวดวง ช่วงแข่งขัน ช่วงเวลาทั่วไป)

2.3.4 แนวคิดทฤษฎีกลุ่มสื่อสารเชิงวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” ในมิติของสังคมไทย ความหมายในช่วงยุคแรกของวัฒนธรรมการให้ความหมายมักจะไปผูกติดกับสิ่งที่ดีที่สุด เป็นคำพูดที่ดีที่สุด การกระทำที่ดีที่สุด ที่มนุษย์เคยกระทำมา

ปัจจุบันคำว่า “วัฒนธรรม” ได้เปลี่ยนไปในลักษณะของวัฒนธรรมมวลชน และวัฒนธรรมร่วมสมัย เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ นักทฤษฎี culture theory ได้ทลายจุดยืนเดิมมองว่าวัฒนธรรมมาจากสาขาวิชามานุษยศาสตร์ ซึ่งทฤษฎีการสื่อสารเป็นศาสตร์รุ่นน้องที่รับมาจากสาขามานุษยศาสตร์ วิลเลียมส์มองวัฒนธรรมที่บริบททางสังคม โดยมองว่าวัฒนธรรมในยุคโบราณเน้นการพูดคุย มีการปลูกพืชผัก จึงมีการผูกพันกับแรงงาน ผู้คน เกิดการอบรมบ่มเพาะขึ้นในสังคม

เรย์มอน วิลเลียมส์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษาชาวอังกฤษได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรมคือรูปแบบของวิถีชีวิตที่แสดงออกให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมซึ่งในแต่ละสังคมก็มีความแตกต่างของรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนมากมายซึ่งเกี่ยวโยงในเรื่องของกลุ่มคน ชนชั้น ภาษาชาติพันธุ์ เรื่องเพศสภาวะ ฯลฯ” วัฒนธรรมจึงเป็นอะไรที่เราสัมผัสได้ ไม่เป็นอะไรที่นามธรรมมากนักแต่สิ่งที่บอกว่าสัมผัสได้ (ในแง่ของรูปธรรม) ก็มักเป็นอะไรที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลง วิลเลียมส์ ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ยุค คือ

1. ยุคแรก ยุควัฒนธรรมชั้นสูง – วัฒนธรรมชั้นล่าง โดยแบ่งวิธีคิดเป็น 2 แนวทาง คือ วัฒนธรรมชั้นล่างผูกพันกับเกษตร การใช้แรงงาน กลุ่มคนในชนชั้นนี้กิจกรรมที่ทำการเกษตรมีการใช้แรงงาน ส่วนวัฒนธรรมชั้นสูงจะฉีกตัวเองออกจากการเกษตร และหันมาทำกิจกรรมที่ใช้สมอง เมื่อสังคมแบ่งเป็นชนชั้น คนที่มีวัฒนธรรมก็คือ คนชั้นสูง ดังนั้น กลุ่มคนชั้นสูงจึงเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมและคนชั้นล่างไม่มีวัฒนธรรม ซึ่งการมองวัฒนธรรมในยุคแรกนี้ในประเทศไทยก็มีลักษณะเดียวกัน

2. ยุคล่าอาณานิคม เมื่อวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา วัฒนธรรมชั้นสูงได้เปลี่ยนความคิดใหม่ โดยมองว่าการกระทำเลียนแบบตะวันตก เรียกว่าเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรม (โดยใช้ไม้บรรทัดตะวันตกเป็นเกณฑ์วัด) อาทิ การแต่งตัว การใช้ช้อนส้อม การนับถือศาสนา และอะไรที่เป็นแบบยุโรปหรือฝั่งตะวันตก ก็ถือว่าเป็นวัฒนธรรมชั้นสูง สำหรับในประเทศไทยในช่วงรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม บริหารประเทศก็ได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา เพื่อให้ประเทศไทยมีความศิวิไลซ์ โดยการประกาศรัฐนิยมออกมา เช่น การเปลี่ยนวันปีใหม่ จากเดิมวันที่ 13 เมษายนเป็นวันปีใหม่ไทย ก็ได้เปลี่ยนเป็นแบบสากลคือ วันที่ 1 มกราคมของทุกปีเป็นวันปีใหม่

3. ยุควัฒนธรรม คือ ความเสมอภาค ในยุคนี้เกิดคำถามว่า เมื่อมีชนชั้นเกิดขึ้น วัฒนธรรมทำให้เกิดความไม่เสมอภาค จึงลุกขึ้นมาท้าทาย โดยเดินคู่กันไประหว่างคนที่เชื่อว่า วัฒนธรรมชั้นสูงยังมีอยู่ โดยเดินตามสายของตนเองตามลัทธินาซี ที่มีการลุกขึ้นมาสังฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ขณะที่อีกฝั่งลุกขึ้นมาเรียกร้องความเสมอภาคโดยอิงทฤษฎีหน้าที่นิยม วัฒนธรรมในยุคนี้สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ เช่น ในกรณีเรื่องของรองเท้า รูปแบบของรองเท้าแบบเปิดหัวเปลือยสัน และแบบปิดหัวหุ้มส้น หากมองในกลุ่มวัฒนธรรมเสมอภาคจะไม่คุยถึงว่าแบบไหนจะดีกว่ากันหรือใครสวมรองเท้าแบบไหนแล้วจะดีกว่ากันอย่างไร หรือใครสวมแบบไหนจะมีวัฒนธรรมอย่างไร แต่ในกลุ่มวัฒนธรรมเสมอภาคจะมองว่าคู่ไหนจะสนองความต้องการของมนุษย์ได้ดีกว่ากัน จะไม่มองว่าสวมรองเท้าแตะเปิดหัวเปิดส้นไม่มีวัฒนธรรมเท่ากับสวมรองเท้าแบบหุ้มส้น ปิดหัวปิดส้น

4. ยุควัฒนธรรมในแง่กระบวนการและการต่อสู้ เป็นการเรียกร้องวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่ทฤษฎีกลุ่มกระบวนการการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม โดยการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมจะต้องมีกระบวนการดัง “แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม” (Reproduction for Culture Transmission) ของวอลเตอร์ เบเนจามิน เห็นว่าข้อเสนอเรื่องการสร้างอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเป็นมุมมองของวัฒนธรรมชนชั้นที่เรียกตัวเองว่า ผู้ดีหรือกลุ่มชนชั้นสูงที่ประสงค์จะเห็นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของงานศิลปะที่ไม่มีการลอกเลียนแบบ เบเนจามินเชื่อว่าถ้ามองจากจุดยืนประชาธิปไตยวัฒนธรรมจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีมากที่ศิลปะพิเศษหายากของชนชั้นสูงจะได้ถูกแพร่กระจายไปในราคาถูกทำให้ประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสเข้าถึงการผลิตซ้ำและการที่ประชาชนนำไปสู่ชีวิตประจำวันของพวกเขาจึงเป็นเรื่องดีและก่อให้เกิดการตีความหมายใหม่ ๆ จากมวลชนอันหลากหลายไม่จำเป็นต้องผูกขาดการตีความศิลปะโดยผู้เชี่ยวชาญศิลปะชั้นสูงอีกต่อไป เบเนจามินเห็นว่าการเสพงานศิลปะแบบอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ไม่จำเป็นต้องทำให้ลึบปัญหาทางโลกในชีวิตประจำวัน ตรงกันข้ามเนื้อหาสาระของสื่อมวลชนหลายเรื่อง กลับช่วยให้ประชาชนเข้าร่วมในการปฏิบัติการทางสังคมและมีความคิดสร้างสรรค์ได้มากขึ้นเนื่องจากการผลิตซ้ำและการแพร่กระจายของวัฒนธรรมไปสู่มวลชนเป็นสิ่งที่ดี เบเนจามินจึงเห็นประโยชน์และสนับสนุนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการผลิตวัฒนธรรมสินค้าให้มวลชน นอกจากนั้นเขาเห็นว่าในระบบการผลิตแบบทุนนิยมการสร้างวัฒนธรรมเป็นสินค้ามวลชนเป็นไปเพื่อรับใช้การเมือง การเมืองในที่นี้ไม่ใช่โลกอันสมบูรณ์แบบแต่เป็นการเมืองในวิถีประจำวันของประชาชนซึ่ง หมายถึงศิลปวัฒนธรรมกลายเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ในการสร้างนิยามความหมายหรือการตีความหมายใหม่ ๆ ของประชาชนนั่นเอง ดังนั้น กระบวนทัศน์ของการมองวัฒนธรรมที่หลากหลาย ในแนวความหมายเดิมและความหมายใหม่จึงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของโลกและแนวคิดการตีความทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

การเต้น Cover Dance ก็เปลี่ยนเสมือนกับยุควัฒนธรรมในแง่กระบวนการและการต่อสู้ ทั้งในเรื่องของการเลียนแบบที่นิยมมากในยุคนี้ ที่การเต้น Cover Dance ก็เป็นการเลียนแบบศิลปวัฒนธรรมของเกาหลีใต้ และการใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ในการต่อสู้ในการสร้างนิยามความหมายและตีความหมายใหม่ ๆ ของอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า แนวคิดทฤษฎีกลุ่มสื่อสารเชิงวัฒนธรรม มีความน่าสนใจในการเลือกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้

2.3.5 แนวคิดและทฤษฎีอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry)

ธีโอดอร์ อะดอร์โน (กาญจนา แก้วเทพ, 2553) มองวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมและวิธีการผลิตที่เน้นขายได้ในปริมาณมาก มนุษย์เราจะได้รู้สึกลึกถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่เสปอยู่และจะไม่มีรู้สึกสูญเสียหากว่าวัฒนธรรมนั้นได้สูญสลายไป

กาญจนา แก้วเทพ (2553) กล่าวว่า ในสังคมก่อนหน้ายุคปัจจุบันนั้นการสร้างสรรค์วัฒนธรรม (cultural production) นั้นจะมีการดำเนินการโดยปัจเจกบุคคล (ศิลปิน) หรือเป็นกลุ่มบุคคล (กลุ่มช่าง) ที่มีลักษณะเป็นงานหัตถกรรม ศิลปกรรม / นาฏกรรม ฯลฯ เป็นงานที่ทำอย่างมีแรงบันดาลใจของบุคคลเป็นจุดเริ่มต้น เน้นคุณค่าเชิงสุนทรีย์ ความงดงาม/แสดงถึงความเป็นจริงของโลก/ชีวิต ไม่มีระยะเวลาที่กำหนดที่ตายตัว และมักจะอยู่เป็นเรื่องราวอยู่นอกเหนือมิติเศรษฐกิจ ฯลฯ ลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดจะตรงกันข้ามกับการสร้างสรรค์งานวัฒนธรรมในยุคอุตสาหกรรม สร้างวัฒนธรรม ซึ่งได้นำเอารูปแบบกระบวนการผลิตสินค้าโรงงาน ที่เรียกว่า “ระบบสายพาน” มาใช้ โดยมีการแบ่งขั้นตอนของงานอย่างละเอียดและใช้ระบบการแบ่งงานทำเป็นส่วน ๆ ระบบการทำงานเช่นนี้ใช้แรงบันดาลใจของบุคคลเพียงเล็กน้อย ลดคุณค่าเชิงสุนทรีย์ มีการกำหนดระยะเวลาตายตัว และเป็นระบบการผลิตวัฒนธรรมที่เข้ามาผูกพันกับเป้าหมายเศรษฐกิจอย่างแนบแน่น

จะเห็นว่านักทฤษฎีในเชิงวิพากษ์นั้นได้มีมุมมองของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันซึ่งมุมมองที่แตกต่างนี้อยู่ภายใต้วัฒนธรรมที่กำลังจะเป็นวัฒนธรรมเดียวกันอันเรียกว่า “วัฒนธรรมโลก” (global culture) ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ที่การกระจายของสื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สัมผัสรับรู้เรื่องราวภาพและเหตุการณ์ในเวลาเดียวกันทั่วโลกปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้โลกที่หลากหลายแตกต่างกัน กลายสภาพเป็น “หมู่บ้านโลก” ซึ่งนักวิชาการบางคนเห็นว่าโลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการกลืนกลายความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ขณะที่นักทฤษฎีวิพากษ์มองว่า การทำให้เป็นทั้งหมดของลัทธิบริโภคนิยมและการทำให้เป็นสินค้ามักกลบรอยสอดคล้องไปกับความหลากหลายแบบหลากหลายชาติ (multinational diversification) ซึ่งได้ไปกีดกร่อนความรู้เกี่ยวกับความจริงโดยสนับสนุนการเลียนแบบและการทำสำเนาจากสำเนาอีกทีหนึ่ง (pastiche and copies of copies) ผลิต “ความสาบสูญหรือความไม่มีตัวตนของปัจเจกชนขึ้นมา” ซึ่งนั่นหมายถึงกระบวนการของโลกาภิวัตน์ที่จะทำให้ทุกที่เป็นวัฒนธรรมโลกเป็นลัทธิบริโภคนิยมนั้นได้ก่อให้เกิดความแตกต่างไปจากวัยรุ่นในเอเชียประเทศอื่นหรือชาติอื่น

หากมองในมิติการสื่อสาร กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปเกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมโลก จุดยืนวัฒนธรรมโลกเข้าสู่วัฒนธรรมท้องถิ่นในเชิงบวก วัฒนธรรมภายนอกนำพาสิ่งดี ๆ เข้าสู่ชุมชนเป็นหมู่บ้านโลก การใช้ทฤษฎีอย่างรอบด้านจะต้องมองกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งด้านบวก ด้านลบ และแบบผสมผสาน

ดังแนวคิดการข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรม เมื่อนำแนวคิดของโฮมี บาบา มาอธิบายปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเป็นโลกและความเป็นท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีการพบปะต่อรอนั้นไม่จำเป็นต้องแสดงออกในรูปแบบของการครอบงำตามแนวทางทฤษฎีจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรมเท่านั้น ทั้งนี้ มาร์เวน โครดี และแพทริก เมอร์ฟี ได้อธิบายว่า การพบปะกันดังกล่าวสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของ “การข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรม” (cultural hybridity) ที่มีได้มีเพียงหนึ่งเดียว ในบางครั้งกระบวนการผสมผสานอาจเป็นไปแบบลงตัว (articulation) อาทิ การผสมระหว่างพืชชาอิตาเลียนกับผักชีมาแบบไทยกลายเป็นพืชชาหน้าผักชีมาไก่ บางครั้งอาจเป็นกระบวนการที่วัฒนธรรมโลกและท้องถิ่นเดินไปอย่างคู่ขนาน (running in a parallel line) หรือที่ต่างฝ่ายต่างแยกกันอยู่ อาทิ เพลงจำหน่ายนิตยสาร / หนังสือพิมพ์ที่จะมีทั้งสื่อไทย ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น นิตยสารพระ นิตยสารแนวผีลึกลับ นิตยสารแนววิทยาศาสตร์เทคโนโลยี บางครั้งก็อาจเป็นส่วนผสมที่เข้ากันได้ไม่สนิท (unplugging) อาทิ กรณีผู้สูงอายุชมรายการมิวสิควิดีโอเพลงของวัยรุ่นทางเอ็มทีวีที่ดูไม่เข้าใจเพราะรหัสของภาพโทรทัศน์ที่ตัดต่อแบบเร็ว ๆ แตกต่างจากรหัสที่คนแก่จะเข้าใจได้ในบางครั้ง การผสมผสานทางวัฒนธรรมก็นำไปสู่ความขัดแย้ง (conflict) ได้เช่นกัน อาทิ กรณีของฮอลลีวูดที่สร้างภาพยนตร์เรื่อง Anna and the king และมีกระแสต่อต้านจากรัฐบาลกับประชาชนไทยหลายกลุ่ม

ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการตะวันตกอย่าง โรแลนด์ โรเบิร์ตสัน จึงได้พัฒนาจุดยืนแบบพหุนิยม (pluralism) มาอธิบายปฏิสัมพันธ์ของความเป็นโลกและท้องถิ่นเสียใหม่ว่า วัฒนธรรมมีความหลากหลาย และมีใช้จะมีแต่ด้านครอบงำหรือลักษณะที่สำเร็จรูปแต่เพียงหนึ่งเดียว และเขาได้เรียกว่า การผสมผสานความเป็นโลกและความเป็นท้องถิ่น หรือที่ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า globalization ซึ่งยืมมาจากคำที่มักใช้กัน ธุรกิจข้ามชาติของประเทศญี่ปุ่น ปรากฏการณ์นี้เชื่อว่า เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ กระบวนการสื่อสารจะทำหน้าที่ในการสร้าง “วัฒนธรรมลูกผสม” (hybrid cultures) อยู่อย่างต่อเนื่อง หรืออีกนัยหนึ่ง ความเป็นโลกที่ถูกสื่อสารข้ามชาติออกไปนั้นจะกลายมาเป็นวัตถุดิบที่นำเข้ามาผนวกกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นแต่ละแห่งเสมอ ตัวอย่างเช่น ในขณะที่การ์ตูนสมัยใหม่เป็นวัตถุดิบทางวัฒนธรรมที่ส่งออกจากโลกตะวันตก แต่เมื่อมาถึงสังคมไทย ขณะที่รูปแบบของการ์ตูนยังคงรักษาคูณค่าในแบบสื่อของตะวันตกเอาไว้แต่ทว่า เนื้อหาและกลวิธีการนำเสนอกลับมีการผนวกผสานเอกลักษณ์ความเป็นไทยบางอย่างลงไปในการ์ตูนสมัยใหม่ได้ ดังปรากฏในการ์ตูนแบบไทย เรื่อง สุดสาคร สังข์ทอง แก้วหน้าม้า อภินิหารขวานฟ้า หนุมาน ไปจนถึง

เนื้อเรื่องการ์ตูนที่หยิบยืมมาจากวัฒนธรรมชั้นสูง อาทิ พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมเรื่องเล่าแบบท้องถิ่น อาทิ ผู้ใหญ่มากับทุ่งหมาเมิน หรือในกรณีของวัฒนธรรมญี่ปุ่นอย่างเช่น วัฒนธรรมชาเขียว ในสังคมญี่ปุ่น ชาเขียวอาจจะเคยดำรงอยู่ในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์และถูกใช้เพื่อประเพณีการต้อนรับแขกผู้มาเยือน แต่พอมาถึงสังคมไทย เราก็ได้รื้อถอนความหมายแบบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของชาเขียวออกไป และใส่ความหมายใหม่ให้เป็นวัฒนธรรมลูกผสมแบบไฮบริดชาเขียว เค้กชาเขียว ชาเขียวบรรจุขวดพร้อมดื่ม ยาสีฟันชาเขียว ลูกกวาดชาเขียว คุกกี้ชาเขียว ขนมกรอบชาเขียว ไปจนถึงผ้าอนามัยชาเขียว (สมสุข หินวิมาน, 2548)

รูปแบบของการผสมผสานข้ามสายพันธุ์มี 4 รูปแบบคือ

1. รูปแบบนกแก้ว เป็นการรับวัฒนธรรมมาโดยตรง
2. รูปแบบอะมีบา เป็นการรับเอาวัฒนธรรมภายนอกมาแล้วปรับเปลี่ยน หรือการเปลี่ยนเนื้อนอกแต่เนื้อในยังเหมือนเดิม
3. รูปแบบปะการัง ลักษณะวัฒนธรรมภายนอกยังดำรงอยู่แต่ภายในเปลี่ยนแปลงไปแล้ว
4. รูปแบบผีเสื้อ ลักษณะของการกลายพันธุ์จากดักแด้เป็นผีเสื้อ

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโลกและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีการปรับตัวหรือผสมผสานเข้าหากันอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ตามทฤษฎีการผสมผสานข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรม โฮมี บาบ่า ผู้ซึ่งเสนอความคิดว่า โดยธรรมชาติแล้วไม่เคยมีวัฒนธรรมใดที่เป็นหนึ่งเดียว แต่ทุกวัฒนธรรมจะมีลักษณะเป็นแบบ “พันธุ์ทางลูกผสม” (hybrid) หรืออีกนัยหนึ่งไม่มีวัฒนธรรมใด ๆ ที่จะสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ทุกวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงอย่างสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่นตลอดเวลา กระบวนการผสมผสานข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรม (cultural hybridization) จึงเป็นพื้นที่ใหม่ในการต่อรองสร้างสรรค์ความหมายใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาในโลกแห่งวัฒนธรรม ตัวอย่างงานที่ศึกษาการสื่อสารตามแนวทฤษฎีการผสมผสานทางวัฒนธรรม

สมสุข หินวิมาน (2548) กล่าวว่าโลกาภิวัตน์เกิดมาจากการเชื่อมร้อยระหว่างกัน (interconnection) หรือการที่ทุกชาติในโลกมีสายสัมพันธ์บางเส้นที่โยงใยระหว่างกันอยู่ สายสัมพันธ์นี้ไม่ได้อยู่ในระดับของการเชื่อมโยงข้ามพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงลักษณะของการข้ามพรมแดนทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน เช่น ในขณะที่โลกาภิวัตน์อาจปรากฏออกมาชัดเจนในรูปแบบของการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์ของผู้คน นักท่องเที่ยว แรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัย บุคลากรทางวิชาชีพ เป็นต้น แต่ในอีกด้านหนึ่งโลกาภิวัตน์ยังถูกมองด้วยว่าเป็นการเชื่อมร้อยชาติต่าง ๆ และคนแต่ละคนผ่านมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อาทิ การบริโภคข่าวสารเศรษฐกิจ การเมือง ผ่านสำนักข่าวข้ามชาติ หรือการเสพวิถีชีวิตแบบอเมริกันชนผ่านการใช้ผลิตภัณฑ์ของแอมเวย์ ผ่านร้านอาหารอย่างแมคโดนัลด์ พิชซ่า และเคเอฟซี หรือการเสพภาพยนตร์ฮอลลีวูดของอเมริกาที่จัดจำหน่ายไปทั่วโลก เป็นต้น ด้วยเหตุนี้โลกาภิวัตน์จึงมีความสัมพันธ์ยิ่งับ “เข้าหลอม” ที่ทำให้เกิดการเสพวัฒนธรรมที่เหมือน / ร่วมกันทั่วโลก และทำให้คนทั้งโลกมีประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากการเสพคุณค่าความหมายแบบที่เคยสัมผัสได้จากวัฒนธรรมดั้งเดิมในท้องถิ่นของตน

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่อง “วัฒนธรรมลูกผสม” (hybrid cultures) ของวัฒนธรรมเพลงเกาหลีสู่ เมื่อเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมของประเทศไทย จำเป็นต้องการมีผสมผสานวัตถุดิบที่นำเข้ามาผนวกกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นแต่ละแห่งเสมอ เช่นในเรื่องของการเต้น Cover Dance ที่มีการนำรูปแบบการเต้นประกอบเพลงเกาหลีสู่ได้มาผนวกกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย ในเรื่องการประกวดเต้น หรือแม้กระทั่งการร่ายรำ ความคล้ายคลึงของงานวิจัยชิ้นนี้ และแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมลูกผสม คือในเรื่องรูปแบบการผสมผสาน 4 สายพันธุ์ ในเรื่องของรูปแบบนกแก้ว และอะมีบา

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งงานวิจัยที่ได้นำมาใช้ประโยชน์นั้นได้นำมาจากสาขาวิชานิติศาสตร์และวารสารศาสตร์ โดยงานวิจัยดังกล่าวได้มีการศึกษาในมิติของ “แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย และการสื่อสารกับอัตลักษณ์” และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “แนวคิดเรื่องการเต้นรำ และการเต้น Cover Dance”

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย และการสื่อสารกับอัตลักษณ์

1. งานวิจัยในสายวารสารศาสตร์ ของเรืองฟ้า บุราคร (2550) เรื่อง “การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ ‘กะเทย’ ในพื้นที่คาบาเรต์โชว์” งานวิจัยได้ศึกษาในเรื่องการสื่อสารพื้นที่คาบาเรต์โชว์ กับการประกอบสร้างอัตลักษณ์แบบกะเทย โดยงานวิจัยได้เลือกเอาแนวคิดเรื่องการสื่อสารได้แก่ กระบวนการสื่อสารตามแบบจำลองเชิงพิธีกรรม (Ritualistic model) การสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย (Subculture) แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสังเกตการณ์ (observation) ตามแนวทางวัฒนธรรมศึกษา

ผลงานวิจัยได้พบว่า “ผู้แสดงและผู้ชมส่วนใหญ่ต่างมีความเหมือนร่วมเป็นกลุ่มของวัฒนธรรมย่อยของตนเอง หรือประกอบอัตลักษณ์แบบชายรักชายเดียวกัน จึงมีการใช้ภาษาเฉพาะกลุ่ม” ในเรื่องของแนวคิดการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์แบบชายรักชายของผู้ที่อยู่ในพื้นที่คาบาเรต์โชว์ งานวิจัยได้แบ่งออกเป็น ลักษณะภายนอก (การประกอบสร้างร่างกาย การแต่งหน้า การแต่งกาย) การแสดง (การลิปซิงก์ การพูดตลก การแสดงกิริยาท่าทาง ปฏิสัมพันธ์ต่อการแสดง) การสื่อสารอารมณ์

โดยที่กล่าวทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและคาดว่า ในแนวคิดเรื่องการสื่อสารกับวัฒนธรรมย่อย มีความน่าเกี่ยวข้องในงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” และในส่วนของการที่งานวิจัยข้างต้นได้อภิปรายผลเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์ด้วย

1. ลักษณะภายนอก (การประกอบสร้างร่างกาย การแต่งหน้า การแต่งกาย)
2. การแสดง (การลิปซิงก์ การพูดตลก การแสดงกิริยาท่าทาง ปฏิสัมพันธ์ต่อการแสดง)

3. การสื่ออารมณ์

2. งานวิจัยในสาขานิเทศศาสตร์ ของ เขมทัต พิพิธนาบรรพ์ (2551) เรื่อง “การแต่งคอสเพลย์ของกลุ่มวัยรุ่นไทย กับการสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมย่อยและบทบาทสื่อ” งานวิจัยได้ศึกษาปรากฏการณ์คอสเพลย์ของกลุ่มวัยรุ่นไทยมีอัตลักษณ์อย่างไร และสะท้อนการเป็นวัฒนธรรมย่อยหรือไม่ งานวิจัยได้นำแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) และวัฒนธรรมย่อย (Subculture) และแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ใช้การสังเกตการณ์ (observation) เป็นหลัก ยังมีการสนทนอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Conservation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการวิเคราะห์เนื้อหา

งานวิจัยได้สรุปผลวิจัยอัตลักษณ์ของคอสเพลย์ในสังคมไทย และภาพสะท้อนการเป็นวัฒนธรรมย่อย ผู้ที่ชื่นชอบคอสเพลย์นั้นมีอัตลักษณ์ที่หลากหลายและซ้อนทับกัน ซึ่งอัตลักษณ์เหล่านั้นได้ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทเพื่อความเหมาะสม โดยมีสื่อเป็นตัวกลางสำคัญ เช่น การบริโภคสื่อ การแต่งกาย กิจกรรมการคอสเพลย์ การแสดงออก ภาษา และกิจกรรมยามว่าง ในส่วนของวัฒนธรรมย่อยมีลักษณะ 2 ประการที่สำคัญคือ รูปลักษณ์ภายนอกและการแสดงออก จะปรากฏอยู่ต่อเมื่ออยู่ในบรรยากาศของงานคอสเพลย์เท่านั้น

ผู้วิจัยได้คาดว่า อัตลักษณ์ของคอสเพลย์ในสังคมไทย และภาพสะท้อนการเป็นวัฒนธรรมย่อย เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในงานศึกษาเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” เพราะทั้งคอสเพลย์ และ Cover Dance มีความใกล้เคียงกันในเรื่องของการเป็นวัฒนธรรมข้ามชาติ และในงานวิจัยข้างต้นได้อภิปรายผลในเรื่องของรูปลักษณ์ภายนอกและการแสดงออก ซึ่งมีความเหมือนกับการเต้น Cover Dance ที่กลุ่มนักเต้น จะมีความแตกต่างกันในขณะที่อยู่ในวัฒนธรรมย่อย Cover Dance และเมื่อกลับมาอยู่ในวัฒนธรรมหลักหรือสังคมทั่วไป

3. งานวิจัยในสาขานิเทศศาสตร์ ของ จิราวรรณ นันทพงศ์ (2552) เรื่อง “บทบาทของการสื่อสารกับการสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้นบ๊อบบี้ในประเทศไทย” งานวิจัยได้เลือกศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการรวมตัวกันภายในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้นบ๊อบบี้ในประเทศไทย และบทบาทของการสื่อสารในการสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้นบ๊อบบี้ในประเทศไทย ในงานวิจัยได้เลือกใช้แนวคิดเรื่องบทบาทของการสื่อสารในการสร้างอัตลักษณ์ และแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกต (Observation) และการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและเว็บไซต์ต่าง ๆ (Documentary)

สรุปผลงานวิจัยพบว่า การรวมตัวกันของบ๊อยในประเทศไทยจะมีลักษณะของการต่อสู้ทางชนชั้น เป็นการต่อสู้เพื่อต่อรองขอพื้นที่ทางอัตลักษณ์ในการสร้างพื้นที่สาธารณะของตัวเอง อัตลักษณ์ของนักเต้นบ๊อยถูกแบบออกเป็น 2 ประเภท ทางวัจนภาษา (ภาษาพูด ฉายา เพลง) และอวัจนภาษา (เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ภาษาท่าทาง การเต้น)

โดยผู้วิจัยได้นำมาเฉพาะในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษา ในเรื่องของการต่อสู้เพื่อต่อรองขอพื้นที่ทางอัตลักษณ์ในการสร้างพื้นที่สาธารณะของตัวเอง ซึ่งมีความเหมาะสมกับงานวิจัย “เรื่องการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” ในงานวิจัยที่พูดถึงการรวมตัวกันของบ๊อยในประเทศไทยจะมีลักษณะของการต่อสู้ทางชนชั้น เป็นการต่อสู้เพื่อต่อรองขอพื้นที่ทางอัตลักษณ์ในการสร้างพื้นที่สาธารณะของตัวเอง เป็นการศึกษาเรื่องการต่อสู้กับวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นกัน ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์การศึกษาเรื่องการต่อสู้กับวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อยการเต้น (Pop Dance) และวัฒนธรรมย่อยการเต้น Cover Dance เช่นเดียวกัน

2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการเต้นรำ และการเต้น Cover Dance

1. งานวิจัยในสาขานิเทศศาสตร์ ของ อนรรฆอร บุรณันนันทน์ (2552) เรื่อง “การแสดงคัฟเวอร์แดนซ์ในฐานะพื้นที่สื่อสารของวัยรุ่น” งานวิจัยได้ศึกษาในเรื่องการแสดงคัฟเวอร์แดนซ์ มีกระบวนการสร้างสรรค์ จัดตั้งทีม การคัดเลือก การฝึกซ้อม การเตรียมตัวก่อนขึ้นแสดงอย่างไร และอิทธิพลของคัฟเวอร์แดนซ์ต่อการสื่อสารความต้องการของวัยรุ่น ในงานวิจัยได้เลือกใช้แนวคิดที่ผู้วิจัยได้เลือกมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ “แนวคิดเกี่ยวกับเต้น” ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม คือใช้ทั้ง การวิจัยจากเอกสาร (documentary research) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการออกแบบสอบถาม (Questionnaire)

สรุปผลการวิจัยได้แบ่งหัวข้อออกเป็น การจัดตั้งวงคัฟเวอร์แดนซ์ (แรงบันดาลใจสู่การแสดงคัฟเวอร์แดนซ์, แรงจูงใจในการเลือกเต้นคัฟเวอร์เป็นศิลปินคนใดคนหนึ่ง, การจัดตั้งวงคัฟเวอร์แดนซ์ การคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมวงคัฟเวอร์แดนซ์) การฝึกซ้อมการแสดงคัฟเวอร์แดนซ์ (การเลือกเพลง, การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง, การฝึกซ้อม) การเตรียมตัวก่อนขึ้นแสดงคัฟเวอร์แดนซ์ (เครื่องแต่งกาย, การสมัครเข้าประกวดงานแสดงคัฟเวอร์แดนซ์) การแข่งขันคัฟเวอร์แดนซ์ งานประกวดการแสดงคัฟเวอร์แดนซ์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นทำให้ผู้วิจัยพบว่า ในแง่มุมของการประกอบสร้างอัตลักษณ์และการต่อสู้ของวัฒนธรรมย่อย Cover Dance งานวิจัยดังกล่าวยังไม่ได้ทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้นำงานวิจัยดังกล่าวมาประกอบในการลงสนามสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เดียวกันคือ

1. การจัดตั้งวงคัฟเวอร์แดนซ์ (แรงบันดาลใจสู่การแสดงคัฟเวอร์แดนซ์, แรงจูงใจในการเลือกเต้นคัฟเวอร์เป็นศิลปินคนใดคนหนึ่ง, การจัดตั้งวงคัฟเวอร์แดนซ์ การคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมวงคัฟเวอร์แดนซ์)

2. การฝึกซ้อมการแสดงคัฟเวอร์แดนซ์ (การเลือกเพลง, การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง, การฝึกซ้อม)

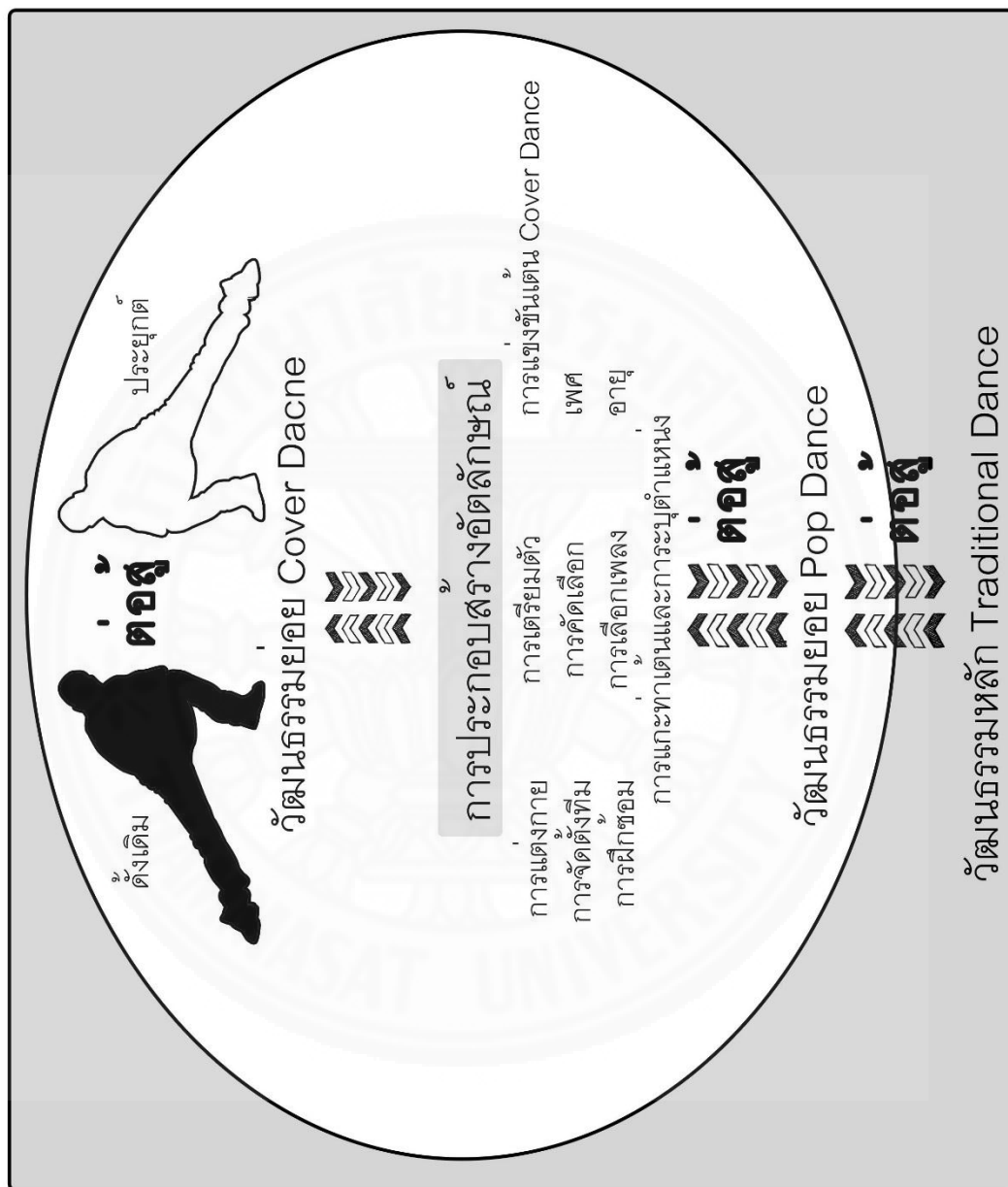
3. การเตรียมตัวก่อนขึ้นแสดงคัฟเวอร์แดนซ์ (เครื่องแต่งกาย, การสมัครเข้าประกวดงานแสดงคัฟเวอร์แดนซ์)

4. การแข่งขันคัฟเวอร์แดนซ์

5. งานประกวดการแสดงคัฟเวอร์แดนซ์

โดยผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษารูปแบบของการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อย ของนักเต้น Cover Dance และใช้ในการต่อสู้ของวัฒนธรรมย่อย (Cover Dance และ Pop Dance) วัฒนธรรมย่อย (Cover Dance) และวัฒนธรรมหลัก (Traditional Dance) และที่สำคัญในงานวิจัยดังกล่าวไม่ได้พูดถึงการ Cover Dance 2 ประเภทคือ Cover Dance ดั้งเดิม และ Cover Dance ประยุกต์ ผู้วิจัยจึงได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะกับงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance”

ภาพที่ 2.1 กรอบการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อให้ได้ซึ่งกระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่อยู่ในแวดวงการเต้น Cover Dance ผู้ที่มีชื่อเสียงในแวดวง Cover Dance และผู้ที่ชื่นชอบและมีความเกี่ยวข้องกับแวดวงการแข่งขันเต้น Cover Dance ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ร่วมด้วยการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation) ตลอดจนการสัมภาษณ์ด้วยการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ (interview) เนื่องจากตัวผู้วิจัยเป็นกรรมการในการแข่งขันเต้น Cover Dance หลาย ๆ งาน จึงทำให้สามารถเข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมได้อย่างใกล้ชิด และได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากที่สุด มาเป็นเครื่องมือหลักในงานวิจัย เพื่อแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance โดยใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (identity) เป็นแนวคิดหลักในการศึกษาและเก็บข้อมูล

3.1 ช่วงเวลาในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลาศึกษาทั้งหมดประมาณ 10 เดือน

3.2 พื้นที่ในการศึกษา

สำหรับพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ความสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ประกอบไปด้วย 3 พื้นที่ได้แก่ พื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่การฝึกซ้อม และพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance ซึ่งในแวดวงดังกล่าวจะมีการรวมตัว และพบปะพูดคุยกัน เพื่อทำการฝึกซ้อมเพื่อการแข่งขัน หรือการประกอบสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว จะต้องมีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมการพบปะพูดคุย ฝึกซ้อม และแข่งขันอย่างต่อเนื่อง และยาวนาน เกณฑ์ในการจำแนกพื้นที่ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ประกอบการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการที่ผู้วิจัยเป็นคนในแวดวงนักเต้น Cover Dance จึงให้ความสนใจเฉพาะพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรม

3.2.1 พื้นที่ประจำวันปกติ กล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจศึกษากันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการสายสำนักวัฒนธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะแนวทางการศึกษาแนวนี้ให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนเช่นเดียวกับในการศึกษาครั้งนี้ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษา นักเต้นและผู้ที่ยื่นชอบ Cover Dance ในพื้นที่ประจำวันปกติ

3.2.2 พื้นที่การฝึกซ้อม เป็นพื้นที่ที่กลุ่มนักเต้นและผู้ที่ยื่นชอบ Cover Dance ได้มาพบปะพูดคุย ฝึกซ้อม ผู้วิจัยจะสามารถเข้ามาสังเกตการณ์และใช้การสัมภาษณ์ได้ง่าย และสะดวก โดยผู้วิจัยได้ลงสนามเพื่อทำการสำรวจพบว่า มีพื้นที่ในการฝึกซ้อมทั้งสิ้น 4 ที่ ณ ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะซีโอปส์ แกรนด์พระราม 9 และห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาวิลเลียน ซึ่งเป็นแหล่งที่กลุ่มนักเต้นและผู้ที่ยื่นชอบ Cover Dance มีความนิยมที่จะนัดพบกัน

3.2.3 พื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance โดยผู้วิจัยได้เป็นบุคคลอยู่ในแวดวงการเต้น Cover Dance และเป็นกรรมการการแข่งขันเต้น Cover Dance ผู้วิจัยจึงได้เลือกกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance ที่ผู้วิจัยเป็นกรรมการตัดสิน ณ ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558

ผู้วิจัยจึงเลือกใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากมีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ ที่ต้องการศึกษาถึงการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance โดยผู้วิจัยเปิดเผยสถานภาพของนักวิจัยขณะเข้าไปสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในทุกพื้นที่ โดยการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมจะใช้เกณฑ์การสังเกตดังนี้

1. ลักษณะที่ปรากฏ (appearance) ได้แก่ การแต่งกาย และบุคลิกภายนอก เช่น แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่เหมือนกับศิลปินเกาหลีใต้ กางเกงสีส้นแปลกตา หรือกางเกงวอร์ม ทำสีผมให้เหมือนกับศิลปิน หรือทรงผม ใส่แว่นตาที่ไม่มีเลนส์สายตา รองเท้าแฟชั่นสีสดใส

2. การประพฤติปฏิบัติตัว (Manner) ได้แก่ การแสดงออก กิริยาท่าทาง เช่น มีท่าเต้นที่เหมือนกับศิลปินเกาหลีใต้ การแสดงท่วงท่าที่เหมือนกับศิลปินแม้กระทั่งตอนพูดหรือเดิน

3. ภาษาของกลุ่ม (Language) ได้แก่ คำศัพท์พิเศษและวิธีการพูด เช่น จะมีการใช้ภาษาที่เข้าใจกันในกลุ่ม Cover Dance หรือการใช้ภาษาเกาหลีมารวมในคำพูด

อัตลักษณ์จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่นและสังคม” การจะบอกว่าเราเป็นใครได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเรามี “อำนาจ” ในการต่อรองกับคนอื่นและสังคม

ในแนวคิดเรื่องการเต้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบการแยกอัตลักษณ์ออกมาได้ดังนี้
ขั้นก่อนการแสดง

1. การแต่งกาย เนื่องด้วยข้อสำคัญของการเต้น Cover Dance คือการเลียนแบบศิลปินต้นแบบให้เหมือนมากที่สุด การแต่งกายจึงเป็นเรื่องสำคัญ คือการหาชุดที่ใส่แสดงให้เหมือนกับศิลปินต้นแบบให้มากที่สุด ตั้งแต่ทรงผม การแต่งหน้า เสื้อผ้า กางเกง รองเท้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เข็มขัด กระเป๋า แหวน เป็นต้น

2. การจัดตั้งทีม การเต้น Cover Dance ที่สำคัญคือไม่สามารถเต้นเพียงคนเดียวได้ ทีมจึงเป็นเรื่องสำคัญ อัตลักษณ์สำคัญของการเต้น Cover Dance คือการจัดหาทีม และการรวมกลุ่ม

3. การฝึกซ้อม Cover Dance จำเป็นจะต้องมีการฝึกซ้อมเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง และสวยงามของท่าเต้น และใน Cover Dance ประยุกต์ ก็จะมีท่าเต้นที่นอกเหนือไปจากท่าเต้นของต้นฉบับ จึงต้องการฝึกซ้อมกันเป็นเวลานาน

4. การเตรียมตัว เป็นเรื่องสำคัญของการเต้น Cover Dance เพราะเนื่องจากการเต้นเป็นทีม ทำให้ต้องการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อม ก่อนการแสดง หรือแข่งขันต่าง ๆ

5. การคัดเลือก ในการจัดหาลูกทีม หรือการหาทีมเพื่อเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่จะมีการ “ออดิชั่น” (Audition) เพื่อเข้ามาอยู่ร่วมทีม หรือการเต้นโชว์ความสามารถของตนเองให้ทีมที่รับคนเข้าทีมเป็นผู้เลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุด

6. การเลือกเพลง ศิลปินเกาหลีเองมีเพลงในอัลบั้มจำนวนมาก แต่ก็มีเพียงไม่กี่เพลงที่มีทำเต้นประกอบ ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance จะต้องเลือกเพลง เพื่อใช้ในการแสดง หรือการแข่งขัน ให้เหมาะสมกับเวที สถานที่ ความทันสมัย และ Concept ของงานนั้น ๆ

7. การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ส่วนนี้ถือว่ามีความสำคัญ หรือเป็นหัวใจหลักของการ Cover Dance คือท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ท่าเต้นจะมีการลอกเลียนแบบท่าเต้นจาก MV หรือการแสดงสด “Live” ของศิลปินนั้น ๆ และมีการระบุตำแหน่งของบุคคลในทีมโดยกำหนดว่าใครเป็นศิลปินคนไหน ยืนในตำแหน่งเดียวกัน และเต้นในรูปแบบเดียวกัน

ขั้นการแสดง

8. การแข่งขันเต้น Cover Dance การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของการเต้น Cover Dance จะทำให้เข้าถึงกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ดีที่สุด คือเวทีที่ใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance จะเป็นสถานที่รวมกลุ่มของนักเต้น Cover Dance เหมาะสำหรับเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ลักษณะทางประชากร

9. เพศ การเต้น Cover Dance ไม่ได้จำกัดเพศ ผู้หญิงสามารถเต้นเพลงผู้ชายได้ และผู้ชายก็สามารถเต้นเพลงผู้หญิงได้เช่นกัน

10. อายุ เนื่องจากการแข่งขันเต้น Cover Dance จะจำกัดอายุไม่เกิน 30 ปี ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาหาข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของการเต้น Cover Dance ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้แหล่งข้อมูลจากประชากรที่มีความเหมาะสมในการศึกษา และเป็นแหล่งที่ได้มาซึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance นั้นแหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะขอจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มหลัก อันประกอบด้วย

3.3.1 กลุ่มตัวอย่าง 2 คน ที่มีความสนใจการเต้น Cover Dance ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- เป็นนักเต้น Cover Dance ปัจจุบัน
- ผู้ที่มีประสบการณ์เต้น Cover Dance
- มีทีมที่สังกัดอยู่
- ยินยอมให้ผู้วิจัยเข้าถึง ข้อมูลพื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่การฝึกซ้อม และพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกจากนักเต้น Cover Dance ที่มีความสนใจในเรื่องกระบวนการคิด และแนวทางการเต้น Cover Dance ที่ชัดเจน เพื่อให้เห็นถึงการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ของกลุ่มคนเหล่านี้ชัดเจนมากขึ้น

3.3.2 กลุ่มผู้ที่มีความสนใจการเต้น Cover Dance ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- มีความสนใจในการเต้น Cover Dance
- ผู้ที่มีประสบการณ์เต้น Cover Dance
- มีทีมที่สังกัดอยู่

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกจากทีมที่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ในแวดวงการแข่งขันเต้น Cover Dance เพื่อให้เห็นถึงการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ของกลุ่มคนเหล่านี้ชัดเจนมากขึ้น

3.4 วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงข้อมูล และในฐานะที่ผู้วิจัยได้เป็นผู้ที่เคยอยู่ในแวดวงการเต้น Cover Dance และเป็นกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance ในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

3.4.1 ข้อมูลประเภทบุคคล

ผู้วิจัยจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 : กลุ่มตัวอย่าง 2 คน ที่มีความสนใจการเต้น Cover Dance ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์

กลุ่มที่ 2 : ผู้ที่อยู่ในแวดวงการแข่งขันเต้น Cover Dance ทั้งแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ด้วยการสนทนาทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) ภายในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมพบปะพูดคุย ฝึกซ้อม ณ ห้างสรรพสินค้า ฟันทิป บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้ง แกรนด์พระราม 9 และห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาวิลเลียน ซึ่งเป็นแหล่งที่กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจการแข่งขันเต้น Cover Dance มีความนิยมที่จะนัดพบกัน และพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ของกลุ่มตัวอย่าง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้วิธีการสังเกตการณ์ (observation) ร่วมด้วย เช่น การสื่อสารภายในพื้นที่การพบปะพูดคุย ฝึกซ้อม การวางแผนการซ้อม และการแข่งขันเต้น Cover Dance เพื่อบันทึกปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างในหลาย ๆ รูปแบบ และนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องการประกอบสร้างและนำเสนออัตลักษณ์

3.4.2 ข้อมูลประเภทเอกสาร

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษารวบรวม และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพถ่ายการแข่งขันเต้น Cover Dance วิดีโอคลิปการแข่งขันเต้น Cover Dance ในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น ณ ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558 และวิดีโอคลิปต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ในกลุ่มต่าง ๆ

ภาพที่ 3.1 โปสเตอร์งาน Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในพื้นที่การเต้น Cover Dance ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประกอบกับการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework) โดยผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์การประกอบสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ของกลุ่มชนชั้นกลางในการแข่งขันเต้น Cover Dance บนพื้นฐานแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (identity), และแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อย (subculture)

3.6 เกณฑ์ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ทั้งแบบดั้งเดิม

2. กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ทั้งแบบประยุกต์

3.7 การเขียนและนำเสนอผลการศึกษา

ในการนำเสนอข้อมูลของผลการวิจัย เรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร กับ การประกอบสร้างอัตลักษณ์ผ่านการเต้น Cover Dance ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการโดยการนำเสนอข้อมูล อ้างอิงจากปรากฏการณ์จริงและข้อมูลจากการวิเคราะห์ควบคู่กัน ผ่านแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์การเต้น Cover Dance มีการเริ่มต้น และพัฒนาไปอย่างไร และเข้าสู่วัฒนธรรมหลักได้มากน้อยเพียงใด

บทที่ 4 กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

4.1 ภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง: เรื่องของ “นิว” กับการเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

4.2 ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

4.3 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์สื่อสารผ่านการเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

4.4 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ

บทที่ 5 กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

5.1 ภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง: เรื่องของ “ไมล์” กับการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

5.2 ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

5.3 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์สื่อสารผ่านการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

5.4 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ

บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

6.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

บทที่ 4

กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อย ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

กลุ่มนักเต้น Cover Dance พยายามที่จะสร้างอัตลักษณ์เพื่อนำมาต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance และธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance เพื่อใช้ในการต่อรองกับวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมองว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่กำลังประกอบสร้างอัตลักษณ์ความเป็นวัฒนธรรมย่อยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และ Cover Dance ประเภทประยุกต์ สำหรับ Cover Dance ประเภทดั้งเดิมคือกลุ่มนักเต้นที่ยึดถือปฏิบัติการเต้น Cover Dance ตามแบบแผนของการเต้น Cover Dance ในสมัยยุคเริ่มแรก สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ในขณะที่นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์คือกลุ่มนักเต้นที่ยึดรูปแบบบางส่วนของการเล่น Cover Dance มาใช้ เช่น การเลือกเต้นตามศิลปินต้นฉบับวงใดวงหนึ่ง และใส่รูปแบบการเล่นของตนเองเข้าไปด้วย เช่น Street Dance, Hip Hop เป็นต้น

ในส่วนของบทนี้ ผู้วิจัยจะเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม โดยพิจารณาจาก ลักษณะที่ปรากฏ การประพฤติปฏิบัติตัว ภาษาของกลุ่ม และลักษณะทางประชากร ผ่านพื้นที่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ ภายใต้แนวคิดเรื่อง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ที่มองว่าอัตลักษณ์เชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เขาอาศัยอยู่ นอกจากนี้ อัตลักษณ์ยังรวมถึงเรื่องราว “ฉันมองตัวฉันอย่างไร และคนอื่นมองฉันอย่างไร” มันเข้าไปเกี่ยวกับตัวตน (Self)

ตามมุมมองผู้วิจัยนั้น พื้นที่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์คือพื้นที่ในการสื่อสาร ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance เข้ามาแสวงหาความเป็นตัวตน ในการต่อรองกับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพของการเคลื่อนไหวในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงขอแบ่งผลการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลา อันประกอบด้วย 1) พื้นที่ประจำวันปกติ 2) พื้นที่การฝึกซ้อม 3) พื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance โดยผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สำหรับกระบวนการเข้าถึงข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนแรกเป็นการศึกษาในช่วงเวลาการฝึกซ้อม ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมประกอบด้วย

สำหรับในส่วนที่สองที่เป็นการศึกษาในกรณีของช่วงเวลาพิเศษ การแข่งขันเต้น Cover Dance นั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ประกอบการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะทำให้การบันทึกข้อมูลที่ได้มาด้วยการบันทึกด้วยลายมือ กล้องถ่ายภาพ และด้วยเครื่องบันทึกเสียง ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสาร อาทิเช่น โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ รวมทั้งบทความทาง Social Network ต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความประจักษ์ ความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องของข้อมูล

ในการนำเสนอผลการศึกษา ผู้วิจัยทำการแบ่งข้อมูลเป็นประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ 4.1) ภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง 4.2) ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง 4.3) กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์สื่อสารผ่านการเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม 4.4) การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกับวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยที่แต่ละประเด็นประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1 ภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง: เรื่องของ “นิว” กับการเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

ในการศึกษาเรื่อง “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance” ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง ตามทัศนะของนักวัฒนธรรมศึกษาอธิบาย ชีวิตประจำวันมิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (given) หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยสังคม (socially constructed) โดยปกติแล้ว ชีวิตประจำวัน จะถูกมองว่าเป็นด้านที่ซ้ำ ๆ ซาก ๆ (repetitive) ในชีวิตของมนุษย์ และด้วยความที่เป็นกิจกรรมซ้ำซาก ทำให้ชีวิตประจำวันกลายเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่ทั่วาดำรงอยู่ตลอดเวลาและอยู่ในทุกหนทุกแห่ง (invisible but ever-present and everywhere) (สมสุข หินวิมาน, 2547, น. 432)

ดังนั้นพื้นที่และเวลาปกติในชีวิตประจำวัน จึงเป็นมิติแรกที่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษา “กลุ่มนักเต้น Cover Dance” มิติดังกล่าวเป็นมิติที่สำคัญยิ่งมิติหนึ่งของ “นักเต้น Cover Dance” ในสังคมไทย โดยที่ผู้วิจัยจะนำเสนอ “นักเต้น Cover Dance” ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาประเภทดั้งเดิมคือ “นิว” และผู้วิจัยจะใช้ข้อมูล “นักเต้น Cover Dance” คนอื่นเป็นบริบทประกอบด้วย

เรื่องของ “นิว” กับการเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

“นิว” (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559) นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม เพศหญิง อายุ 24 ปี อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ มีพี่น้อง 2 คน เริ่มเรียนหนังสือระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่โรงเรียนเสนานิคม และเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา และเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการเจ้าพระยา ก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คณะวิทยาการจัดการ สาขานิเทศศาสตร์ ภาควิชาภาพเคลื่อนไหวและสื่อผสม เมื่อจบการศึกษาได้เริ่มงานตำแหน่งคุณครูสอนด้านศิลปะการแสดง KidZania Bangkok ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 4 – 15 ปี ภายในจะมีการจำลองรูปแบบของอาชีพให้เด็ก ๆ สามารถเลือกเป็นอาชีพที่ต้องการได้ และมีคุณครูคอยสอนและแนะนำวิธีในการประกอบอาชีพ ปัจจุบันในปีที่ทำการวิจัยอยู่นั้น นิวกำลังอยู่ในช่วงการเตรียมตัวศึกษาต่อระดับปริญญาโท

ภาพที่ 4.1 สถานที่ทำงานและเพื่อนร่วมงานของนิว

ลักษณะทางภูมิหลังดังกล่าวไม่ว่าจะเป็น ชนชั้นกลาง ครูสอนศิลปะ นักเต้น Cover Dance ฯลฯ เหล่านี้ชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่านิวมีการประกอบสร้างชุดของอัตลักษณ์หลากหลาย (identities) อาทิ อัตลักษณ์ทางเพศบ่งบอกทางเพศกายภาพว่านิวเป็นเพศหญิง อัตลักษณ์ทางชนชั้นจากการศึกษาและรูปแบบครอบครัวทำให้ทราบว่าเป็นชนชั้นกลาง อัตลักษณ์ทางการศึกษาที่สูงที่สุดคือระดับปริญญาตรี อัตลักษณ์ทางด้านวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเต้น คือครูสอนด้านศิลปะการแสดง แต่หนึ่งในอัตลักษณ์เหล่านั้นคือ “นักเต้น Cover Dance”

นิว รู้จักกับผู้วิจัยมาประมาณ 3 ปี ในฐานะผู้เข้าแข่งขันในงานที่ผู้วิจัยเป็นกรรมการงานแข่งขันเต้น Cover Dance และได้มีการพูดคุยปฏิสัมพันธ์ต่อกันเรื่อยมา ในเรื่องเกี่ยวกับการแข่งขันเต้น Cover Dance และการเพิ่มพูนทักษะในการเต้น

นิว สนใจศิลปินในประเทศเกาหลีได้หลากหลายวง เช่น Big Bang, 2NE1, B.A.P., Sistar, Boy Republic, Block B และในบางวงนิวก็ชอบศิลปินแค่บางคน เช่น จีมิน วง AOA, มินโฮ วง Winner เป็นต้น แต่วางที่นิวเลือกนำมาเป็นต้นฉบับในการเต้น Cover Dance คือ 2NE1 และ Sistar

ภาพที่ 4.2 นึกกับเพื่อนในทีม Cover Dance

“ตอนแรกชอบค่ายของศิลปิน คือ YG ในค่ายนี้มีศิลปินชายที่ชอบมาก ก็คือ Big Bang แล้วหลังจากนั้นก็มีความว่าทางค่ายจะมีการเดบิวต์วงผู้หญิงเลยติดตาม เมื่อวง 2NE1 ออกมาก็ชอบ เพราะเป็นแนวที่ตัวเองชอบอยู่พอดี ชอบแนวฮิปปอป ไม่ชอบผู้หญิงจำหญิงสวย ๆ ชอบผู้หญิงแร็ป ประมาณว่าเป็นวงที่แหวกกระแสผู้หญิงที่ต้องใส ๆ ก็เลยชอบ และศิลปินแต่ละคนก็มีคุณภาพดี ปกติเป็นคนที่ชอบวงที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูงอยู่แล้ว วงนี้มาเลยถูกใจ ในเรื่องของทางเลือกวงที่นำมาเป็นต้นฉบับนั้น อันดับแรกเป็นวงที่ชอบ คือชอบ 2NE1 มาก่อน ก็เลยอยากเต้นโคฟ เลยไปเข้าเว็บไซต์สำหรับเด็กโคฟ ตอนนั้นมันจะมีเว็บไซต์ชื่อ Pingbook เว็บไซต์หาคนที่แบบ อยากเต้นวงไหนๆ มาหาสมาชิกเข้าวง ก็ไปเจอโพสต์หนึ่งบอกรับสมัครสมาชิกเต้นวง 2NE1 นี่แหละ เลยสมัครเข้าไป ด้วยความที่สมาชิกในวงออริจินอลมีแค่ 4 คน ก็เลยรวมตัวกันง่ายหน่อย คนน้อยเรื่องน้อย รวมตัวกันแล้วก็กลายเป็นวงขึ้นมา พอช่วงนี้ในวงมีปัญหา ช่วงน้ำท่วม เราติดปัญหาน้ำท่วมออกไปซ้อมไม่ได้ น้องในวงก็ต้องย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด ก็เลยตัดสินใจยุบวง หลังจากนั้นคือยังอยากเต้นอยู่ อยากโคฟ เลยลองหาวงใหม่ที่จะเต้นดู ไม่อยากโคฟ 2NE1 แล้ว เพราะอยากเก็บวงเก่าไว้ในความทรงจำ ไม่อยากสร้างวงใหม่ เลยได้ไปดูคลิป MV เพลง Alone วง Sistar แล้วชอบ ชอบมาก ประกอบกับมี 4 คนเหมือนกันคือเราอยากเริ่มต้นกับอะไรเล็กๆ ไปก่อน แค่ 4 คน ไม่อยากฟอร์มวงที่มีสมาชิกเยอะ คนเยอะปัญหามันจะเยอะตาม ก็เลยตัดสินใจสร้างวงใหม่ขึ้นมา โคฟ Sistar ตั้งกระทู้ประกาศหาในเว็บไซต์ มีคนมาสมัครก็ฟอร์มทีมเลย”

นอกจากศิลปินที่นิวเลือกนำมาเต้น Cover Dance เป็นหลักแล้ว นิวก็ยังชื่นชอบศิลปินคนอื่น ๆ ในวงการบันเทิงเกาหลีด้วย ทำให้กิจวัตรประจำวันของนิวส่วนใหญ่ คือการติดตามคลิปวิดีโอของศิลปินเกาหลี ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น YouTube, Facebook เป็นต้น

จากการศึกษาภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง ในเรื่องของ “พื้นที่ประจำวันปกติ” กล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจศึกษากันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการสายสำนักวัฒนธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะแนวทางการศึกษาแนวนี้ให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน เช่นเดียวกับในการศึกษาครั้งนี้ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษา นิว ในพื้นที่ประจำวันปกติ

ปัจจุบัน นิว ทำงานครูสอนเต้นอิสระ รับจ้างแต่งหน้า และถ่ายภาพตามงานสำคัญต่าง ๆ นอกจากการทำงานแล้ว วันทั่วไปของนิวมักอยู่หน้าจอบคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์พกพา เช่น iPad เป็นต้น เพื่อใช้ในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวงการบันเทิงเกาหลีได้ นิวมักใช้ช่วงเวลากลางคืนในการติดตามข่าวสารของนักร้องที่ตัวเองชื่นชอบโดยเฉพาะวงที่ตนเองชื่นชอบ เพราะนิวเป็นแฟนคลับศิลปินเกาหลี โดยเฉพาะวงที่ตนเองเลือกมาเป็นต้นแบบเต้น Cover Dance การเป็นแฟนคลับศิลปินเกาหลีทำให้นิวมีความอยากที่จะเต้นตามศิลปินเกาหลีที่ตนเองชื่นชอบ เช่นในช่วงนี้ Sistar วงที่นิวชื่นชอบได้มีการออกเพลงใหม่ ทำให้นิวและเพื่อน ๆ รวมตัวกันอีกครั้งเพื่อจะเต้นเพลงใหม่ที่ศิลปินเพิ่งจะออกสู่สาธารณะ นอกจากนี้นิวยังดูคลิปวิดีโอของนักเต้น Cover Dance คนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมแข่งขันในงานต่าง ๆ เพื่อนำมาศึกษาต่อยอด และนำมาปรับใช้กับทีมของตนเอง

“วันว่าง ๆ ก็ส่วนมากตื่นมาก็เล่นเน็ต เข้าFacebook เข้าYouTube ดูว่าแบบศิลปินที่ชอบหรือที่ Cover มี Live ใหม่มามั้ยถ้ามีก็จะกดดู ถ้าวันไหนซีรีส์ที่ดูอยู่ออกอากาศหรือรายการที่ตามอยู่ออกมาก็จะนั่งดู ถ้าว่างจริง ๆ จะแกะท่าเพลงใหม่ ช่วงเย็นมีไปเรียนเต้นลีลาศทุกวัน พุธ ศุกร์ เสาร์ ตอน 6 โมงเย็น แล้วก็วันไหนไปเรียนลีลาศ ก็จะแวะไปเดินห้างก่อนไปเรียน เพื่อไปเล่นเกมเต้น ร้องคาราโอเกะเพลงเกาหลี ตอนกลางคืนก็กลับบ้านชอบแต่งเพลงเกาหลีเวอร์ชันไทย และก็ดูคลิปศิลปินต่ออีก บางทีก็ดูวิดีโอวง Cover วงอื่น ๆ ด้วย”

ภาพที่ 4.3 นินเล่นเกมเต้น

จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ชีวิตประจำวันปกติส่วนใหญ่ จะมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบของ ศิลปินเกาหลี และการเต้นเกือบทั้งหมด เป้าหมายของนิวิชี้ให้เห็นว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการตอกย้ำ และธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นนักเต้น Cover Dance ไว้นั่นเอง เหนือสิ่งอื่นใดนิวิยังมีการศึกษาหาความรู้ในเรื่องการเต้นลีลาศ ที่เป็นศาสตร์ของกลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance นินกล่าวว่า การเลือกเต้นลีลาศสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับรูปแบบการเต้น Cover Dance ได้ เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการถ่ายน้ำหนัก การจัดการร่างกายให้ถูกต้องตามหลักพื้นฐานการเต้น เป็นต้น จากที่กล่าวมาทำให้ทราบได้ว่า การเต้น Cover Dance นั้น มีการหยิบเอาวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance มาปรับใช้โดยเป็นการหยิบยืมนำมาใช้ประยุกต์กับการเต้น Cover Dance อีกที หนึ่ง

นอกจากในเรื่องของชีวิตประจำวันปกติของนิวิทั่วไปแล้ว นิวิยังได้มีการติดต่อ ปฏิสัมพันธ์กับนักเต้นคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน โดยเรื่องส่วนใหญ่ที่มีการพูดคุยจะเป็นทั้งเรื่องการเต้น

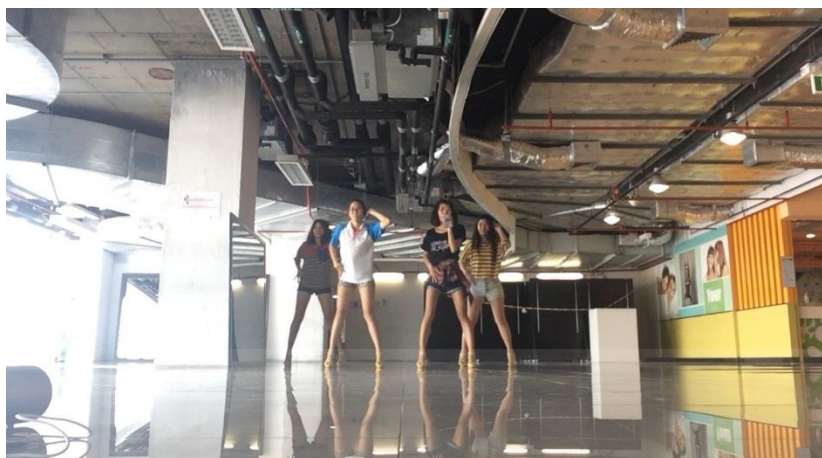
“ส่วนตัวเป็นคนชอบเรียนรู้ ก็ชอบคุย ชอบถามแฟนเกี่ยวกับเรื่องเต้น เพราะแฟน เป็นกรรมการงานแข่งเต้น Cover ถามเรื่องทักษะการเต้น Cover ต้องเป็นแบบไหน ยังไง การดูการฝึกท่าโഴวแบบไหนถึงจะดี ก็จะมีตามไปเป็นผู้ช่วยให้แฟนบ้าง เพื่อเป็น ประสพการณ์ ดึงเอามาใช้กับวงตัวเอง นอกจากนี้ก็มีพูดคุยกับเพื่อนๆ ที่เต้นด้วยกัน ก็ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวงเนี่ยแหละ เรื่องการเต้น ส่วนมากเรื่องวันซ้อม นัดกันวันไหน ถ้า จะขึ้นงานก็จะคุยกันยาว ว่าจะโഴวรูปแบบไหน เต้นเพลงอะไร ชุดอะไร ก็จะวนเวียนอยู่กับเรื่อง Cover ส่วนถ้าไม่ได้มีงานแข่งก็จะคุยกันเรื่องจีปาละ เรื่องธรรมดา”

จากบทสัมภาษณ์นี้จะเห็นว่า นิวพยายามพัฒนาตนเองตลอดในเรื่องของการเต้นด้วยการตามแฟนไปเป็นผู้ช่วยกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance และมีการพูดคุยกันเองในทีมตนเองเพื่อปรึกษารูปแบบของโชว์ การเลือกเพลง การเลือกเครื่องแต่งกาย และคำศัพท์ที่เข้าใจกันเองในกลุ่มวัฒนธรรมย่อย เช่นคำว่า “เด็กโคฟ” ซึ่งหมายถึงกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้งหมดในวัฒนธรรมย่อย Cover Dance ซึ่งเป็นรูปแบบหลักของการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance

นอกจากพื้นที่ประจำวันปกติที่ใช้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance แล้วพื้นที่ที่สำคัญไม่แพ้กันคือ “พื้นที่การฝึกซ้อม” เป็นพื้นที่ที่กลุ่มนักเต้นและผู้ชื่นชอบ Cover Dance ได้มาพบปะพูดคุย ฝึกซ้อม มีพื้นที่ในการฝึกซ้อมทั้งสิ้น 4 ที่ ณ ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้ง แกรนด์พระราม 9 และห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาววิลเลียน ซึ่งเป็นแหล่งที่กลุ่มนักเต้นและผู้ชื่นชอบ Cover Dance มีความนิยมที่จะนัดพบกัน

นิวเป็นหนึ่งในนักเต้น Cover Dance ที่เลือกใช้พื้นที่ที่กล่าวมาเป็นสถานที่ในการพบปะพูดคุย ฝึกซ้อม กับทีมนักเต้นของตนเอง โดยส่วนมากนิวจะเลือกฝึกซ้อมที่ ห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาววิลเลียน เพราะเป็นที่ที่ทุกคนในทีมสามารถมาได้สะดวก และปลอดภัยมากที่สุด

“ซ้อมเต้นซ้อมที่ “วอเตอร์เกต” เป็นส่วนใหญ่ เวลาถึงที่ซ้อมเดี๋ยวก็จะนั่งรอให้ทุกคนมาครบ ก็จะคุยจิปาถะกับคนที่มาถึงก่อนแล้ว หรือต่อทำบางส่วนให้คนที่มาถึงก่อน พอมาครบถึงจะเริ่มซ้อมด้วยกันทั้งหมด เลือกซ้อมที่ “วอเตอร์เกต” เพราะอย่างแรกเลยคือทางห้างฯเขาสร้างพื้นที่มาให้เด็กซ้อมเต้นกันโดยเฉพาะ ชั้น 5 ทั้งชั้นจะมีกระจกให้ได้ซ้อมกัน แล้วก็เป็นที่ที่เด็กโคฟนิยมมาซ้อมกันเป็นอันดับ 1 เป็นห้างฯที่สร้างที่ซ้อมให้เด็กโคฟมาก่อนห้างฯอื่น ๆ ก็เลยเหมือนเป็นที่ที่คุ้นเคยกันมานาน มีเพื่อน ๆ มาซ้อมกันเยอะ ทำให้แบบได้พบเจอพูดคุยทำความรู้จักกันง่าย เดินทางสะดวกอยู่ใจกลางเมือง”

ภาพที่ 4.4 นิวขณะฝึกซ้อมกับทีมที่ห้างสรรพสินค้า วอเตอร์เกต พาวิลเลียน

นิวมักจะเลือกฝึกซ้อมเต้นในวันที่มีคนน้อย เช่น ช่วงเย็นของวันธรรมดา เพราะว่าช่วงวันเสาร์ – อาทิตย์ จะมีคนมาฝึกซ้อมเป็นจำนวนมาก ทำให้การพูดคุย การฝึกซ้อมทำได้ค่อนข้างยาก เพราะเสียงที่ดังรบกวน และจำนวนคนที่มากทำให้แออัด และไม่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับซ้อมเต้น

ในเรื่องการซ้อมนั้นทีมของนิวมักจะมีการพูดคุยตกลงกันในเรื่องรูปแบบการซ้อม ที่มีผู้ที่แกะท่าเต้นและสอนท่าเต้นเพียงแคคนเดียวเท่านั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน และคลาดเคลื่อนของท่าเต้น นอกจากนี้ยังมีการตกลงกันเรื่องเครื่องแต่งกายด้วยวิธีฟังเสียงข้างมากเป็นหลัก

รูปแบบของอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับแนวคิดเรื่อง การจัดองค์กรทางสังคม (Social Organization) โครงสร้างองค์กรทางสังคมหมายถึง

เค้าโครงของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมที่มีความเชื่อมโยงผูกพันระหว่างกัน

ลักษณะของโครงสร้างสังคม

1. มีการรวมกลุ่มแต่ละกลุ่มต่างก็มีหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการทำงาน
2. มีแนวทางปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของสังคม
3. มีจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดีและเหมาะสมที่จะใช้กับสังคมนั้น ๆ
4. มีการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น จำนวนคน

จะพบว่าวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance นั้นมีลักษณะของโครงสร้างองค์กรทางสังคมซ่อนอยู่ ทั้งเรื่องการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างมีระบบ รูปแบบการบังคับบัญชาที่มีผู้นำคอยทำหน้าที่ดูแลเรื่อง แกะท่าเต้นและสอนท่าเต้นเพียงแคคนเดียว มีการตกลงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทีม มีจุดมุ่งหมายในการนัดหมาย หรือการแข่งขันอย่างชัดเจน และในบางทีมก็มีการเข้า-ออกของสมาชิกด้วยเช่นกัน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ในเรื่องของ การจัดองค์กรทางสังคม

“รูปแบบการซ้อม เป็นหัวหน้าวง เป็นคนแกะท่า เป็นคนคิดโชว์ทั้งหมด อันดับแรกจะแบ่งหน้าที่ก่อน ให้แต่ละคนไปแกะท่าศิลปินที่ตัวเองโคพมาคร่าวๆ ส่วนท่าเต้นรวมรายละเอียดทั้งหมด จะเป็นคนแกะไปปล่อยเอง ก็พอถึงที่ซ้อมทุกคนมาครบก็จะเริ่มมาต่อท่าท่อนรวมกัน ซ้อมพร้อมกันทั้งหมด จะยังไม่เปิดเพลง จนกว่าจะปล่อยท่าเสร็จ และเต้นแบบนับจังหวะตามดนตรีได้พอปล่อยครบแล้วถึงจะเริ่มเปิดเพลงแล้วเต้นไปพร้อมกับเพลง พอเริ่มเข้าที่คราวนี้ก็จะเป็นเรื่องของการเก็บไลน์ของวงให้เท่ากัน ไลน์ให้เหมือนศิลปิน ซ้อมเรื่องอินเนอร์ตามศิลปินต้นแบบสำคัญมาก ของวงนี้ก็จะเป็สไตล์ต้องเป๊ะทุกอย่างก่อน พร้อมทุกอย่างก่อนค่อยลงงาน จะไม่ลงงานก่อนแล้วค่อยมาซ้อม เพราะมันจะเป็นงานรับงานเผา โชว์ทำได้ไม่ดีพอ ที่บอกว่าต้องเป๊ะก่อนขึ้นงานคือพวกเพลงหลักๆ ของศิลปินที่จะโคพ คือพอเราได้เพลงหลักๆ เป๊ะละ คราวนี้เราจะมาเลือกผลงานว่าจะลงงานไหน งานรายละเอียดเป็นไงที่เหมาะสมกับเรา ถ้าถามโดยรวมแล้วทุกคนโอเคก็จะให้น้องในวงทำหน้าที่สมัครงาน ประสานงานและติดต่อ พอได้งานที่จะลงแล้วก็จะมาออกแบบโชว์ เลือกเพลง หรือชุด อันดับแรกจะปรึกษากันก่อนทั้งวง ใครมีไอเดียอะไรให้พูดมาให้หมด อยากเต้นเพลงไหน อันไหนคิดว่าดี จะมีการระดมความคิดก่อน แล้วส่วนตัวจะนำความคิดที่ทุกคนระดมกันไปต่อยอดให้เกิดเป็นโชว์ คิดได้ก็จะมาถามในวงอีกทีว่าแบบนี้โอเคมั้ย เอาความคิดโดยรวมเป็นหลัก คือทุกคนต้องโอเคก่อน จากนั้นก็จะไปมีซ์เพลงตามลำดับเพลงในโชว์ที่วางไว้เสร็จแล้วนำมาซ้อมกัน จนกว่าจะถึงวันงาน ตัดชุด ขึ้นงาน”

ภาพที่ 4.5 นิวและทีมนั่งดูคลิปศิลปินต้นฉบับขณะฝึกซ้อมเต้น

จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมกลุ่มนักเต้น Cover Dance นั้น นิ่วได้ธำรงรักษาอัตลักษณ์ไว้เรื่อยมา ทั้งเรื่องการฝึกซ้อม การแต่งกาย การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง การเลือกเพลง ล้วนแล้วแต่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ในเรื่องของการจัดองค์กรทางสังคม (Social Organization)

สิ่งที่สำคัญในช่วงการฝึกซ้อมของนิ่ว คือการเตรียมตัวเพื่อเข้าแข่งขันเต้น Cover Dance การฝึกซ้อมส่วนใหญ่ของนิ่วก็เพื่อนำไปใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance ทำให้ทุกครั้งที่นิ่วนัดทีมมาฝึกซ้อม ก็จะมีรูปแบบการฝึกซ้อมที่จริงจัง และวางรูปแบบโชว์

“ส่วนมากจะเน้นที่ศิลปินต้นแบบโชว์ ถ้าคิดจะเอาเพลงที่ไม่ใช่เพลงหลักมาโชว์เพิ่มด้วย Intro ก็เลือก Intro ที่ศิลปินต้นแบบเป็นคนเต้นมาใส่ในโชว์ด้วย ส่วนมากถ้าเป็นรอบอ้อๆ โชว์ก็จะมีอะไรมา ก็จะเป็น Intro+เพลงหลัก หรือเพลงหลักอย่างเดียวไปเลย เพราะได้แค่ 3-5 นาทีเป็นส่วนมาก แต่ถ้าเป็นรอบชิง ก็เพิ่มโชว์ให้ดูมีอะไรมากขึ้น ดึงดูดใจกรรมการมากขึ้น ก็จะดูเรื่องคอนเซ็ปของงานว่ามีคอนเซ็ปยังงี้ด้วย ก็จะพยายามวางโชว์ให้เข้ากับคอนเซ็ปของงานและเข้ากับคอนเซ็ปศิลปินด้วย ถ้าอย่างศิลปินที่โคฟนี่คือ Sistar จะเป็นเกิร์ลกรุ๊ปที่มีความเซ็กซี่แบบผู้ดี มีความเป็นผู้ใหญ่ ก็จะวางโชว์ฟิลลิ่งผู้ใหญ่มากๆ เพิ่มความอลังการตามคอนเซ็ปศิลปิน และเพลงให้เข้ากัน”

จากบทสัมภาษณ์นิ่วจะพบว่านักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะยึดถือรูปแบบของศิลปินต้นฉบับเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นเรื่องโชว์ เรื่องเพลง เรื่องฟิลลิ่ง คอนเซ็ปของศิลปินต้นฉบับ และของตนเอง จึงเป็นอัตลักษณ์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

ในส่วนสุดท้ายที่จะพูดถึงในการศึกษาเรื่องพื้นที่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance พื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance หลังจากทีนิ่วและทีมได้เตรียมตัวเพื่อเข้าสู่พื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น นิ่วได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

“วันแข่งนิ่วต้องจดไว้ก่อนว่าเตรียมอะไรไปบ้าง พวกชุด เครื่องประดับ แผ่นเพลง อื่น ๆ ก็จะ line เตือนกันในกลุ่มก่อนว่าอย่าลืมนู่นนี่นั่นนะ ที่งานอันดับแรกคือใครไปถึงก่อนก็ฝากให้ลงทะเบียนส่งแผ่นกันก่อน ถึงครบกันหมดก็ไปแต่งหน้าแต่งตัว เสร็จก็มาทวนท่ากันก่อนขึ้นเวทีแล้วก็คอยดูว่าถึงลำดับตัวเองรึยัง ถ้าใกล้ถึงแล้วคอยเดินไปที่เวทีรอขึ้นงาน ก่อนขึ้นก็มีบูมประจำวงเรียกกำลังใจ แล้วก็ขึ้นงาน พอขึ้นเสร็จลงจากเวทีก็ไปเปลี่ยนชุดเลย ส่วนมากจะแบบนี้”

ภาพที่ 4.6 นิวและทีมก่อนขึ้นแข่งขันเต้น Cover Dance

การแข่งขันเต้นเหมือนกับการฝึกวินัยไปในตัว นิวเล่าให้ฟังว่าบางงานก็มีกติกาในเรื่องของการลงทะเบียน ถ้าช้ากว่าที่กำหนดก็จะมีการตัดคะแนนจากกรรมการ และในทีมผู้หญิงก็จะมีเรื่องของการแต่งหน้าทำผมเข้ามาด้วย ทำให้จำเป็นต้องมีระเบียบวินัยในเรื่องความตรงต่อเวลาเป็นหลัก

ในเรื่องการผลรางวัลในแต่ละครั้ง นิวไม่เคยตั้งความหวังเรื่องผลรางวัล แค่อยากให้ทีมของตนเองผ่านรอบอดิชั่นได้เข้าสู่รอบชิงชนะเลิศก็พอ เพราะด้วยจำนวนคนและศิลปินต้นฉบับที่ไม่สามารถต่อสู้กับทีมอื่น ๆ ได้เท่าที่ควร แต่นิวก็สนุกกับการได้เต้นบนเวที ด้วยศิลปินที่ตนเองชื่นชอบ

ภาพที่ 4.7 นิวและทีมบนเวทีการแข่งขันเต้น Cover Dance

จากภูมิหลังและชีวประวัติของนิว กล่าวได้ว่า นิวเป็น “นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม” ที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance บทบาทต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ของนิว ทั้งพื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่ฝึกซ้อม และพื้นที่การจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น Cover Dance ของนิวมีความสำคัญกับกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance อย่างชัดเจน

จากการศึกษาภูมิหลังและชีวประวัติของกลุ่มตัวอย่าง : เรื่องของ “นิว” กับการเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมพบว่ารูปแบบของการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้นประเภทดั้งเดิม มีการใช้รูปแบบการเต้นของวัฒนธรรมหลัก traditional Dance มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบวัฒนธรรมย่อย Cover Dance ในเรื่องของการจัดระเบียบทางสังคม กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมีรูปแบบโครงสร้างทางสังคมอย่างมีแบบแผน การปฏิสัมพันธ์กับนักเต้นคนอื่น ๆ อัตลักษณ์ในเรื่องของขวัญกำลังใจก่อนการแข่งขันเต้น การเคารพกฎกติกาของเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ทั้งหมดเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากบริบทรอบข้างของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ในหัวข้อถัดไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากที่สุดและชัดเจนที่สุด

4.2 ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

จากการศึกษาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเต้น Cover Dance พบว่า รูปแบบของการเต้น Cover Dance ในเรื่องของอายุที่จำกัดเพียงกลุ่มวัยรุ่น แต่ในส่วนในเรื่องเพศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเพศไม่มีผลต่อการเลือกศิลปินที่นำมาเต้น Cover Dance ดังนั้นเพื่อให้เห็นว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่เข้ามาสู่แวดวงการเต้น Cover Dance นั้น จำเป็นจะต้องก่อร่างอัตลักษณ์ หรือความชื่นชอบในด้านใดบ้าง เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ดังนี้

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

เพื่อให้เห็นถึงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ภูมิหลังของกลุ่มนักเต้น Cover Dance แต่ละคน ก็ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance จึงกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อย ที่เอื้อกระบวนการสื่อสารเพื่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาลงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน ดังตาราง

ตารางที่ 4.1

แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

ชื่อ	อายุ	เพศ	วงศิลปินต้นฉบับ
1. ญีปุ่น	19	หญิง (หญิง)	AOA, Sistar (หญิง)
2. ตะปู	19	ชาย (กะเทย)	Twice (หญิง)
3. ผ้าไหม	21	หญิง (หญิง)	Lovelyz, 4minute (หญิง)
4. นิว	24	หญิง (หญิง)	Sistar, EXID (หญิง)
5. เฟลย์	20	ชาย (ชาย)	Big Bang, BTS, 2PM (ชาย)
6. ไก่	22	หญิง (หญิง)	Gfriend (หญิง)
7. อี	23	ชาย (ชาย)	Big Bang (ชาย)
8. กัส	21	หญิง (หญิง)	Up10tion (ชาย)

จากตารางแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเต้น Cover Dance เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่อายุไม่เกิน 30 ปี เหตุเพราะว่ากลุ่มนักเต้นที่อายุเกิน 30 ปีมักจะมีหน้าที่การทำงานที่ทำให้ไม่สามารถมาร่วมแข่งขันเต้นได้ รวมไปถึงสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยในการเต้น และงานแข่งขันเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่จำกัดอายุที่ไม่เกิน 30 ปีขึ้นไป และเลือกศิลปินต้นฉบับที่นำมา Cover Dance ตามความชื่นชอบของตนเอง แม้ในบางครั้งเพศสภาพ และบุคลิกลักษณะจะไม่เหมือนกับศิลปินต้นฉบับก็ตาม แต่ที่สำคัญการเต้น Cover Dance ไม่ได้เป็นพื้นที่ที่ปิดกั้นเพศสภาพของกลุ่มคนที่ชื่นชอบการเต้น Cover Dance

ญี่ปุ่น: “เลือกเต้นวง AOA เพราะมีความชื่นชอบส่วนตัว ชื่นชอบศิลปิน แล้วเราก็เลือกเต้นเป็นคนที่เราชอบ” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

นิว: “เต้น Sistar เพราะเป็นแฟนคลับ Sistar อยู่แล้ว เราารู้สึกว่าเราไลน์เหมือนฮโยริน (ศิลปินต้นฉบับ)” (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

เพลย์: “ผมชอบแดซอง(ศิลปินต้นฉบับ)อยู่แล้ว แล้วก็มีคนบอกว่าหน้าเหมือนด้วย” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

ส่วนใหญ่ นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมักจะมีความชื่นชอบในศิลปินต้นฉบับอยู่ก่อนแล้ว จึงตัดสินใจมาเต้น Cover Dance ตามศิลปินที่ตนเองชื่นชอบ รวมไปถึงการศึกษาบุคลิกลักษณะของศิลปินคนนั้น ๆ เพื่อให้ตนเองเหมือนมากที่สุด

4.3 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

ขั้นตอนการศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถจำแนกกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมออกมาได้ทั้งสิ้น 10 หัวข้อหลัก ๆ และนำมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมดังนี้

ขั้นตอนการแสดง

4.3.1 การแต่งกาย เนื่องจากข้อสำคัญของการเต้น Cover Dance คือการเลียนแบบศิลปินต้นแบบให้เหมือนมากที่สุด การแต่งกายจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการแต่งกายคืออวัจนภาษาแรกที่คนทั่วไปสามารถมองเห็นและเข้าใจอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต้องการสื่อออกมาได้ คือการหาชุดที่ใส่แสดงให้เห็นเหมือนกับศิลปินต้นแบบให้มากที่สุด ตั้งแต่ทรงผม การแต่งหน้า เสื้อผ้า กางเกง รองเท้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เข็มขัด กระเป๋า แหวน เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลในเรื่องของการแต่งกาย ตั้งแต่การเริ่มฝึกซ้อม Cover Dance และการแข่งขันเต้น Cover Dance พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ฝึกซ้อมเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่ มักเลือกใส่ชุดที่มีความทะมัดทะแมงสูง และใส่เสื้อที่ไม่มีลวดลาย หรือสีที่ฉูดฉาดมากนัก กลุ่มนักเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่ เลือกใส่เสื้อผ้าที่มีสีดำและสีขาวเป็นส่วนใหญ่ จากการสอบถามส่วนใหญ่ทำให้ทราบว่า ที่นิยมเลือกใส่สีดังกล่าว เพราะป้องกันการเลอะของเสื้อผ้า เมื่อมีท่าทางที่ต้องนั่ง หรือนอนลงกับพื้น และเป็นสีที่เรียบง่าย หยิบใส่ได้ง่าย และมักใส่ผ้าปิดปากสีดำ ส่วนใหญ่ใส่เพื่อปกปิดใบหน้าในวันที่ไม่ได้แต่งหน้า และต้องการให้ตัวเองเหมือนศิลปินต้นฉบับ

ในส่วนของการแต่งหน้านั้น มีการเลือกการแต่งหน้าที่มีลักษณะเหมือนอย่างศิลปินเกาหลี เช่นเลือกการแต่งหน้าที่มีอาย์โฮ ลี และลักษณะที่คล้ายกับศิลปินเกาหลี โดยเพศหญิง (ทอม) ส่วนใหญ่จะเลือกใส่กางเกงวอร์มขายาว ส่วนเพศหญิง (หญิง) มักจะเลือกใส่กางเกงขาสั้นมากกว่า แต่มีความหลากหลาย ไม่สามารถระบุรูปแบบที่ตายตัวได้ เพศชาย (ชาย) เกือบทั้งหมดจะแต่งกายด้วยกางเกงวอร์มตามแบบศิลปินเกาหลี เพศชาย (กะเทย) จะเลือกใส่กางเกงขาสั้นมากกว่า จากการเก็บข้อมูลพบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมีการเลียนแบบศิลปินต้นฉบับที่มากกว่าการเต้นบนเวทีแสดง ยังรวมไปถึงรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันด้วยเช่นกัน

เรื่องการแต่งหน้าในช่วงการซ้อมนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการแต่งหน้าในขณะที่ฝึกซ้อมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเพศหญิง (หญิง,ทอม) เพศชาย (กะเทย) มีบ้างเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่จะพบว่ามีการแต่งหน้าที่คล้ายกับศิลปิน และจากการสอบถาม พบว่าการแต่งหน้าบางครั้งเพื่อช่วยปกปิดรอยสิ่ว หรือแต่งหน้าเป็นปกติเมื่อออกจากบ้านอยู่แล้วเป็นประจำ

ญีปุ่น: “หนูไม่ค่อยแต่งหน้าอยู่แล้วแต่ก็มีพี่ ๆ ในวงบางคนก็แต่งหน้ามา เพราะว่าบางทีเค้าก็ไม่มีคิวออกจากบ้าน มันดูไม่ดี” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

ตะปู: “ตัวเองก็ไม่ใช้คนแต่งหน้าอะไร แต่น้องในวงบางคนก็แต่งหน้ามาซ้อมเหมือนกัน” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

ทรงผมของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่จะมีการทำสีผมทั้งเพศหญิงและเพศชาย จากการสังเกตจะพบว่าการทำสีผมส่วนใหญ่ คือสีบลอนด์ทอง และสีแดงเข้ม จากการเก็บข้อมูลและการสอบถามสีบลอนด์ทองเหมือนกับเป็นสีกลาง ๆ ที่เมื่อทำแล้ว สามารถย้อมสีเป็นสีอื่น ๆ ได้ชัดเจนและสะดวกกว่าผมเป็นสีดำสนิท ส่วนสีแดงเข้มที่ยอมส่วนใหญ่เพราะเป็นสีที่ออกไม่ชัดมากคล้าย ๆ กับสีน้ำตาล เวลาไปเรียนหรืออยู่บ้านก็จะไม่โดน ครู-อาจารย์ หรือผู้ปกครองตำหนิได้ นอกจากนั้นก็มีหลากหลายสี เช่น สีฟ้า สีชมพู สีม่วง สีเขียว เป็นต้น

นิว: “ตัวเองก็ทำผมเหมือนกับศิลปินต้นฉบับเหมือนกัน ในเฉพาะทรงที่สามารถทำได้ ถ้าทรงอื่นทำไม่ไหว ก็ไม่ทำเหมือนขนาดนั้น” (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

เพลย์: “อย่างตอนที่ศิลปินที่เรา Cover ทำผมและสีนี้ เราก็ทำตาม เพราะหน้าเราเหมือนอยู่แล้ว พอทำก็ทำให้เราเหมือน คนดูก็จะกรี๊ดเรามากขึ้น” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

รูปแบบของการแต่งกายเมื่อแข่งขันเต้น Cover Dance ในประเภทของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ดังเดิมนั้น จะเลือกแต่งกายตามแบบศิลปินต้นฉบับทุกอย่าง ตั้งแต่ทรงผม การแต่งหน้า เสื้อผ้า เครื่องประดับ รองเท้า และรวมถึงรองเท้าด้วยเช่นกัน โดยการเลือกแต่งกายของกลุ่มนักเต้น Cover Dance นั้น จะมีการตกลงกันโดยอวัจนภาษา เป็นการเข้าใจกันเองในกลุ่มนักเต้น Cover Dance เมื่อมีวงที่เลือกศิลปินวงเดียวกัน วงที่ขึ้นแข่งขันก่อน จะมีสิทธิ์ในการเลือกชุดก่อน และวงที่ขึ้นทีหลัง ก็จะต้องเลือกชุดที่ยังไม่มีกลุ่มนักเต้น Cover Dance คนไหนใส่ในการแข่งขัน แต่เป็นชุดที่ศิลปินต้นฉบับใส่ขึ้นคอนเสิร์ต ในบางครั้งศิลปินต้นฉบับก็มีการทำชุดออกมามากกว่า 10 ชุด ทำให้ชุดของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมไม่ซ้ำกัน

ตะปู: “เวลาเราตกลงกันได้แล้วว่าจะเต้นวงอะไร ก็จะต้องเลือกชุดกัน ส่วนใหญ่วงเราจะเป็นวงแรกที่ตัดชุดก่อน เพราะคนครบเร็วกว่า ก็มีสิทธิ์เลือกชุดก่อน เราตัดชุดเองเลยเสร็จเร็ว ขึ้นงานเร็ว ก็ไม่มีใครตัดซ้ำกับวงเราแล้ว” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

นิว: “วงเราจะมีเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง คือศิลปินจะใส่รองเท้าส้นสูง เราก็เลยซื้อรองเท้าส้นสูงให้เหมือนกันทั้งวง และใช้สีเหลืองเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของวงเราด้วย คนเห็นก็จะจำได้” (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

โดยส่วนใหญ่นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะนิยมจ้างช่างตัดชุดโดยจะมีการแกะรายละเอียดของชุดจากภาพถ่ายของศิลปินต้นฉบับ หรือในบางครั้งก็มีวาดภาพหรือร่างแบบขึ้นมาเอง และนำไปให้ช่างตัดชุดทำตามแบบที่กำหนดไว้ นอกจากนี้นักเต้น Cover Dance บางคนก็เรียนตัดเย็บเอง และรับจ้างนักเต้น Cover Dance ตัดชุดก็มีด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 4.8 ศิลปินต้นฉบับวง Gfriend (ซ้าย) จาก <http://fooyoh.com/>

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม (ขวา)

4.3.2 การจัดตั้งทีม การเต้น Cover Dance ที่สำคัญคือไม่สามารถเต้นเพียงคนเดียวได้ แม้ว่าในบางศิลปินจะเป็นนักร้องเดี่ยว แต่ก็ต้องมีความจำเป็นจะต้องมี Back Up หรือ Dancer มาช่วยทำให้ศิลปินดูน่าสนใจมากขึ้น ดังนั้นความเป็นทีมจึงเป็นเรื่องสำคัญ อัตลักษณ์สำคัญของการเต้น Cover Dance คือการจัดหาทีม และการรวมกลุ่ม

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมนั้น พบว่าการจัดตั้งทีม เพื่อแข่งขันเต้น Cover Dance นั้น จะเริ่มจากการหาสมาชิกเข้าวงในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook ในกลุ่ม “เด็กโคฟไว้สังกัด-หาสมาชิก” มีสมาชิกในกลุ่มเกือบ 10,000 คน โดยจะมีการ Post หาสมาชิกอยู่ตลอดเวลาทุกวัน ส่วนใหญ่การหาสมาชิก มักจะมีวงศิลปินเกาหลีใหม่ ๆ ที่เพิ่งเป็นที่รู้จัก นาน ๆ ทีถึงจะมีการหาสมาชิกวง Cover Dance เก่า ๆ ที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว โดยการหาสมาชิก จะมีการระบุข้อมูลคร่าว ๆ เช่น เพศ อายุ ส่วนสูง มินิประมาณในการตัดชุด มีความรับผิดชอบ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นได้ว่าอัตลักษณ์ที่สำคัญของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมในเรื่องของการจัดตั้งทีม คือกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้งหมดไม่ได้รู้จักกันมาก่อน แต่มีความชื่นชอบในศิลปินคนเดียวกัน หรือการเต้นเหมือนกัน ทำให้หลายคนตัดสินใจเข้ามาอยู่ร่วมทีมกับคนอื่น ๆ ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน และอัตลักษณ์ที่สำคัญที่สุดในหัวข้อนี้คือ การเต้น Cover Dance นั้นไม่สามารถกระทำได้เพียงคนเดียว

ญี่ปุ่น: “เห็นพี่เขาประกาศหาคน หนูก็เลยไปสมัครค่ะ เพราะหนูอยากเต้นวงนี้อยู่แล้ว ชอบศิลปินคนนี้ค่ะ” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

นอกจากการหาสมาชิกจากเครือข่ายสังคมออนไลน์แล้ว บางทีกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมก็มีการจัดตั้งทีมด้วยการพูดคุยกันในพื้นที่การแข่งขัน พื้นที่ฝึกซ้อม โดยการชักชวนกันมาเต้นในวงเดียวกัน บางคนอาจมีการเต้นในหลาย ๆ ศิลปิน และหลาย ๆ วง จากการสังเกตการณ์พบว่า บางคนมีวง Cover Dance สังกัดอยู่มากกว่า 4 วง จากการสอบถามแบบไม่เป็นทางการ นักเต้น Cover Dance บางคนชื่นชอบศิลปินมากกว่า 1 วง ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจเลือก Cover Dance ตามศิลปินคนใดคนหนึ่งได้ แต่เมื่อถึงเวลาจะต้องแข่งขันเต้น Cover Dance กลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็จะตัดสินใจเลือกวงที่ตนเองมั่นใจมากที่สุดในการแข่งขันครั้งนั้นขึ้นแสดงเพื่อให้ตนเองสามารถผ่านเข้าสู่อันดับต่อไป

ผ้าไหม: “นี่เป็นคนชอบศิลปินหลายวง ก็เต้นมันหมดทุกคน เพราะเพื่อน ๆ ก็ชอบเหมือนกัน แต่เวลาจะแข่งก็เลือกเอาแค่วงเดียวที่พร้อมมากที่สุด” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

นิว: “ตอนนี้ทำอยู่หลายวง แต่ถ้าจะแข่งก็เลือกเอาเฉพาะวงที่น่าสนใจ และน่าจะเข้ารอบมากที่สุดไว้ก่อน” (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

ภาพที่ 4.9 กลุ่มใน facebook ไว้ให้นักเต้น Cover Dance ที่ยังไม่มีทีมสังกัดเข้ามารวมตัว

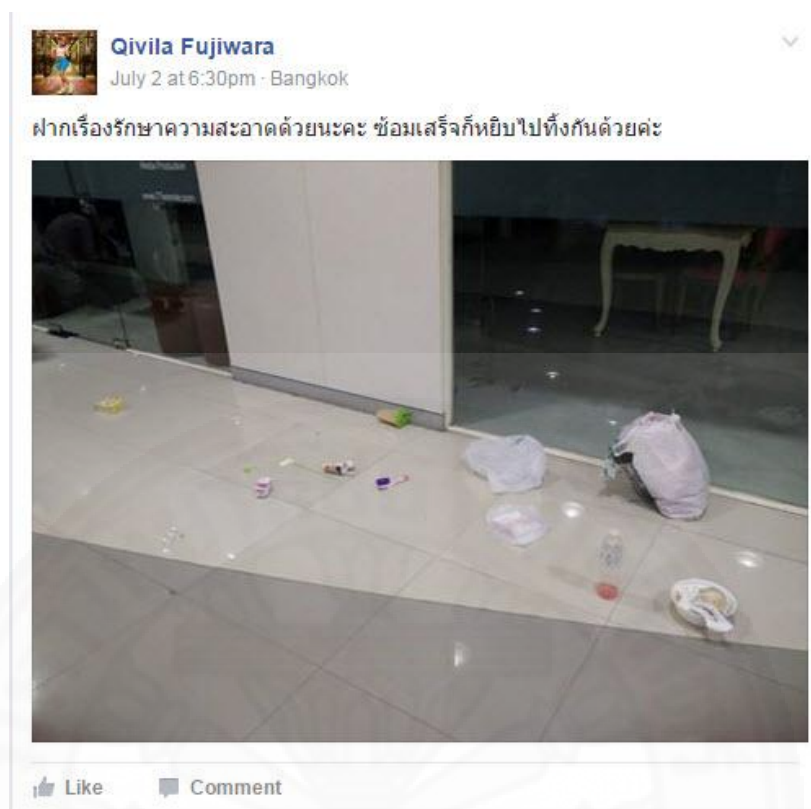

ภาพที่ 4.10 การรับสมัครสมาชิกจัดตั้งทีม

4.3.3 การฝึกซ้อม Cover Dance จำเป็นจะต้องการฝึกซ้อมเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง และสวยงามของท่าเต้น รวมไปถึงการดูรายละเอียดของท่าเต้นต่าง ๆ และฟิลลิ่งของศิลปินต้นฉบับ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสถานที่ฝึกซ้อมก็พบว่าทางห้างสรรพสินค้าที่เปิดพื้นที่ให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance เข้ามาฝึกซ้อมมีด้วยกันทั้งสิ้น 4 แห่ง ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้งส์ แกรนด์พระราม 9 และห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาววิลเลียน ในที่นี้มีมากกว่านี้ แต่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า 4 แห่งนี้เป็นจุดที่มีความสนใจมากที่สุด และทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนมากที่สุด

จากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับทางห้างสรรพสินค้าพบว่า ทางห้างต้องการให้เกิดการซื้อขายสินค้ามากขึ้น จึงจัดให้มีสถานที่ฝึกซ้อมเต้นขึ้น รวมไปถึงการสร้างกลุ่มสมาชิกเล็ก ๆ ขึ้นมาภายในห้างสรรพสินค้า คอยดูแลความสะอาด และความเรียบร้อยกันเองภายในกลุ่ม ช่วยลดจำนวนพนักงานห้างฯ ที่มาดูแลด้วย เห็นได้จากการโพสต์เตือนกันในกลุ่ม facebook ถึงการไม่ทำความสะอาดหลังการฝึกซ้อมเสร็จ เป็นต้น

นิว: “บางทีก็เห็นมาโพสต์ในกรู๊ป facebook เวลามีคนมาทิ้งขยะไว้ ประจานเลยก็มี ให้อาย คราวหลังจะได้ไม่ทำอีก” (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

ภาพที่ 4.11 สถานที่ฝึกซ้อมที่นักเรียน Cover Dance บางคนทิ้งขยะไว้
และมีนักเรียน Cover Dance เข้ามาดักเตือนในกลุ่ม

การจากเก็บข้อมูลพื้นที่การฝึกซ้อม ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้ง แกรนด์พระราม 9 และ ห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาวิลเลียน ผู้วิจัยพบว่า สถานที่ฝึกซ้อมแต่ละที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของวงที่มาซ้อม และสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก

จากการที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิพบว่า มีกลุ่มนักเรียน Cover Dance จำนวนไม่มาก ประมาณ 3-4 วง มาซ้อมที่บริเวณชั้นบนสุดของห้าง จากการสอบถามกลุ่มนักเรียน Cover Dance ทำให้ทราบว่า กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยในย่าน รามอินทรา รามคำแหง ลาดพร้าว และบางกะปิ จึงมาซ้อมบริเวณนี้ แต่กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่มีความระวังตัวเองสูงมากกว่าห้างสรรพสินค้าอื่น ๆ เพราะบริเวณนี้มีกลุ่มมิจฉาชีพเป็นจำนวนมาก และเคยมีการเฝ้าถูกทำร้ายด้วยเช่นกัน ทำให้นักเรียน Cover Dance เลือกซ้อมที่นี้เป็นจำนวนน้อย

นิว: “เคยได้ยินเขาเล่าว่ามีวัยรุ่นนั้นมายืนด้อม ๆ มอง ๆ เหมือนจะขโมยของ ฟีรปภ.ของห้างฯก็เลยมาเตือนให้ระวังของกันหน่อย จริง ๆ ก็ไม่ค่อยอยากมาซ้อมที่นี้เท่าไร แต่วันนี้เพื่อนนัดมาที่นี้กันเลยต้องมา” (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2559)

ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ในช่วงที่ผู้วิจัยได้เข้ามาสังเกตการณ์ได้พบเหตุการณ์จำนวนมาก เริ่มตั้งแต่ตอนที่ทางห้างสรรพสินค้าเปิดให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance เข้ามาฝึกซ้อม บริเวณชั้น 2 ด้านหน้าของห้าง ด้านล่างของฟู้ดคอร์ต มีวงที่มาซ้อมจำนวนเฉลี่ย 5 วงเป็นอย่างต่ำ โดยวงส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับมัธยมตอนต้น พักอาศัยบริเวณ งามอินทรา และมินบุรี แต่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่มาซ้อมส่วนใหญ่ไม่ค่อยเคารพกติกาที่ทางห้างฯบังคับไว้ เช่น การเปิดเพลงเสียงดังรบกวนลูกค้าทางห้าง หรือการทิ้งเศษขยะบริเวณที่ซ้อม ทำให้ถูกร้องเรียน และปัจจุบันทางห้างจึงปิดไม่ให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance มาใช้พื้นที่บริเวณนี้เป็นการถาวร

สิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่การฝึกซ้อม ณ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ คือ การที่กลุ่มลูกค้า หรือกลุ่มวัฒนธรรมหลัก มองว่าการใช้พื้นที่ดังกล่าวนั้นสร้างความรบกวนแก่ผู้ที่มาเดินห้างสรรพสินค้า แม้ว่าในกลุ่มนักเต้น Cover Dance จะพยายามต่อรองขอพื้นที่คืน แต่ไม่เป็นผล เพราะทางห้างสรรพสินค้าก็มีการวางแผนจะปิดพื้นที่ตรงนั้นในอนาคตอยู่แล้ว สาเหตุสำคัญมาจากการไม่เคารพกติกาทางสังคมของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการฝึกซ้อมเสียงดัง และไม่รักษาความสะอาด โดยทางห้างสรรพสินค้าเองอาจจะไม่เต็มใจให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดเหตุการณ์ปิดพื้นที่ดังกล่าวขึ้น

ญีปู: “เคยไปซ้อมอยู่เหมือนกัน ซ้อมไม่ได้เลย เสียงดังมากวงเด็ก ๆ ที่มาซ้อมไม่ค่อยมีมารยาท ชอบเปิดเพลงเสียงดัง ตอนนี้อยู่เหมือนว่าทางห้างฯจะปิดไปแล้วไม่ให้ซ้อม” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

ห้างสรรพสินค้า เดอะซีโอปส์ แกรนด์พระราม 9 เป็นห้างสรรพสินค้าแห่งใหม่ที่เปิดให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance จากการที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการณ์พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และมีกลุ่มนักเต้นอื่น ๆ เข้ามาซ้อมในบริเวณนี้ด้วย ผู้วิจัยได้ติดตามข่าวสารในหน้า Facebook ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ตลอดเวลา ทำให้ทราบว่าเหตุการณ์ทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นซึ่งเป็นกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์และกลุ่มนักเต้นอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงจะขอพูดถึงในบทที่ 5 เรื่อง “กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์”

ผ้าไหม: “ตรงนี้อ่าซ้อมบอยจะเจอกลุ่ม B-boy และกลุ่มเด็ก Street ด้วย แต่ตอนนี้ไม่ค่อยมาเท่าไร เพราะตั้งแต่มีเรื่องเด็กโคฟโดนตีตอนนั้น เลยเลิกมา” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

เพลย์: “มาซ้อมประจำ เพราะเดินทางสะดวก บ้านอยู่ลาดพร้าวจะไปวอเตอร์เกตก็ไกล เลยมาตรงนี้ดีกว่า มีรถไฟใต้ดินด้วย และที่สำคัญคนน้อยดี” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

ห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาวิลเลียน เป็นศูนย์รวมนักเต้น Cover Dance ทั้งประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์ มีกลุ่มนักเต้นมาซ้อมทุกวัน แต่ละวันมากกว่า 10 วง วันเสาร์-อาทิตย์ และช่วงใกล้แข่งขันเต้น จะมีวงมาซ้อมมากกว่า 30 วง พื้นที่ฝึกซ้อมแห่งนี้นอกจากการมาซ้อมเต้น กลุ่มนักเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่ ยังใช้เป็นพื้นที่พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องราวต่าง ๆ แต่จากการเก็บข้อมูลพบว่า บางทีกลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็ต้องการความเจียบสบในการฝึกซ้อม มากกว่าการมาพูดคุย หรือการเจอคนเป็นจำนวนมาก นอกจากการเรื่องความวุ่นวายแล้วพบว่ากลุ่มนักเต้นส่วนใหญ่มีการจองพื้นที่ในการซ้อม โดยให้นักเต้นเพียง 1-2 คนเข้ามาจองพื้นที่ก่อนในเวลาเปิดห้างสรรพสินค้า ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance บางคนไม่พอใจ

ญี่ปุ่น: “คนเยอะมาก ทุกทีมาเฉพาะวันธรรมดา เพราะเรียนตรงสยามมาตรงนี้เลยสะดวก แต่เสาร์-อาทิตย์ไม่มาเลย ไม่มีที่จะซ้อม บางคนก็ให้เพื่อนมาจองที่ แต่เข้าตัวเองมาอีกทีตอนเย็นเลย” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

ตะปู: “ก็มาบอยนะ ตรงนี้เพื่อนเยอะ ได้มาเจอเพื่อน เราปรับตัวชดด้วยใจ บางทีก็มาหาลูกค้าด้วย” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

4.3.4 การเตรียมตัว เป็นเรื่องสำคัญของการเต้น Cover Dance เพราะเนื่องจากการเต้นเป็นทีม ทำให้ต้องการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อม ก่อนการแสดง หรือแข่งขันต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้ตามกลุ่มตัวอย่างไปยังสถานที่เตรียมตัวเพื่อการแข่งขันเต้น Cover Dance พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance จะเลือกเข้าห้องฝึกซ้อมที่มีกระจกเงาในการซ้อม เพื่อดูรูปแบบการเต้น ลักษณะท่าทางของตนเองและของคนในวง การจัดบล็อกกิ้ง เป็นต้น เพื่อให้การซ้อมเต้นออกมาดีที่สุด

รูปแบบการเตรียมตัวของนักเต้น Cover Dance นั้นเหมือนกับรูปแบบของวัฒนธรรมย่อย Pop Dance อื่น ๆ ในเรื่องของการใช้กระจกเงาในการฝึกซ้อม กลุ่มนักเต้น Cover Dance ใช้กระจกเงาเพื่อการดูไลน์เต้น ดูฟิลลิ่งให้เหมือนศิลปินต้นฉบับ แต่ในขณะที่วัฒนธรรมย่อย Pop Dance ใช้กระจกเงาเพื่อสร้างสรรค์ท่าเต้นใหม่ ๆ

จากการสอบถามส่วนใหญ่ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance เลือกที่จะไปฝึกซ้อมในห้องซ้อมเพราะว่า ต้องการความสงบ และหลีกเลี่ยงความวุ่นวายของพื้นที่ฝึกซ้อม ในข้อ 4.3.3

อี: “ใกล้จะขึ้นงานแข่งก็จะมาเก็บไลน์ เก็บฟิลลิ่งกันในห้องซ้อม เพราะมีกระจก แล้วก็มีพื้นที่ส่วนตัว บางทีก็ไม่อยากให้คนอื่นเห็นว่าเราเต้นอะไรบ้างก่อนไปแข่งขัน” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

ภาพที่ 4.12 นักเต้น Cover Dance ในห้องซ้อมต้นช่วงเวลาก่อนการแข่งขัน

4.3.5 การคัดเลือก ในการจัดหาลูกทีม หรือการหาทีมเพื่อเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่มักมีการ “ออดิชั่น” (Audition) เพื่อเข้ามาอยู่ร่วมทีม หรือการเด่นโชว์ความสามารถของตนเอง ให้ทีมที่รับคนเข้าทีมเป็นผู้เลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุด

ในการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ และเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยได้ลองเข้าไปสมัครเป็นสมาชิกในวงวงหนึ่ง พบว่าส่วนใหญ่จะมีการนัดเพื่อเข้ามาออดิชั่น โดยการออดิชั่นส่วนใหญ่จะดูเรื่องทักษะการเต้น ที่เหมาะสมกับรูปแบบของศิลปินหรือไม่ หรือดูว่าสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อีกหรือไม่ หรือในกรณีที่ผู้วิจัยเป็นนักเต้น Cover Dance เก่ามีความสามารถด้านการเต้นอยู่แล้ว กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วม จึงขอให้ผู้วิจัยส่งภาพถ่าย หรือวิดีโอ ที่ผู้วิจัยเคยเต้นเพื่อใช้ในการพิจารณาแทน

อี: “พี่(ผู้วิจัย) ไม่ต้องออดิชั่นแล้ว มาเต้นได้เลย เพราะพี่ก็เต้นเป็นอยู่แล้ว เป็นถึงกรรมการแล้ว” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

นอกเหนือจากงานที่กล่าวมาแล้วนั้นพบว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมนั้นเลือกเพลงส่วนใหญ่จากความนิยมในขณะนั้นเป็นหลัก แต่ก็มีบางส่วนที่เลือกเพลงที่ตนเองถนัดมากที่สุดเป็นเพลงที่ใช้แข่งขันในรอบนั้น โดยส่วนใหญ่การแข่งขันจะถูกแบ่งออกเป็น 2 รอบ คือ รอบคัดเลือก และรอบชิงชนะเลิศ ทำให้รอบคัดเลือกลักษณะนั้น กลุ่มนักเต้น Cover Dance มีจุดมุ่งหมายที่จะเลือกเพลงเพื่อให้ตัวเองผ่านเข้ารอบไปได้

นิว: “ตอนแข่งรอบคัดเลือกก็จะเลือกเพลงที่ถนัดมากที่สุด เพราะเราจะได้มั่นใจว่าเข้ารอบัวร์” (สัมภาษณ์ 1 พฤษภาคม 2559)

4.3.7 การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ส่วนนี้ถือว่ามีความสำคัญ หรือเป็นหัวใจหลักของการ Cover Dance คือท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ท่าเต้นจะมีการลอกเลียนแบบท่าเต้นจาก MV หรือการแสดงสด “Live” ของศิลปินนั้น ๆ และมีการระบุตำแหน่งของบุคคลในทีมโดยกำหนดว่าใครเป็นศิลปินคนไหน ยืนในตำแหน่งเดียวกัน และเต้นในรูปแบบเดียวกัน

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นหลักจากการเก็บข้อมูลพบว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะแกะท่าเต้นของศิลปินให้เหมือนมากที่สุด และมีการแก้ไขท่าเต้นที่ผิดพลาดอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ตนเองเหมือนศิลปินคนนั้นมากที่สุด นอกจากท่าเต้นแล้ว ยังรวมถึงท่าทางการร้องเพลง หรือท่าทางที่ศิลปินคนนั้นทำบนเวทีแสดงทุกอย่าง บางครั้งการเต้นของศิลปินในแต่ละการแสดงสด ก็มีการเปลี่ยนแปลง กลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน

อัตลักษณ์การแกะท่าเต้นนั้น นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะมอบหมายหน้าที่ให้คนที่มีความชำนาญ หรืออาจจะเป็นผู้ที่อยู่ในแวดวง Cover Dance มานานเป็นผู้แกะท่าทั้งหมด และนำมาสอนให้กับทีม เพื่อให้ในทีมมีท่าเต้นที่เหมือนกัน และมีความคล้ายกับต้นฉบับมากที่สุด นอกจากนี้ในบางทีมก็มีผู้ที่คอยดูแลในเรื่องท่าเต้นโดยเฉพาะ แม้ว่าจะไม่ใช่ผู้เต้นก็ตาม มีหน้าที่ในการดูแลความถูกต้องของท่าเต้น หรือการเก็บรายละเอียดของท่าเต้น แต่ผู้ดูแลเหล่านั้นไม่มีความสามารถด้านการเต้น

การระบุตำแหน่งเป็นเรื่องสำคัญมากเช่นเดียวกัน กับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม เพราะว่ากลุ่มนักเต้นนี้จะเน้นในเรื่องของความเหมือนศิลปินต้นฉบับให้มากที่สุด เพราะกลุ่มนักเต้นดังกล่าวเชื่อว่ายิ่งเหมือนศิลปินมากเท่าไร วงก็จะได้รับการยอมรับ หรือมีชื่อเสียงมากขึ้นเท่านั้น

ญี่ปุ่น: “ในวงจะซีเรียสมากในเรื่องความเหมือนศิลปิน เพราะหัวหน้าวงจะยึดในเรื่องความเหมือนศิลปินทุกอย่าง การลิปซิงค์ การทำท่าทางตอนลิปซิงค์อะไรพวกนี้” (สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2559)

ชั้นการแสดง

4.3.8 การแข่งขันเต้น Cover Dance การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของการเต้น Cover Dance จะทำให้เข้าถึงกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ดีที่สุด คือเวทีที่ใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance จะเป็นสถานที่รวมกลุ่มของนักเต้น Cover Dance เหมาะสำหรับเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น ณ ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558 และวิดีโอคลิปต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมก่อน

พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมนั้นจะมีการผ่านเข้าสู่ชิงชนะเลิศ ในอัตราส่วนครึ่งต่อครึ่งกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ เรื่องการแต่งกายของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมในงานแข่งขันเต้น กลุ่มนักเต้นจะเลือกชุดที่มีความเหมือนศิลปินมากที่สุดตั้งแต่ทรงผมจนถึงรองเท้า การเต้นก็จะไม่มีการนำเพลงอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแข่งขัน จะใช้แค่เพียงเพลงของศิลปินต้นฉบับเท่านั้น การลิปซิงค์หรือแม้กระทั่งท่าทางประกอบขณะลิปซิงค์ก็เหมือนความเหมือนกับศิลปินต้นฉบับมากที่สุด รวมไปถึงอารมณ์ของเพลงที่สื่อออกมาด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 4.14 นักเต้น Cover Dance บนเวทีแข่งขัน

อัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมคือความเหมือนศิลปินต้นฉบับให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยิ่งมีความเหมือนมากเท่าไร ก็จะได้การยอมรับการกลุ่มนักเต้น Cover Dance ด้วยกันเองมากที่สุด จะเห็นได้จากการพูดคุยใน Facebook การ comment ในคลิปวิดีโอบน YouTube การแชร์คลิปวิดีโอ และกล่าวคำชมลงบนหน้า Facebook เป็นต้น

ลักษณะทางประชากร

4.3.9 เพศ การเต้น Cover Dance ไม่ได้จำกัดเพศ ผู้หญิงสามารถเต้นเพลงผู้ชายได้ และผู้ชายก็สามารถเต้นเพลงผู้หญิงได้เช่นกัน

ในการแข่งขันเต้น Cover Dance นั้น ไม่มีกฎหรือระเบียบข้อบังคับในเรื่องการเต้นที่ระบุเพศสภาพและเพศกายภาพให้ตรงกัน ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance เลือกที่จะเต้นตามศิลปินที่ตนเองชอบได้อย่างหลากหลาย ในบางครั้งก็จะพบกับนักเต้นประเภทดั้งเดิมบางคน que เต้น Cover Dance ทั้งศิลปินผู้ชาย และศิลปินผู้หญิง

อัตลักษณ์เรื่องเพศของนักเต้น Cover Dance คือการไม่จำกัดเพศในการเลือกเต้นตามศิลปินต้นฉบับ ไม่ว่าจะเป็นเพศไหนก็ตาม ที่จะเห็นได้มากที่สุดคือเพศหญิงเต้นตามแบบศิลปินต้นฉบับชาย มีบ้างที่เพศชายเต้นตามแบบศิลปินหญิง ดังนั้นเรื่องเพศจึงไม่เป็นเรื่องสำคัญในการเต้น Cover Dance

กัส: “กัสก็เลือกเต้นทั้งศิลปินชายและหญิงเลย เพราะชอบศิลปินทั้งสองวง แต่หนูเป็นผู้หญิงนะคะ เวลาเต้นผู้ชาย ก็ใส่หมวกเพราะศิลปินเค้าใส่หมวกอยู่แล้ว เต้นให้เหมือนผู้ชายก็พอค่ะ” (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2559)

ภาพที่ 4.15 การรับสมัครสมาชิกทีม Cover Dance ศิลปินต้นฉบับชายแต่รับสมาชิกหญิงเท่านั้น

4.3.10 อายุ เนื่องจากการแข่งขันเต้น Cover Dance จะจำกัดอายุไม่เกิน 30 ปี ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น

จากการสอบถามและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม พบว่านักเต้น Cover Dance ที่มีอายุมากที่สุดที่มี คือ 29 ปี เพราะกลุ่มนักเต้นที่มีอายุมากกว่า 29 ปี ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่การทำงานที่ทำให้ไม่สามารถมาเต้น Cover Dance ได้ รวมไปถึงร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยสำหรับการเต้น Cover Dance ทำให้สามารถอธิบายเรื่องอัตลักษณ์อายุของนักเต้น Cover Dance ได้ว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance มีอายุไม่เกิน 30 ปี เพราะมีหน้าที่การทำงานและร่างกายไม่พร้อมในการแข่งขันเต้น Cover Dance

ภาพที่ 4.16 ป้ายประชาสัมพันธ์งานแข่งขันเต้น Cover Dance จำกัดอายุไม่เกิน 25 ปี

ตาราง 4.2

แสดงสรุปกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	
การแต่งกาย	มีรูปแบบการแต่งกาย แต่งหน้า ทำผมที่คล้ายศิลปินต้นฉบับ โดยการแต่งกายส่วนใหญ่จะใส่วีเสื้อดำ ส่วนเรื่องการทำผม ส่วนใหญ่จะเป็นสืบลอนด์ทอง และสีแดงเข้ม เพราะง่ายต่อการเปลี่ยนสีเป็นสีอื่น ๆ ที่เหมือนกับศิลปิน ในการแข่งขันการเลือกเสื้อผ้าจะเน้นที่ความเหมือนศิลปิน และมีการตกลงกันเองในกลุ่มนักเต้นเพื่อให้ชุดที่ใช้ในการแข่งขันซ้ำกัน
การจัดตั้งทีม	กลุ่มนักเต้นส่วนใหญ่ไม่รู้จักกันมาก่อน แต่มีความชื่นชอบในศิลปินกลุ่มเดียวกัน จึงมีการรวมกลุ่มนักเต้นกันขึ้นมา และในบางคนที่ชอบศิลปินหลาย ๆ คนก็มีการเลือกเต้นหลาย ๆ ทีมที่ตัวเองชื่นชอบ
การฝึกซ้อม	กลุ่มนักเต้น Cover Dance มักใช้สถานที่ฝึกซ้อมในการปฏิสัมพันธ์กับนักเต้นคนอื่น ๆ โดยมักไปซ้อมในสถานที่ที่คนจำนวนมาก มากกว่าเลือกซ้อมสถานที่ที่คนน้อย เพราะต้องการการพูดคุยสังสรรค์กันมากกว่า รวมไปถึงพื้นที่การฝึกซ้อมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทำให้บางครั้งก็มีกลุ่มคนทั่วไปไม่พอใจและร้องเรียนไปยังทางสรรพสินค้าจนทำให้ปิดพื้นที่ฝึกซ้อมไปบ้างแล้ว
การเตรียมตัว	ในการแข่งขันเต้น Cover Dance กลุ่มนักเต้นบางทีมจะมีการเข้าซ้อมในห้องกระจก เพื่อดูไลน์การเต้นของตนเองและทีม หรือในบางทีมเลือกที่จะซ้อมบ่อยขึ้นเพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง และความสวยงาม
การคัดเลือก	การคัดเลือกจะเลือกจากบุคคลที่มีทักษะการเต้นอยู่แล้วมากกว่าที่จะเลือกบุคคลที่ไม่มีทักษะการเต้นมาเลย
การเลือกเพลง	การเลือกเพลงในรอบอดิชั่น กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมักจะเลือกเพลงที่เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอยู่แล้วเพียงเพลงเดียว เพื่อให้ตนเองสามารถผ่านเข้ารอบไปได้ ในรอบชิงชนะเลิศนั้นจะเลือกรูปแบบโชว์ที่ศิลปินต้นฉบับเคยใช้ทำการแสดงมาแล้ว เพื่อให้มีความเหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด

ตาราง 4.2

แสดงสรุปกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม (ต่อ)

การแกะท่าเต้นและการ ระบุตำแหน่ง	รูปแบบการแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่งนั้น กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะให้นักเต้นมีประสบการณ์มากที่สุดมีหน้าที่ในการแกะท่า และสอนท่าเต้นให้กับทุกคนในทีม และรวมไปถึงการเก็บรายละเอียดอารมณ์เพลงของศิลปินต้นฉบับด้วย
การแข่งขันเต้น Cover Dance	กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะเน้นไปที่ความเหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด ทั้งการแต่งกาย การแต่งหน้า ทรงผม รวมไปถึงอารมณ์ของเพลงที่ตนเองใช้ในการแข่งขันเต้น ยังมีความเหมือนศิลปินมากเท่าไรก็จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มนักเต้นมากยิ่งขึ้น
เพศ	เรื่องเพศไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับที่ระบุเรื่องเพศกายภาพและเพศสภาพให้ตรงกัน ทำให้นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมเลือกที่จะเต้นตามศิลปินที่ตนเองชอบได้หลากหลาย
อายุ	เนื่องจากการแข่งขันเต้น Cover Dance กำหนดอายุไว้ไม่เกิน 30 ปี ทำให้นักเต้นที่อายุเกิน 30 ปีไม่สามารถเข้าร่วมการแข่งขันเต้นได้ รวมไปถึงหน้าที่การงาน และสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยในการแข่งขันเต้น

จากการศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ทำให้ทราบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมีรูปแบบของอัตลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกายที่เน้นความเหมือนศิลปิน การจัดตั้งทีมที่เลือกจากคนที่ชื่นชอบศิลปินเป็นหลัก การฝึกซ้อมส่วนใหญ่จะเน้นการพบปะพูดคุยกับทีมอื่น ๆ การคัดเลือกเลือกจากบุคคลที่มีความสามารถด้านการเต้นมาก่อนแล้วมากกว่า การเลือกเพลงของนักเต้นประเภทดั้งเดิมจะเน้นเพลงที่เหมือนศิลปินต้นฉบับทั้งหมด ไม่มีการดัดแปลงใด ๆ การแกะท่าเต้นและระบุตำแหน่งจะเป็นหน้าที่ของบุคคลที่มีประสบการณ์มากที่สุด ในการแกะท่าและเก็บรายละเอียดของท่าเต้น รวมไปถึงอารมณ์ของเพลงและศิลปินคนนั้น ๆ ด้วย การแข่งขันเต้น Cover Dance นักเต้นประเภทดั้งเดิมจะเลือกเพลงของศิลปินต้นฉบับเพียงอย่างเดียว โดยไม่เอาเพลงอื่น ๆ มาใส่เลยทั้งสิ้น เพศของนักเต้นไม่มีการกำหนดตายตัวว่าผู้ชายควรเต้นผู้ชาย หรือผู้หญิงควรเต้นผู้หญิง นักเต้นมีอิสระในการเลือกเต้น Cover Dance ตามศิลปินที่ตนเองชื่นชอบได้ และสุดท้ายเรื่องของอายุมีการกำหนดอายุที่ไม่เกิน 30 ปีเพราะทั้งเรื่องของกฎระเบียบการแข่งขัน หน้าที่การงาน และสภาพร่างกาย

ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมนั้น นำเสนออัตลักษณ์ของตนเองต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ในงานวิจัยชุดนี้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมีการปะทะกับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และการปะทะกับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance และวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance มีการนำเสนออัตลักษณ์อย่างไร ผู้วิจัยได้นำเสนอในหัวข้อถัดไป

4.4 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมนั้น มีการต่อสู้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกมาปะทะกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมย่อย Cover Dance ประเภทประยุกต์ วัฒนธรรมย่อย Pop Dance และวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance

4.4.1 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

ในส่วนแรกที่จะพูดถึงเป็นเรื่องของการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ อัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือรูปแบบการเต้นที่เหมือนกับศิลปินต้นฉบับ 100% แตกต่างกับ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่หยิบเอา รูปแบบการเต้นของศิลปินต้นฉบับมาเพียงบางส่วน และนำรูปแบบการเต้นประเภทอื่น ๆ มาผสมผสาน เพื่อใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance

ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” นั้น อัตลักษณ์หรือตัวตน (identity) คือการนิยามว่าเราคือใคร เรามีความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ภายใต้การมองของคนอื่นและภายใต้กรอบของสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละบุคคลก็มีอัตลักษณ์ได้หลายอัตลักษณ์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของแต่ละหน่วยของสังคม สำนักวัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า อัตลักษณ์หรือตัวตนของคนนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่นและสังคม” การจะบอกว่าเราเป็นใครได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับการมี “อำนาจ” ในการต่อรองต่อสู้กับคนอื่นและสังคมภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (Woodward, 2002)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ทำให้สามารถแยกข้อมูลออกมาได้ดังนี้

ภาพที่ 4.17 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มอง

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

จากที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาเรื่องอัตลักษณ์หรือตัวตนของคนนั้นจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่นและสังคม” ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้เรื่องที่ขาดไม่ได้จึงเป็นเรื่องที่กลุ่มวัฒนธรรมย่อย Cover Dance มองกันเอง ในที่นี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Cover Dance ออกไปอีก 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จากการศึกษาด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประเภทประยุกต์ มีการต่อสู้เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองผ่านพื้นที่สาธารณะ

ในการศึกษาเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์นั้นมีความจำเป็นจะต้องศึกษาบริบทโดยรอบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่มีความคิด ความเข้าใจกลุ่มนักเต้นประเภทดั้งเดิม ว่าอย่างไรบ้าง

ไมล์: “ทุกคนมีความชอบที่ต่างกันไม่ว่าอย่างไหนผมว่ามันก็ดี ถ้าเราชอบแล้วเราตั้งใจทำมันออกมาอย่างน้อยคนอื่นอาจไม่ชอบไม่เข้าใจหรือเบื่ออะไรเก่า ๆ เดิม ๆ แต่ว่าให้มองในเรื่องเด่นทุกคนพัฒนากันไปเรื่อย ๆ เก่งขึ้นสกิลใหม่ ๆ มามากขึ้นแนวเด่นใหม่ ๆ ทำใหม่ ๆ เข้ามาเพราะงั้นถ้าเราเรียนรู้เรื่อย ๆ มันก็ดีแล้วได้อะไรมากกว่า สรุปคือผมจะบอกว่าผมไม่ดูถูกอะไรทั้งนั้นทุกอย่างคือเด่นเหมือนศิลปะอะพี่ แต่การพัฒนาตัวเองเรื่อย ๆ ฝึกเรื่อย ๆ รับอะไรใหม่ ๆ เข้ามามันก็ดีกว่าแล้วสร้างโอกาสในหลาย ๆ ทางมากกว่า แต่แบบดั้งเดิมทำออกมาดี ๆ ก็อาจจะปังก็ได้นะ” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

จากการสัมภาษณ์ข้างต้น ทำให้ทราบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมเป็นกลุ่มนักเต้นสมัยเก่า ที่ยึดถือรูปแบบเดิม ๆ บางคนก็เริ่มรู้สึกเบื่ออะไรแบบเดิม ๆ น่าจะมีการพัฒนาและปรับปรุงเรียนรู้รูปแบบการเต้นแบบใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการแสดงให้ดูน่าสนใจมากขึ้น

เนื่องด้วยนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ยังคงยึดรูปแบบการเต้นที่เหมือนศิลปินต้นฉบับทั้งหมด ทำให้ในบางครั้งการแข่งขันเต้น Cover Dance ไม่สามารถทำให้กลุ่มนักเต้นดังกล่าวได้รับรางวัล ผู้ที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ จึงเป็นนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มากกว่า กลุ่มนักเต้นประเภทประยุกต์จึงมองว่าการเต้นแบบนี้ ไม่ได้แสดงความสามารถด้านการเต้นเท่าที่ควรนัก

หงส์: “โดยส่วนตัวชอบทั้งสองแบบ เพราะมันดีทั้งสองแบบถ้าเหมือนศิลปินเลยก็ดีแต่ก็ต้องเหมือนจริง ๆ ไม่ใช่คิดไปเองว่าเหมือน ถ้ามามีผลกระทบมัย มีแต่ไม่เยอะ เพราะแต่ละวงมีจุดขายหรือลูกเล่นต่างกันมันอยู่ที่สไตล์ของแต่ละวงแต่ก็ต้องดูเรื่องความเหมาะสมกับศิลปินที่โคฟด้วย บางวงเต้นเพียว ๆ ปังกว่า แต่บางวงตลาดมากจุดขายน้อยก็ต้องหาสไตล์มาอัพเพื่อให้ดูน่าสนใจมากขึ้น” (สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์บางคนมองว่าการที่จะเต้นเหมือนศิลปินไม่ได้ทำได้โดยง่าย จากคำกล่าวที่ว่า “ต้องเหมือนจริง ๆ ไม่ใช่คิดไปเองว่าเหมือน” แปลความได้ว่าการเหมือนศิลปินต้องใช้เวลาในการฝึกฝน และต้องใช้ความพยายามให้เหมือนมากที่สุด จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นทำให้ทราบได้ว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มองว่าการเต้นเหมือนศิลปินเพียงอย่างเดียวอาจจะทำให้ไม่ได้รับรางวัลจากการแข่งขันเต้น Cover Dance และจะไม่น่าสนใจ

จะเห็นได้ว่านักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มองว่าการเต้นให้เหมือนศิลปินจริง ๆ นั้น อย่างที่นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมเป็น ทำได้ยากกว่าการเต้นให้เหมือนเพียงอย่างเดียว และในแต่ละศิลปินมีจุดเด่นของตนเองแตกต่างกันออกไป ทำให้บางศิลปินไม่สามารถเลือกที่จะเป็นแบบดั้งเดิมได้ เพราะจะไม่มีที่น่าสนใจ

จิรา: “ไม่ได้มองกลุ่มดั้งเดิมในทางลบคือที่เหมือนศิลปินเด๊ะ ๆ เลยก็นับถือว่าเจ๋ง แต่ที่เราทำแบบประยุกต์เพราะต้องการโชว์ศักยภาพมากกว่า บางทีเต้นเพลงเกาหลีอย่างเดียว เดียวนี้มันสู้ไม่ได้แล้ว ในความคิดหนูนะ” (สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ค้มองว่านักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมเต้นให้เหมือนศิลปินทำได้ยาก เพราะต้องใช้การฝึกฝนเป็นเวลานาน และการเลือกเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ เพราะต้องการแสดงความสามารถที่ตนเองมีออกมาให้ได้มากที่สุด เพราะการเต้นแบบดั้งเดิมนั้น จะได้รางวัลจากการแข่งขันเต้นก็ยังไม่ค่อยได้ยากอยู่เช่นกัน

จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่มีความคิดความเข้าใจนักเต้นกลุ่มดั้งเดิมว่าเป็นอย่างไร พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มองว่าการเต้นให้เหมือนศิลปินต้นฉบับทำได้ยาก จึงเลือกที่จะพัฒนาการเต้นให้มีความแตกต่างออกไป ด้วยการแสดงรูปแบบการเต้นที่หลากหลาย และนำดึงดูดใจมากกว่ารูปแบบการเต้นแบบดั้งเดิม

ภาพที่ 4.18 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม บอกนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมอยากบอก

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมที่ยึดถือรูปแบบการเต้นให้เหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด ทั้งรูปแบบของการแสดง และรูปแบบของเครื่องแต่งกาย ทรงผม มองว่าการเต้นให้เหมือนศิลปินคือหัวใจสำคัญของรูปแบบการเต้น Cover Dance

ผ้าไหม: “ในสมัยก่อนการเต้น Cover Dance ทุกคนจะให้ความสำคัญในเรื่องความเหมือนศิลปินมากที่สุด ต้องนั่งดูศิลปินต้นฉบับเป็นร้อย ๆ คลิป ต้องแกะไลน์ของศิลปินที่เราโคฟ แต่พอมีก่อนนักเต้นประยุกต์เข้ามา คนส่วนใหญ่ก็ไปเต้นสายนั้นกันหมด เพราะง่าย แค่เต้นให้เท่ากัน ไม่ต้องมานั่งแกะไลน์ศิลปิน แล้วที่สำคัญพวกประยุกต์ได้รางวัลง่ายกว่าด้วย” (สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม มองว่าการเต้นให้เหมือนศิลปินต้องใช้ความพยายาม และเวลาในการศึกษาศิลปินต้นฉบับเป็นอย่างมาก และบอกว่ากลุ่มประยุคนั้นง่ายกว่าที่ไม่ต้องมาใช้เวลาในการเก็บท่าเต้นของศิลปินต้นฉบับ

จากข้างต้นทำให้ทราบว่า การเต้นตามศิลปินต้นฉบับไม่ได้ทำกันง่าย ๆ ต้องใช้ความพยายาม และความอดทนในการฝึกฝนเป็นอย่างมาก จึงมองว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุคต์ไม่ได้ใช้ความพยายามในการให้เหมือนศิลปิน แต่เต้นให้เท่ากันเท่านั้นเอง

กัส: “หัวใจของการเต้น Cover Dance จริง ๆ ก็คือการเต้นให้เหมือนศิลปินมากที่สุด ต้นกำเนิดมันก็มาจากกลุ่มคนที่ชื่นชอบศิลปิน แล้วก็เลยรวมตัวมาเต้นกัน เป็นแกนของ Cover Dance เลยนั่นแหละ” (สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมองว่าตนเองคือต้นกำเนิดของการเต้น Cover Dance ทั้งหมด เปรียบเสมือนหัวใจหลักของรูปแบบการเต้น Cover Dance จำเป็นจะต้องมีความชื่นชอบในตัวศิลปินที่จะมาเต้น Cover Dance

ญี่ปุ่น: “หนูมาเต้นเพราะชอบนักร้องเกาหลี ตอนแรกเต้นกันกับเพื่อนที่โรงเรียนก็โอเค ไม่รู้ทำไมอยากลองขึ้นงานดูบ้าง ไม่ได้คิดจะเต้นนานหรอกแค่อยากลองอะ ก็เลยหาสมัคร พอเต้นไปเรื่อย ๆ เหตุผลเปลี่ยนนะ อยากเต้นต่อเพราะเพื่อน เวลาได้ขึ้นงานก็รู้สึกความมั่นใจในตัวเองเพิ่มขึ้นมานิดนึง ได้ทำอะไรที่มันนอกจากชีวิตประจำวันบ้างก็ดี คนอื่นมาเต้นน่าจะหลายเหตุผลนะ ส่วนมากคงเพราะชอบเพลงเกาหลี อยากแต่งตัว หาเพื่อน ตามกระแส เพื่อนชวน เวลาขึ้นงานมันก็ดีแหละนะ(หัวเราะ)” (สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2559)

จุดเริ่มต้นของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ล้วนแล้วแต่มาเต้นเพราะมีความชื่นชอบในตัวศิลปิน จึงรวมตัวกันเพื่อมาแสดงออกอัตลักษณ์ของตนเองในพื้นที่สาธารณะ ในมุมมองของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมองว่านักเต้นส่วนใหญ่ ขึ้นชอบการแต่งตัวเหมือนศิลปิน รวมไปถึงการได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มนักเต้น Cover Dance คนอื่น ๆ เพื่อสร้างเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยใหม่ขึ้นมา

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมให้ความหมายของการเต้นในรูปแบบตนเองไว้ว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจำเป็นจะต้องมีความชื่นชอบในศิลปินต้นฉบับเสียก่อน ที่จะเข้ามาสู่ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance รวมไปถึงความอดทน และพยายามในการฝึกซ้อมให้ตนเองมีความใกล้เคียงกับศิลปินมากที่สุด แต่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมก็ยังคงถูกต่อต้านด้วยกลุ่มคนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)

4.4.2 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกับกลุ่มคนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)

นอกจากกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะใช้พื้นที่สาธารณะในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์แล้ว พื้นที่สาธารณะดังกล่าวได้เผยแพร่ออกไปสู่กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ หรือคนอื่น ๆ เช่น Pop Dance และ Traditional Dance ด้วยเหตุผลนี้ การศึกษาเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงบริบทรอบข้าง ว่ากลุ่มคนอื่น ๆ มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมว่าเป็นอย่างไร

ภาพที่ 4.19 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ที่กลุ่มคนอื่น ๆ มอง

คนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance) มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการพบกว่ากลุ่มคนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance) รวมถึงบุคคลรอบนอกที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการเต้น มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมว่ายังไง

จากการเก็บข้อมูลพบว่ากลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance ซึ่งอดีตเคยเป็นนักกีฬาลีลาศและได้รับรางวัลระดับประเทศ มองว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ยังถูกมองเป็นรูปแบบการเต้นที่ไร้สาระอยู่

ป้าหน้อย: “มาเอาดีด้านลีลาศดีกว่านะลูก รายได้ก็ดีกว่า เป็นการเต้นของคนมีเงินนะลูก ไอ้พวกนี้เต้นเอาสนุกก็พอ ป้าไม่อยากจะให้หนูทั้งลีลาศ” (สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2559)

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากนักกีฬาลีลาศที่ปัจจุบันทำงานอยู่ในแวดวงกีฬาลีลาศอยู่ จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบได้ว่า กลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance มองว่าการเต้นดังกล่าวไม่ได้สร้างรายได้มากพอที่จะเลี้ยงชีพได้ จึงไม่สนับสนุนให้เลือกเต้น Cover Dance แต่การเต้นลีลาศหรือ Traditional Dance เป็นการเต้นของชนชั้นสูง หรือกลุ่มผู้ที่มีฐานะดี ทำให้ดูดีกว่ารูปแบบการเต้น Cover Dance

แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มนักเต้นลีลาศที่อายุไม่มากนักแต่มีความชื่นชอบ Cover Dance กลับมองตรงกันข้ามกับนักกีฬาลีลาศที่มีอายุมาก

นุช: “หนูไม่มองว่าแตกต่างกันนะ เพราะเต้น Cover ก็ต้องซ้อมถึงจะเก่งใช้ปะลีลาศก็ต้องซ้อมถึงจะเก่งเหมือนกัน มันไม่มีอะไรแตกต่างกันเลย มันก็คือการเต้นเหมือนกันอะพี่” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

กลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance บางคนมองว่านักเต้น Cover Dance ไม่ได้มีความแตกต่างกับตนเอง เพราะรูปแบบการเต้นทั้งสองอย่าง จำเป็นจะต้องฝึกซ้อมเหมือนกัน และต้องใช้ความพยายามในการเต้นเหมือนกัน ถึงจะสามารถทำการแสดงออกมาได้สวยงาม

นอกในเรื่องการเต้นแล้ว กลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance ก็มีความชื่นชอบนักเต้น Cover Dance ด้วยเหมือนกัน จากการเป็นแฟนคลับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม รวมไปถึงการติดตามการแข่งขันของกลุ่มนักเต้น Cover Dance

นุช: “เริ่มจากหนูก็ชื่นชอบศิลปินมาก่อน แล้วที่นี้ศิลปินอยู่ไกลไกล(หัวเราะ) Cover ก็เลยเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้รู้สึกว่าได้ใกล้ชิดกับศิลปิน แบบว่าได้ฟังเพลงเขา เห็นคนเอาเพลงของเขามาเต้นแบบศิลปิน เราก็ภูมิใจ แต่เดี๋ยวนี้หายากคนที่ชอบศิลปินแล้วมาดูโคฟ ส่วนใหญ่จะชอบผู้ชายที่โคฟก่อน ถึงค่อยไปฟังเพลงเกาหลี” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Traditional Dance เองก็มีความชื่นชอบในความเหมือนศิลปินต้นฉบับ ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมแสดงออกมาบนเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ทำให้กลุ่มวัฒนธรรมหลักรู้สึกเหมือนได้อยู่ใกล้ชิดกับศิลปินต้นฉบับ แต่ที่น่าสนใจการศึกษาพบว่า กลุ่มแฟนคลับบางกลุ่ม ไม่ได้ชื่นชอบศิลปินเกาหลี แต่ชอบนักเต้น Cover Dance ที่ทำการแสดงอยู่บนเวที จึงทำให้กลายมาเป็นแฟนคลับของกลุ่มนักเต้น Cover Dance

จากการศึกษา “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ” ทำให้ทราบได้ว่าอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance ที่เป็นผู้ใหญ่ ยังคงมองว่าการเต้น Cover Dance นั้นไม่สามารถทำรายได้ได้เท่ากับรูปแบบการเต้น Traditional Dance และยังมองว่าการเต้น Cover Dance ยังไม่สร้างสรรค์เท่าการเต้นแบบวัฒนธรรมหลัก แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance ที่มีอายุน้อย หรือเพิ่งเข้าสู่วัฒนธรรมหลัก ดังกล่าว มองว่าการเต้น Cover Dance คือรูปแบบการเต้นเหมือนกับการเต้นของ Traditional Dance ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของขั้นทางสังคม การเต้นทั้ง 2 แบบมีความเท่าเทียมกัน และกลุ่มวัฒนธรรมหลักก็ยังเปิดรับวัฒนธรรมย่อยเพลงเกาหลีด้วยเช่นกัน

บทที่ 5

กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อย ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

กลุ่มนักเต้น Cover Dance พยายามที่จะสร้างอัตลักษณ์เพื่อนำมาต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance และธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance เพื่อใช้ในการต่อรองกับวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมองว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance สร้างอัตลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และ Cover Dance ประเภทประยุกต์ ในเรื่องของ Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ผู้วิจัยได้กล่าวไปในบทที่ 4 ในบทที่ 5 นี้จะกล่าวถึงในเรื่อง Cover Dance ประเภทประยุกต์คือกลุ่มนักเต้นที่นำรูปแบบการเต้นประเภทอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ แต่ยังยึดถือการเต้น Cover Dance ตามแบบแผนของการเต้น Cover Dance บางส่วน สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

ในส่วนบทนี้ ผู้วิจัยจะเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ อันได้แก่ ลักษณะที่ปรากฏ การประพฤติปฏิบัติตัว ภาษาของกลุ่ม และลักษณะทางประชากร ผ่านพื้นที่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ ภายใต้แนวคิดเรื่อง การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ที่มองว่าอัตลักษณ์เชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เขาอาศัยอยู่ นอกจากนี้ อัตลักษณ์ยังรวมถึงเรื่องราว “ฉันมองตัวฉันอย่างไร และคนอื่นมองฉันอย่างไร” มันเข้าไปเกี่ยวกับตัวตน (Self) และสิ่งที่อยู่ภายใน

ตามมุมมองผู้วิจัยนั้น รูปแบบการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance นั้น ทั้งประเภทดั้งเดิมและประยุคต์ไม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นพื้นที่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์คือพื้นที่ในการสื่อสารผู้วิจัยจึงเลือกใช้พื้นที่เดียวกัน ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance เข้ามาแสวงหาความเป็นตัวตน ในการต่อรองกับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นภาพของการเคลื่อนไหวในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงขอแบ่งผลการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ช่วงเวลา อันประกอบด้วย 1) พื้นที่ประจำวันปกติ 2) พื้นที่การฝึกซ้อม 3) พื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance โดยผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุคต์ ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง สำหรับกระบวนการเข้าถึงข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนแรกเป็นการศึกษาในช่วงเวลาการฝึกซ้อม ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการฝึกซ้อมของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุคต์ประกอบด้วย

สำหรับในส่วนที่สองที่เป็นการศึกษาในกรณีของช่วงเวลาพิเศษ การแข่งขันเต้น Cover Dance นั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ประกอบการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะทำให้การบันทึกข้อมูลที่ได้มาด้วยการบันทึกด้วยลายมือ กล้องถ่ายภาพ และด้วยเครื่องบันทึกเสียง ประกอบกับการวิเคราะห์เอกสาร อาทิเช่น โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ รวมทั้งบทความทาง Social Network ต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความประจักษ์ ความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องของข้อมูล

ในการนำเสนอผลการศึกษา ผู้วิจัยทำการแบ่งข้อมูลเป็นประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ 5.1) ภูมิหลังและชีวประวัติของกลุ่มตัวอย่าง 5.2) ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง 5.3) กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์สื่อสารผ่านการแข่งขันเต้น Cover Dance ประเภทประยุคต์ 5.4) การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุคต์ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยที่แต่ละประเด็นประกอบด้วยรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.1 ภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง: เรื่องของ “ไมล์” กับการเต้น Cover Dance ประเภท ประยุกต์

ในการศึกษาเรื่อง “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance” ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง ตามทัศนะของนักวัฒนธรรมศึกษาอธิบายว่า ชีวิตประจำวันมิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (given) หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นโดยสังคม (socially constructed) โดยปกติแล้ว ชีวิตประจำวัน จะถูกมองว่าเป็นด้านที่ซ้ำ ๆ ซาก ๆ (repetitive) ในชีวิตของมนุษย์ และด้วยความที่เป็นกิจกรรมซ้ำซาก ทำให้ชีวิตประจำวันกลายเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่ทว่าดำรงอยู่ตลอดเวลาและอยู่ในทุกหนทุกแห่ง (invisible but ever-present and everywhere) (สมสุข หินวิมาน, 2547, น. 432)

ดังนั้นพื้นที่และเวลาปกติในชีวิตประจำวัน จึงเป็นมิติแรกที่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษา “กลุ่มนักเต้น Cover Dance” มิติดังกล่าวเป็นมิติที่สำคัญยิ่งมิติหนึ่งของ “นักเต้น Cover Dance” ในสังคมไทย โดยที่ผู้วิจัยจะนำเสนอ “นักเต้น Cover Dance” ตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาประเภทดั้งเดิมคือ “ไมล์” และมี “นักเต้น Cover Dance” คนอื่นประกอบด้วย

เรื่องของ “ไมล์” กับการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

“ไมล์” (สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2559) นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ เพศชาย อายุ 20 ปี อาศัยอยู่จังหวัดกรุงเทพฯ ไม่มีพี่น้อง เป็นลูกคนเดียว เริ่มเรียนหนังสือระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่โรงเรียนระบิยศึกษา กรุงเทพฯ โรงเรียนดุริยศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และโรงเรียนอักษรศึกษา จังหวัดชลบุรี และเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพฯ และเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนปรางโมชวิทยารามอินทรา กรุงเทพฯ ก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม คณะศิลปศาสตร์ สาขาธุรกิจการบิน ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 มีความใฝ่ฝันในอนาคตอยากจะเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน Bangkok Airway , Jetstar Air และทำงานในกรมการบินพลเรือน

ภาพที่ 5.1 ชุดนักศึกษาของไมล์ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ลักษณะทางภูมิหลังดังกล่าวไม่ว่าจะเป็น ชนชั้นกลาง นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน นักเต้น Cover Dance ฯลฯ เหล่านี้ชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่าไมล์มีการประกอบสร้างชุดของอัตลักษณ์หลากหลาย (identities) อาทิ อัตลักษณ์ทางเพศที่บ่งบอกทางเพศกายภาพว่าไมล์เป็นชาย อัตลักษณ์ทางชนชั้นจากการศึกษาและรูปแบบของครอบครัวทำให้ทราบว่าเป็นชนชั้นกลาง อัตลักษณ์ทางการศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี และอัตลักษณ์ที่สำคัญกับงานวิจัยชิ้นนี้คือ “นักเต้น Cover Dance”

ไมล์ รู้จักกับผู้วิจัยมาประมาณ 3 ปี ในฐานะผู้เข้าแข่งขันในงานที่ผู้วิจัยเป็นกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance และยังคงอยู่ร่วมทีมเดียวกันกับผู้วิจัย ไมล์เปรียบเสมือนน้องชายคนสนิทของผู้วิจัย และปรึกษาผู้วิจัยในเรื่องการเต้น Cover Dance ตลอดมา

ในตอนแรกก่อนเริ่มต้น Cover Dance ของไมล์นั้น เริ่มจากไมล์มีความคิดอยากที่จะเต้น B-Boy จึงไปฝึกซ้อมที่โรงยิม ไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง แต่ในขณะนั้นไม่มีเพื่อนเต้น มีแต่กลุ่มเพื่อนที่เต้น Cover Dance ที่พบกันที่ไทย-ญี่ปุ่น จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ไมล์มาเต้น Cover Dance

ภาพที่ 5.2 วันที่ไมล์แข่งขันเต้น Cover Dance

“เริ่มแรกไมล์เริ่มต้น วง SHINee ก่อนเพราะเพื่อนในโรงเรียนชวนเต้น ไมล์เป็นคนไม่คิดอะไรมาก ใครชวนทำอะไรก็ทำหมด เต้นในงานโรงเรียนไม่เคยออกไปเต้นงานข้างนอกเลย ตอนแรกไม่รู้จักหุรอก แต่เพื่อนให้ดูก่อนก็เลยเริ่มชอบวง SHINee บ้าง ตอนนั้นเต้นเป็นคีย์(ศิลปินต้นฉบับ) ได้ขึ้นงานโรงเรียนอยู่ 3 งาน เต้นป่วยมากก็เลิกเต้น หลังจากนั้นเลยเปลี่ยนมาเต้น BEAST เพราะตอนนั้นก็เริ่มชอบศิลปินเกาหลีบ้างแล้ว สาเหตุที่ชอบเพราะพี่ชาย(ลูกพี่ลูกน้อง)ไมล์ชอบ ก็เลยดูแล้วก็ชอบ เลยเริ่มทำวงเอง เข้าสู่วงการ Cover เต็มตัวแล้ว ตอนนั้นเลือกเป็นฮยอนซึง(ศิลปินต้นฉบับ)เลย เพราะชอบไลน์เต้นมาก ไลน์เต้นฮยอนซึง(ศิลปินต้นฉบับ)จะมี Popping ไมล์รู้สึกว่ายาก ไมล์อยากทำได้แบบนี้บ้าง ไมล์ทำวงนี้ได้ 2 ปี เพื่อนในวงก็เป็นเพื่อนในโรงเรียนเดียวกันหมดเลย ไม่ต้องไปลำบากหาคน หลังจากนั้น 2 ปี ไมล์ย้ายโรงเรียนตอนม.ปลายในวงมีปัญหา กันนิดหน่อย บวกกับไมล์กำลังจะขึ้นม.6 ก็เลยทำให้ต้องเลิกเต้นวงนั้นไป หลังจากนั้นมารู้จักพี่(ผู้วิจัย) ก็เลยมาทำวงกับพี่ต่อ แต่ก็ยังไม่ได้ขึ้นงานกันเพราะคนไม่ครบสักที จนมาถึงช่วงที่ IKON(ศิลปินต้นฉบับ) มาออกรายการของ YG รู้สึกชอบ ไมล์ชอบ Hip Hop ตั้งแต่ช่วงทำวง BEAST แล้ว แล้วมาเจอศิลปินค่าย YG อย่าง Bigbang มันตอบโจทย์ไมล์มาก แล้ว IKON นี่ Hip Hop จำเลยไมล์เลยตัดสินใจโคฟวงนี้”

ในเรื่องของวงการบันเทิงเกาหลีนั้น ไมล์มักจะเลือกเต้นวงที่ตนเองชอบทำเต้นมากกว่า ศิลปิน โดยเฉพาะสไตล์การเต้นที่เป็นรูปแบบ Hip Hop, Popping, Street Dance เป็นต้น ไมล์จะไม่ชอบศิลปินแต่จะชอบสถาบันที่สอนศิลปินนั้น ๆ เช่น 1million dance studio ที่มีศิลปินเกาหลีที่สังกัดอย่างวง BTS เป็นต้น

จากการศึกษาภูมิหลังและชีวประวัติกลุ่มตัวอย่าง ในเรื่องของ “พื้นที่ประจำวันปกติ” กล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจศึกษากันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการสายสำนักวัฒนธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะแนวทางการศึกษาแนวนี้ให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน เช่นเดียวกับในการศึกษาครั้งนี้ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษา ไมล์ ในพื้นที่ประจำวันปกติ

ปัจจุบัน ไมล์ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย เวลาส่วนใหญ่ของไมล์จะอยู่กับการเรียนเป็นหลัก และมีมาซ้อมเต้นบ้างในบางวัน วันทั่วไปของไมล์จะมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องกระแสทำเต้นในรูปแบบต่าง ๆ จากเว็บไซต์ต่างประเทศ ในต่างประเทศมักจะมีกระแสการเต้นแบบใหม่ ๆ ออกมาเสมอ ทำให้ไมล์คอยติดตามอยู่ตลอด นอกจากเรื่องเต้นแล้ว ไมล์ยังชอบติดตามแนวเพลง Hip Hop หรือ Rapper ของต่างประเทศ เช่น รายการ world of dance , urban dance camp ในส่วนของวงการบันเทิงเกาหลี ไมล์จะติดตามแค่เพียงไม่กี่วง เช่น วง Bigbang, Twice, Girl Generation และ เจย์ ปาร์ค ไมล์ยังคงชื่นชอบสไตล์ Hip Hop และชื่นชอบวงผู้หญิงที่มีความน่ารัก สดใสอยู่ในตัว

“ในช่วงเวลาปกติของไมล์ จะไม่ค่อยสนใจในเรื่องเต้นเท่าไรนัก นอกจากว่าวันไหนไมล์ไม่มีธุระ การบ้าน หรืองานอื่น ๆ เสร็จหมดแล้ว ไมล์ก็จะมาดูซ้อมเต้น Hip Hop หรือสถาบัน 1million dance studio ไมล์ก็ซ้อมเต้นของตัวเองที่บ้าน วันว่าง ๆ วันที่มีงานแข่งขันเต้นแล้วมีเพื่อนชวนไปดูถึงจะไปดู เพราะถ้าไม่มีเพื่อนก็จะไม่ค่อยไปไหน อย่างครั้งล่าสุดก็ไปดูแข่งขัน Hip Hop ชื่องาน Hiphop international Thailand และถ้าวันไหนพีนัดซ้อม ก็จะไปซ้อมเต้น ส่วนใหญ่จะเป็นหลังเลิกเรียน หรือช่วงวันหยุดมากกว่า นอกจากนี้พวกเกาหลีไมล์ก็ดูวงที่ตัวเองชอบ หรือวงที่ตัวเองต้องเต้น เช่น ตอนนี้ มี 2PM ไมล์ก็ดูซ้อมของตัวเอง แล้วพวกเพลงใหม่ ๆ ที่ออกมาแล้วไมล์ชอบทำเต้น ก็ดูแล้วก็แกะทำ อย่าง Got7”

ภาพที่ 5.3 ไมล์ไปเชียร์เพื่อนแข่งขันเต้น Hip Hop

ในพื้นที่ชีวิตประจำวันปกติส่วนใหญ่ของไมล์ จะมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการเต้นหลากหลายสไตล์ทั้ง Hip Hop, Street Dance หรือแม้แต่แนวเพลงที่ฟัง ซึ่งให้เห็นว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการต่อยอดและดำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ไว้นั่นเอง จากการสัมภาษณ์และการติดตามช่วงพื้นที่ชีวิตประจำวันปกติส่วนใหญ่ของไมล์พบว่า ไมล์จะมีการศึกษาข้อมูลและมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance อยู่ตลอดเวลา เพราะรูปแบบการเต้น Cover Dance แบบประยุกต์ของไมล์นั้น จำเป็นจะต้องมีทักษะการเต้นหลากหลายสไตล์ และรวมไปถึงวงศิลปะป๊อปเกาหลีที่ไมล์สนใจก็เน้นรูปแบบการเต้น Hip Hop ทำให้ไมล์ศึกษาเพื่อนำมาปรับใช้กับรูปแบบการเต้น Cover Dance จากที่กล่าวมาทำให้ทราบว่า รูปแบบการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้น มีการผนวกรวมกับวัฒนธรรมหลัก Pop Dance โดยเป็นการนำทักษะการเต้นแบบ Pop Dance มาเป็นพื้นฐาน หรือบางครั้งนำมาทั้งหมดเพื่อใช้กับการเต้น Cover Dance

นอกจากในพื้นที่ชีวิตประจำวันปกติของไมล์ทั่วไปแล้ว ไมล์ก็ยังมีการปฏิสัมพันธ์ พูดคุยกับกลุ่มนักเต้นคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เรื่องที่พูดคุยกันส่วนใหญ่ ก็เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ทั้งเรื่องเต้น เรื่องกิน เรื่องเที่ยว และเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง

“เวลาเจอกันก็จะมีพูดคุยกันหลาย ๆ เรื่อง เรื่องกินบ้าง เรื่องเที่ยวก็มี ส่วนใหญ่บางครั้งก็มีแขวงผู้หญิง(หัวเราะ) พูดเล่นพี เรื่องเต้นก็มี จะหนักไปพวกเรื่อง Hip Hop บางครั้งก็มีการพูดคุยในเรื่องสไตล์การเต้นใหม่ ๆ เช่น Popping, New Style, หรือว่าลู่ทางต่อยอดของการเต้น Hip Hop หรือว่าวงไหนเปิดรับสมัครแขวงบ้าง เพื่อจะได้เตรียมตัวไปเข้าร่วมกับวงเขา หรือบางทีก็คุยกันว่าจะซ้อมไปลงงานไหนดี ส่วนใหญ่จะเป็นงาน Free Style แข่งขันกันเป็นทีม”

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น จะเห็นว่าไมล์มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ในเรื่องการเต้นสไตล์ Hip Hop ยังรวมไปถึงการเต้นสไตล์อื่น ๆ อีกด้วย โดยไมล์จะเลือกปรึกษากลุ่มเพื่อนที่มีความสามารถหลากหลายสไตล์กันไป เพื่อศึกษารูปแบบการเต้นที่สามารถนำมาปรับใช้กับการเต้น Cover Dance ได้ แต่ก็ยังคงรูปแบบความเป็นตัวเองอยู่ในการเต้น Cover Dance

นอกจากพื้นที่ประจำวันปกติที่ใช้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance แล้วพื้นที่ที่สำคัญอีกเช่นกันคือ “พื้นที่การฝึกซ้อม” เป็นพื้นที่ที่กลุ่มนักเต้นและผู้ชื่นชอบ Cover Dance ได้มาพบปะพูดคุย ฝึกซ้อม

ไมล์ก็เลือกใช้พื้นที่การฝึกซ้อมเป็นสถานที่ในการพบปะพูดคุยและฝึกซ้อม กับทีมนักเต้นของตนเอง โดยส่วนมากไมล์จะไม่ค่อยยึดติดที่ฝึกซ้อมไหนเป็นหลัก เพราะไมล์จะให้ทุกคนในทีมเป็นคนเลือกว่าสะดวกที่ไหนมากที่สุด

“เวลานัดซ้อมไมล์จะไม่ซีเรียสว่าที่ไหนครับ ขอแค่มีรถไป-กลับก็พอ แต่ส่วนใหญ่ก็ตกลงกันในวงก่อน ว่าจะเอาที่ไหนเป็นหลักที่ทุกคนสะดวก ไม่อยากให้ลำบากกันครับ ถ้าลำบากเกินไปก็ไม่ไหว เวลาซ้อมไมล์จะจริงจังมาก ไม่อยากให้มาเล่น ๆ กัน เวลาซ้อมคือซ้อมเลยครับ ไม่มีมาเล่น เก็บเป็นท่อน ๆ ไปเลย แต่เวลาพักก็มีเล่นกันบ้าง ไม่กดดันกันไม่ดูว่ากันครับ อยู่กันแบบพี่น้อง เพื่อน ๆ แต่ถ้าช่วงไหนใกล้แข่งแล้ว จะจริงจังหน่อยครับ อย่างช่วงที่ใกล้แข่งก็เคยไปซ้อมที่พันทิป บางกะปิ เวลาเต้นมันไม่มีกระจกก็จะให้พี่ที่สนิทกันคอยเก็บไลน์ให้ครับ ก็ให้เขาบอกเป็นจุด ๆ แล้วเราก็มารับกัน หรือบางทีก็ถ่ายคลิปดูเลย เพราะจะได้รู้ว่าเวลาคนอื่นมองเรา เราเต้นเป็นยังไงบ้าง”

ภาพที่ 5.4 ไมล์ขณะซ้อมเต้นที่ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์

ไมล์จะเลือกซ้อมในวันเสาร์ - อาทิตย์ เพราะทุกคนในทีมจะว่างกันวันนี้เป็นหลัก ช่วงเวลาที่ซ้อมจะเป็นตอนบ่ายถึงตอนเย็น ๆ ไมล์จะค่อยเลือกที่ซ้อมที่คนเยอะอย่างห้างสรรพสินค้า วอเตอร์เกต พาวิลเลียน เพราะใกล้บ้านไมล์ ไมล์จึงเลือกบริเวณใกล้ ๆ บ้าน เช่น ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ และห้างสรรพสินค้า พันทิป บางกะปิ แต่ในช่วงที่ผ่านมาห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ปิดพื้นที่ฝึกซ้อมจึงได้ย้ายไปซ้อมที่ห้างสรรพสินค้า พันทิป บางกะปิ

รูปแบบของการซ้อมเต้นของทีมไมล์นั้น จะมีไมล์ทำหน้าที่เหมือนผู้นำ คอยแกะท่าเต้น และในส่วนท่าเต้นอื่น ๆ หรือรูปแบบการเต้นอื่น ๆ ก็ให้คนที่มีความสามารถในด้านนั้น ๆ เป็นผู้สอน ท่าเต้นให้กับทุกคนในทีม มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

รูปแบบของอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ นั้น มีลักษณะใกล้เคียงกับการซ้อมเต้นของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ในแนวคิด เรื่อง การจัดองค์กรทางสังคม (Social Organization) โครงสร้างของสังคมทั้งเรื่องการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างทีละระบบ และรูปแบบการบังคับบัญชาที่มีผู้นำ มีการรวมกลุ่มกันแบบสมาคม ที่ทุกคนมี จุดมุ่งหมายร่วมกันทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และแก้ปัญหาให้ลุล่วง สมาชิกทุกคนในทีมมี ตำแหน่ง และบทบาทต่างกัน มีแบบแผนพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของกลุ่ม จึงเรียกว่า วัฒนธรรม ย่อย

การฝึกซ้อมของไมล์ในช่วงใกล้แข่งขันนั้น จะมีความถี่ในการซ้อมเพิ่มขึ้น เป็นช่วงเตรียมตัวเพื่อเข้าแข่งขันเต้น Cover Dance ทำให้การฝึกซ้อมในแต่ละครั้งของไมล์ เพื่อนำไปสู่การแข่งขันเต้นทั้งหมด และเนื่องจากไมล์เป็นนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จึงทำให้ต้องมีการฝึกซ้อมหนักกว่าปกติ

“ช่วงใกล้แข่งจะนัดซ้อมเพิ่มขึ้นกว่าเดิมนิดหนึ่ง แล้วก็ซ้อมกันจริงจัง ไม่มีเล่น ๆ กัน แล้ว เวลามาส้อมก็จะคุยกันว่าควรทำไวยังไงดี แต่วงไมล์จะยึด Hip Hop เป็นแนวทางของวง สไตล์ของวง แล้วหลังจากนั้นก็จะมีมาหาเพลงที่เอาไว้นำทำโชว์นอกเหนือจากเพลงของศิลปิน เพื่อไว้โชว์ความสามารถของคนในวง ส่วนใหญ่ก็เป็นเพลงสากล Sound Effect เอามาใช้ในเพลงบ้าง ส่วนท่าเต้นที่นอกเหนือจากเพลงต้นฉบับ ก็จะทำให้คนในวงที่มีความสามารถด้านการเต้นแบบอื่น ๆ เป็นคนออกแบบท่าเต้นให้ และเอามาสอนคนในวง”

จากบทสัมภาษณ์ไมล์จะบอกว่านักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีความแตกต่างกับนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ที่ไม่ยึดเพลงของศิลปินเป็นหลัก แต่จะเน้นไปที่การแสดงความสามารถด้านอื่น ๆ ของสมาชิกในทีม เช่น ของทีมไมล์จะเป็นเรื่องการเต้น Hip Hop

ส่วนสุดท้ายที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในเรื่องภูมิหลังและชีวประวัติของกลุ่มตัวอย่าง คือพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance หลังจากที่ไมล์และทีมได้เตรียมตัวเพื่อเข้าสู่พื้นที่ที่มีการแข่งขันเต้น ไมล์จึงได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

“วันก่อนแข่งไมล์ก็จะนัดวงซ้อมกันตั้งแต่เที่ยง ซ้อมหนัก ๆ เลยยาวไปถึง 2 – 3 ทุ่ม พอกลับไปบ้าน ก็จะเตรียมของพวกเสื้อผ้า อุปกรณ์ต่าง ๆ ไมโครโฟน หมวก แล้วตอนเช้าก็รีบตื่นมาลงทะเบียนแต่เช้า พอลงทะเบียนแล้ว เวลาเหลือก็จะมาซ้อมกันต่อที่หน้างาน ก่อนขึ้นเวที ก็มีการเรียกกำลังใจกันก่อนเสมอ ด้วยการกอดกันเป็นวงกลมเหมือนบูน นักศึกษาเลยพี (หัวเราะ)”

ภาพที่ 5.5 ไมล์และทีมบนเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance

การแข่งขันเต้นเหมือนกับการฝึกวินัยให้กับทีมของไมล์ ไมล์บอกไม่อยากจะซ้อมดีเกินไป เพราะกลัวคนในวงตื่นมาแข่งไม่ไหว ไม่อยากให้เหมือนวงอื่น ๆ ที่มาช้าแล้วโดนตัดคะแนน เลยคิดว่า มาเร็วดีกว่า มีเวลามาทวนท่าก่อนขึ้นเวทีด้วย

ในเรื่องของรางวัล ไมล์บอกว่าทุกครั้งที่แข่งขันเต้นก็มีหวังรางวัลบ้าง เป็นเหมือนรางวัล ให้ความสำเร็จในการเต้นแต่ละครั้ง แต่ถ้าเวทีแข่งขันไหนไม่ได้รางวัลก็ถือว่าเราทำเต็มที่ไปแล้ว ไม่เสียตายกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะตนเองมีความสุขที่มาเต้นกับเพื่อน ๆ ได้ทำในสิ่งที่ตนเองชอบ

จากภูมิหลังและชีวประวัติของไมล์ กล่าวได้ว่า ไมล์เป็น “นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์” ที่แสดงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance บทบาทและบริบทต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ของไมล์ ทั้งพื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่ฝึกซ้อม และพื้นที่การจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น Cover Dance ของไมล์มีความสำคัญกับกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance อย่างชัดเจน

จากการศึกษาภูมิหลังและชีวประวัติของกลุ่มตัวอย่าง : เรื่องของ “ไมล์” กับการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์พบว่ารูปแบบของการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้นประเภทประยุกต์ มีการหยิบยืมรูปแบบของวัฒนธรรมย่อย Pop Dance มาปรับใช้กับศิลปินต้นฉบับ หรือแม้กระทั่งเอามาปรับใช้กับรูปแบบของการแสดงบนพื้นที่การจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น Cover Dance โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบของวัฒนธรรมย่อย Cover Dance และนอกจากนี้ยังมีเรื่องการใช้แนวคิดเรื่องการจัดระเบียบทางสังคม กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีรูปแบบโครงสร้างทางสังคมอย่างมีแบบแผน อัตลักษณ์ในเรื่องของขวัญกำลังใจก่อนการแข่งขัน และการพหุภักติภาพของเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ทั้งหมดเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากบริบทรอบข้างของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ในหัวข้อถัดไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากที่สุดและชัดเจนที่สุด

5.2 ภาพรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

จากการศึกษาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเต้น Cover Dance พบว่า รูปแบบของการเต้น Cover Dance ในเรื่องของอายุที่จำกัดเพียงกลุ่มวัยรุ่น แต่ในส่วนของเรื่องเพศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเพศไม่มีผลต่อการเลือกศิลปินที่นำมาเต้น Cover Dance ดังนั้นเพื่อให้เห็นว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่เข้ามาสู่แวดวงการเต้น Cover Dance นั้น จำเป็นจะต้องมีอัตลักษณ์ หรือความชื่นชอบในด้านใดบ้าง เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ดังนี้

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

เพื่อให้เห็นถึงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ภูมิหลังของกลุ่มนักเต้น Cover Dance แต่ละคน ก็ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance จึงกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อย ที่เอื้อกระบวนการสื่อสารเพื่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาถึงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน ดังตาราง

ตารางที่ 5.1

แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

ชื่อ	อายุ	เพศ	วงศิลปินต้นฉบับ
1. ไมล์	20	ชาย (ชาย)	IKON (ชาย)
2. จ๊ะ	24	หญิง (หญิง)	Wa\$Sup, EXID (หญิง)
3. หงส์	22	ชาย (กะเทย)	After School (หญิง)
4. กง	20	ชาย (เกย์)	Cosmic Girls, Red Velvet (หญิง)
5. จิรา	19	หญิง (หญิง)	Twice, SNSD (หญิง)
6. ชา	19	ชาย (ชาย)	IKON (ชาย)
7. เจมส์	20	ชาย (กะเทย)	After School (หญิง), Montax (ชาย)
8. มี	20	ชาย (กะเทย)	I.O.I (หญิง)

จากตารางแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเต้น Cover Dance เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่อายุไม่เกิน 30 ปี เหตุเพราะว่ากลุ่มนักเต้นที่อายุเกิน 30 ปีมักจะมีหน้าที่การทำงานที่ทำให้ไม่สามารถมาร่วมแข่งขันเต้นได้ รวมไปถึงสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยในการเต้น และงานแข่งขันเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่จำกัดอายุที่ไม่เกิน 30 ปีขึ้นไป และเลือกศิลปินต้นฉบับที่นำมา Cover Dance ตามความนิยมในตอนนั้น เพศสภาพและเพศกายภาพไม่มีผลต่อการเลือกเต้น จะเห็นได้จากตารางว่าบางคนมีเพศกายภาพชาย เพศสภาพกะเทย แต่เลือกเต้น Cover ศิลปินทั้งชายและหญิง

มี: “ส่วนใหญ่จะเลือกเต้นจากกระแสของศิลปินตอนนั้นว่าวงไหนได้รับความนิยมมากที่สุด และอีกอย่าง วงเรามีสมาชิกเยอะ บางทีก็เลือกเต้นหลาย ๆ วง จะได้มีเวลาเปลี่ยนเสื้อผ้า และโชว์ก็จะได้มีความหลากหลาย” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

หงส์: “แต่ก่อนก็มีวงโคฟประจำนะ ว่าเต้นอะไร ตอนนั้นก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกในวง แล้วก็คุยกันด้วยความสมัครใจว่าอยากเต้นวงอะไร ก็ซ้อมแต่วงนั้น ทำโชว์ไปในแนวเดียวกัน” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

ชา: “มาเต้นเพราะเพื่อนชวนมาเต้นเลยครับ ไม่มีเหตุผลอื่น ๆ เลย(หัวเราะ)” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

จะเห็นได้ว่านักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ไม่จำเป็นต้องมีความชื่นชอบในตัวศิลปิน แต่มีความชื่นชอบในการเต้นเท่านั้น ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ไม่มีวงศิลปินที่ Cover ตายตัว บางทีก็ขึ้นอยู่กับความนิยมในตอนนั้น ๆ หรือขึ้นอยู่กับไลน์การเต้นของตนเองและศิลปินต้นฉบับ

5.3 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

ขั้นตอนการศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถจำแนกกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ออกมาได้ทั้งสิ้น 10 หัวข้อหลัก ๆ และนำมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ดังนี้

ขั้นก่อนการแสดง

5.3.1 การแต่งกาย เนื่องด้วยข้อสำคัญของการเต้น Cover Dance คือการเลียนแบบศิลปินต้นแบบ การแต่งกายจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการแต่งกายคืออวัจนภาษาแรกที่คนทั่วไปสามารถมองเห็นและเข้าใจอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต้องการสื่อออกมาได้ คือการหาชุดที่ใส่แสดงให้เห็นเหมือนกันศิลปินต้นแบบ ตั้งแต่ทรงผม การแต่งหน้า เสื้อผ้า กางเกง รองเท้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เข็มขัด กระเป๋า แหวน เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บข้อมูลในเรื่องของการแต่งกายของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ในเรื่องการแต่งกายนั้นมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตั้งแต่การฝึกซ้อม จนไปถึงช่วงเวลาการแข่งขันเต้น Cover Dance พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ฝึกซ้อมเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่ มักเลือกใส่ชุดที่มีความคล่องตัวและใส่เสื้อในโทนสีดำ และสีขาว จากการที่สอบถามส่วนใหญ่พบว่า ที่นิยมเลือกใส่สีดำก็เพราะป้องกันการเลอะเมื่อมีท่าต้องนอน หรือลูกนั่งบ่อย ๆ และง่ายต่อการหาผ้าใส่ บางคนก็ใส่ผ้าปิดปากมาด้วย เพราะไม่ได้แต่งหน้ามาบางวัน

ในส่วนของการเกมนั้น ในนักเต้นประเภทประยุกต์นั้นจะเลือกใส่กางเกงขาสั้น สะดวกในการลูกนั่ง หรือการเต้นท่าที่จำเป็นจะต้องใช้ความแข็งแรงทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ในผู้ชายบางคนก็มีใส่หมวกมาด้วย เพราะนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ส่วนใหญ่เป็นนักเต้น Hip Hop หรือ Street Dance จึงมักนิยมแต่งกายตามแบบนักเต้นกลุ่มดังกล่าว

เรื่องการแต่งหน้าในตอนฝึกซ้อมเต้นนั้น นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จะไม่นิยมแต่งหน้ามาซ้อมเต้น เพราะบางทีการซ้อมเต้นจะใช้พลังในการซ้อมมาก ทำให้เหงื่อออกเป็นจำนวนมากและไม่สะดวกในการเช็ดเหงื่อ หรือล้างหน้าหลังซ้อมเต้นเสร็จ จึงไม่ค่อยเห็นนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์แต่งหน้ามาฝึกซ้อมเต้นเท่าไรนัก

ทรงผมของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ส่วนใหญ่ที่พบเห็นบ่อยมากที่สุด คือสี บลอนด์ทองเป็นหลัก เพราะเป็นสีที่ท่ายาง และเป็นสีกลางของการทำสีทั้งหมด ส่วนใหญ่การทำสีผมที่ผู้วิจัยสอบถาม ไม่ได้ทำเลียนแบบศิลปิน แต่ทำเพราะตนเองชอบสีดังกล่าว ทั้งผู้หญิงและกะเทย ส่วนผู้ชายส่วนใหญ่จะไม่เน้นการทำผมที่ยุ่งยาก จะเน้นการทำผมที่เรียบง่าย และไม่จัดแต่งทรงผมใด ๆ มากนัก

เสื้อผ้าของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักจะมาจากการให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ด้วยกันตัดชุดให้ หรือช่างตัดชุดที่สามารถดัดแปลงชุดต้นฉบับไปได้อีก นอกจากนี้บางครั้งก็มีการร่างแบบให้กับช่างตัดชุดตัดตามแบบที่กำหนด เช่นในแนวคิดเรื่อง แนวคิดและทฤษฎีวิวัฒนาการศึกษา (Cultural studies) กาญจนา แก้วเทพ (2553) กล่าวว่า กระบวนการสื่อสารจะทำหน้าที่ในการสร้าง “วัฒนธรรมลูกผสม” (hybrid cultures) อยู่อย่างต่อเนื่อง หรืออีกนัยหนึ่ง ความเป็นโลกที่ถูกสื่อสารข้ามชาติออกไปนั้นจะกลายมาเป็นวัตถุที่นำเข้ามาผนวกกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นแต่ละแห่งเสมอ

รูปแบบของการแต่งกายเมื่อแข่งขันเต้น Cover Dance ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้น จะเลือกการแต่งกายที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลาย ๆ แบบ รวมไปถึงเพื่อสะดวกในการเต้นรูปแบบอื่น ๆ ด้วย เช่น ในทีมผู้ชายอาจมีการเต้น B-Boy ที่มีท่าทางที่ไม่สามารถใช้กางเกงขายาวเต้นได้ หรือทีมผู้หญิงที่ใส่กางเกงมากกว่าใส่กระโปรงให้เหมือนต้นฉบับ เพราะท่าเต้นที่คิดขึ้นเองมีความเสี่ยงที่จะทำให้ชุดเสียหาย เพราะนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้นส่วนใหญ่จะเลือกเต้นตามแบบศิลปินทีมละหลาย ๆ วง เพราะมักจะเลือกไม่ถูกว่าจะเต้นศิลปินไหนเป็นหลัก แต่ในกลุ่มตัวอย่างบางคนก็เลือกเต้นศิลปินต้นฉบับแค่ดวงเดียว และเลือกตัดชุดตามศิลปินต้นฉบับ แต่ก็ไม่ได้เหมือน 100% ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมไม่มีปัญหาในเรื่องของชุดซ้ำกับนักเต้น Cover Dance ทีมอื่น ๆ

เจมส์: “ชุดส่วนใหญ่ไม่ได้ตัด ถ้าริบแข่ง จะเน้นหาชุดกันมาเองแบบฟรีสไตล์ แต่จะเน้นที่ชุดมาดัดแปลงเต้นได้หลายวง อย่างบางงานก็ตัดชุดเอง ออกแบบเองได้” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

ไมล์: “อย่างแรกก็เอาชุดของศิลปินมาเลือกกันก่อน ทุกชุดเลย แล้วก็ตกลงกันเรื่องราคาเอาไม่แพงมาก หลังจากนั้นก็เปลี่ยนชื่อวงศิลปินเป็นชื่อวงเรา โดยสกรีนชื่อวงกับชื่อตัวเองลงไปเสื้อครับ” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

ภาพที่ 5.6 นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ (ซ้าย)

ศิลปินต้นฉบับวง Vixx (ขวา) จาก <http://pic.prepics-cdn.com/>

5.3.2 การจัดตั้งทีม การเต้น Cover Dance ที่สำคัญคือไม่สามารถเต้นเพียงคนเดียวได้ แม้ว่าในบางศิลปินจะเป็นนักร้องเดี่ยว แต่ก็ต้องมีความจำเป็นจะต้องมี Back up หรือ Dancer มาช่วยทำให้ศิลปินดูน่าสนใจมากขึ้น ดังนั้นความเป็นทีมจึงเป็นเรื่องสำคัญ อัตลักษณ์สำคัญของการเต้น Cover Dance คือการจัดหาทีม และการรวมกลุ่ม

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมนั้น พบว่าการจัดตั้งทีมของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้นจะเน้นไปที่การติดต่อไปยังเพื่อนที่เคยรู้จักกัน และทราบถึงความสามารถในการเต้นแล้ว ส่วนใหญ่นั้นจะเลือกจากกลุ่มนักเต้นที่มีความสามารถที่เหมือนตนเอง เช่น ตนเองมีความสามารถด้าน Street Dance ก็จะชักชวนกลุ่มเพื่อนที่มีความสามารถด้าน Street Dance มารวมทีมกัน แต่ในบางกรณีที่กลุ่มเพื่อนไม่พอ ก็จะมีการเปิดรับสมัครเข้าร่วมทีมด้วยเช่นกัน

ชา: “ตอนมาเต้นเพื่อนชวนมา จะเต้นอะไรยังไม่รู้เลย รู้แต่อยากเต้น Street วงเกาหลีอะไรไม่รู้จักเลย ไม่ชอบโคฟเลย แต่อยากเต้นกับเพื่อนก็เลยมาครับ” (สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นได้ชัดว่าอัตลักษณ์ที่สำคัญของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ในเรื่องของการจัดตั้งทีม ส่วนใหญ่นักเต้นในทีมจะรู้จักกันมาก่อน โดยบางครั้งไม่รู้จักศิลปินต้นฉบับที่ตนเองเลือกมาเต้นด้วยซ้ำ อัตลักษณ์ส่วนนี้เป็นการเน้นย้ำในเรื่องการเต้น Cover Dance ไม่สามารถทำได้ด้วยตัวคนเดียว

นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะมีความแตกต่างกับนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมในเรื่องของการสังกัดในทีม เพราะนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมบางคนมีทีมที่สังกัดอยู่มากกว่า 1 ทีม และมากที่สุดถึง 4 ทีม แต่นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะมีทีมที่สังกัดอยู่เพียงทีมเดียว หรืออย่างมากที่สุดที่เคยสอบถามคือ 2 ทีม แต่ในกรณีหลังมีจำนวนน้อยมาก จากการที่สอบถามถึงสาเหตุ พบว่าการฝึกซ้อมของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีการฝึกซ้อมที่ใช้เวลามาก และนาน เพราะมีท่าเต้นที่นอกเหนือไปจากศิลปินต้นฉบับเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงการออกแบบท่าเต้นใหม่ ทำให้ต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมมากด้วยเช่นกัน และในบางครั้งก็มีเข้าร่วมแข่งขันเต้น Cover Dance เกือบทุกอาทิตย์ ทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาไปอยู่ทีมอื่น ๆ ได้อีก

เจมส์: “หนูเต้น 4 วงค่ะพี่มี High top Cover monsta X โรงเรียนของเราน่าอยู่ Cover After School The Last 7 Cover I.O.I สัมผัสสัมผัส แอปเปิ้ล มะละกอกล้วยสัมผัส Cover Orange Caramel แต่เวลาซ้อมจริง ๆ ก็ซ้อมแค่ 2 วง ก็เข้าห้องซ้อมแชร์หาห้องซ้อมกัน อีก 2 วงที่เหมือนก็เอามาดัดแปลงเอา ก็ขึ้นงานเลย” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

ภาพที่ 5.7 การรับสมัครสมาชิกเพื่อจัดตั้งทีมของนักเรียน Cover Dance ประเภทประยุกต์ เน้นการเต้นหลากหลายสไตล์

5.3.3 การฝึกซ้อม Cover Dance จำเป็นจะต้องการฝึกซ้อมเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง และสวยงามของท่าเต้น และใน Cover Dance ประเภทประยุกต์ ก็จะมีท่าเต้นที่นอกเหนือไปจากท่าเต้นของต้นฉบับ จึงต้องการฝึกซ้อมกันเป็นเวลานาน และมักใช้พื้นที่ในการฝึกซ้อมหลัก ๆ อยู่ 4 แห่งด้วยกัน ในที่นี้มีมากกว่านี้ แต่ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า 4 แห่งนี้เป็นจุดที่มีความน่าสนใจมากที่สุด และทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนมากที่สุด

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลแบบสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมนั้นพบว่า กลุ่มนักเรียน Cover Dance ประเภทประยุกต์ มีความรับผิดชอบในเรื่องการเก็บขยะอยู่พอสมควร เพราะกลุ่มนักเรียน Cover Dance ประเภทประยุกต์มักจะเป็นที่รู้จักในวงกว้าง เมื่อมีการทิ้งขยะไว้ ก็จะมีคนจำได้ ส่วนใหญ่จึงจะรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลพื้นที่การฝึกซ้อมทั้งหมด 4 แห่งด้วยกัน ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิ ห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้ง แกรนด์พระราม 9 และห้างสรรพสินค้าวอเตอร์เกต พาวิลเลียน ผู้วิจัยพบว่า สถานที่ฝึกซ้อมแต่ละที่มีความแตกต่างกันในเรื่องบริบทต่าง ๆ เช่น ลักษณะของทีมที่มาซ้อม อุปนิสัยของคนที่มาซ้อม สภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น ๆ เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ ณ ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ บางกะปิ พบว่ามีกลุ่มนักเต้น Cover Dance ไม่มากนัก ประมาณ 3-4 วง ส่วนใหญ่เป็นทีมนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ส่วนใหญ่ และเป็นกลุ่มนักเต้นผู้ชาย และทอมอย่างที่กล่าวไปในบทที่ 4 ในหัวข้อ “4.3 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม” เรื่องการฝึกซ้อม ในเรื่องบริเวณดังกล่าวมีกลุ่มมิวสิคชีฟเป็นจำนวนมาก ทำให้นักเต้นส่วนใหญ่ที่มาจึงเป็นผู้ชายมากกว่า เพราะมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าผู้หญิง สามารถป้องกันตนเองได้ รวมไปถึงสาเหตุจากห้างสรรพสินค้า แฟชั่น ไอส์แลนด์ ปิดให้บริการพื้นที่ฝึกซ้อมเต้นทำให้กลุ่มนักเต้นย้ายมาฝึกซ้อมที่ดังกล่าว รวมไปถึงกลุ่มนักเต้นจากวัฒนธรรมย่อย Pop Dance อย่าง Hip Hop ที่ย้ายสถานที่ฝึกซ้อมมาที่ ห้างสรรพสินค้า พันธุ์ทิพย์ บางกะปิ ด้วยเช่นกัน

ชา: “ที่ซ้อมส่วนใหญ่ก็เลือกเอาว่าทุกคนสะดวกที่ไหนก็ซ้อมที่นั่น ง่าย ๆ ดี ผมไม่เน้นแบบว่าต้องไปเต้นที่มีคนเยอะ ๆ ตามที่บอกที่ ผมไม่ได้ชอบโคฟเลย”
(สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2559)

อย่างที่ผู้วิจัยเคยกล่าวไว้ว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักจะมีความสามารถด้านการเต้นประเภทอื่นเช่น Hip Hop, Street Dance เป็นต้น ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักจะมากับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance ด้วย ในบางครั้งนักเต้น Cover Dance ก็นำคนและความสามารถทางด้าน Pop Dance มาปรับใช้กับรูปแบบการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ทำให้ทราบว่าวัฒนธรรมย่อยทั้ง 2 อย่าง มีการเกี่ยวคู่กัน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา ในบางครั้งอาจมีการหยิบยืมมาใช้ หรือบางครั้งก็นำเอารูปแบบการเต้น Pop Dance มาใช้ทั้งหมด

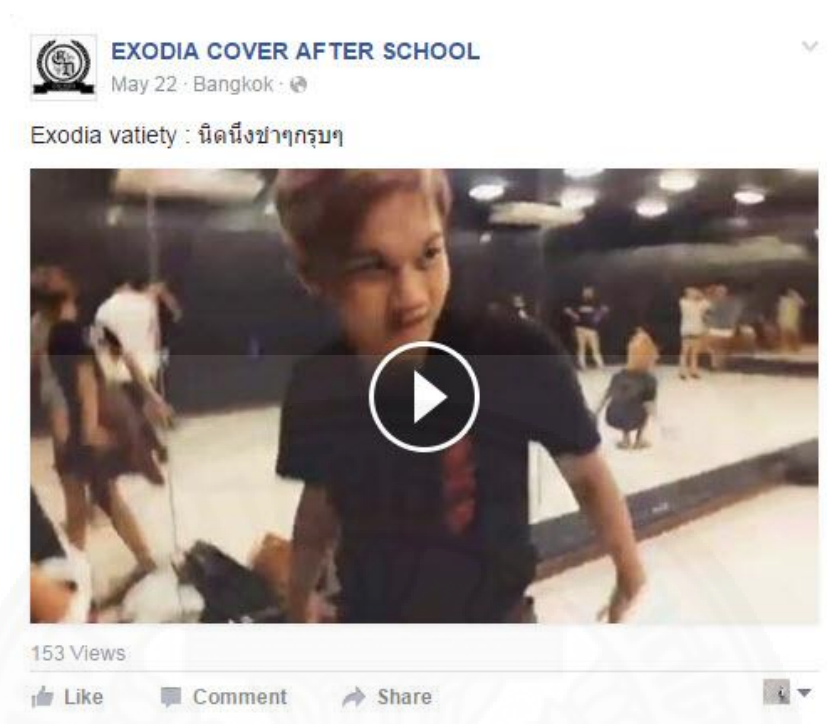
ห้างสรรพสินค้า เดอะช้อปปิ้ง แกรนด์พระราม 9 ในช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล พบนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการฝึกซ้อมเป็นจำนวนมาก และในวันที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลพบนักเต้นประเภทอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน นักเต้น Cover Dance สายญี่ปุ่น มีจำนวนทีมที่มาซ้อมมากกว่า 10 ทีม และมีนักเต้นวัฒนธรรมย่อย Pop Dance เข้ามาซ้อมบ้างไม่เยอะมากนัก โดยบางคนก็เข้าอยู่ร่วมทีมกับนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ด้วย

จ๊ะ: “ตอนแรกทีว่งยังไม่ลงตัว คนยังไม่ครบ ท่าเต้นยังไม่ได้คิด ก็จะไปซ้อมกันที่เดอะช็อปส์ก่อน หลังจากทีอะไรเข้าที่ คนเริ่มเยอะ ท่าเต้นเริ่มได้บ้างแล้ว ก็จะเข้าห้องซ้อมกันอย่างเดียว ไม่เคยออกไปซ้อมที่อื่นเลย สตรีทอะพาร์ทเมนต์ไม่อยากให้ใครเห็นมันเป็นการแข่งขันเวลาคนนอกเห็นท่าก็จะไม่พอใจอะ ไม่อยากให้ใครมาเห็นท่าของเรามากกว่า” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

สถานที่สุดท้ายในหัวข้อการฝึกซ้อม ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ คือ ห้างสรรพสินค้า วอเตอร์เกต พาวริลเลียน ผู้วิจัยไม่สามารถแยกกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์ออกจากกันได้ เพราะกลุ่มนักเต้นทั้ง 2 กลุ่มไม่มีอัตลักษณ์ในเรื่องการแต่งกายที่ชัดเจนมากนัก แต่ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ภาพถ่ายการแข่งขันเต้น Cover Dance วิดีโอคลิปการแข่งขันเต้น Cover Dance ในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น ณ ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558 และวิดีโอคลิปต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัย สามารถแยกกลุ่มนักเต้นทั้ง 2 กลุ่มออกจากกันได้

เจมส์: “วอเตอร์เกต เจมส์ก็ไปซ้อมบ้างนาน ๆ ที แต่ไม่ชอบไปซ้อมเพราะว่าคนเยอะ เสียงดังมาก ไม่มีสมาธิเลย แล้วเรามีท่าเต้นที่มากกว่าศิลปินก็เลยต้องใช้แบบที่เจียบ ๆ มีสมาธิในการซ้อมหน่อย ถ้าจะม่าวอเตอร์เกตก็มาเล่น ๆ มากกว่า” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้น จะไม่นิยมเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มนักเต้นทีมอื่น ๆ เท่าไหร่สัก เพราะเวลาส่วนใหญ่ที่มาสถานที่ฝึกซ้อม จะใช้กับการฝึกซ้อมเต้นเป็นส่วนใหญ่ ที่สังเกตได้ง่ายที่สุด และถือเป็นอัตลักษณ์สำคัญของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์คือ มักใช้พื้นที่ในการซ้อมเป็นจำนวนมาก เพราะมีจำนวนสมาชิกในทีมเป็นจำนวนมากเช่นกัน และมักใช้เวลาในการฝึกซ้อมส่วนใหญ่ไปกับการฝึกซ้อม ไม่ค่อยไปพูดคุยกับกลุ่มนักเต้นคนอื่น ๆ เท่าไหร่สัก นอกจากการเข้ามาทักทายเมื่อเจอหน้าเท่านั้น

ภาพที่ 5.8 นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักฝึกซ้อมในห้องซ้อม

5.3.4 การเตรียมตัว เป็นเรื่องสำคัญของการเต้น Cover Dance เพราะเนื่องจากการเต้นเป็นทีม ทำให้ต้องการเตรียมตัวและเตรียมความพร้อม ก่อนการแสดง หรือแข่งขันต่าง ๆ

จากการพูดคุยและสอบถามกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์อย่างไม่เป็นทางการนั้น พบว่าบางครั้งกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักใช้เวลาซ้อมส่วนใหญ่ในวันก่อนแข่งขันเต้น Cover Dance เพราะกลุ่มนักเต้นประยุกต์มักจะมีการทำการแสดงมาใช้ในการแข่งขันเต้นแต่ละงานไม่เหมือนกัน ทำให้ต้องคิดรูปแบบการแสดงใหม่ทุกครั้งที่ขึ้นแข่งขันเต้น Cover Dance รวมไปถึงงานแข่งขันเต้น Cover Dance แต่ละงานมีกฎกติกาที่ไม่เหมือนกัน เช่น เวลาในการแสดง แนวคิดในการแสดง(เกี่ยวกับผี,ด้านยาเสพติด) ทำให้การเตรียมตัวของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ไม่ได้อยู่เพียงในห้องซ้อมที่มีกระจกเพื่อดูไลน์เต้นเท่านั้น ยังรวมไปถึงการซ้อมความพร้อมเพรียงที่บ้าน หรือสถานที่ฝึกซ้อมอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

จะ: “เวลาก่อนแข่งก็มาท่องเนื้อเพลง จำทำนองเพลง นับจังหวะให้ถูกต้อง เคลียร์เรื่องชุด เรื่องแต่งหน้ากัน แล้วก็ไปเน้นไปที่เรื่องการพักผ่อน ต้องพักผ่อนให้เพียงพอ กินอิมมูนอลับ จะได้มีแรงมาเต้นวันพรุ่งนี้”
(สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

จิรา: “ก่อนแข่งก็จะซ้อมกันที่ห้องซ้อมกันแทบทั้งคืน อย่างหนูมี 2 วง วงผู้หญิงก็จะซ้อมถึง 4 ทุ่ม แต่ถ้าวงที่รวมชายหญิง วงนี้เป็นที่รู้จักหน่อย ทำเต้นก็จะโหดหน่อยก็ซ้อมนานสุดถึงตี 1 วันก่อนแข่ง บางทีก็นั่งเฝ้าชุดกันต่อ เพราะชุดยังไม่เสร็จ (หัวเราะ)” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

จากการสอบถามกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ พบว่าในบางครั้งมีการฝึกซ้อมเพื่อเตรียมตัวก่อนแข่งขันเต้น Cover Dance ถึงเวลาตี 4 ของวันแข่งขัน และกระตุ้นร่างกายด้วยเครื่องดื่มชูกำลัง บางครั้งเมื่อตนเองไม่สามารถมาขึ้นงานได้ทันเวลา ก็จะมีการขอเปลี่ยนวงกับกลุ่มนักเต้นคนอื่น ๆ ที่ขึ้นงานแข่งขันในวันเดียวกัน จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่า ในงานแข่งขันเต้นกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะเป็นกลุ่มที่มาลงทะเบียนแข่งขันก่อนเวลาเริ่มงานช้าที่สุด ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้บางครั้งทางทีมงานที่จัดการแข่งขันเต้น Cover Dance ต้องออกกฎกติกาในการกำหนดเวลาลงทะเบียนแข่งขัน และหักคะแนนเมื่อมาลงทะเบียนช้า เป็นต้น

5.3.5 การคัดเลือก ในการจัดหาลูกทีม หรือการหาทีมเพื่อเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่มักมีการ “ออดิชั่น” (Audition) เพื่อเข้ามาอยู่ร่วมทีม หรือการค้นหาลูกทีมความสามารถของตนเอง ให้ทีมที่รับคนเข้าทีมเป็นผู้เลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุด

ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมกับทีมนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และได้มีการพูดคุยกับกลุ่มนักเต้นดังกล่าว ทำให้ทราบรูปแบบการคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมทีม พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักจะรับผู้ที่สนใจเข้าร่วมทีมเกือบทั้งหมด แต่มีการจัดวางตำแหน่งในขณะแข่งขันเต้น Cover Dance ตามลำดับความสามารถของคนในทีม

จิรา: “ตอนแรกก็จะดูจากงานเต้นที่เคยผ่านมา ว่าเต้นเป็นยังไงบ้าง ถ้าส่วนใหญ่เคยเต้นมาแล้วก็ไม่ต้องออดิชั่น มีคลิปมาให้ดูก็พอ แต่ถ้าไม่มีคลิป ก็ให้เต้นให้ดู ดูความสามารถ ความแรง และเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่บางคนไปแข่งเต้น เจอกันก็ชวน ๆ กันมาเต้นก็มี ” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

จ๊ะ: “บางทีก็ไม่ได้ดูว่าเต้นเป็นยังไง ดูว่าเข้ากับพวกเราได้มัย เรื่องท่าเต้นค่อยมาปรับกันทีหลังได้ แต่เราก็มีกำหนดเวลานะ ถ้าเกินจากเวลาที่กำหนดแล้วยังไม่ได้ก็ให้ออกจากวง” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

เมื่อมีสมาชิกเข้าร่วมทีมใหม่ ก็จะเริ่มการฝึกซ้อม สอนท่าเต้นให้กับสมาชิกใหม่ และวางตำแหน่งให้สมาชิกใหม่ในตำแหน่งที่ไม่เด่นนัก หรืออาจจะได้เต้นแค่เพลงเดียว หรืออาจจะแค่ช่วงเดียวของเพลง ขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกใหม่คนนั้น แต่ถ้าสมาชิกใหม่ที่คัดเลือกเข้ามา นั้น มีความสามารถด้านการเต้นดีอยู่แล้ว อาจจะได้เต้นเยอะกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ หรืออาจจะได้เป็นตัวเด่นในเพลงนั้น ๆ ก็ได้ ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขออธิบายรายละเอียดในหัวข้อ “5.3.7 การแกะท่าเต้น และการระบุตำแหน่ง”

ภาพที่ 5.9 วันที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์รับสมัครสมาชิกมาคัดเลือก

5.3.6 การเลือกเพลง ศิลปินเกาหลีเองมีเพลงในอัลบั้มจำนวนมาก แต่ก็มีเพียงไม่กี่เพลงที่มีท่าเต้นประกอบ ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance จะต้องเลือกเพลง เพื่อใช้ในการแสดง หรือการแข่งขัน ให้เหมาะสมกับเวที สถานที่ ความทันสมัย และ Concept ของงานนั้น ๆ

เนื่องด้วยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้นเป็นกลุ่มที่เต้นเพลงของศิลปินเกาหลีรวมกับการเต้นรูปแบบอื่น ๆ และบางวงเต้นศิลปินมากกว่า 1 วง ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ให้ความสำคัญกับการเลือกเพลงเป็นพิเศษ

ในงานที่ผู้วิจัยเป็นกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558 ณ ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต เนื่องด้วยในต้วงานนั้น มีโจทย์ว่า ให้ทำโชว์ที่เกี่ยวกับ Halloween ทำให้การเลือกเพลงมาลงแข่งนั้น ต้องมีความสอดคล้องกับรูปแบบของโชว์ เป็นงานที่หนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ได้เปรียบ เพราะสามารถนำรูปแบบการเต้นอื่น ๆ รวมถึงเพลงอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับโจทย์ได้ง่ายที่สุด

จิรา: “ตอนแข่งก็จะเลือกจากเพลงที่เราเต้นไวก่อน ดูจากแรงของเรา ก็จะเน้นที่การปรึกษากันว่าจะเอาเพลงไหน ชุตก็มีส่วนบ้างที่จะเอามาตัดสินใจเพลงว่าเต้นเพลงไหน แต่จะเน้นที่ตัวเองมากกว่า ถ้าเป็นชุตแบ๊ว ๆ เพลงแบ๊ว ๆ ก็ไม่เอา(หัวเราะ)” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

เจมส์: “มีวงหนึ่งที่เจมส์เต้นเป็น Kpop เราก็จะเลือกเพลงที่เป็นกระแสดนนั้น เพลงอะไรกำลังดังก็จะเต้น คนในวงก็ต้องมีคนสแตนด์บายรอไว้ก่อน ต้องดูจำนวนศิลปินที่เราเลือกเต้น แล้วก็มาดูกันอีกที” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

การเลือกเพลงส่วนใหญ่ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ และเก็บข้อมูลเอกสารประกอบ พบว่าจะมีรูปแบบคล้าย ๆ กันในเรื่องการวางรูปแบบการแสดง เริ่มจากการเปิดตัวด้วยเพลงที่ไม่ใช่ของศิลปินต้นฉบับเพื่อแสดงความสามารถ หรือบางครั้งอาจเป็นการนำเข้าสู่การแสดงตาม Concept นั้น ๆ ของทีม แล้วค่อยเข้าสู่รูปแบบของการเต้น Cover Dance ในบางทีมอาจจะมีการใส่การแสดงอื่น ๆ ลงไปในช่วงกลางเพลง หรือบางทีมก็ใส่ในช่วงจบเพลง ที่พบเห็นได้บ่อยคือการใส่แนวการเต้นอื่น ๆ ในช่วงจบเพลง เป็นรูปแบบการโชว์ที่แตกต่างจาก Cover Dance โดยสิ้นเชิง ส่วนใหญ่จะเป็นการเต้นแนว Street dance เพื่อเป็นตอนจบของเพลง และใช้อุปกรณ์เสริมอย่างเช่น พลุ หรือผ้าต่าง ๆ เป็นต้น

5.3.7 การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ส่วนนี้ถือว่ามีความสำคัญ หรือเป็นหัวใจหลักของการ Cover Dance คือท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง ท่าเต้นจะมีการลอกเลียนแบบท่าเต้นจาก MV หรือการแสดงสด “Live” ของศิลปินนั้น ๆ และมีการระบุตำแหน่งของบุคคลในทีมโดยกำหนดว่าใครเป็นศิลปินคนไหน ยืนในตำแหน่งเดียวกัน และเต้นในรูปแบบเดียวกัน

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เช่นกัน แต่เป็นความสำคัญที่แตกต่างกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมที่เน้นเรื่องของความเหมือนศิลปินมากที่สุด แต่ประเภทประยุกต์จะเน้นที่ความพร้อมเพรียง ความแปลกใหม่ของท่าเต้น และความสามารถของนักเต้น Cover Dance

อัตลักษณ์สำคัญของการเต้นของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จะไม่นำไปเน้นไปที่การแกะท่าเต้นแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นทั้งการแกะท่าเต้น และการออกแบบท่าเต้นใหม่ ความเหมือนกันระหว่างนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์ คือผู้แกะท่าเต้นมีเพียงคนเดียว และมีหน้าที่เก็บรายละเอียดของท่าเต้นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยที่จะไม่ยึดท่าเต้นของศิลปินเป็นหลัก แต่จะยึดรูปแบบของการเต้นเป็นหลักมากกว่า หมายถึงการทำให้ทุกคนในวงเต้นไปในทิศทางเดียวกัน โดยที่ไม่สนใจว่าศิลปินจะทุกคนจะเต้นเหมือนกันหรือเปล่า ซึ่งนี่คืออัตลักษณ์สำคัญของการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

หงส์: “ถ้าเป็นเพลงเกาหลี พวกหนูก็แกะกันเอง อาจจะมีเปลี่ยนแปลงนิดหน่อยให้ทำดูกระชับขึ้น ส่วนเพลง Intro บางส่วนก็แกะจาก YouTube บางส่วนก็คิดเองค่ะ” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

การออกแบบท่าเต้นของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะนำรูปแบบการเต้นของวัฒนธรรมย่อย Pop Dance มาใช้เกือบทั้งหมด ทั้งการเต้นแบบ Hip Hop, Street dance, Popping และแนวเต้นอื่น ๆ อีกหลากหลาย เพื่อนำมาผสมในรูปแบบของการแสดง โดยจะมีผู้ที่ออกแบบท่าเต้น และสอนท่าเต้นต่าง ๆ ให้สมาชิกในวง ในบางท่าเต้น ก็มีการช่วยกันออกแบบ และช่วยกันสอนท่าเต้นให้กับคนในวง โดยส่วนใหญ่คนที่ออกแบบท่าเต้น มักจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากที่สุด หรืออาจจะเป็นหัวหน้าทีมนั้น ๆ

หงส์: “ก็แล้วแต่เพลงอะค่ะ คือถ้าเจอเพลงดี ๆ แล้วได้แต่เพลง พวกหนูจะคิดเองหมดเลย แต่ถ้าเป็นโชว์ที่ Perfect อยู่แล้ว ก็แกะมาบางส่วน แล้วคิดทำเพิ่ม แต่จะอิงท่าของต้นฉบับมากกว่า และเปลี่ยนท่าที่ไม่โอเคมากกว่าอะค่ะ อย่างเช่นโชว์ของวงหนู เพลงที่เป็นของโรยอล จะอิงต้นฉบับเยอะกว่าคิดทำเอง แต่ถ้าอินโทรอื่น ที่ไม่ใช่ของโรยอล คือพวกหนู โคโรกราฟเองหมดเลย มิกซ์เพลง+ท่า+โซน อะค่ะ” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

การระบุตำแหน่งนั้น ได้พูดไปบ้างแล้วในเรื่องการคัดเลือก เมื่อกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ได้ทำการคัดเลือกสมาชิกมาเป็นทีเรียบรียอยู่แล้วนั้น ก็จะมีการระบุตำแหน่งด้วยการดูความสามารถของสมาชิก ว่าคนไหนมีความสามารถอยู่ในระดับไหน และเหมาะสมที่จะยืนตำแหน่งไหนของแต่ละเพลง ทำให้เห็นได้ชัดว่า อัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะไม่ให้ความสำคัญกับศิลปิน แต่จะให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้เต้นมากกว่า สมาชิกคนไหนที่มีความสามารถสูงก็จะมีสิทธิ์ยืนอยู่บนเวทีการแข่งขันนานมากที่สุด และคนที่มีความสามารถรองลงมาก็อยู่บนเวทีแข่งขันลดลำดับลงมาเรื่อย ๆ

มี: “อย่างพวกหนูเต้น K-pop ก็จะเป็นงาน ๆ ว่างงานนี้จะเต้นศิลปินไหน ก็
จะเลือกกันตามความชอบของตัวเอง ก็รู้จักศิลปินอยู่แล้วด้วย ก็ดูบุคลิก
ของตนเองว่าเหมือนกับคนไหนด้วย คนในวงก็จะเลือกไม่ซ้ำกัน”
(สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

หงส์: “ก็เรื่องระบุตำแหน่ง คือ พวกหนูจะเลือกตั้งแต่คิดที่จะเต้นเลยอะ เพลง
เกาหลี่ ก็จะเลือกตามคาแรคเตอร์ ใครร้องสวย จะให้เป็นเมนร้อง ใครเต้นดี
แรงไม่ตก จะให้เป็นเมนเต้น ส่วนที่เหลือๆ ก็จะคละกันไป เอาให้มันลงตัว
ส่วนเพลงอินโทรก็จะคัดคนที่ฟลิ่งดี ๆ เด่นแน่น ๆ ร้องสวย ๆ คือมันอยู่ที่
การจัดโซนมากกว่าอะ หนูจะจัดโซนประมาณว่า ตัวเต้นแข็งแรง จะอยู่
เซ็นเตอร์ และปีกข้าง ๆ เหวที่ พอเวลาเต้น ภาพมันจะดังกัน คนจะมองเซ็น
เตอร์ มากที่สุด แต่ถ้าคนเปลี่ยนมุมมอง ก็จะเป็นซ้าย ไม่ก็ขวาอะคะ”
(สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

ชั้นการแสดง

5.3.8 การแข่งขันเต้น Cover Dance การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของการเต้น
Cover Dance จะทำให้เข้าถึงกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ดีที่สุด คือเวทีที่ใช้ในการแข่งขันเต้น Cover
Dance จะเป็นสถานที่รวมกลุ่มของนักเต้น Cover Dance เหมาะสำหรับเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น ณ
ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest
2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558 และวิดีโอคลิปต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย
โดยในบทนี้จะศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

ชา: “จะวางรูปแบบของโชว์ก่อน ถึงค่อยมาเลือกเพลงของศิลปินว่าจะเต้น
เพลงอะไร โชว์ก็จะเน้นไปทาง Street มากกว่า” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน
2559)

จ๊ะ: “จะเลือกเพลงที่มีความน่าสนใจ และความหมายของเพลงดี หรือบางงานก็
ไม่สนใจความหมายของเพลง เน้นความสนุก ความมันส์บนเวทีมากกว่า ทำ
ก็จะฟรีสไตล์แต่ไม่ได้ฟรีสไตล์ตามศิลปิน ตามตัวเราเองมากกว่า เพราะนี่
มองว่าการเต้นโคฟมันก็เหมือนศิลปินอยู่แล้ว ทำฟรีสไตล์จะมากำหนดอีก
มันก็ขาดอารมณ์ ทำให้ดูแข็ง ๆ ไปหมดเลย” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน
2559)

ในงานแข่งขันเต้นครั้งนี้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์สามารถได้รางวัลทั้งหมด เพราะรูปแบบของงานเอื้อให้นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์แสดงความสามารถออกมาได้ดีที่สุด ทั้งเรื่องการแต่งหน้า ทำผม เครื่องแต่งกาย และเพลงที่ใช้ในการแข่งขันเต้น เพราะนักเต้นประเภทประยุกต์ไม่ยึดติดกับรูปแบบการเต้นที่เหมือนศิลปินต้นฉบับทั้งหมด ด้วยรูปแบบงานที่เป็น Halloween ทำให้โชว์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ออกมาได้ตรงตามรูปแบบงานมากที่สุด ทั้งชุด เพลง ท่าเต้น และรูปแบบของการแสดง

หงส์: “เวลาแข่งพวกหนูจะเลือกเพลงให้เข้ากัน แนวให้เข้ากัน ถ้าเป็นแนวเซ็กซี่หรือแข็งแรงก็จะเอาไว้ในโชว์เดียวกัน ถ้าเป็นเพลงสวย ๆ เบ๊ว ๆ หวาน ๆ ก็จะเอาไว้ในโชว์เดียวกัน เพราะถ้าเต้นเซ็กซี่ แซ่บ ๆ อยู่ แล้วตัดมาเป็นเพลงเบ๊ว ๆ หวาน ๆ มันก็จะขัดอารมณ์ และดูโชว์แปลก ๆ แล้วเวลาเต้นเซ็กซี่ก็ต้องแต่งหน้าจัดนิดนึง แต่ถ้าเต้นหวานก็ต้องแต่งหน้าเบา ๆ ส่วนการทำโชว์ ก็จะทำตามแนวของวงไปเรื่อย ๆ ถ้าช่วงไหนวงเน้นท่าแข็งแรงก็จะมีแต่ท่าที่กระชับ ช่วงไหนวงอยากทำ Hip Hop, Street ก็จะเลือกเพลงให้เป็นแนวนั้นหมดเลย ส่วนการทำโชว์ใหญ่ ๆ ก็จะทำเฉพาะงานที่มี Concept อย่าง Halloween หรืองานยาเสพติด พวกหนูจะชอบทำเป็น Story มากกว่า มี Story ทั้งโชว์ค่อยมาทีละนิด ๆ มันจะไม่น่าเบื่อ เพราะเด็กโคฟส่วนใหญ่เข้าใจแค่ว่า Halloween แคแต่งหน้าผีเต้น งานยาเสพติด แคเอาบูทหรือมาหักทิ้ง มันดูตื้นไป และไม่ดูแปลกใหม่ค่ะ ส่วนแนวคิดพวกหนูจะให้ที่บ้านแต่ละคนให้คิดและเสนอมาตาม Concept งาน ว่าอยากได้อะไร และเอามาคิดและรวมกันแล้วก็ทำเป็นโชว์ค่ะ” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

อัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่แสดงออกได้ชัดมากที่สุดบนพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance คือรูปแบบของการแสดง และความพร้อมเพรียงของท่าเต้นยิ่งทำออกมาได้น่าติดตาม หรือน่าสนใจมากแค่ไหน ก็จะมีคนพูดถึงมากที่สุด และถูกกล่าวชมเชยมากด้วยเช่นกัน แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นแบบดั่งกล่าวเสมอไป เพราะขึ้นอยู่กับกรรมการ หรือรูปแบบของงานแข่งขันเต้นนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน บางงานกรรมการไม่ชอบการเต้นในรูปแบบนี้ ก็จะได้รางวัลในงานนั้นไป เป็นต้น

ภาพที่ 5.10 กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีอุปกรณ์เสริมในการแสดง

ลักษณะทางประชากร

5.3.9 เพศ การเต้น Cover Dance ไม่ได้จำกัดเพศ ผู้หญิงสามารถเต้นเพลงผู้ชายได้ และผู้ชายก็สามารถเต้นเพลงผู้หญิงได้เช่นกัน

ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีความแตกต่างในเรื่องเพศชัดเจนมากที่สุด เพราะกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะไม่เน้นไปที่เพศให้เหมือนกับศิลปิน เพราะกลุ่มนักเต้นประเภทประยุกต์สามารถเปลี่ยนเพลงที่ใช้ในการแข่งขันได้ตลอด บางครั้งก็เต้นเพลงผู้ชายสลับกับเพลงผู้หญิง เห็นได้ชัดว่าเพศไม่ใช่ข้อจำกัดในการเต้น Cover Dance

หงส์: “ในวงหนู ช่วงรุ่นแรก ๆ จะจำกัดเฉพาะ ดู้ดกับเกย์ ที่ไม่แต่งหญิงเวลาขึ้นงานจะออกเป็นลูก ผมหั่น แต่แต่งหน้าแรง แต่ปัจจุบันเปลี่ยนหัวหน้าวงแล้ว พวกหนูก็คิดว่า จะเปิดรับผู้หญิงแล้วใครจะแต่งหญิงก็แต่ง เพราะ 1 เลย เพศที่ 3 ถ้าจะโคฟเวอร์ให้เหมือนศิลปินจริง ๆ มันยากมาก รุ่นผู้ชาย แต่ต้องไปไต่ถาม แต่งตัวแบบศิลปิน ซึ่งมันจะน่าเกลียด เพราะเราไม่ได้สวยตัวเล็กแบบเขา ตอนนี่ที่เปิดรับผู้หญิงและไม่จำกัดเพศ ก็เป็นเพราะ เราอยากได้คนที่มี สกิล คนเต้นดี ๆ แต่พวกหนูจะคัดผู้หญิงมากกว่า เพราะถ้าเอาผู้หญิงมาเต้นแรงต้องถึงเท่าคนในวง ไม่ให้ดูทรอปจากคนอื่น” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

กง: “เรื่องเพศไม่ค่อยเป็นปัญหาพี่ ส่วนใหญ่จะเรื่องสรีระ ด้วยแบบผู้ชายมันจะไหลกว้างกว่าตัวใหญ่กว่าสูงกว่าแล้วยังอ้วนอีกมันทำให้พวกไลน์เลื้อย ๆ ไม่สมูทไม่ละมุนเหมือนของผู้หญิง เวลาจูบไลน์ก็ยากหน่อยแต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่อุปสรรค” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

5.3.10 อายุ เนื่องจากการแข่งขันเต้น Cover Dance จะจำกัดอายุไม่เกิน 30 ปี ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์บางส่วนได้ย้ายตนเองมาจากกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ทำให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะมีอายุมากกว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมโดยเฉลี่ยแล้ว อายุที่พบในกลุ่มนักเต้นประยุกต์บางทีม อายุต่ำสุดอยู่ที่ 20 และสูงสุดอยู่ที่ 30 ในทีมเดียวกัน แต่ก็ยังมีบางทีมที่มีอายุน้อย แต่ไม่มีใครต่ำกว่า 18 ปี จากการสอบถามนักเต้นทีมดังกล่าวพบว่า บางคนต้องเลิกเต้นไป เพราะหน้าที่งานไม่เอื้ออำนวยในการเต้นแล้วนั่นเอง

มี: “ในวงก็มีคนอายุมากที่สุดคือ 30 ปี แต่พี่เขายังเรียนอยู่ เลยมีเวลาเต้นไปด้วย มีคนทำงานแล้วก็มี แต่เขาก็มาซ้อมช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ที่เขาหยุดงานมาซ้อมเต้นได้” (สัมภาษณ์, 27 มิถุนายน 2559)

ตาราง 5.2

แสดงสรุปกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์	
การแต่งกาย	การแต่งกายในช่วงซ้อมเต้นนั้น ไม่นับเรื่องการแต่งหน้า แต่จะใส่ผ้าปิดปากแทน การแต่งตัวให้เหมือนศิลปิน แต่จะเน้นการแต่งกายที่ง่ายต่อการเคลื่อนที่ และใช้โทนสีขาว-ดำ เพราะเป็นชุดที่หาใส่ได้ง่าย สีผมที่นิยมมากที่สุด คือสีบลอนด์ทอง เพราะเป็นสีที่เป็นสีกลางในการเปลี่ยนเป็นสีอื่น ๆ ได้ง่าย ในช่วงการแข่งขันเต้นนั้น จะเลือกเสื้อผ้าที่สามารถนำมาเต้นได้หลาย ๆ แบบ เพราะในบางครั้งอาจจะไม่ได้เต้นศิลปินวงเดียว และในบางท่าเต้นที่เป็นท่าเต้นของ Street Dance, Hip Hop ต้องเป็นเสื้อผ้าที่เอื้ออำนวยในการเต้น การแต่งกายจึงไม่ค่อยเหมือนศิลปินต้นฉบับทั้งหมด เพียงแค่มีความคล้ายคลึงเท่านั้น

ตาราง 5.2

แสดงสรุปกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ (ต่อ)

การจัดตั้งทีม	กลุ่มนักเต้นส่วนใหญ่จะรู้จักกันมาก่อน หรือมีความสามารถด้านการเต้นที่หลากหลาย เช่น Hip Hop เป็นต้น ส่วนใหญ่ไม่ได้ชอบศิลป์ต้นฉบับ แต่ชื่นชอบการเต้นจึงมารวมตัวกัน และเลือกเต้นตามแบบฉบับที่ตนเองชื่นชอบ
การฝึกซ้อม	ไม่ใช่พื้นที่ฝึกซ้อมในการปฏิสัมพันธ์เท่าไรนัก ส่วนใหญ่เน้นการฝึกซ้อม โดยจะใช้พื้นที่ปริมาณมาก เพราะมีจำนวนสมาชิกมาก ในช่วงใกล้แข่งจะเน้นไปซ้อมกันที่ส่วนตัว ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะ และมักจะซ้อมอยู่ใกล้ ๆ กับกลุ่มที่ตนเองรู้จักที่ไม่ใช่นักเต้น Cover Dance เป็นนักเต้นจากวัฒนธรรมย่อย Pop Dance
การเตรียมตัว	ในวันก่อนแข่งนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มักจะไปรวมตัวกันที่บ้าน หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เพื่อฝึกซ้อมอาจใช้เวลาทั้งคืน หรืออาจใช้เวลาเกือบทั้งคืนในการเตรียมตัวฝึกซ้อม
การคัดเลือก	จะคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถหลากหลายด้านมากกว่าบุคคลที่มีความสามารถด้านเดียว หรือบุคคลที่สามารถนำมาฝึกฝนพัฒนาต่อได้อีก ไม่จำเป็นต้องมีความชื่นชอบศิลป์ต้นฉบับ
การเลือกเพลง	การเลือกเพลงถือเป็นส่วนสำคัญของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ เพราะในบางทีมมีการเลือกเต้นศิลป์ต้นฉบับมากกว่า 1 วง ทำให้ต้องมีการเลือกเพลงที่น่าสนใจ และทำได้ที่สุด หรือให้ตรงกับรูปแบบของงานแข่งขันเดิมนั้น ๆ และมักมีการนำเพลงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพลงของศิลปินเกาหลีเข้ามาใช้ในการเต้นด้วยเช่นกัน
การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง	การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่งนั้นจะทำโดยบุคคลที่มีหน้าที่เหมือนหัวหน้าทีม หรือผู้นำของทีม แกะท่าเต้นตามศิลป์ต้นฉบับ และออกแบบท่าเต้นใหม่ คอยสอนให้กับสมาชิกในทีม ในส่วนการระบุตำแหน่งจะทำโดยหัวหน้าทีม หรือผู้นำของทีมด้วยเช่นกัน จะเลือกบุคคลที่มีความสามารถมากที่สุดได้อยู่บนเวทีนานที่สุด และไล่ลำดับกันลงไป

ตาราง 5.2

แสดงสรุปกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ (ต่อ)

การแข่งขันเต้น Cover Dance	การแข่งขันเต้นของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จะเน้นไปที่ความพร้อมเพรียง โดยไม่ยึดติดกับต้นฉบับเป็นหลัก แต่จะเน้นรูปแบบการแสดงที่หลากหลาย รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ทำให้การแสดงดูน่าสนใจมากขึ้น เช่น พลุ เป็นต้น
เพศ	ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีความแตกต่างในเรื่องเพศชัดเจนมากที่สุด เพราะกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะไม่เน้นไปที่เพศให้เหมือนกับศิลปิน เห็นได้ชัดว่าเพศไม่ใช่ข้อจำกัดในการเต้น Cover Dance
อายุ	อายุที่พบในกลุ่มนักเต้นประยุกต์บางทีม อายุต่ำสุดอยู่ที่ 20 และสูงสุดอยู่ที่ 30 ในทีมเดียวกัน จากการสอบถามนักเต้นทีมดังกล่าวพบว่า บางคนต้องเลิกเต้นไป เพราะหน้าที่งานไม่เอื้ออำนวยในการเต้น

จากการศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ทำให้ทราบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีรูปแบบอัตลักษณ์ที่แตกต่างกับนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมในบางส่วน ในเรื่องการแต่งกายนั้น กลุ่มนักเต้นจะไม่เลือกการแต่งกายที่เหมือนศิลปิน แต่จะเน้นการแต่งกายที่เหมาะสมกับรูปแบบการเต้นหลาย ๆ แบบ การจัดตั้งทีมกลุ่มนักเต้นมีความสามารถด้านการเต้นที่หลากหลาย และส่วนใหญ่ไม่ได้ชอบศิลปินต้นฉบับ การฝึกซ้อมจะไม่เน้นการปฏิสัมพันธ์เท่าไร จะเน้นการฝึกซ้อมเป็นหลัก การคัดเลือกเลือกจากบุคคลที่มีความสามารถด้านการเต้นหลากหลายแบบ หรือถ้าไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาต่อได้ การเลือกเพลงมีการเลือกเพลงที่น่าสนใจ และทำได้ดีที่สุด หรือให้ตรงกับรูปแบบของงานแข่งขันเต้นนั้น ๆ และมักมีการนำเพลงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพลงของศิลปินเกาหลีเข้ามาใช้ในการเต้นด้วยการแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่งนั้นจะทำโดยบุคคลที่มีหน้าที่เหมือนหัวหน้าทีม หรือผู้นำของทีมแกะท่าเต้นตามศิลปินต้นฉบับ และออกแบบท่าเต้นใหม่ คอยสอนให้กับสมาชิกในทีม ในส่วนการระบุตำแหน่งจะทำโดยหัวหน้าทีม หรือผู้นำของทีมด้วยกัน จะเลือกบุคคลที่มีความสามารถมากที่สุดได้อยู่บนเวทีนานที่สุด และไล่ลำดับกันลงไป การแข่งขันเต้นของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จะเน้นไปที่ความพร้อมเพรียง โดยไม่ยึดติดกับต้นฉบับเป็นหลัก แต่จะเน้นรูปแบบการแสดง

ที่หลากหลาย รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง เรื่องเพศมีความแตกต่างในเรื่องเพศชัดเจนมากที่สุด เพราะกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะไม่เน้นไปที่เพศให้เหมือนกับศิลปินอายุที่พบในกลุ่มนักเต้นประยุกต์บางทีม อายุต่ำสุดอยู่ที่ 20 และสูงสุดอยู่ที่ 29 ในทีมเดียวกัน จากการสอบถามนักเต้นทีมดังกล่าวพบว่า บางคนต้องเลิกเต้นไป เพราะหน้าที่งานไม่เอื้ออำนวยในการเต้น

ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้น นำเสนออัตลักษณ์ของตนเองต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ในงานวิจัยชุดนี้นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมีการปะทะกับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และการปะทะกับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance และวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance มีการนำเสนออัตลักษณ์อย่างไร ผู้วิจัยได้นำเสนอในหัวข้อถัดไป

5.4 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้น มีการต่อสู้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกมาต่อวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมย่อย Cover Dance ประเภทดั้งเดิม วัฒนธรรมย่อย Pop Dance และวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance

5.4.1 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ต่อกับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

ในส่วนแรกที่จะพูดถึงเป็นเรื่องของการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม อัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือรูปแบบการเต้นที่ไม่เน้นความเหมือนกับศิลปินต้นฉบับ เพียงแค่หยิบเอารูปแบบการเต้นของศิลปินต้นฉบับมาเพียงบางส่วน และนำรูปแบบการเต้นประเภทอื่น ๆ มาผสมผสาน เพื่อใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance แตกต่างกับ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมที่จะเน้นความเหมือนศิลปินต้นฉบับให้ได้มากที่สุด ทั้งเรื่องการแต่งกาย แต่งหน้า และท่ามม ยังรวมไปถึงท่าทางการเต้นด้วยเช่นกัน

ในการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” นั้น อัตลักษณ์หรือตัวตน (identity) คือการนิยามว่าเราคือใคร เรามีความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ภายใต้การมองของคนอื่นและภายใต้กรอบของสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละบุคคลก็มีอัตลักษณ์ได้หลายอัตลักษณ์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของแต่ละหน่วยของสังคม สำนักวัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า อัตลักษณ์หรือตัวตนของคนนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่นและสังคม” การจะบอกว่าเราเป็นใครได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับเรามี “อำนาจ” ในการต่อรองต่อสู้กับคนอื่นและสังคมภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (Woodward, 2002)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ทำให้สามารถแยกข้อมูลออกมาได้ดังนี้

ภาพที่ 5.11 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมอง

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

วัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์ ทั้งสองกลุ่มมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม มีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ในเรื่อง กระบวนการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะศึกษาในเรื่องมุมมองของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมีความคิด ความเข้าใจ ต่อกิจกรรมนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ว่าอย่างไร

ผ้าไหม: “รู้สึกไม่ชอบกลุ่มเด็กโคฟที่มาขึ้นงานเพื่อล่ารางวัล ก็ไม่ได้มองในแง่ว่ามากันที่เด็กโคฟหรอกนะ แต่แค่ไม่เข้าใจว่าทำไมถึงไม่แข่งในงานของตัวเอง หรือเพราะงานแข่งเต้นโคฟมันได้รางวัลง่ายกว่า เลยมาเต้นในงานนี้ แต่ถ้ามีพวกคนเต้นประยุกต์ที่ชอบศิลปินจริง ๆ อันนี้ก็โอเคนะ แต่ส่วนใหญ่ก็น้อย ส่วนใหญ่ชอบใช้คำว่า (ชีอวง) Cover Dance Kpop เพราะเหมือนว่าจะได้เอาโชว์อื่น ๆ มาลงได้ไม่ผิดกติกาว่าเราเต้นศิลปินเกาหลีนะ จนบางทีก็คิดว่า กลุ่มพวกประยุกต์เนี่ย คือคนที่เต้นไม่เก่งในกลุ่มนักเต้น Street หรือเปล่า เลยมาแข่งโคฟ เพราะดูเหมือนว่า Cover Dance จะได้รางวัลง่ายกว่าหรือเปล่า” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมองว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์เข้ามายึดพื้นที่ของนักเต้นดั้งเดิม เพื่อมาเอาเงินรางวัล เพราะกลุ่มนักเต้นประยุกต์มีความสามารถในการเต้นที่ดีกว่า และรวมไปถึงไม่มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนวงของศิลปินที่เลือกมา Cover Dance และ ข้อจำกัดในเรื่องท่าเต้นที่ไม่ได้อยู่แค่ศิลปินเกาหลี ยังสามารถออกแบบท่า และการแสดงเพิ่มเติมได้ จึงมีความน่าสนใจมากกว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

นอกจากนี้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมอีกหลาย ๆ คนก็มีความคิดในเรื่องของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ไปในทิศทางคล้าย ๆ กัน บางคนพูดในฐานะผู้ชมการแข่งขันเต้น ว่าการเต้นที่ไม่อิงตามศิลปินต้นฉบับทำให้ดูไม่สนุกและไม่น่าสนใจ

ไก่อ: “แต่แบบนี้มันก็ดูสนุกดีนะ แต่เหมือนมันไม่สมควรมาลงงานโคฟ ก็เข้าใจว่า บางทีอยากมี intro เท่ ๆ เลยแบบเต้น street จ้ะ แต่ถ้าจะเต้น street ก็ไป ลงงาน street ดี มาแข่งมาโคฟทำไม มันไม่เหมือนกันอะ แข่งโคฟแล้วมา เต้นไลน์ตัวเอง Cover ก็คือ Cover สำหรับหนูไม่ชอบ มันดูไม่เป็นศิลปิน เพราะส่วนตัวหนูชอบศิลปินเกาหลีแล้วก็เลยอยากดูวงที่เต้นเหมือนศิลปิน เกาหลีจริง ๆ” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมที่มีความชื่นชอบในตัวศิลปินมองว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มาแย่งพื้นที่ในการแข่งขันเต้นของตนเองแสดง ความสามารถที่นอกเหนือจาก Cover Dance โดยที่ไม่คำนึงรูปแบบการเต้น Cover Dance ที่ต้อง ยึดการเต้นที่เหมือนกับศิลปิน

อีกหลาย ๆ คนในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม มองว่าการเต้น Cover Dance แบบประยุกต์นั้นไม่เหมาะที่จะมาแข่งขันเต้นบนเวที Cover Dance แต่สมควรมาเป็น Dancer หรือ Backup ให้กับวง Cover Dance ประเภทดั้งเดิม เพราะ Dancer หรือ Backup ของ ศิลปินเกาหลีจะมีความสามารถด้านเต้นมากกว่า

อี: “มันไม่ใช่การเต้น Cover Dance การเต้น Cover Dance ก็บอกอยู่แล้วว่า เต้นเหมือนศิลปินต้นแบบเกาหลี ไม่ใช่เอา street มาใส่ เพราะฉะนั้นมัน ไม่ใช่การเต้น Cover Dance 100% แต่มันก็ขึ้นอยู่กับว่าใครจะมอง แต่ ตัวเองรู้สึกไม่ชอบ เพราะ Cover อินเนอร์มันต้องถึง ถ้าเต้นแล้วอารมณ์ไม่ ถึงมันเรียก Backup ไม่ใช่ศิลปิน” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

การเต้นในรูปแบบประยุกต์นั้น กลุ่มนักเต้น Cover Dance บางคนมองว่าเป็นการ เต้นที่เหมือน Backup ของศิลปินต้นฉบับที่มีหน้าที่เต้นเพียงอย่างเดียว ไม่ต้องมาร้อง หรือลิปซิงค์ และใส่อารมณ์ของเพลงเข้าไป จึงมองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์สมควรทำหน้าที่ เป็น Backup หรือผู้ช่วยเหลือให้กับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมากกว่า

มีส่วน้อยของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมที่มองว่าการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตนเอง หรือมองว่าเป็นเรื่องความชื่นชอบ ส่วนตัวของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ แต่มองที่การนำท่าเต้นของรูปแบบการเต้น อื่น ๆ มาแต่ไม่ได้อ้างอิง หรือให้เครดิตในคลิปวิดีโอที่ตนเองนำเผยแพร่ลงบน YouTube

ญี่ปุ่น: “ความรู้สึก ก็เรื่องของเขอะ(หัวเราะ) แต่ไม่ชอบอย่างหนึ่งตรงที่คนคิดว่าเต้นไม่ให้เครดิต แบบเวลาเราเต้นเกิร์ลเจนชื่อคลิปก็ขึ้น xxx cover sns แต่พอเอาเพลงอื่นมาเต้นส่วนมากเขาไม่ได้คิดทำเองอะ ถ้าเค้าเอาทำเต้นของคนอื่นมา เช่น 1million studio หรือ jabbawokeez ก็ควรจะให้เกียรติผลงานของเขา แต่มันไม่เคยมีเลย ส่วนคนที่ใช้เพลงศิลปินแต่เปลี่ยนท่า ความรู้สึกก็เรื่องของเขเหมือนเดิม ถ้าปรับเปลี่ยนนิดนึงก็โอเคแต่ถ้าเปลี่ยนเลยมันก็แปลก ๆ อะ” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมบางคนให้ความสำคัญกับเรื่องความเคารพต่อศิลปินต้นฉบับ และยังรวมไปถึงเพลงที่นำมาใช้ในการแข่งขันเต้น ในบางครั้งก็กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นำเพลงอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากศิลปินต้นฉบับมาเต้นแล้ว ไม่มีการพูดถึงหรือให้ความเคารพต่อศิลปินคนดังกล่าว หรือทำเต้นดังกล่าวที่บางครั้งก็มีการนำมาจากต้นฉบับของวงศิลปินต่างประเทศที่ไม่ใช่เกาหลีอีกทีหนึ่ง

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ไม่เหมาะสมกับรูปแบบการเต้น Cover Dance เพราะรูปแบบการเต้นดังกล่าว ต้องการการแสดงบนเวที การลิปซิงค์หรืออารมณ์บนเวทีเหมือนศิลปินต้นฉบับทั้งหมด แต่การเต้นของนักเต้นประเภทประยุกต์เป็นการเต้นที่ไม่มีการแสดงออกทางอารมณ์ทำให้เหมือนการเต้นของ Backup ของศิลปินที่มีหน้าที่ในการเต้นเพียงอย่างเดียว และยังมองไปถึงการมาแข่งขันเต้นเพื่อหวังรางวัลเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีความชื่นชอบในศิลปินต้นฉบับ

ภาพที่ 5.12 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ บอกกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์อยากบอก

นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่นำรูปแบบการเต้นประเภทอื่น ๆ มาปรับและนำเสนอผสมผสานกับการเต้นเลียนแบบศิลปินต้นฉบับ มีการปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบของการแสดง และรูปแบบของเครื่องแต่งกาย ทรงผม ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของทักษะการเต้นที่มีมากกว่ารูปแบบการเต้นเลียนแบบศิลปินเพียงอย่างเดียว

จิรา: “แบบอยากให้เข้าใจอะเราเป็นแบบคนละกลุ่มกันก็ไม่ต้องให้มาด่ามาแซะ เราแค่อยากโชว์ศักยภาพแบบบางที่เราอยู่วงกะเทยมันไม่สามารถเหมือนศิลปินได้จริงเหมือนต้องหาอะไรมาทดแทน” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมักถูกมองว่าเต้นไม่เหมือนศิลปินต้นฉบับ หรือบางครั้งโดนกล่าวหาว่ามาเต้นเพื่อล่ารางวัล ทำให้บางครั้งกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์รู้สึกเกิดความน้อยใจ หรือความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทั้งอัตลักษณ์เรื่องเพศ และการเต้น ที่มองว่ากลุ่มกะเทยไม่สามารถเต้นได้เหมือนศิลปินได้จริง จึงจำเป็นต้องโชว์ความสามารถในด้านอื่นให้ออกมาดีที่สุดนั่นเอง

นอกจากนี้กลุ่มนักเต้น Cover ประเภทประยุกต์ยังมองว่า กลุ่มนักเต้นประเภทดั้งเดิม ยังขาดทักษะในเรื่องการเต้น เพราะท่าเต้นแต่ละท่าจำเป็นจะต้องรู้พื้นฐานของท่าเต้นเสียก่อน ท่าเต้นจึงจะออกมาสวยงาม และถูกต้องเหมือนศิลปินต้นฉบับ

ไมล์: “อยากบอกว่าที่ทำอยู่นั้นก็ดีแล้วมีความสุข มีเป้าหมาย แต่อยากให้รู้จักเบสิคของประเภทนั้น ๆ ที่ตัวเองเต้นด้วย ถ้าทุกคนเต้นถูกต้องงานมันจะสนุกมากจริง ส่วนเรื่อง ดราม่าโนคอมเม้น(หัวเราะ)” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance มักมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้งสองประเภท เพราะกลุ่มนักเต้นดั้งเดิมจะมองกลุ่มนักเต้นประยุกต์ว่าไม่มีความเหมือนศิลปิน และกลุ่มนักเต้นประยุกต์ก็จะมองว่ากลุ่มนักเต้นดั้งเดิมเต้นผิดหลักของการเต้น ทำให้มักเกิดปัญหามาบ่อย ๆ

นอกจากนี้กลุ่มนักเต้นบางคนที่เคยอยู่ในกลุ่มนักเต้นดั้งเดิม และเปลี่ยนมาอยู่ในกลุ่มนักเต้นประยุกต์ มองว่าการเต้นดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว ดูไม่มีความแปลกใหม่ จะเกิดความจำเจ ซ้ำซาก และน่าเบื่อ การเพิ่มอะไรเข้าไปใหม่ ๆ จะทำให้วังน่านสนใจมากขึ้น และผู้ชมสามารถจดจำได้

กง: “เอาจริงผมอยู่คาบเกี่ยวระหว่างยุคดั้งเดิมกับยุคที่หาอะไรแปลกใหม่มาเต้นเพิ่มอะพี่เลยไม่รู้สึกว่ามันแปลกอะไรมันก็โอเคทั้งคู่ แบบดั้งเดิมคือเหมือนศิลปินมาก ๆ แต่พอยุคสมัยมันเปลี่ยนทุกวงคือเหมือนหมด ชุดเหมือนฟิลล์ดี มั่นเลยต้องหาอะไรแปลกใหม่ทำให้ไม่ดูซ้ำซากไม่จำเจ เพราะถ้าโคฟวงเดียวกันเพลงเดียวกัน ลงงานเดียวกันต้องเปรียบเทียบกับก็จะมีแค่เหมือนมัย เต้นดีมัย พร้อมมัย แต่ถ้าเหมือนกันหมดก็ตืดสินล้าปาก แต่พอมีอะไรเพิ่มมามันทำให้เห็นสไตล์ใหม่ ๆ โชว์ใหม่ ๆ อะไรที่แตกต่างบ้างแต่ไม่ใช่แตกจนฉีกจากศิลปินต้นแบบไปเลยน้องว่าไม่เวิร์ค จริง ๆ ก็เลือกเอา เลือกที่เป็นตัวเองเต้นละให้มีความสุข คนดูสนุกหรือรางวัลที่ได้มันคือกำไรของสิ่งที่เรารักอะ” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์บางคนก็ผันตัวเองจากนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และเข้าสู่รูปแบบการเต้นประเภทประยุกต์ เพราะต้องการความแปลกใหม่ให้กับการแข่งขันเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance เนื่องด้วยการเต้นในแบบดั้งเดิมนั้นไม่มีอะไรน่าสนใจ เพราะเมื่อกลุ่มนักเต้น Cover Dance มีจำนวนมาก ทีมที่เต้นเพลงเดียวกันก็มีจำนวนมาก ทำให้เกิดการแสดง หรือโชว์ที่ซ้ำกัน รูปแบบของการตัดสินจึงกลายเป็นการตัดสินที่ความเหมือน ความพร้อม ไม่มีความสนใจในการแสดง ทำให้ตนเองเข้ามาสู่รูปแบบการเต้นแบบประยุกต์

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่มองการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์เป็นทางเลือกของกลุ่มเพศที่ 3 หรือคนที่มีความสามารถด้านการเต้นในประเภทอื่น ๆ ได้เข้ามาแสดงความสามารถ และยังมีมองไปถึงการเต้น Cover Dance ไม่มีความจำเป็นต้องเหมือนศิลปินต้นฉบับทั้งหมดแต่มีความใกล้เคียง และนำมาปรับให้น่าสนใจขึ้นก็เรียกว่า Cover Dance ได้เหมือนกัน

หงส์: “ก็จริง ๆ ของหนูคือ การโคฟเวอร์มันต้องเหมือนศิลปินในขั้นนี้แหละ แต่อย่างที่หนูบอก วงเพศที่ 3 เฉพาะตุ๊กเต๋อ มันทันได้ยากมาก จากที่ดูมา หนูไม่เคยจะเห็นวงกะเทยวงไหนโคฟเหมือนศิลปินเลย อย่างแรกเลย กะเทยแรงคือแรงผู้ชาย ออกแรงนิดนึงก็ดูเต้นแรงแล้ว ส่วนน้อยที่ปรับตัวเองให้เป็นลายผู้หญิงได้ 2 คือ เรื่องการแต่งกายและหน้าผม เป็นไปได้ยากที่จะเหมือน ต้องหาวิกมาใส่ ซึ่งใส่แล้วจะไม่มั่นใจ เต้นไม่เต็มที่ ขาสั้นบางวงใส่แล้วก็จะกังวล เพราะว่าต้องคอยแต่บ(หัวเราะ)...

...อยากจะบอกคนที่โคฟแบบดั้งเดิมว่า ความชอบของแต่ละคนมันไม่เหมือนกัน ความถนัดของแต่ละคนไม่เหมือนหรือเขาอาจจะมีปัญหาอะไรบางอย่างก็ได้ อย่างเช่นพวกเพศที่ 3 แล้วก็จะบอกว่าอย่ายึดติดกับอะไรเก่า ๆ มากเกินไป ดูอย่างคนร้องเพลงโคฟเวอร์อะคะ ทำพวกที่ร้องเพลงโคฟถึงร้องไม่เหมือนต้นฉบับ เขาโคฟเวอร์แค่เพลงและเนื้อเพลงเดียวกัน แต่เปลี่ยนรูปแบบการร้อง เพิ่มนู่นนี่นั่น แต่กลับไม่โดนว่า เต้นโคฟก็เหมือนกัน อะ เพราะอะไรถึงไม่เหมือนดั้งเดิม เพราะอยากให้คนจำที่เราเป็นเรามากกว่าอะคะ และหนูก็เชื่อมั่นว่าสำเร็จและคนจำได้มากกว่าดั้งเดิมอะคะ...” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มองว่าการเต้นของตนเองนั้นที่เป็นเพศที่ 3 จะมีไลน์การเต้นที่ไม่เหมือนศิลปินต้นฉบับอยู่แล้ว ทำให้ไม่สามารถเต้นให้เหมือนต้นฉบับได้เลย จึงเลือกที่จะเต้นให้แตกต่างจากต้นฉบับ และให้เกิดการจดจำได้ด้วยการเพิ่มเติมการแต่งในรูปแบบต่าง ๆ ให้กลายเป็นเอกลักษณ์ของวงตนเองไป เมื่อมีการแข่งขันเต้นที่ไหน ก็จะได้มีกลุ่มคนจดจำได้ และคอยเป็นกำลังใจให้

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ให้ความสำคัญในเรื่องของการแสดง โชว์บนเวที รวมไปถึงเพศของตนเองที่เป็นเพศกายภาพชาย แต่เพศสภาพเป็นหญิงไม่สามารถเต้น เพลงผู้หญิงให้เป็นผู้หญิงได้ จึงเลือกที่จะเต้นไปในรูปแบบของตนเอง เพื่อให้การเต้นของตนเองดู เหมาะสมกับเพลงนั้น ๆ รวมไปถึงนักเต้นประยุกต์มองว่าการเต้นทุกชนิด รวมไปถึง Cover Dance นั้น มีพื้นฐานจากการเต้น Hip Hop, Street ทำให้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่นักเต้น Cover Dance ทุกคนสมควรมีไว้

5.4.2 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ต่อกลุ่มคนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)

นอกจากกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะใช้พื้นที่สาธารณะในการ ประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์แล้ว พื้นที่ สาธารณะดังกล่าวได้เผยแพร่ออกไปสู่กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ หรือคนอื่น ๆ เช่น Pop Dance และ Traditional Dance ด้วยเหตุผลนี้ การศึกษาเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องศึกษา ถึงบริบทรอบข้าง ว่ากลุ่มคนอื่น ๆ มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ว่าเป็นอย่างไร

ภาพที่ 5.13 แสดงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ที่กลุ่มคนอื่น ๆ มอง

คนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance) มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์

จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการพบกว่ากลุ่มคนอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance) รวมถึงบุคคลรอบนอกทั้งที่ ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการเต้นและมีความเกี่ยวข้องกับการเต้น รวมถึงตัวผู้วิจัยเอง มองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ว่ายังไง

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการกีฬาลีลาศ (Traditional Dance) มองในเรื่องของการแข่งขันเต้น และกรรมการที่แข่งขันเต้นในแต่ละงานนั้น ทำให้เกิดกลุ่มนักเต้นประยุกต์ขึ้นมา

นุช: “เวลาไปงานแข่งขันลีลาศ ทุกคนก็จะมาเต้นลีลาศกัน เหมือนกับงานแข่งขันเต้น Cover Dance ทุกคนก็สมควรมาเต้น Cover Dance ไม่สมควรเอาเพลงอื่นมาใช้ในการแข่งขัน แต่ก็เข้าใจว่ารูปแบบการแข่งขัน ปัจจุบันกรรมการก็เป็นผู้ที่เต้นรูปแบบ Street Dance, Hip Hop เลยชอบดูสไตล์แบบเดียวกัน นักเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่เลยเลือกไปเต้นแบบนั้นกันหมด” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

นักเต้นลีลาศคนดังกล่าวมีความรู้จักการเต้น Cover Dance อยู่บ้างจึงมีมุมมองที่ละเอียดในการมองการเต้น Cover Dance มองว่างานแข่งขันเต้น Cover Dance ก็เหมือนกับงานแข่งขันเต้นประเภทอื่น ๆ รวมถึงการเต้นลีลาศด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้เข้าแข่งขันก็สมควรทำให้ถูกกติกาหรือรูปแบบของการแข่งขันประเภานั้น ๆ ไม่สมควรนำรูปแบบอื่น ๆ มาใช้ในการแข่งขัน

แต่นักเต้นลีลาศคนดังกล่าวยังกล่าวถึงกรรมการในงานแข่งขันเต้น Cover Dance ที่ส่วนใหญ่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Pop Dance จึงทำให้นักเต้น Cover Dance หลาย ๆ คนเปลี่ยนรูปแบบการเต้นของตนเองให้ตรงกับความชื่นชอบหรือความต้องการของกรรมการ ทำให้เกิดการเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ขึ้นมา

ในฐานะที่ผู้วิจัยเองก็เป็นกรรมการแข่งขัน Cover Dance และได้มีส่วนในการตัดสินการแข่งขันในงานต่าง ๆ และผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยมองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ในฐานะบุคคลภายนอก จากการเก็บข้อมูลงานที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเป็นกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance และมีการตัดสินคะแนนกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่ไม่ผ่านเข้ารอบชิงชนะเลิศ มักจะมีความไม่พอใจในผลการตัดสินของคณะกรรมการ และเข้ามาสอบถามถึงสาเหตุการตัดสินดังกล่าว เมื่อไม่เป็นที่พอใจก็จะใช้น้ำเสียง การแสดงออกทางร่างกาย และรวมไปถึงการแสดงออกทางใบหน้าในแง่ลบต่อคณะกรรมการในที่นั้น เมื่อหลังเสร็จสิ้นงานแข่งขันเต้น ก็จะมีการกล่าวต่อว่าถึงกรรมการใน Facebook และใน Fanpage ของทีมตนเอง และยังมีการรวบรวมกลุ่มเพื่อนที่มีความเห็นตรงกันมาร่วมกันต่อว่ากรรมการด้วยถ้อยคำที่รุนแรง เมื่อมีการว่ากล่าวตักเตือนไป กลุ่มนักเต้นดังกล่าวไม่สนใจในคำพูดดังกล่าวและพยายามแสดงอำนาจออกมา ในเรื่องของจำนวนสมาชิกที่มากกว่า การใช้คำพูดที่รุนแรงเพื่อใช้ในการข่มคณะกรรมการ รวมไปถึงการแสดงความรู้สึกต่อคณะกรรมการ และบุคคลรอบข้างคณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้อีกด้วย แต่กลุ่มนักเต้นดังกล่าวหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับคณะกรรมการโดยตรง เช่น การหลีกเลี่ยงการรับสายโทรศัพท์ หรือการหลีกเลี่ยงการลงงานที่คณะกรรมการที่ตนเองมีปัญหามิใช่ผู้ตัดสินอีก แต่มีการพูดต่อว่าลับหลังแทน

ผ้าไหม: “ก็วันนี้เข้ามาถามคะแนนและความเห็นของกรรมการ ตั้งแต่เดินมาก็มีสีหน้าที่ดูไม่ค่อยพอใจ นี่ก็ได้บอกไปว่าขาดในเรื่องของความเหมือนของศิลปินและฟิลลิ่งที่แรงเกินศิลปินจริง ๆ ไป ทางนั้นก็มีการทำสีหน้าสงสัย และได้กลับมา จึงแนะนำให้กลับไปสังเกตดูฟิลลิ่งของศิลปินให้เยอะ ๆ แต่ทางนั้นก็ไม่มีทีท่าว่าอยากได้รับคำแนะนำใดๆ ไม่ฟังที่พูด เลยคิดว่าพูดไปก็คงไม่ได้ประโยชน์อะไร เลยหันหลังกลับมานั่งที่โต๊ะเงียบๆ ให้กรรมการอีกท่านเค้าพูดไป” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

เกณฑ์การให้คะแนนในงานแข่งขันเต้น Cover Dance ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่าจะมีการให้คะแนนในเรื่องของความเหมือนศิลปิน และทักษะการเต้นที่ถูกต้องและคล้ายศิลปิน ทำให้กรรมการคนดังกล่าวหักคะแนน เพราะมองว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ทีมดังกล่าวไม่มีความเหมือนศิลปินต้นฉบับ ตามเกณฑ์การให้คะแนนที่ระบุไว้ เมื่อกลุ่มนักเต้นไม่พอใจจึงเกิดเหตุการณ์ตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปในข้างต้น

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลพบว่าส่วนใหญ่ักเต้น Cover Dance ประเภท ประยุกต์จะมีความมั่นใจในตัวเองสูงและไม่เชื่อฟังใคร ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์บางกลุ่ม เมื่อเสร็จงานแข่งขันเต้นและกลุ่มักเต้นดังกล่าวไม่ได้รับรางวัล หรืออันดับที่ไม่ดีเท่าไรนัก ก็จะมีการแสดงออกทางสีหน้าที่ไม่พอใจ รวมไปถึงการพุดคุยกันเองในวงว่าเหตุใดการเต้นในวันนี้ถึงไม่ได้รางวัล โดยส่วนใหญ่จะมองว่าคณะกรรมการไม่ชอบตนเอง หรือไม่ชอบรูปแบบการเต้นของตนเอง ทำให้ทีมของตนเองไม่ได้รับรางวัล หรือลำดับที่ไม่สูงนัก

จากการศึกษา “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ” ทำให้ทราบได้ว่าอัตลักษณ์ของักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ต่อกลุ่มวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance มองว่าการเต้น Cover Dance ก็ไม่ได้แตกต่างกับการเต้นของกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ จำเป็นจะต้องมีความเคารพต่อกฎกติกา มารยาทในการแข่งขันนั้น ๆ ในแง่ของบุคคลภายนอกมองกลุ่มักเต้น Cover Dance ประเภท ประยุกต์ว่ามีความรุนแรงในความคิด และการแสดงออกทันที ต่อบุคคลภายนอกที่แสดงท่าทางไม่ชื่นชอบ หรือไม่พอใจในรูปแบบการเต้นดังกล่าว รวมไปถึงกลุ่มักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ มีความมั่นใจในตัวเองสูง ว่าตนเองจะได้รับการยอมรับ และได้รับรางวัลการแข่งขันเต้นทุกครั้ง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” ผู้วิจัยอาศัยแนวทางการสื่อสารกับอัตลักษณ์ (identity) ที่สะท้อนให้เห็นการต่อสู้ในการสร้างตัวตนของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต่อวัฒนธรรมหลัก (Traditional Dance) และวัฒนธรรมย่อย (Pop Dance)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ร่วมด้วยการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation) ตลอดจนการสัมภาษณ์ด้วยการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ (interview) และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพถ่ายการแข่งขันเต้น Cover Dance วิดีโอคลิปการแข่งขันเต้น Cover Dance ในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมแข่งขันเต้น ณ ห้างสรรพสินค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2015 วันที่ 30-31 ตุลาคม 2558 และวิดีโอคลิปต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ที่มีความสนใจการเต้น Cover Dance ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ กลุ่มผู้ที่อยู่ และเคยอยู่ในแวดวงการเต้น Cover Dance และได้รับรางวัลระดับประเทศ หรือระดับโลก เป็นที่รู้จักในแวดวงการเต้น Cover Dance และมีชื่อเสียง และกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบการเต้น Cover Dance และมีความเกี่ยวข้องกับแวดวงการเต้น Cover Dance ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป

ในการสรุปผลการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 คือแนวคิดเรื่องการสื่อสารกับอัตลักษณ์ (identity) และแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อย (subculture) ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อให้เห็นถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance สู่การต่อสู้กับวัฒนธรรมหลัก (Traditional Dance) และวัฒนธรรมย่อย (Pop Dance)

สำหรับในส่วนของการสรุปผลการศึกษา ผู้วิจัยได้จำแนกการสรุปเป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์
2. การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์

ขั้นตอนการศึกษากิจกรรมการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถจำแนกกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมออกมาได้ทั้งสิ้น 10 หัวข้อหลัก ๆ และนำมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม

6.1.1.1 การแต่งกาย

ตาราง 6.1

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การแต่งกาย”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
มีรูปแบบการแต่งกาย แต่งหน้า ทำผมที่คล้ายศิลปินต้นฉบับ โดยการแต่งกายส่วนใหญ่จะใส่สีขาวดำ ส่วนเรื่องการทำผม ส่วนใหญ่จะเป็นสืบลอนด์ทอง และสีแดงเข้ม เพราะง่ายต่อการเปลี่ยนสีเป็นสีอื่น ๆ ที่เหมือนกับศิลปิน ในการแข่งขันการเลือกเสื้อผ้าจะเน้นที่ความเหมือนศิลปิน และมีการตกลงกันเองในกลุ่มนักเต้น	การแต่งกายในช่วงซ้อมเต้นนั้น ไม่เน้นเรื่องการแต่งหน้า แต่จะใส่ผ้าปิดปากแทน หรือแต่งตัวให้เหมือนศิลปิน แต่จะเน้นการแต่งกายที่งานต่อการเคลื่อนไหว และใช้โทนสีขาว-ดำ เพราะเป็นชุดที่หาใส่ได้ง่าย สีส้มที่นิยมมากที่สุด คือสีบลอนด์ทอง เพราะเป็นสีที่เป็นสีกลางในการเปลี่ยนเป็นสีอื่น ๆ ได้ง่าย ใส่ช่วงการแข่งขันเต้นนั้น จะเลือก

ตาราง 6.1

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การแต่งกาย” (ต่อ)

เพื่อให้ชุดที่ใช้ในการแข่งขันซ้ำกัน	เสื้อผ้าที่สามารถนำมาเต้นได้หลาย ๆ แบบ เพราะในบางครั้งอาจจะไม่ได้เต้นศิลปินวงเดียว และในบางท่าเต้นที่เป็นท่าเต้นของ Street Dance, Hip Hop ต้องเสื้อผ้าที่เอื้ออำนวยในการเต้น การแต่งกายจึงไม่ค่อยเหมือนศิลปินต้นฉบับ ทั้งหมด เพียงแค่มีความคล้ายคลึงเท่านั้น
-------------------------------------	--

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองออกมาผ่านการแต่งกาย โดยนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม จะเลือกการแต่งกายที่เหมือนศิลปินมากที่สุด ตั้งแต่ทรงผม เสื้อผ้า กางเกง รองเท้า ยังรวมไปถึงเครื่องประดับด้วยเช่นกัน แต่ในนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะเน้นไปที่การแต่งกายที่สามารถนำมาปรับให้เต้นได้ในหลาย ๆ ศิลปินต้นฉบับ และยังง่ายต่อรูปแบบการเต้นประเภทอื่น ๆ ที่มีท่าทางที่นอกเหนือไปจากการเต้น Cover Dance จากแต่งกายจึงต้องมีความเอื้ออำนวยในท่าดังกล่าว

นอกจากนี้อัตลักษณ์ร่วมของนักเต้น Cover Dance ทั้ง 2 ประเภทคือรูปแบบของการทำสีผมที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ชอบทำสีบลอนด์ทองเพราะง่ายต่อการเปลี่ยนสีผมไปเป็นสีอื่น ๆ เพราะในบางครั้งศิลปินก็มีการเปลี่ยนสีผมบ่อย ๆ เช่นกัน

6.1.1.2 การจัดตั้งทีม

ตาราง 6.2

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การจัดตั้งทีม”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
กลุ่มนักเต้นส่วนใหญ่ไม่รู้จักกันมาก่อน แต่มีความชื่นชอบในศิลปินกลุ่มเดียวกัน จึงมีการรวมกลุ่มนักเต้นกันขึ้นมา และในบางคนที่ชอบศิลปิน	กลุ่มนักเต้นส่วนใหญ่จะมีความรู้จักกันมาก่อน หรือมีความสามารถด้านเต้นที่หลากหลายหลากหลาย เช่น Hip Hop เป็นต้น ส่วนใหญ่ไม่ได้ชอบศิลปิน

ตาราง 6.2

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การจัดตั้งทีม”(ต่อ)

หลาย ๆ คนก็มีการเลือกเต้นหลาย ๆ ทีมที่ตัวเอง ชื่นชอบ	ต้นฉบับ แต่ชื่นชอบการเต้นจึงมารวมตัวกัน และ เลือกเต้นตามแบบฉบับที่ตนเองชื่นชอบ
---	---

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดตั้งทีมของนักเต้น Cover Dance ประเภท
ดั้งเดิม และประเภทประยุกต์มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เริ่มจากการกลุ่มนักเต้น Cover
Dance ประเภทดั้งเดิมจะเริ่มจัดตั้งทีมจากคนที่มีความชื่นชอบในตัวศิลปินคนเดียวกัน และนักเต้น
ส่วนใหญ่ไม่รู้จักกันมาก่อน ซึ่งมีความแตกต่างกับอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภท
ประยุกต์ที่เริ่มจากการชักชวนเพื่อน ๆ ที่มีความสามารถด้านการเต้นหลากหลายประเภทเข้ามาร่วม
ทีมกันก่อน โดยที่ไม่มีความจำเป็นต้องรู้จักหรือชื่นชอบศิลปินต้นฉบับ

6.1.1.3 การฝึกซ้อม

ตาราง 6.3

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การฝึกซ้อม”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
กลุ่มนักเต้น Cover Dance มักใช้สถานที่ฝึกซ้อม ในการปฏิสัมพันธ์กับนักเต้นคนอื่น ๆ โดยมักไป ซ้อมในสถานที่ที่คนจำนวนมาก มากกว่าเลือก ซ้อมสถานที่ที่คนน้อย เพราะต้องการการพูดคุย สังสรรค์กันมากกว่า รวมไปถึงพื้นที่การฝึกซ้อม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทำให้บางครั้งก็มี กลุ่มคนทั่วไปไม่พอใจและร้องเรียนไปยัง ทางสรรพสินค้าจนทำให้ปิดพื้นที่ฝึกซ้อมไปบ้าง	ไม่ใช่พื้นที่ฝึกซ้อมในการปฏิสัมพันธ์เท่าไรนัก ส่วนใหญ่เน้นการฝึกซ้อม โดยจะใช้พื้นที่ปริมาณ มาก เพราะมีจำนวนสมาชิกมาก ในช่วงใกล้แข่ง จะเน้นไปซ้อมกันที่ส่วนตัว ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะ และมักจะซ้อมอยู่ใกล้ ๆ กับกลุ่มทีมที่ตนเองรู้จัก ที่ไม่ใช่นักเต้น Cover Dance เป็นนักเต้นจาก วัฒนธรรมย่อย Pop Dance

จากการศึกษาพบว่า การฝึกซ้อมของกลุ่มนักร้อง Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กลุ่มนักร้อง Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมักจะเลือกพื้นที่ฝึกซ้อมที่เป็นสาธารณะเพราะต้องการปฏิสัมพันธ์กับนักร้องคนอื่น ๆ ด้วย ส่วนนักร้อง Cover Dance ประเภทประยุกต์ไม่เน้นการปฏิสัมพันธ์กับนักร้องคนอื่น ๆ เท่าที่ควร และจะเน้นรูปแบบการฝึกซ้อมในห้องซ้อมเต้นมากกว่า เพราะมีท่าเต้นบางท่าที่จำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมเป็นเวลานาน และบางท่าเต้นก็เป็นความลับไม่สามารถให้นักเต้น Cover Dance ทีมอื่นเห็นได้

6.1.1.4 การเตรียมตัว

ตาราง 6.4

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักร้อง Cover Dance เรื่อง “การเตรียมตัว”

นักร้อง Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักร้อง Cover Dance ประเภทประยุกต์
ในการแข่งขันเต้น Cover Dance กลุ่มนักร้องบางทีมจะมีการเข้าซ้อมในห้องกระจก เพื่อดูไลน์การเต้นของตนเองและทีม หรือในบางทีมเลือกที่จะซ้อมบ่อยขึ้นเพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง และความสวยงาม	ในวันก่อนแข่งนักร้อง Cover Dance ประเภทประยุกต์มักจะไปรวมตัวกันที่บ้าน หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เพื่อฝึกซ้อมอาจใช้เวลาทั้งคืน หรืออาจจะใช้เวลาเกือบทั้งคืนในการเตรียมตัวฝึกซ้อม

ช่วงการเตรียมตัวของนักร้อง Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประเภทประยุกต์ มีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มนักร้อง Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะใช้เวลาในการเตรียมตัวเข้าห้องซ้อมเต้นเพื่อดูไลน์การเต้น ให้ความสำคัญเหมือนศิลปินมากที่สุด แต่ในส่วนนักร้อง Cover Dance ประเภทประยุกต์จะเน้นที่การฝึกซ้อมหนัก ๆ เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียงของท่าเต้น และมักจะใช้เวลาเกือบทั้งคืนในการซ้อมเต้น

6.1.1.5 การคัดเลือก

ตาราง 6.5

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การคัดเลือก”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
การคัดเลือกจะเลือกจากบุคคลที่มีทักษะการเต้นอยู่แล้วมากกว่าที่จะเลือกบุคคลที่ไม่มีทักษะการเต้นมาเลย	จะคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถหลากหลายด้านมากกว่าบุคคลที่มีความสามารถด้านเดียวหรือบุคคลที่สามารถนำมาฝึกฝนพัฒนาต่อได้อีก ไม่จำเป็นต้องมีความชื่นชอบศิลปะขั้นต้นฉบับ

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประเภทประยุกต์ มีอัตลักษณ์ร่วมในเรื่องของความสามารถของผู้ที่เข้าร่วมทีม คือต้องมีความสามารถ หรือทักษะการเต้นอยู่แล้ว จึงจะสามารถเข้ามาอยู่ในทีมได้

นอกจากในเรื่องอัตลักษณ์ที่เหมือนกันแล้ว ยังมีในเรื่องอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน ในส่วนที่นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะเน้นการคัดเลือกบุคคลที่มีชื่นชอบ หรือรู้จักศิลปินต้นฉบับอยู่แล้วมากกว่านักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่ไม่จำเป็นต้องมีความชื่นชอบในตัวศิลปินต้นฉบับ หรือไม่ต้องรู้จักก็ได้

6.1.1.6 การเลือกเพลง

ตาราง 6.6

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การเลือกเพลง”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
การเลือกเพลงในรอบออ디션 กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมักจะเลือกเพลงที่เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอยู่แล้วเพียงเพลงเดียว เพื่อให้ตนเองสามารถผ่านเข้ารอบไปได้ ในรอบชิงชนะเลิศนั้นจะเลือกรูปแบบโชว์ที่ศิลปิน	การเลือกเพลงถือเป็นส่วนสำคัญของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ เพราะในบางทีมมีการเลือกเต้นศิลปินต้นฉบับมากกว่า 1 วง ทำให้ต้องมีการเลือกเพลงที่น่าสนใจ และทำได้ดีที่สุด หรือให้ตรงกับรูปแบบของงานแข่งขันต้น

ตาราง 6.6

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การเลือกเพลง” (ต่อ)

ขัณฑ์เคยใช้ทำการแสดงมาแล้ว เพื่อให้มีความเหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด	นั้น ๆ และมักมีการนำเพลงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพลงของศิลปินเกาหลีเข้ามาใช้ในการเต้นด้วยเช่นกัน
---	--

รูปแบบอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ในเรื่องของการเลือกเพลงที่ใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance มีความแตกต่างกันของนักเต้นทั้ง 2 ประเภทกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะเน้นเพลงที่ศิลปินต้นฉบับได้รับความนิยมมากที่สุด รวมไปถึงการแสดงในรอบชิงชนะเลิศที่จะเน้นเพลงที่ศิลปินเคยใช้เต้นทั้งหมด ไม่มีเพลงนอกเหนือจากศิลปินต้นฉบับแตกต่างกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่เลือกเพลงจากศิลปินที่ได้รับความนิยมในตอนนั้น และวางรูปแบบการแสดงบนเวทีใหม่ให้มีความแตกต่างจากศิลปินต้นฉบับ และดึงดูดความสนใจมากกว่า

6.1.1.7 การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง

ตาราง 6.7

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
รูปแบบการแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่งนั้น กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะให้นักเต้นมีประสบการณ์มากที่สุดมีหน้าที่ในการแกะท่า และสอนท่าเต้นให้กับทุกคนในทีม และ รวมไปถึงการเก็บรายละเอียดอารมณ์เพลงของศิลปินต้นฉบับด้วย	การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่งนั้นจะทำโดยบุคคลที่มีหน้าที่เหมือนหัวหน้าทีม หรือผู้นำของทีม แกะท่าเต้นตามศิลปินต้นฉบับ และออกแบบท่าเต้นใหม่ คอยสอนให้กับสมาชิกในทีม ในส่วนการระบุตำแหน่งจะทำโดยหัวหน้าทีม หรือผู้นำของทีมด้วยเช่นกัน จะเลือกบุคคลที่มีความสามารถมากที่สุดได้อยู่บนเวทีนานที่สุด และไล่ลำดับกันลงไป

การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่งของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประเภทประยุกต์มีอัตลักษณ์ที่ต่างกัน โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะเน้นการระบุตำแหน่งไปที่ความเหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด แตกต่างกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ที่การระบุตำแหน่งขึ้นอยู่กับความสามารถของตัวนักเต้น Cover Dance ในทีมของตนเอง ยังมีความสามารถมาก ก็จะได้เต้นมากกว่านักเต้นที่มีความสามารถน้อย

ในเรื่องของอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้งสองประเภทคือการแกะท่าเต้นจะให้นักเต้นที่มีประสบการณ์มากที่สุดเป็นผู้ดูแลในเรื่องการแกะท่าเต้นและสอนท่าเต้นให้กับสมาชิกในทีมให้ไลน์การเต้นออกมาเหมือนกันมากที่สุด

6.1.1.8 การแข่งขันเต้น Cover Dance

ตาราง 6.8

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “การแข่งขันเต้น Cover Dance”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะเน้นไปที่ความเหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด ทั้งการแต่งกาย การแต่งหน้า ทรงผม รวมไปถึงอารมณ์ของเพลงที่ตนเองใช้ในการแข่งขันเต้น ยังมีความเหมือนศิลปินมากเท่าไรก็จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มนักเต้นมากยิ่งขึ้น	การแข่งขันเต้นของนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ จะเน้นไปที่ความพร้อมเพรียง โดยไม่ยึดศิลปินต้นฉบับเป็นหลัก แต่จะเน้นรูปแบบการแสดงที่หลากหลาย รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ทำให้การแสดงดูน่าสนใจมากขึ้น เช่น พลุ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประยุกต์มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างในเรื่องของการแข่งขันเต้น Cover Dance โดยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะเน้นความเหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด ทั้งเรื่องการแต่งกาย และอารมณ์ของเพลงที่ตนเองใช้ในการแข่งขัน แต่ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะเน้นไปที่ความพร้อมเพรียง และรูปแบบโชว์ที่คิดกันขึ้นมาให้มีความน่าสนใจและสนุกสนานมากที่สุด ไม่เน้นไปที่ความเหมือนศิลปินต้นฉบับ

6.1.1.9 เพศ

ตาราง 6.9

แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “เพศ”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
เรื่องเพศไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับที่ระบุเรื่องเพศ ภายนอกและเพศสภาพให้ตรงกัน ทำให้นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมเลือกที่จะเต้นตาม ศิลปินที่ตนเองชอบได้หลากหลาย	ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ มีความแตกต่างในเรื่องเพศชัดเจนมากที่สุด เพราะกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์จะไม่เน้นไปที่เพศให้เหมือนกับศิลปิน เห็นได้ชัดว่าเพศไม่ใช่ข้อจำกัดในการเต้น Cover Dance

อัตลักษณ์ในเรื่องเพศของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและ ประเภทประยุกต์มีอัตลักษณ์ที่เหมือนกันคือไม่จำกัดเพศในการเลือกเต้นศิลปินต้นฉบับ แม้ว่าศิลปิน ต้นฉบับจะเป็นผู้หญิง ในบางครั้งผู้ชายก็สามารถเต้นได้ด้วย การเต้น Cover Dance จึงไม่ได้ปิดกั้นใน เรื่องเพศสภาพในการเต้น

6.1.1.10 อายุ

ตาราง 6.10

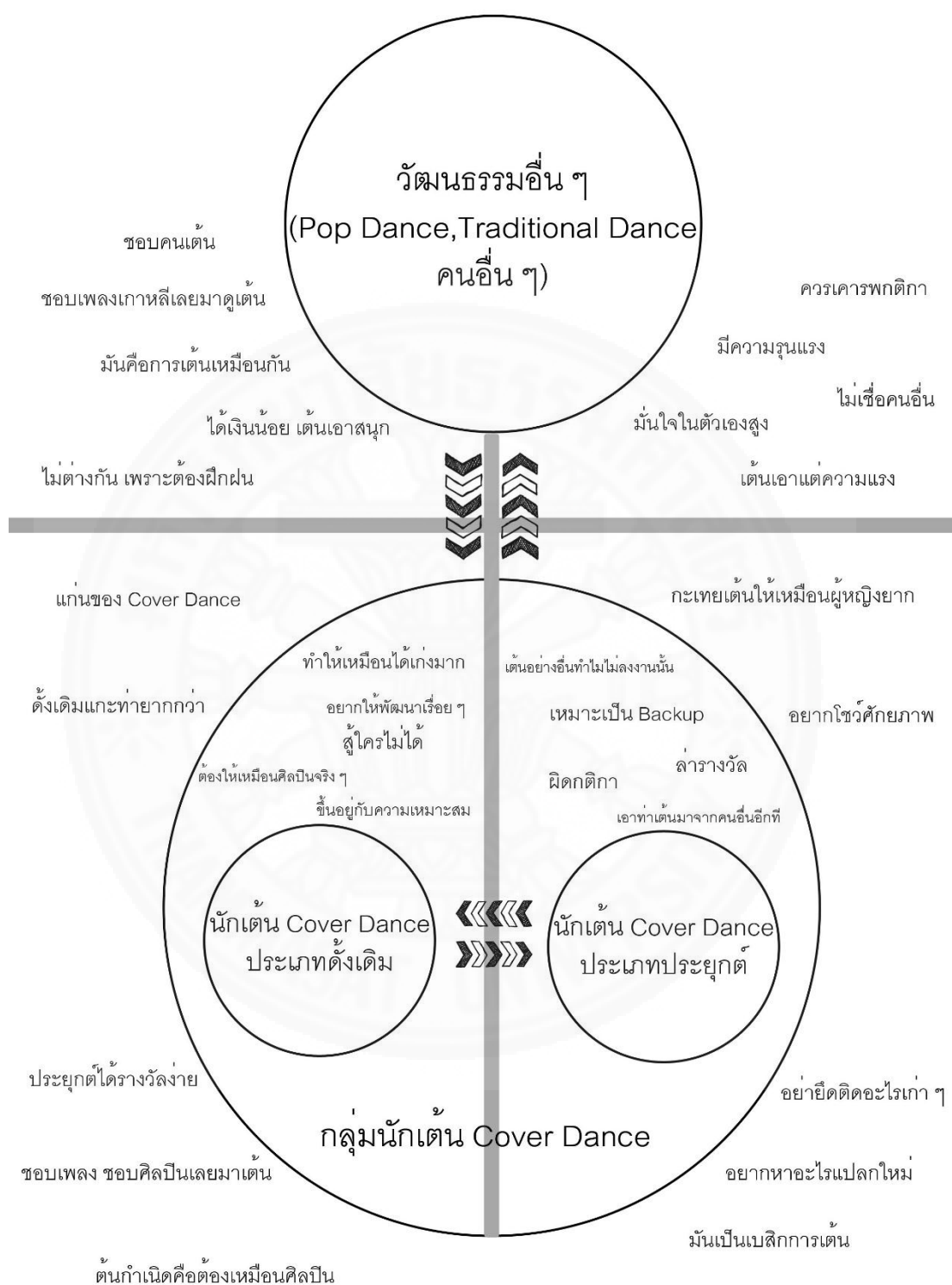
แสดงการเปรียบเทียบอัตลักษณ์นักเต้น Cover Dance เรื่อง “อายุ”

นักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม	นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์
เนื่องจากการแข่งขันเต้น Cover Dance กำหนด อายุไว้ไม่เกิน 30 ปี ทำให้นักเต้นที่อายุเกิน 30 ปี ไม่สามารถเข้าร่วมการแข่งขันได้ รวมไปถึง หน้าที่การงาน และสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวย ในการแข่งขันเต้น	อายุที่พบในกลุ่มนักเต้นประยุกต์บางทีม อายุ ต่ำสุดอยู่ที่ 20 และสูงสุดอยู่ที่ 30 ในทีมเดียวกัน จากการสอบถามนักเต้นทีมดังกล่าวพบว่า บาง คนต้องเลิกเต้นไป เพราะหน้าที่งานไม่เอื้ออำนวย ในการเต้น

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประเภท ประยุกต์มีอายุที่ไม่เกิน 30 ปี ด้วยเหตุผลเพราะพื้นที่แข่งขันเต้น Cover Dance ในบางพื้นที่ไม่ อนุญาตให้ผู้เข้าแข่งขันอายุเกิน 30 ปี และในบางครั้งหน้าที่การงานของนักเต้น Cover Dance ไม่ สามารถเอื้ออำนวยให้สามารถเข้ามาแข่งขันเต้นได้ ดังนั้นอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ใน เรื่องอายุจึงไม่เกิน 30 ปี

6.1.2 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต่อกลุ่ม วัฒนธรรมอื่น ๆ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่ม นักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์นั้น มี การต่อสู้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกมาต่อวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมย่อย Cover Dance ประเภทดั้งเดิม วัฒนธรรมย่อย Pop Dance และวัฒนธรรมหลัก Traditional Dance

ภาพที่ 6.1 การต่อสู้ทางอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมย่อยกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์มีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมา ทำให้เกิดการปะทะกันของทั้งสองกลุ่ม เพื่อให้อัตลักษณ์ของตนเองมีความโดดเด่นมากกว่าอัตลักษณ์ของอีกกลุ่ม ผ่านพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance จนทำให้เกิดการโต้เถียงกันตลอดเวลา เช่นในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมมองกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ว่าเป็นกลุ่มนักเต้นที่มาลาราวัล ปฏิบัติตนเองผิดกติกา และเหมาะสมกับการเป็น Backup ให้กับกลุ่มดั้งเดิมมากกว่า และกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ก็มองอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมว่าเป็นพวกสู้ใครไม่ได้ และอยากให้มีการพัฒนามากขึ้นกว่านี้

นอกจากนี้ทั้ง 2 กลุ่มเองก็บอกกล่าวอัตลักษณ์ของตนเองให้กับกลุ่มตรงข้ามให้เข้าใจ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมบอกว่าตนเองใช้ในการแกะท่าเต้นนานกว่า เพราะมีความยากมากกว่า และบอกว่าตนเองคือแก่นแท้ของการเต้น Cover Dance ในขณะที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ก็บอกว่าตนเองอยากหาอะไรที่แปลกใหม่ และน่าสนใจกว่ามาใช้ในการแข่งขันเต้น Cover Dance ที่สำคัญยังได้โชว์ศักยภาพเพิ่มขึ้นอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักเต้น Cover Dance เองก็ยังมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองให้กับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้รับรู้ อย่างเช่นวัฒนธรรม Traditional Dance ที่มองว่านักเต้น Cover Dance ก็คือรูปแบบการเต้นหนึ่งเหมือนกัน ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนเหมือนกัน แต่บางคนก็มองว่าเป็นการเต้นที่ได้เงินน้อยกว่ารูปแบบการเต้นของวัฒนธรรม Traditional Dance กลุ่มคนอื่น ๆ มองว่านี่คือสิ่งที่มาทดแทนศิลปะที่ตนเองไม่สามารถใกล้ชิดได้ จึงมาหากลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่มีความเหมือนศิลปะต้นฉบับ แต่บางคนก็มองว่านักเต้น Cover Dance บางกลุ่มมีความมั่นใจในตัวเองสูง แต่ไม่เคารพกติกา มีความรุนแรง และไม่เชื่อฟังคนอื่น ๆ

แม้ว่านักเต้น Cover Dance เองจะมีการปะทะกันภายในกลุ่มวัฒนธรรมย่อย เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกมานั้น เมื่อเกิดภาวะที่กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็พร้อมที่จะแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองออกมาสู่กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้รับรู้และเข้าใจความเป็นกลุ่มนักเต้น Cover Dance

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” ได้ข้อค้นพบในงานวิจัยแต่ละประเด็น ดังนี้

6.2.1 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น

Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์

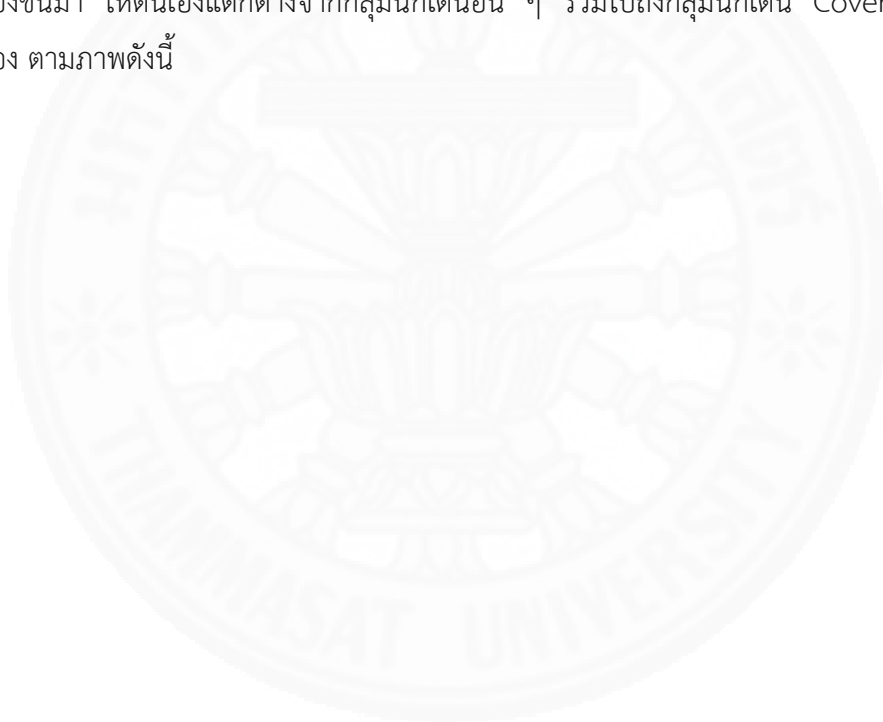
จากแนวคิดเรื่องการสื่อสารกับอัตลักษณ์ (identity) ที่นิยามว่าเราคือใคร เรามีความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ภายใต้การมองของคนอื่นและภายใต้กรอบของสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากระดับบุคคลแล้วในระดับกลุ่มสังคมก็มี “อัตลักษณ์ร่วม” (collective identity) ซึ่ง Melucci ได้อธิบายว่า หมายถึงกระบวนการสร้างสำนึกร่วมต่าง ๆ ของสังคมนั้น เป็นการมองตนเองในอีกลักษณะ รูปแบบที่เป็นตัวบ่งชี้ (indicator) ที่สำคัญมีหลายประการ รูปแบบแสดงให้เห็นถึงความยึดถือในวัฒนธรรมย่อย และยังชี้ให้เห็นถึงการเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมย่อยหนึ่ง ๆ ที่ปรากฏออกมาอย่างไม่สนใจหรืออาจจะถึงระดับต่อต้านค่านิยมหลักของสังคม จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบเกณฑ์ในการจำแนกทั้งสิ้น 10 ข้อ ได้แก่ การแต่งกาย การจัดตั้งทีม การฝึกซ้อม การเตรียมตัว การคัดเลือก การเลือกเพลง การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่ง การแข่งขันเต้น เพศ และอายุ ต่างเป็นสิ่งที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance นำเสนอออกมา เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้น โดยอัตลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ช่วยจำแนกความแตกต่างของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ออกจากกลุ่มนักเต้นประเภทอื่น ๆ รวมไปถึงการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์

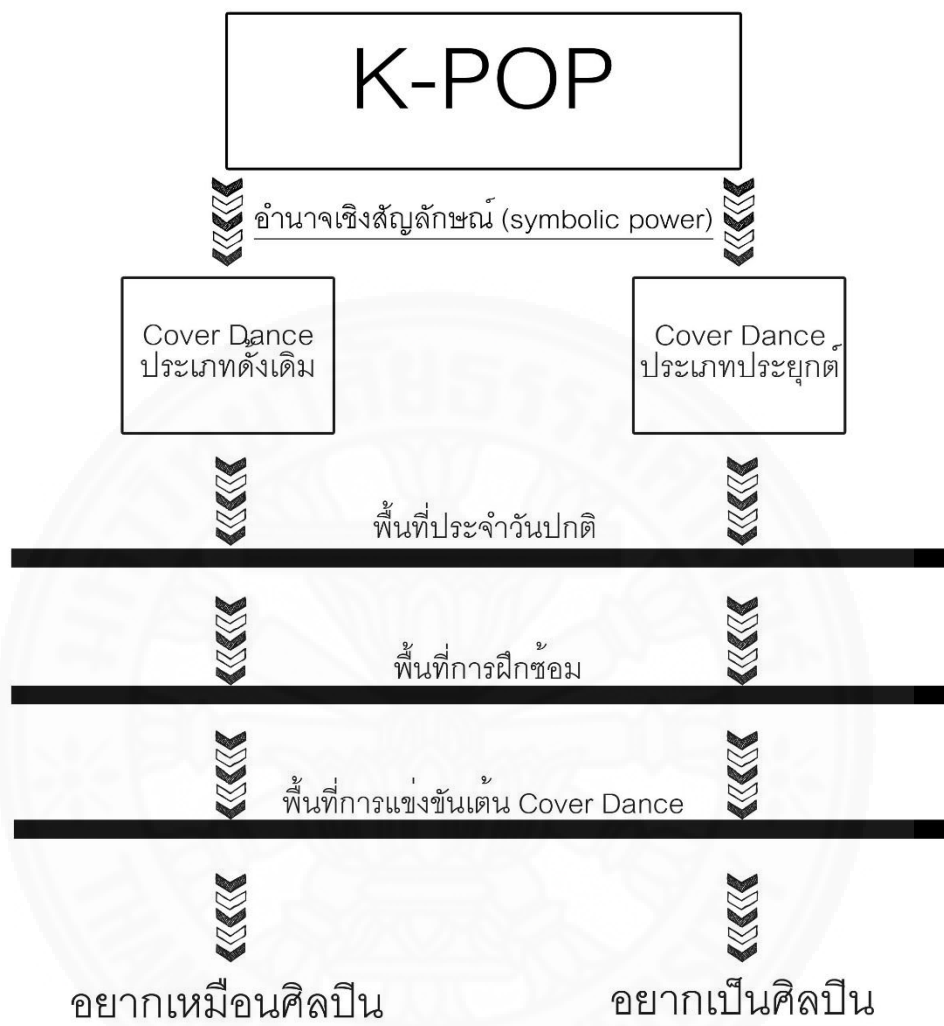
ในสังคมมีโครงสร้างที่กำหนดความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของปัจเจกบุคคล (habitus หรือที่ชนิตา เสงี่ยมไพศาลสุข ใช้คำว่า “นิจภาพ”) ซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ของชีวิต ด้วยการปลูกฝังเรื่องต่าง ๆ เช่น เงื่อนไขทางสังคม กฎระเบียบ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ให้ซึมซับไปในร่างกายและจิตใจของบุคคล โครงสร้างดังกล่าวกำหนดขอบเขตของการกระทำและสร้างชุดการรับรู้และประเมินคุณค่าที่สอดคล้องกับโครงสร้างนั้น แล้วแสดงออกในรูปของการปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่สม่ำเสมอ (ที่เรียกว่า การผลิตซ้ำ - reproduction) โครงสร้างจึงถูกประกอบสร้าง (constructed) ด้วยการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดมาก่อนด้วยนิจภาพ (habitus) และถูกกำหนดด้วยโครงสร้างที่อยู่ภายนอกอีกทีหนึ่ง (ชนิตา เสงี่ยมไพศาลสุข , 2550:74,85-95)

“โครงสร้างที่เป็นทั้งผู้กำหนดและผู้ถูกกำหนด” นี่เป็นที่มาของการครอบครอง “ทุน” (capital) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทุนทางสัญลักษณ์” และแน่นอนว่าผู้ที่ครอบครองทุนทางสัญลักษณ์ก็ย่อมเป็นผู้ที่มี “อำนาจเชิงสัญลักษณ์” (symbolic power) ด้วย

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองมาจากการชื่นชอบวัฒนธรรม K-pop และเลือกใช้วัฒนธรรมดังกล่าวในการมาเป็นวัฒนธรรมการเต้น Cover Danceต่อต้านกระแสของวัฒนธรรมหลักที่มองว่าการชื่นชอบ K-pop คือการคลั่งคลึง แต่เหล่านักเต้น Cover Dance กับใช้ความชื่นชอบดังกล่าวในการประกอบสร้างอัตลักษณ์การเต้น Cover Dance จนกลายมาเป็น เพื่อประกอบสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ ภายใต้อัตลักษณ์ 2 รูปแบบคือ ตัวเราที่เหมือนกับต้นฉบับ และตัวเราที่เหมือนและผสมกับรูปแบบการเต้นอื่น ๆ เพื่อเป้าหมายที่แตกต่างกัน

เพื่อให้เห็นกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ (identity) ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้ง 3 พื้นที่ได้แก่ พื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่การฝึกซ้อม และพื้นที่ที่มีกิจกรรมการแข่งขันเต้น Cover Dance ที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ใช้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมา ให้ตนเองแตกต่างจากกลุ่มนักเต้นอื่น ๆ รวมไปถึงกลุ่มนักเต้น Cover Dance ด้วยกันเอง ตามภาพดังนี้

ภาพที่ 6.2 การประกอบสร้างอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิม และประเภทประยุกต์

จากรูปภาพข้างต้น แสดงให้เห็นกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ (identity) ผ่านพื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่การฝึกซ้อม และพื้นที่การแข่งขันเต้น กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้ใช้พื้นที่ดังกล่าว ในสร้างอัตลักษณ์ในรูปแบบ “การข้ามสายพันธุ์ทางวัฒนธรรม” (Cultural hybridity) หรือวัฒนธรรมลูกผสม รูปแบบของการผสมผสานข้ามสายพันธุ์มี 4 รูปแบบคือ รูปแบบนกแก้ว รูปแบบอะมีบา รูปแบบปะการัง และรูปแบบผีเสื้อ อ้างอิงบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.3.5 แนวคิดและทฤษฎี อุตสาหกรรมวัฒนธรรม

นักเต้น Cover Dance ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือกลุ่มดั้งเดิม และกลุ่มประยุกต์ แต่ละกลุ่มยึดรูปแบบของการผสมผสานวัฒนธรรมลูกผสมที่มีลักษณะเด่นชัดคือ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมจะมีการนำเอารูปแบบนกแก้ว ที่เลือกรับวัฒนธรรมเกาหลีมาโดยตรง และไม่มีการปรับเปลี่ยนใด ๆ จากวัฒนธรรมต้นฉบับ จากการศึกษาจะเห็นได้จาก การเลือกเครื่องแต่งกาย ที่เหมือนกับศิลปินต้นฉบับ 100% การจัดตั้งทีมและการคัดเลือกที่เน้นสมาชิกที่เหมือนศิลปินต้นฉบับมากที่สุด การแกะท่าเต้นและการระบุตำแหน่งที่เน้นท่าเต้นที่เหมือนศิลปินมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มีการนำรูปแบบปะการัง ที่คงลักษณะของวัฒนธรรมภายนอกยังคงดำรงอยู่แต่ภายในเปลี่ยนแปลงไป คือรูปแบบการเต้น Cover Dance ที่มีศิลปินต้นฉบับอยู่เช่นเดียวกัน แต่รูปแบบการเต้นที่เปลี่ยนไปจากการเต้นที่เหมือนศิลปินต้นฉบับอย่างเดียว จากการศึกษาจะเห็นได้จาก การเลือกเครื่องแต่งกายที่เน้นการดัดแปลงให้สามารถนำมาเต้นรูปแบบอื่น ๆ ได้ การจัดตั้งทีมและการคัดเลือกที่เน้นความสามารถที่หลากหลายของนักเต้น Cover Dance การแกะท่าและการระบุตำแหน่งที่เน้นไปที่ความสามารถของนักเต้นด้วยเช่นกัน รวมถึงท่าเต้นที่ไม่เหมือนศิลปินต้นฉบับทั้งหมด

ความแตกต่างของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ทั้ง 2 ประเภทมีรูปแบบของวัฒนธรรม “พันธุ์ทางลูกผสม” (hybrid) คือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโลกและวัฒนธรรมท้องถิ่นมีการปรับตัวหรือผสมผสานเข้าหากันอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ไม่มีวัฒนธรรมใด ๆ ที่จะสมบูรณ์ในตัวเอง รูปแบบของการเต้น Cover Dance ก็เช่นเดียวกัน วัฒนธรรมเพลงเกาหลีเมื่อเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมของประเทศไทย จึงมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมการเต้นแบบอื่น ๆ ทั้งการเต้นประเภทดั้งเดิมและประเภทประยุกต์

ตามที่งานวิจัยได้ค้นพบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมที่นำรูปแบบการเต้นลีลาศเข้ามาปรับใช้กับรูปแบบการเต้น Cover Dance เช่น “นิว” ที่เลือกเรียนลีลาศเพื่อนำเอาทักษะดังกล่าวมาใช้ในเรื่องของการทรงตัว และการจัดระเบียบร่างกาย เช่นเดียวกันกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ ก็มีการปรับใช้รูปแบบการเต้นอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน “ไมล์” เลือกที่จะให้ความสนใจกับการเต้นประเภท Hip Hop, Street Dance และนำมาปรับใช้กับการเต้น Cover Dance และจากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์มองว่ารูปแบบการเต้น Cover Dance มีพื้นฐานมาจากการเต้นรูปแบบ Hip Hop, Street Dance เช่นกัน จึงจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านนี้ด้วย

David Harvey (1995) ได้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตของระบบทุนนิยมในปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เรื่องของเวลาและสถานที่อย่างไร โดยระบบทุนมีผลในการบีบมิติพื้นที่ให้หดแคบเข้ามา ซึ่งเกิดขึ้นโดยสัมพันธ์กับการเร่งมิติเวลาให้หมุนเร็วขึ้นและเข้มข้นขึ้น ตรรกะของทุนนำไปสู่การลดการกีดขวางของระยะทางและพื้นที่เพื่อให้ทุน เคลื่อนย้ายและมีอัตราการหมุนที่เร็วขึ้น มีผลในการบีบเวลาและบีบพื้นที่โลกให้แคบลงหรืออีกนัยหนึ่งคือนำไปสู่การละลายทั้งเวลา และพื้นที่ (annihilation of space and time) กลุ่มนักเต้นที่ชื่นชอบความเป็นศิลปินเกาหลี หรือ K-pop ได้ใช้อัตลักษณ์ในการสร้างตัวตนในบริบทโลกาภิวัตน์ในการประกอบสร้างตัวตนของนักเต้น Cover Dance ขึ้นมาและนำเสนอออกไปสู่วัฒนธรรมอื่น ๆ ให้คนอื่น ๆ ได้รู้จักวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance และใช้พื้นที่ดังกล่าวสร้างอำนาจเชิงสัญลักษณ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมอีกด้วย

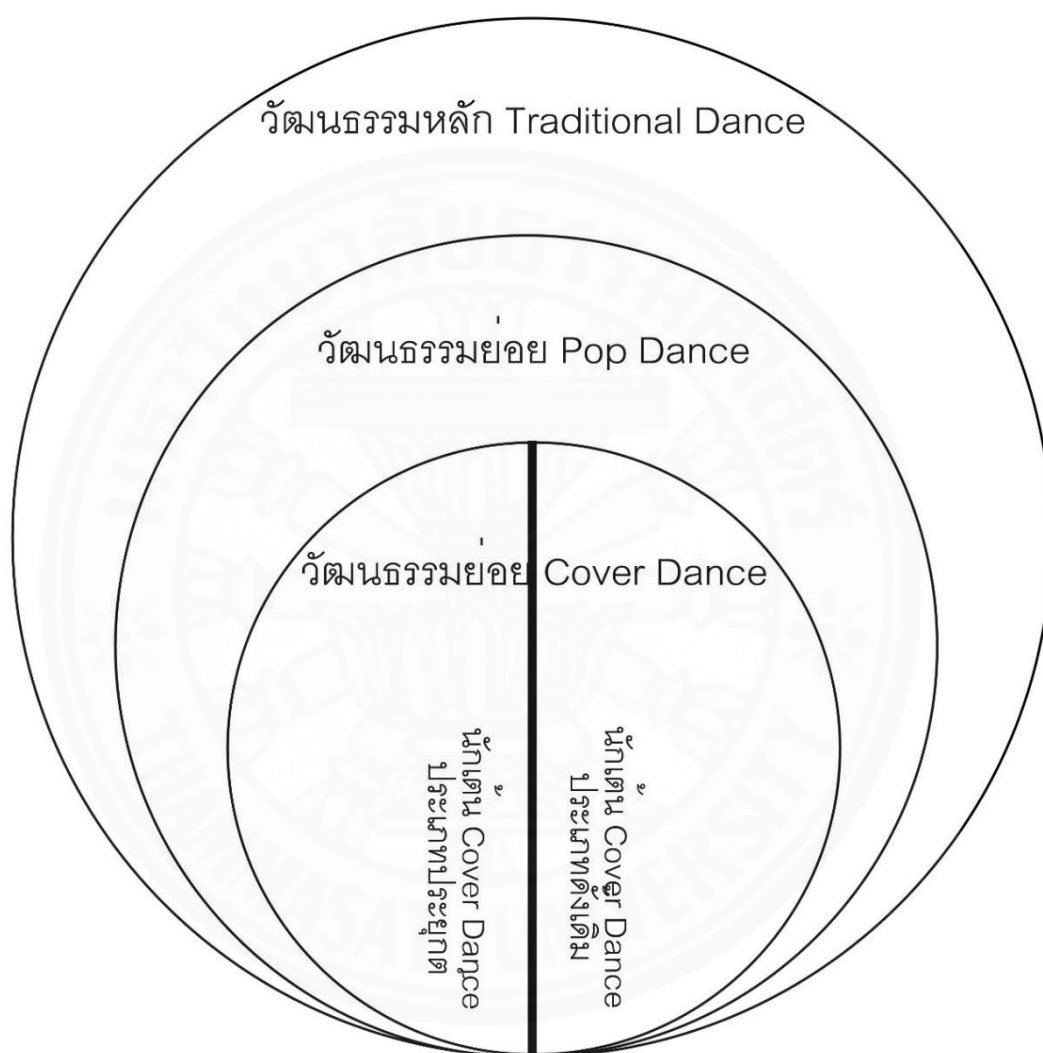
กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้ใช้พื้นที่สาธารณะในการแสดงออกอำนาจเชิงสัญลักษณ์ บนพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ พื้นที่การฝึกซ้อม และพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่บุรีดิเยอได้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจเชิงสัญลักษณ์กับการผลิตทางวัฒนธรรม รวมทั้งการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจของผู้กระทำ (agent) ในสนามทางสังคม (Field) เหมือนที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้เข้ามามีบทบาทในการแสดงอำนาจของตนเองออกมาให้กลุ่มวัฒนธรรมหลักได้รับรู้ และทราบถึงอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance

จากภาพข้างต้น กลุ่มนักเต้น Cover Dance เรียกร้องหาพื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่การฝึกซ้อม และพื้นที่การแข่งขันเต้น เพื่อใช้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมา หากไม่มีพื้นที่ดังกล่าวกลุ่มนักเต้น Cover Dance จะไม่สามารถประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาได้ ตามมุมมองของผู้วิจัยจากการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองตลอดเวลา หากขาดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งออกไป จะทำให้อัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ไม่ถูกนำเสนอออกมาต่อพื้นที่สาธารณะ จึงเกิดขึ้นเป็นอัตลักษณ์ในเรื่องการแสดงออกอำนาจเชิงสัญลักษณ์ เพื่อนำมาใช้ในการต่อรองกับกลุ่มวัฒนธรรมหลัก และวัฒนธรรมย่อยอื่น ๆ เพื่อให้ตนเองมีที่ยืนในพื้นที่สาธารณะ

6.2.2 การต่อสู้ด้านอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น Cover Dance ระหว่างกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และการต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance นั้นจำเป็นต้องใช้พื้นที่ประจำวันปกติ พื้นที่การฝึกซ้อม และพื้นที่การแข่งขันเต้นในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ แต่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์นั้นมีการปะทะกันเองในกลุ่มนักเต้น Cover Dance หรือการปะทะกันเองในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยเดียวกัน วัฒนธรรมย่อยของวัยรุ่นนั้น มีพื้นฐานมาจากความหลากหลายในรูปแบบการดำเนินชีวิตพฤติกรรมและความสนใจ ของคนในกลุ่มนี้จะแสดงออกด้วยสัญลักษณ์ เช่น เสื้อผ้า ทรงผม รองเท้า ฯลฯ รวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความสนใจพื้นฐาน ชนิดของเพลงที่ฟัง แหล่งรวมตัวกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อย แต่ในกลุ่มวัฒนธรรมวัยรุ่นนั้นก็มีการต่อต้านกันเองในกลุ่มด้วยเช่นกัน

Cohen วิเคราะห์กลยุทธ์การต่อสู้ทางวัฒนธรรมของวัยรุ่นว่ามีหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบการต่อต้าน (resistance) การต่อรอง (negotiation) หรือการยอมรับบางส่วน (accommodation) รูปแบบของการเต้น Cover Dance ก็ยึดเอารูปแบบกลยุทธ์การต่อต้านมาใช้เช่นเดียวกัน กลุ่มนักเต้น Cover Dance มีการนำรูปแบบการต่อต้านมาใช้ในการเต้น Cover Dance

ภาพที่ 6.3 การต่อสู้ด้านอัตลักษณ์ (identity) ของวัฒนธรรมย่อย กลุ่มนักเต้น Cover Dance ระหว่างกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมกับกลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทประยุกต์ และการต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ (Pop Dance และ Traditional Dance)

ในเรื่องแนวทางการศึกษาแบบการครอบงำและการต่อสู้ทางวัฒนธรรม แนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรมวัยรุ่น” (Youth culture) มักจะถูกนิยามในทางลบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตัว ฟังเพลง เต้นรำ ฯลฯ และถูกนำเสนอให้กลายเป็น “ปัญหาของสังคม” ที่รู้จักกันว่า “ปัญหาวัยรุ่น” งานศึกษาของกลุ่มการครอบงำทางวัฒนธรรม (Hegemony) สนใจการประกอบสร้าง (construction) การรื้อสร้าง (Deconstruction) และการสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction) กลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็เป็นอีกกลุ่มวัฒนธรรมวัยรุ่นที่กลุ่มวัฒนธรรมหลักจับจ้อง และมองว่าเป็นตัวก่อปัญหา อย่างเช่นที่เกิดขึ้น ณ พื้นที่การฝึกซ้อม ห้างสรรพสินค้าแฟชั่นไอส์แลนด์ ที่ถูกปิดพื้นที่เพราะสร้างความรบกวนให้กับบุคคลอื่น ๆ ที่เข้ามาใช้บริการบริเวณห้างดังกล่าว แต่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ก็ยังคงไม่ยอมแพ้ต่อการไม่พอใจของกลุ่มวัฒนธรรมหลัก จึงได้มีการพยายามประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมา เพื่อต่อสู้กับกลุ่มวัฒนธรรมหลัก จนเกิดเป็น “พื้นที่ทางวัฒนธรรม”

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance พยายามที่จะสื่อสารวัฒนธรรมของตนเองออกมาให้กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้รับรู้อย่างกว้างขวาง ตามแนวคิดกลุ่มสื่อสารเชิงวัฒนธรรม ในยุควัฒนธรรมที่กลุ่มวัฒนธรรมเสมอภาคจะมองว่าแบบไหนจะสนองความต้องการของมนุษย์ได้ดีกว่ากัน ศิลปวัฒนธรรมกลายเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ในการสร้างนิยามความหมายหรือการตีความหมายใหม่ ๆ ของประชาชนนั่นเอง ดังนั้น กระบวนทัศน์ของการมองวัฒนธรรมที่หลากหลาย ในแนวความหมายเดิมและความหมายใหม่จึงแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของโลกและแนวคิดการตีความทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม

ในภาวะที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance ต้องมีการปะทะกับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้รวมกันเป็นหนึ่งเดียวและสร้างความสามัคคีในการประกาศความเป็นตัวเองให้กลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้ทราบ เช่น กลุ่มนักเต้น Cover Dance ต้องมีใจรักการเต้น จึงมารวมกลุ่มกันได้ การแสดงบทเวทีของนักเต้น Cover Dance ต้องทำงานเป็นทีม ไม่สามารถเต้นเพียงคนเดียวได้ สิ่งเหล่านี้คือการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ต่อกลุ่มวัฒนธรรมอื่น ๆ

6.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเต้น Cover Dance ประเภทดั้งเดิมและประเภทประยุกต์มีความแตกต่างกันโดยเห็นได้ชัด ในเรื่องรูปแบบการเต้นและความชื่นชอบในตัวละครปีนต้นฉบับ และมีจุดประสงค์ในการเต้นที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ทั้งสองกลุ่มมักเกิดการปะทะกันในเรื่องต่าง ๆ มาก กลุ่มนักเต้นดังกล่าวควรมีการต่อยอดกันเพื่อให้สามารถอยู่ในพื้นที่เดียวกันต่อไป โดยไม่มีเหตุการณ์ปะทะกันอีก เพราะทั้งสองกลุ่มมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และมีความสนใจในรูปแบบของตนเองอยู่แล้ว

ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าพื้นที่ในการแข่งขันเต้น Cover Dance เองเป็นพื้นที่ที่มีสมควรมีต่อไป เพื่อให้กลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance ได้มีพื้นที่ไว้ดำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเองให้สืบต่อไป และเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้มีการพัฒนาตนเองในด้านการเต้นให้ดีขึ้นไปได้

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ในงานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาเรื่องการสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงน่าจะมีการศึกษาในรูปแบบของการสังสมทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มนักเต้น Cover Dance เพราะจากการศึกษาที่ผ่านมา มีนักเต้น Cover Dance หลาย ๆ คนใช้พื้นที่ในการเต้น Cover Dance เป็นการสังสมทุนตนเองเข้าสู่แวดวง (field) อื่น ๆ ต่อไปได้

2. ในกลุ่มของนักเต้น Cover Dance เองนั้นก็ยังมีกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่าแฟนคลับของกลุ่มนักเต้น Cover Dance จึงน่าจะมีการศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่มแฟนคลับของกลุ่มนักเต้น Cover Dance เพื่อศึกษาพื้นที่ต่าง ๆ หรือกลุ่มแฟนคลับอาจจะมองกลุ่มนักเต้น Cover Dance เปรียบเสมือนภาพตัวแทนของศิลปินเกาหลีที่ตนเองชื่นชอบก็ได้

รายการอ้างอิง

หนังสือ

- กาญจนา แก้วเทพ. (2539). *สื่อสองวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (2549). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์.
- _____. (2553). *แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ, และ สมสุข หินวิมาน. (2551). *สายธารนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ชนิดา เสี่ยงมไพศาลสุข. (2550). *เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ.
- วัชร ปลายนาทร. (2533). *สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- วิภาวี วิโรจน์พันธุ์. (2539) "การสร้างความหมายวัฒนธรรมวัยรุ่นในรายการป๊อปปูล่ามดทางโทรทัศน์". กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมสุข หินวิมาน. (2548). *ทฤษฎีสำนึกวัฒนธรรมศึกษา: ประมวลสาระและแนวการศึกษาชุดวิชาปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2542). *เรื่องราวทำเพลง: ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2548). *คลื่นวัฒนธรรมป๊อปเกาหลี Korean Wave: โฉมหน้าทุนวัฒนธรรมเอเชีย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เด็อนตุลา.

บทความวารสาร

- ธนา วงศ์ญาณณาเวช. (2543). *ดนตรี: การเต้นรำ การมอง การฟัง และการเป็นปัจเจกชน*. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 20-26 สิงหาคม 2543: 71.

วิทยานิพนธ์

- กัจจกร หลุยยะพงศ์. (2552). *การสื่อสารกับวาทกรรมอัตลักษณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.

- เชมทัต พิพิธธนาบรรพ์. (2551). *การแต่งคอสเพลย์ของกลุ่มวัยรุ่นไทย กับการสร้างอัตลักษณ์ วัฒนธรรมย่อยและบทบาทสื่อ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, ภาควิชาวารสารสนเทศ.
- จิราวรรณ นันทพงศ์. (2552). *บทบาทของการสื่อสารกับการสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ ของกลุ่ม วัฒนธรรมย่อยนักเต้นป๊อปในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, ภาควิชาสื่อสารมวลชน.
- จิตราธิ์ รักประยูร. (2545). *การเผยแพร่วัฒนธรรมวัยรุ่นญี่ปุ่นผ่านสื่อในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์.
- เรืองฟ้า บุราคร. (2550). *การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ “กะเทย” ในพื้นที่คาบารัตโซว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และ สื่อสารมวลชน, สาขาสื่อสารมวลชน.
- วิภารัตน์ พันธุ์ฤทธิ์ดำ. (2544). *อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีต่ออัตลักษณ์ของวัยรุ่นไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, ภาควิชา สื่อสารมวลชน.
- อนรรฆอร บุรณานนท์. (2552). *การแสดงคัพเวอร์แดนซ์ในฐานะพื้นที่สื่อสารของวัยรุ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, ภาควิชา วาทยาศาสตร์และสื่อสารการแสดง.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2550). *บทความวัฒนธรรม: การเคลื่อนไหวร่างกายในบริบทวัฒนธรรม*. สืบค้น เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2558 จาก <http://www.sac.or.th/>
- วไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์. (2552). *จุดกำเนิดกระแสเกาหลี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.kodhit.com/~korea/จุดกำเนิดกระแสเกาหลี>
- สุชีพ กรรณสูตร. (2552). *แนวคิดอัตลักษณ์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2558 จาก <http://sucheepost.blogspot.com/2009/05/identity.html>
- Music Video เพลง Gangnam Style. (2555). สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.youtube.com>

Books

Bourdieu, p. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*.
Massachusetts: Harvard University Press.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์
วันเดือนปีเกิด	28 ตุลาคม 2531
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2554: นิเทศศาสตรบัณฑิต นิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร
ทุนการศึกษา	ปี พ.ศ. 2557: ทุนการศึกษาระดับปริญญาโท จากสมาคมราชกรีฑาสโมสร ปี พ.ศ. 2556: ทุนการศึกษาระดับปริญญาโท จากสมาคมราชกรีฑาสโมสร
ผลงานทางวิชาการ	ดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์. (2554). <i>การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสิ่งเร้นลับ ผ่านแนวคิดเรื่องศาสนาและความเชื่อ</i> . (จุลนิพนธ์นิเทศศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, สาขาวิชานิเทศศาสตร์.
ประสบการณ์ทำงาน	ปี พ.ศ. 2555-ปัจจุบัน: กรรมการงานแข่งขันเต้น Cover Dance งาน Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest ณ ห้างสรรพสินค้า ฟิวเจอร์ พาร์ค รังสิต ปี พ.ศ. 2558-2559: อาจารย์สาขาการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์ ปี พ.ศ. 2557-2558: นักประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว